
V
B
BIBLIOTHECA
UNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

V
B
J
C
35613
I

Lamberti vi

u

APPENDIX
ad
CASUS CONSCIENTIÆ

ANNOTATIO
Super casum 2. Mensis Decembris pag: 42. in appendice necessario legenda.

Cum Illmq. VALENTINUS de OSINO WĘZYK *Antistes, suæ Premisliensis Diæcesis Ovium Pastorumq; simul utilitati saluberrimo provideret consilio, quo studium Moralis Theologiæ inter Inclytum* CLERUM *vigeret continuum; compendiosum illius; ubiq; Christianorum Gentium commendatissimũ præsens epitome, Typis mandari curavit. Omnes quidem casus, tribus contentos libris, erudite ac sapienter resolutos censens, unius ex ordine secundi, resolutionem omnino contrariam apponi jussit; sublimium videlicet scientiâ authoritati nixus Theologorum, certe aliter Concilii Tridentini, quos, post factam ab Eminentissimis Cardinalibus super idem Concilium declarationem, Eminentissimus Cardinalis* de LUCA, *citat numerose, illud decretum recte explicantium his verbis contentum:* in eadem Dei Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla *tam activa quam passiva,* sit reservatio in articulo mortis: adeoq; omnes Sacerdotes, *etiam si ipsi essent quibusvis censuris innodati, denuntiati, suspensi, interdicti, imo degradati, schismatici etiam, atq; apostatæ a fide ac in hæresim lapsi externam*

(*modo*

(*modo perversionis periculum abesset*) quosvis pænitentes, a quibusvis peccatis ac censuris absolvere possint *Hi vero sunt* Navarrus: Azorius: Azevedo Guttier: Comitolus: Val: Reginaldus: Ægidius: Sanches: Petr: Ledesman: Saldez: Diaz: Riccius: Ludou: Beja. *Authoritas* Fagnani, *apud* Mattheuccium *adducentem in oppositum S: Congregationis Concilii Valentinensi Episcopo responsum, prorsus contraria est Ejusdem S: Congregationis Concilii Tridentini Declarationi, præter alios Eruditissimos Viros, ab optime de Ecclesia meritis* Augustino Barbosa *atq; de* Luca *Cardinalibus annotationibus practicis illustratæ: quorum, pariterq; antecedenter citatorum authoritas, præponderat, adjectam rationem; cum illa contrarietur evidenter verbis Tridentini ly nulla* reservatio *&* *ly* omnes *sine ulla limitatione* SACERDOTES: *siquidem pro illa ultima juvandæ fidelium animæ necessitate, innodatis censuris, idoneitas, capacitas atq; jurisdictio, concedatur æquè sapienter ac provide. Proinde* Illmꝰ LOCI ORDINARIUS, *omnes conscientiæ Moderatores vult monitos, quatenus huic casui oppositam sequantur sententiam.*

ANNO MDCCLII.
MENSE JANUARII.

CAS. I. Titius accepit par boum Caii, ipſo inſcio, & ſolùm id ſciente filiofamilias ejuſdem Caii. Dum autem illis Titius uteretur, unus cecidit, & notabiliter deterior factus eſt. Q. An Titius teneatur reparare omne damnum, quod Cajus paſſus eſt?

Reſpondeo cum diſt. Vel filiusfamilias, quo ſciente Titius par boum accepit, de conſenſu Patris rem domeſticam gerebat; & tunc dico, Titium non teneri ad omne damnum, neque ad partem damni, quod Cajus paſſus eſt, ſi debitam circa boves curam adhibuit, iiſdemq; uſus eſt uſu ac tempore debito, nec ullum præceſſit pactum de damno reparando in omni etiam

Lambertini Caſ: Conſ. Append.

fortuito eventu. Ratio eſt, quia in tali caſu res ita ſe habet, perinde ac ſi idem Cajus par boum ipſi commodaſſet; & damnum, quod Cajo evenit, eidem contigit non ex culpa Titii, ſed ex mero caſu fortuito, pro quo Titium non teneri patet ex cap. unico de Commod. Vel filiusfamilias, quo ſciente &c. non gerebat rem domeſticam de conſenſu Patris; & tunc ſubdiſtingvo: Vel Titius accepit par boum cum rationabili præſumptione, quod Cajus eſſet conſentiens; puta, quia hic pluries ipſi boves commodaverat ad talem uſum, ſeque promptũ exhibuerat ad eos ipſi commodandos in ſimili circumſtantia; vel accepit par boum ſine hac rationabili præſumptione. Si primum; dico, Titium ad nihil teneri, ſi ſe geſſit ut ſupra, ac inter ipſum & Cajum nunquam adfuit pactum &c. nam etiam in hoc caſu Titius non fuit in culpa ratione acceptionis, ac uſûs boum, neque ratione damni ſecuti. Non ratione acceptionis, ac uſûs boum quia rationabilis præſumptio Domini conſentientis eximit à culpa, *L. Inter eos, § Recte*, ff. de Furt. & collgitur ex S. Thom. 2. 2. quæſt. 32. art. 8. ad. 1. Non ratione damni ſecuti, quia de contingentibus nihil omiſit, ut hoc non accideret; quod pariter eximit juxta Gregorium IX. in cap. fin. de injuri. & dam. dat.

Si

Si secundum; dico, Titium teneri reparare omne damnum Cajo, si bobus apud hunc extantibus, tale damnum *certo* secutum non fuisset. Ratio est, quia tunc omne damnum evenit Cajo ob injustam boum acceptionem, & usum eorumdem factum, á Titio, qui per hujusmodi actiones evasit malæ fidei possessor, ideoque obligatus etiam in casu fortuito ad totius damni reparationem. Addidi illam particulam *certo*; in dubio enim vult De Lugo disp. 18. n. 137. Titium teneri solùm pro ratione dubii, cum incertum sit, an damnificaverit. At Bonacina, Tamburinus, aliique commun. docent Titium etiam in dubio obligari ad refectionem totius damni, quia Cajus jus certum habet, ne injuste privaretur possessione rei suæ; quod jus, utpote anterius ad dubium, an bos apud ipsum deterior factus fuisset, debet supervenienti dubio prævalere, ac læsum integre reparari.

CAS. II. Aquis immersus inventus est Senex, quem fama est pridie dixisse, ob inopiam se in desperationem abire, ac velle se in flumen dejicere. Q. An ei danda sit Ecclesiastica Sepultura?

Respondeo affirmativé; ut enim istâ privetur, debet clare, ac manifeste constare, quod ipse ex desperatione vel ira

cundia ſemetipſum in flumen dejecerit, ſibique tali modo mortem conſciverit; prout explicant Canonem *Placuit* 23. q. 5. & Rubricam Ritualis Romani de Exeq. DD. commun: nam in dubio Cadaver ſepeliendum eſt in loco ſacro, cum eo tunc in partem favorabilem, ac mitiorem ſit inclinandum, ut ex cap. *Sacris* de Sepult. & Can. *Non æſtimamus* 23. q. 2. cum D. Antonino tradit Diana Op. cord tom. 5. tr. 1. res. 214. Atqui in caſu clare, ac manifeſte non conſtat, Senem ex deſperatione, vel iracundia ſe in flumen dejeciſſe, ſibique tali modo mortem conſciviſſe; fama enim eſt de dicto, non de facto; ergo &c: Neque dicas, dari in caſu præſumptionem facti vehementem, erutam primo ex eo, quod non conſtet, ipſum ab alio in flumen fuiſſe dejectum; ſecundo ex deliberatione: quam pridie habuit, ſe in flumen dejiciendi; & ſic cum præſumptio vehemens probet delictum, cap. *Afferte* 2. de Præſumpt. tenendum eſſe, quod ſe in flumen dejecerit, ideoque &c: Contra enim talis præſumptio non vehemens, ſed futilis dici debet; nam ſi non conſtat, Senem ab alio in flumen fuiſſe dejectum, etiam non conſtat de oppoſito, neque quod ipſe ſe in flumen dejecerit; idque potuit ei evenire ex caſu fortu-

fortuito, aut in aliqua mentis alienatione: ut cum Homobono explicat Giribaldus in 5. præc. Dec. cap. 1. dub. 8. §. 1. n. 95. Et si pridie dixit, velle se in flumen dejicere, verisimile non est, quod id asseruerit ex corde. & vera animi deliberatione, ob magnam naturæ repugnantiam, quam quisque, & maxime fidelis, habet ad sui occisionem; unde præsumptio stat, quod potius id protulerit ex impatientia, aut ore tantum, eo fine, ut ipsum audientes, ipsus inopiam sublevarent: pro ut solent quandoque facere pauperes, dicentes se velle ire ad Hæreticos, vel Turcas. Vide Navar. Cons. lib. 3. de Sepult. cons. 7.

CAS. III. Sergius uxore viduatus cupit ad Ordinem promoveri: at dubitat se esse irregularem, eo quod certo scit, mortuam uxorem olim per vim semel fuisse ab alio cognitam. Q. An vere sit irregularis?

Resp. cum dist. Vel Sergius post vim uxori suæ ab altero illatam habuit cum ipsa maritale commercium, vel non. Si non: dico Sergium non esse irregularem, adeo que posse ad Ordines promoveri, ut tradit Glossa in can. *Si cujus §. admitti*, dist. 34. Ratio est quia licet, contraxerit, et consummaverit cum ea, quæ fuit vî oppressa,

tamen id præstitit cum ab alio, cognita non fuerat sicuti supponitur; ac proinde conjunctio cum eadem apta erat repræsentare unionem singularem Christi cum Ecclesia; quamobrem etiam conjugi innocenti in can. *Agathosa* 27. q. 2. ac alibi in jure permittitur in casu consimili divertere ab uxore adultera, & ad Ordines sacros promoveri. Si tamen Sergius, post vim uxori suæ ab altero illatam habuit cum ea maritale commercium, dico: ipsum verè esse irregularem ob bigamiam interpretativam, prout habetur in dicto can. *Si cujus*, & can. *Si Laici* dist. 34. & ratio est, quia tunc vere se immiscuit ei, quæ ab alio jam cognita fuerat, ideoque conjunctio cum eadem inepta erat repræsentare unionem singularem Christi cum Ecclesia; quam ob rem impeditur a Sacramento Ordinis, qui contraxit,& consummavit etiam ignoranter cum ea quæ ab alio corrupta erat. Nec ad evadendam irregularitatem prodest Sergio,quod ejus uxor fuerit ab alio cognita per vim adeoque invita, & sine sua culpa, cum enim hic non agatur de irregularitate ex delicto, sed ex bigamia, quæ contrahitur etiam ignoranter, & absque culpa, factum inspicitur, non voluntas: divisio carnis in plures, non culpa, & re-

vera

vera Sergius adhuc esset irregularis, si ejus uxor invincibiliter putans cum ipsò copulari, cum alio commixta fuisset. D. Thomas 4. dist. 27. quæst. 1. art. 4. & comm.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Mevius debet Sejo in fine anni scuta centum; ast quia in præsens Sejus pecuniâ indiget, nunc illi offert scuta nonaginta, dummodo ipsi faciat acceptationem, seu quitantiam integræ solutionis secutæ; cui necessitate compulsus se accommodat Sejus. Q. An Mevius id licitè peragat?

Respondeo negativè, Si decem, quæ retinet, non sint in refectionem æqualis damni ipsi emergentis, aut lucri cessantis ob hanc anticipatam solutionem. Ratio est, quia secluso hoc titulo, evincitur vel mutuare 90. ut habeat centum; quod est intendere lucrum ex mutuo ratione mutui, adeoque usurarium; vel sumpta occasione ab indigentia Seji, huic solvere anticipate, ut ipsi aliquid dimittat de debito; quod ex D. Thoma opusc 67. pariter est usurarium. *Ille* inquit S. Doctor ibid: *qui ad certum terminum debet, si ante terminum so, lvit, ut ei de debito aliquid dimittatur, u uram committere videtur*

tur, quia manifeſte tempus ſolutionis pecuniâ vendit; unde ad reſtitutionem tenetur Nec excuſatur per hoc, quod ſolvendo ante terminum, gravatur: vel quod ad hoc ab alio inducitur, quia eadem ratione poſſent uſurarii excuſari omnes. Neque dicas; ad inſtantiam Seji poſſe aliquem tertium in caſu, minoris emere ipſius creditum, ſicque etiam Mevium poſſe debitum ſuum minoris redimere. In primis enim reſpondere poteſt, quod in primo caſu creditum induit rationem mercis ultroneæ, exhibitæ a Venditore, quod non verificatur in caſu noſtro. Deinde ideo tertius poteſt &c. quia ob ſolutionem ſubeſt damno emergenti vel lucro ceſſanti, &c. aliquando etiam periculo proximo, aut valde probabili amittendi pecuniam a ſe ſolutam in totum, vel in partem, item quia exactionis tempore regulariter ſubeſt mille tricis, laboribus, difficultatibus, ac etiam expenſis pro credito exigendo. quæ incommoda, ſi a primis duobus præſcindas, non ſentit Mevius in caſu. Cæterum ſi horum omnium periculum abſit, neque tertius poteſt creditum minoris emere ut colligitur ex S. Thoma loc. cit. necnon ex damnat. Propoſ. 41. Innoc. XI. & cum comm. probat Barthol a S. Fauſto de Empt. q. 31.

CAS.

CAS. II. Fæmina inops ſæpe vilia ſervitia præſtat cuidam familiæ: cumque aliquando ipſi parum, vel nihil retribuatur, clam aufert modo panem, modo vinum, modo aliud quidquam, judicio ſuo æquivalens merito ſervitutis. Q. An licite.

Reſpondeo negative. Si enim parum, vel nihil ipſi aliquando tribuitur, ut plurimum tamen ſolet ei tantum retribui, quantum non ſolum adæquat, verum etiam excedit meritum ſervitii plurium dierum, quo proinde fit ut nullus labor ab ea impenſus congrua mercede vacuetur. At demus, fœminæ id in caſu non evenire, non per hoc ipſi licet modo expoſito ſibi compenſare, ſiquidem ut licita ſit compenſatio, inter alia requiritur, quod non pateat ali a via mercedem ſuam commode habendi. Porro in caſu patet fæminæ alia via nempe illam petendo. Item non debet ſumere æquivalens judicio ſuo particulari, nam ſecus aperiretur via innumeris furtis, prout loquendo de Famulis ſalario conductis communiter notant ſcribentes in 37. Propoſit. damnat. ab Innocentio XI. cum privatum ac peculiare judicium famuli, vel famulæ valde defectibile ſit, ac deceptioni obnoxium in Domini detrimentum. Quare ſaltem ex hoc titulo, quod debitas conditiones non ſervet pro li-

cita

cita compēſatione, fœminam in caſu illicite ſe gerere dicendum eſt.

CAS. III. Parochus ſtatim ac Medicus Infirmis Viaticum ordinavit, directe iſtos abſolvit etiam a reſervatis Pontifici. Q. An valide? Reſpondeo affirmative. Ratio eſt, quia licet Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 7. præciſe aſſerat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuiſſe, ut nulla ſit reſervatio in *articulo mortis*; nec verbum faciat de ſolo gravi mortis periculo, in quo ſolent Medici infirmis Viaticum ordinare, & quod aliqualiter differt a mortis articulo; nihilominus quia articulus mortis, & grave mortis periculum in caſu noſtro, ex communi Eccleſiæ uſu, pro eodem ſumuntur, prout ex cap. *Eos, qui de Sent. Excom.* in 6. non obſcure colligitur; ideo non ſolum valide, ſed etiam licite Parochus directe abſolvit etiam a reſervatis Pontifici infirmos, queis Medicus, uti ſupponitur, non imperitus, Viaticum ordinavit, nam *omnes Sacerdotes*, ut ait Concilium loc. cit. *tunc quoslibet pænitentes a quibusvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt* Diverſimode tamē ſentiendum, ſi mortis periculum eſſet ſolum probabile, ut fuſe ac docte oſtendit Beja part. 3. caſ. 8.

MENSE MARTII.

CAS. I. Sacerdos per bimeſtre ſubſtitutus a Capellano ad quotidie celebrandum pro

pro Teſtatore, cauſâ infirmitatis omiſit ſex aut octo Miſſas. Hoc non obſtante, prætendit etiam pro his ſolutionem ſtipendii. Q. An æqua ſit iſta prætenſio?

Resp. negative. Ratio eſt, quia cum onus celebrandi, aut celebrare faciendi pro Teſtatore, adhæreat Capellano, & non Subſtituto, hic præſtat nudum miniſterium ac ita ſe habet, perinde, ac ſi eſſet dietim conductus ad celebrandum pro eodem Teſtatore, ut recte tradit Reſignol. de Euch quæſt. 13. art. 14. hinc ſicuti dietim conductus pro aliquo opere, poteſt ſolum eam mercedem prætendere, quæ correſpondet diebus, quibus poſuit opus præſtitum (quidquid ſit, quod aliis diebus omiſerit opus ob infirmitatem, vel ob aliam cauſam); ita & Sacerdos dietim conductus ad celebrandum pro Teſtatore poteſt ſolum &c. Addo, quod quando Capellanus non tenetur oneri ſatis facere per ſeipſum, ſed poteſt celebrare per alium, tunc ſi ob infirmitatem, vel aliud impedimentum ipſe celebrationem omittat, & per alium non celebret, nequit accipere, aut retinere ſtipendiū Sacrificiis omiſſis correſpondens, ni ſuppleat Miſſas non celebratas, ut ex SS D.N. Papa, Benedicto XIV. & Fagnano adnotavi ad 1. Junii 1750. cū in tali caſu intelligatur, Teſtatorem voluiſſe im-

ple-

plementum oneris absolute, adeo ut ob impedimentum Capellani omitti non possit, cum per alium impleri valeat. Homobonus Exam. Eccels, par. 1. tr. 4. cap. 14. qu. 122. Ergo multo minus illud prætendere potest Sacerdos in casu Vide Bonacin de Euchar. quæst. ult. punct. 7. §. 2. num. 17.

CAS. II. Testator reliquit pro anima sua centum Missas, assignato pro qualibet duplici Iulio. Executor tamen testamentarius animo reputans, se rem gratiorem illi facturum, si absque maiori hæredis gravamine, numerosiori suffragio illi succurrat, facit pro eo celebrare Missas biscentum stipendio unius Iulii. Q. An recte se gerat?

Respondeo negative. Cum enim Testator numerum Missarum, & stipendium earumdem expresse taxaverit, illius mens ac voluntas absolute debet impleri, & tanquam lex observari; cum nullum ex una parte inde sequatur absurdum, ex alia majus stipendium conferat ad majus Testatoris suffragium; ut docet Franciscus Lugo de Sacram. lib 3. cap. 12. quæst 5. num 50 Quare Executor testamentarius male se gerit illius dispositionem variando; præcipue cum isthæc variatio vergat in Celebrantium præjudicium, non sic ei a

Testa-

Teſtatore permiſſa, ſitque aliquo modo contraria Decreto S. Congregationis Concilii ſub Urbano VIII. quo præceptum fuit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint a Teſtatore.

CAS. III. Pænitens juſta de cauſa dimiſſus inabſolutus, petit a Confeſſario ſchedulam peractæ ab ipſo Confeſſionis. Q. An illi hanc facere tenetur?

Respondeo cum diſtinctione. Vel ſchedula poteſt illi denegari ſine ſcandalo infamia, & abſque violatione ſigilli; & in hoc caſu dico, Confeſsarium non teneri illam facere Pœnitenti; nam tunc neque iſte jus habet ad illam neque Confeſsarius ulla obligatione, aut aliquo gravi motivo urgetur eâ cooperari occultationi pravi ſtatus ejusdem; maxime cum Pœnitens a ſemetipso ſe in hoc voluntariè poſuerit, adeoque ſpectet ad ipſum invenire modum, quo ſuam pravitatem occultet. Bonacina de Pœnit. diſp 5. quæſt 6. ſect. 5. punct. 4. num. 7. Lugo quæſt. 23. num 87. aliique. Vel nequit illi denegari absque ſcandalo, vel infamia, aut ſine violatione ſigilli; & in hoc caſu dico: Confeſſarium teneri ſchedulam facere Pænitenti, quia ſcandalis eſt obviandum, & Sacramentale ſigillum debet illæſum ſervari

ri nec non fama proximi apud adſtantes: cum ad hunc finem Chriſtus Dominus iniquiſſimo Judæ ipſamnet Euchariſtiam non denegaverit. Diana par. 5. tr. 11. reſol. 22.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Sempronius in Confeſſione ſe accuſat, quod in materia gravi de uno temere judicavit, & alteri grave malum deſideravit. Q. 1. An ſit neceſſe, quod exprimat quid, & de quali perſona temere judicaverit.

CAS. II. Q. 2. An debeat explicare qualitatem mali, ac perſonæ cui malum deſideravit.

Reſpond. ad I. ſaltem per ſe loqvendo neceſſe non eſſe, quod exprimat, quid, & de quali perſona temere judicaverit. Ratio p. par: eſt, quia licet eſſe furem ex: gr. etiam in genere moris non ſit idem ac eſſe v. g. adulterum, tamen, in ordine ad judicium tenerarium qualitas rei judicatæ de materiali ſe habet; hoc enim ſpeciem ſuam ab eo deſumit, quod interne injuſte lædat bonam exiſtimationem proximi violetque jus, quod quisque habet, ne aliquis de ipſo male ſentiat ſine ſufficienti & rationabili motivo. Unde cum tale jus, ac bona exiſtimatio lædatur, ſive quis ab alio temere judicetur adulter, ſive fur ſive

&c

&c. ideo huiusmodi judicia formaliter ac ſpecifice non differunt, adeoque &c, qvam vis ratione rei judicatæ unum ſit gravius alio: nam magis & minus reſpectu judicii non variat ſpeciem. Ratio ſec. par. eſt, quia de quocunque efformetur judicium temerarium, ſemper malitia formalis huiusce peccati in eo ſita eſt; quod interne injuſte lædatur bona exiſtimatio proximi & jus, quod quis habet ad illam, donec non habentur judicia ſufficientia in contrarium. Hinc ſicuti bona exiſtimatio unius ſpecie non differt a bona exiſtimatione alterius (idem dic de jure ad eandem) ita neque ſpecie differt interna injuſta læſio talis exiſtimationis, ac juris, ſive ſit unius, ſive alterius. Dixi ab initio, *ſaltem per ſe loquendo* eo quia nonnulli volunt contra Azorium par. 3. lib. 13. cap. 5. dub. 1. quod circumſtantia perſonæ quandoque judicio temerario addat diverſam malitiam ſpecificam, ſic inquiunt, quando eſt de Patre, addit malitium contra Pietatem; ideoque in tali casu debet exprimi qvalitas perſonæ. Vide Giribaldum de Pœnit. cap. 8. dub.. 3. §. 2. n. 63.

Reſp, ad II. cum diſt. Vel illi deſideravit grave malum deſiderio efficaci vel inefficaci. Si primum: dico, Sempronium explicare de-

debere qualitatem mali, ac personæ, cui &c. si qualitas personæ talis sit, ut in dicto sensu superaddat actui malitiam specie diversam. Ratio est, quia voluntas efficax fertur in malum desideratum, prout est in se, & ab eo specificatur propterea sive alteri grave malum desideraverit in bonis corporis, sive in illis fortunæ, sive in eis famæ; sive mortem, sive ægritudinem &c. tenetur mali qualitatem exprimere una simul cum malitia specifica personæ (quatenus hæc illam addat), ut manifestetur peccatum secundum totum suum esse formale ac specificum. Si secundum dico Sempronium non teneri explicare qualitatem mali, quia voluntas inefficax, prout est cum quis dicit: Vellem quod talis proximus periret, aut ægrotaret &c: non fertur in malum ut tale in specie, sed generice quatenus est malum proximi, ejusque depressivum, in quo omnia ea mala conveniunt. Puteobonellus de Pœnit. quæst. 3. art, 4. n. 6. Quo ad personæ postea qualitatem eam tenetur etiam in hoc casu explicare, si hæc talis sit, ut superaddat illam diversam malitiam specificam; secus vero si econtra: nam in primo casu sine tali explicatione non manifestatur peccatum in omni sua specie, bene vero in secundo.

CAS. III.

CAS. III. Confessarius justa de causa differt Absolutionem pœnitenti ad octo, vel decem dies. Hic tamen non redit ad ipsum, sed alium convenit, penes quem integram Confessionem instituit. Q. An si hoc fiat absque rationabili motivo, vacet culpa?

Resp. id culpâ non vacare. Ratio est, quia non est absolutè liberum, et licitum Pœnitenti Sacramentum inchoatum relinquere, ac effugere, justum judicium Sacerdotis, cui jam se subdit, quique ei distulit Absolutionem ob rationabile dubium de ipsius debita dispositione: sic enim fit aliqualis injuria Sacramento, ac Judici. Hinc Suarez de Pœn. disp. 38. sect. 7. n. 4. & Duardus eod: tr. disp. 9. sect. 5. ob eandem rationem inquiunt non licere Pœnitenti, qui uni Sacerdoti se subjecit, ejus pœnitentiam, alioqvin congruam, & absolutionem recusare, ac alium adire; nam sic imperfectum relinquitur sine causa Pœnitentiæ Sacramentum, & judicium jam cœptum. Addo, in communi sententia illicitum esse omittere sine causa satisfactionem, quamvis hæc spectet ad solam Sacramenti integritatem; ergo etiam illicitum dici debet sine causa omittere id quod complet ac perficit Sacramentale Judicium.

MENSE MAII.

CAS. I. CAjus tradit Paſtori quinquaginta Oves paſcendas, & cuſtodiendas ſuperaddito pacto, quod ſi aliqua ex ovibus pereat, utrique pereat; ſi vero non pereat, ſibi detur integrum Capitale, & poſtea fructus æqualiter dividantur. Q. An talis contractus ſit licitus?

Reſp. eum eſſe per ſe illicitum. Ratio eſt, quia cum Paſtor oves, uti ſupponitur, Cajo non aſſecuraverit, nec earum fuerit ab illo factus condominus, juſtitia exigit, quod ſicuti totum dominium ovium remanet penes Cajum, ita & penes ipſum ſtet omne periculum earumdem; & ſic ſi aliqua ex ovibus pereat, neque partialiter Paſtori pereat, ſed tota Cajo; ſiquidem omnia jura clamant, quod in hiſce caſibus, ſi res perit, Domino perit: & Paſtor ſolum tenetur ad refectionem, quando fuit in dolo, & culpa. Additur, non dari in caſu æqualitatem in gravamine, prout requiritur ad hoc, ut contractus ſit licitus; nam Paſtor adſtringitur ſolvere medietatem ovis, ſicuti Cajus, ſi quæ ex ovibus pereat, & inſuper illi adjungitur onus cuſtodiendi, ac paſcendi omnes oves ſine ulla compenſatione tanti gravaminis: ex quo patet manifeſte injuſtitia contractûs. Giribaldus de contr. cap. 12. dub. 6. num. 54.

CAS. II. Perrexit Sejus Liburnum ad emen-

emendas merces pro Societate; ibique febri apprehenſus, per duos menses lecto decubuit. Q. 1. An expenſæ factæ pro ejus curatione ſpectent ad totam Societatē

CAS. III. Q. 2. An ex expenſis, ab eo factis toto abſentiæ tempore, id detrahi debeat, quod domi ſuæ inſumpſiſſet?

Reſp. ad primum cum diſt. Vel iſta profectio Liburnum ex veriſimilibus conjecturis fuit cauſa proxima talis infirmitatis, & tunc dico, expenſas factas pro ejus curatione ſpectare ad totam Societatem, vel non fuit cauſa proxima, &c.; & tunc dico, expenſas, &c. non ſpectare ad totam Societatem. Ratio primæ partis eſt, quia cum in eo caſu ipſa Societas fuerit cauſa profectionis, ex qua proceſſit infirmitas, cenſetur etiam causa ipſius infirmitatis, ac expenſarum pro Seji curatione factarum: quod enim eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati ab eadem. Hinc ſicuti ſpectant ad totam Societatem expenſæ factæ pro ipſa profectione; ita & quæ factæ fuerunt pro Seji curatione. Idem dic, ſi febris proceſſiſſet ab extraordinaria Seji defatigatione, cui ſubeſſe debuiſſet, ut rite perageret negotium Societatis. Ratio ſecundæ partis eſt, quia in eo caſu Sejus cenſetur quidem febri apprehenſus occaſione rei agendæ pro Societate; at non cauſâ

Societatis, vel rei ad ipſam ſpectantis; prout recte diſtingvunt Bartholomæus a S. Fauſto de Societate Diſp. 7. quæſtione 31. & alii paſſim. Hinc, ſecluſo pacto ac conſvetudine in contrarium, quibus indubie ſtandum eſt in hiſce contingentiis, in hoc ſecundo caſu febris Seji creditur proveniſſe a naturali ipſius indiſpoſitione, & mala affectione perſonæ; proindeque aliud de jure prætendere non poteſt, quam id, quod manendo domi ſuæ pro curatione non inſumpſiſset, ut contra Molinam diſp. 118. tradit Roſignolus de Soc. præn 13:

Reſp. ad ſecundum, ſtando rigori juris, probabilius videri, quod id detrahi debeat. Ratio eſt, quia ex L. *Si fratres* §. *Si quis ex Sociis ff. pro Socio*, in hoc caſu eæ tantum expenſæ ſunt Societati imputandæ, quæ factæ fuerunt cauſâ negotiationis, & in ordine ad ipſam. En verba legis: *Si quis ex Sociis propter Societatem profectus ſit, veluti ad emendas merces, eos duntaxat ſumptus Societati imputabit, qui* (nota) *in eam rem inſumpti ſunt* Nec obſtat, quod lex ibi immediate ſubdat: *Viatica igitur, & meritorium, & ſtabulorum, & jumentorum, & carrulorum vecturas, vel ſui, vel ſarcinarum ſuarum gratiâ, vel mercium recte imputabit.* Nam per *viatica* ibi ea intelligit, quæ *in eam*

rem

rem, hoc est, in ordine ad ipsam negotiationem Societatis, & causa ipsius fuerunt peracta, ut patet ex connexione horum verborum cum præcedentibus. Cum ergo ea, quæ domi suæ insumpsisset, insumpta a Sejo non fuerint causa negotiationis Societatis, aut in ordine ad ipsam, sed tantum occasione ipsius; ideo *Societati* debet quidem imputari illud plus, quod domi non insumpsisset, cum profectio Liburnum sit vera causa ipsius, non sit vero id, quod domi suæ insumpsisset, ut cum Navarro, Molina, & aliis docet Resignolus c. sup. cit.

MENSE JUNII.

CAS. I. ADolescens, emisso voto ingrediendi, ac profitendi in quadam Religione, solemniter ejusdem habitum induit; tempore tamen Novitiatûs deprehendens ipsam, propter vitæ asperitatem, sibi esse parum accommodam, redit domum suam. Q. An licitè;

Resp. Neg. cum S, Thoma 2. 2. quæst. ult. art. 4. cæterisque communius. Ratio est quia sicuti Votum emissum de ingressu in Religionem obligat ad ingrediendum, nisi ingressus fiat moraliter impossibilis: ita Votum emissum de facienda Professione obligat ad profitendum, nisi Professio fiat moraliter impossibilis; ex. gr. quia nequit

ſuſtinere onera Religionis, & ratio vivendi in ea eſt ipſi adeo difficilis ut illi reddatur intolerabilis. Atqui per hoc, quod ipſi erat parum accommoda, ipſi non erat, uti ſupponitur, intolerabilis; ergo, &c. Hinc Leſſius lib. 2. de Juſt. cap. 41. num 45. ait: quod qui vovit perſeverare, ſeu profiteri in aliqua Religione, cenſetur ſe obligaſſe, quantum ferre moraliter poteſt. Nec aliquid eruitur in contrarium ex Tridentina Seſſ. 25. de Regul. cap. 15. ibi enim non irritat Votum ſimplex profitendi ac perſeverandi in Religione, ſed tantum Vota ſolemnia emiſſa ante annum probationis completum.

CAS. II. Puella per plures annos educata in Monaſterio, foras egreſſa ſimplici Confeſſario exponit, ſe anno duodecimo nondum completo, obſcœnitates ibi feciſſe cum Moniali, nec, præ rubore, unquam de hoc fuiſſe confeſſam. Q. An ab eo poſſit abſolvi?

Reſp. plures affirmare, tum quia reſervatio (ut declaratur in libello Caſuum reſervatorum hujus Diœceſis ſ. *ad omnes in genere*) non comprehendit, niſi excedentes annum duodecimum, quem puella nondum compleverat; quando peccavit, tum quia praxis, ac ſenſus Theologorum hujus Diœceſis videtur eſſe, quod reſerva-

tio

tio hujus casus non afficiat ipsas personas degentes in Monasteriis, quæ ad invicem faciunt obscœnitates, sed personas extraneas accedentes ad ipsas, & cum ipsis eas deinde facientes. Verum quia de hoc sensu, & praxi non satis constat, ac dictus paragraphus facile explicari potest dicendo, quod reservatio utique non comprehendat nisi, &c. si ante hujusmodi complementum etiam in Confessione peccatū exponant; secus verò, si de illo confiteantur completo jam anno duodecimo; ideo ad casum respondeo negativè cùm Possevino de Offic. Cur. cap. 7. num. 49. Ratio est, quia in absolutione reservatorum respicitur tempus, quo datur absolutio; cum reservatio afficiat Confessarium. Et sicuti si peccatum heri commissum, quando non erat reservatum, hodie reservetur, & postea a Pœnitente exponatur in Confessione, nequit hic a communi Confessario absolvi, utpote quia hujusce Confessarii potestas restricta est; ita, &c.

CAS. III. Parochus acceptavit Parochiam animo eam postea resignandi cum pensione. Q. An sit simoniacus?

Respondeo negative. Si simul habuit animum eam resignandi servatis debitis modis, sine pactis pro pensione cum resignatario, prævia debita licentia, &c.

Ratio

Ratio eſt, quia nullibi ex una parte reperitur præceptum, quod pro tôto vitæ ſuæ tempore debeat, qui Parochiam acceptat illam retinere; ſiquidem non eſt Matrimonium, ſed quaſi Matrimonium ſpirituale, nec importat vinculum indiſſolubile: unde ex juſta cauſa poteſt diſſolvi: ex alia parte animus reſignandi Parochiam cum penſione, ſervatis ſervandis, aufert omnem ſimoniacam pravitatem. Nec obſtat Bulla 12. Pauli IV. in qua videntur Simoniaci nuncupari, qui beneficiũ ſibiprocurant animo illud poſtea alteri reſignandi cum penſione, ibi enim eſt ſermo de iis, qui ad eum finem procurant Beneficium, ut illud poſtea reſignent in favorem tertii, vel cum, vel ſine penſione; quod Pontifex ſub anathemate aliisque graviſſimis pœnis damnat ob eliminandas omnes fraudes, quæ tunc temporis fiebant; nam qui ex. gr. deſiderabat Beneficium Petro, ſe pro ipſo ſupponebat examini, fingens ſe eſſe Petrum, & ſi approbabatur, Petrus optinebat Beneficium. His, aliisque ſimilibus ut occurreret Pontifex, non ſolum prohibuit, ne quis pro alio ſe ita ſupponeret, verum etiam, ne quis ſibi procuraret Beneficium animo illud reſignandi in favorem tertii cum penſione, vel ſine illa. Cæterum ſi Parochus acceptet animo vero adim-

adimplendi munus, &, servatis servandis, ex aliqua justa causa renunciandi etiam cum pensione, non video, cur Simoniacus debeat appellari. Vide Rosignol. de Simon. Disp. 3. §. 2.

MENSE JULII.

CAS. I. SEmpronius accepit ab ignoto monetam falsam, quam bona fide in alium transtulit. Hinc inscius, a quonam illam habuerit, lamentatur. Q. An Sempronius postea advertens, se huic eam dedisse, teneatur bona moneta illam cummutare?

Respondeo affirmative. Ex quo enim bona fide eam in alium transtulit, arguitur quidem, quod talis error non fuerit illi voluntarius, & ad culpam imputabilis; non sic vero, quod non teneatur illum emendare, cum ad ipsum advertit, novitque eum esse alteri noxium: ut enim recte inquit Petrus Navarra de Rest. lib. 3. cap 1. num. 312: *Error meus non debet alteri nocere, sed omnis error tenere suos debet auctores.* Hic licet talis moneta amplius non extet apud Sempronium, & ex ejusdem translatione in alium ditior effectus non sit; tamen ratione contractus illum, cui ipsam tradidit, tenetur indemnem servare, hic enim per contractum, ex gr. venditionis, ipsi tradendo rem suam, acquisivit-

quiſivit jus ad æquivalens ac juſtum pretium rei conſiſtens in bona, non in falſa moneta. Bonacina de Reſt. Diſp. 1. Quæſt 4. p. 2. num. 6. Leſſius, aliique communius.

CAS. II. Titius in rixa abſcidit Fabio pollicem. Q. An ſit irregularis?

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia irregularitas ob mutilationem non incurritur niſi per mutilationem membri veri, & proprii, quod nempe habet proprium officium operandi ab aliis partibus diſtinctum, ut colligitur ex illo Apoſtoli ad Rom 12. *Omnia membra non eundem actum habent*, ac patet ex odioſitate materiæ, de qua fit quæſtio. Sed pollex non eſt membrum verum & proprium, ut probat Bartolus in L. *Publicorum* ff. de Publ. jud. & alii apud Salzedum in Pract. crim. cap. 101. Ergo per abſciſſionem pollicis in rixa Fabio factam a Titio, hic non eſt irregularis. Nec obeſt, eum eſſe irregularem, cui deeſt pollex ſicuti enim eſt irregularis amens, ſpurius, ac habens manum enervatam, licet irregularis non ſit, qui genuit ſpurium, vel amentem, aut alteri manum debilitavit, ita eſſe poteſt irregularis ille, cui deeſt pollex, quamvis talis non ſit, qui ipſi pollicem abſcidit; ut ait optime Sayrus de Cenſur. lib. 6. cap. 15.

Conti-

Continuator Operis Tournely de Irregularit. par. 2. cap. 8. art. quæst. 2.

CAS. III. Aromatarius locavit omnia vasa, & medicamenta suæ Apothecæ ad decem annos, ea Conductori tradendo certo pretio æstimata, cum expresso pacto, ut hinc singulis annis solvat tantum pro centenario, & in fine conductionis restituat vasa, & medicamenta eodem pretio æstimanda. Q. An talis contractus sit licitus?

Respondeo per se loquendo illicitum esse talem contractum. Ratio est, quia conductor in tali casu absolute obligatur contra justitiam, & naturam contractûs ad subeunda omnia pericula rei locatæ; quod est quid trascendens terminos locationis: etenim qualitas, & natura hujus contractûs ea est, ut rei locatæ periculum non ad conductorem, bene vero ad locantem pertineat, ut fatentur DD. communiter. Hinc in ipsa stipulatione contractûs vel habitus fuit respectus ad isthæc pericula, & ad proportionem eorumdem tantum fuit detractum de annua pensione solvenda a Conductore; & tunc talis contractus, præsuppositis aliis debitis requisitis, est licitus. Vel non fuit habitus respectus ad præfata pericula, & per consequens ob illa non fuit facta Conductori ulla pensionis diminutio; & tunc idem contractus dici debet illicitus.

MEN-

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. MEnnas interrogatus a Judice, an Fulvius commiſerit homicidium, etſi certo ſciret, hoc revera fuiſſe ab eo commiſſum, noluit id teſtificari eo, quod ipſi innoteſcebat nullum alium id poſſe. Q. An male ſe geſſerit?

Reſpondeo negative, Quia non tenebatur illud teſtificari, cùm non fuerit de eo juridice interrogatus. Et ratio eſt, quia cum homicidium a Fulvio commiſſum eſſet occultum, & quidem taliter, ut ipſi ſoli Mennæ innoteſceret, Judex jus nullum habebat ipſum interrogandi, ſiquidem tale jus ſolum eo tunc convenit Judici, etiam competenti, quando crimen eſt diffamatum, vel ſaltem per ſemiplenam probationem manifeſtum, ut com: notant DD. & ſignanter Philippus Groſſi tr. 15. de Præc. Decal. quæſt. 1. art. 2. Porro regula generalis eſt, quod non peccat reticens veritatem, quando circa eam ſciſcitanti non tenetur reſpondere. Sotus de Juſt. & Jur. lib. 5. quæſt. 7. art. 1.

CAS. II. Vendit Villicus Cauponi dolium vini, ſed antequam hoc illi tradat, exinde haurit corbam ejusdem, tantum aquæ ſubſtituendo: hoc non obſtante, minutim Caupo illud revendit eodem pretio, ac tempore, quo purum revendidiſſet. Q.

An

An Villicus teneatur aliquid restituere?

Respondeo affirmative. Tenetur enim restituere vel corbam vini ablatam, vel justum pretium ejusdem. Ratio est, quia licet non intulerit damnum Cauponi, rem tamen alienam injuste accepit, quod sufficit, ut ipsam, vel ipsius pretium restituere teneatur; cum inter radices restitutionis *injusta aceeptio* communiter recenseatnr. Addo Villicum in casu tradere aquam pro vino, & quidem eodem pretio, in quo sane intervenit magna deceptio & injustitia; præcipue cum tempore contractûs vendiderit dolium vini, prout erat eo tunc & sub hac conventione Caupo se obligaverit ad ipsi solvendum tale pretium. Unde sicuti, posito mutuo consensu in contractum, Villicus statim acquisivit jus in tale pretium conventum, & si vinum talis dolii emptū evanuisset, evanuisset Cauponi ita ratione ejusdem mutui consensus Caupo acquisivit jus ad tale vinum aqua non immixtum, proinde que injustitiam ei facit sumendo vini corbam, & tantundem aquæ supponendo; sumit enim, quod suum amplius non est, cum Emptio, & Venditio mutuo partium consensu perficiatur. Azorius par. 3. lib. 8. cap. 23. q. 3. Salas de Empt. & Vend. Dub. 12. Molina, Rebellus, & alii. Neque dicas, Villicum non tene-

teneri tradere Cauponi vinum majoris perfectionis & integritatis, ac ab aliis vendatur: item sic mixtum æque utile esse ad usum humanum, ad quem emitur; sicque eamdem retinere æstimationem, cum hæc desumatur per ordinem ad usus humanos: nec dicas, inquam; hæc enim valent contractu nondum peracto, non vero e contra; nam in hoc casu Emptor jus habet supra rem majoris bonitatis ac perfectionis.

CAS. III. Conjux ad excitandum appetitum in Uxore ægrotante; comedit die Veneris simul cum ipsa pulmentum in jure. Q. An licite?

Respondeo cum distinctione. Vel de tali pulmento sumit in modica quantitate, & tunc dico, quod id licite peragit. Vel de eo sumit in quantitate notabili, & tunc dico, quod hoc peragit illicite. Ratio primæ partis est, quia pietatis, & charitatis motivum etiam a veniali, in casu, ipsum excusat: ut inter alios recte tradit Confessarii Monialium instructor cap. 11. §. 7. q. 6. Et sane si id licet Coquis, & Pincernis Principum ob necessitatem servitii aut securitatem Dominorum, cur non licebit Conjugi ex urgenti motivo charitatis, maxime cum Infirmæ refectio sit urgentior causa: Sanchez Conf. *Moral.* lib. 4. cap. 1. dub. 22. num. 10. Ratio sec. partis est

quia

quia non adeſt iſta neceſſitas ſumendi de tali pulmento in magna quantitate, cum infirmo poſſit adjuvari ſuaſionibus, ac piis exhortationibus, modica cum dicta ſumptione conjunctis. Nec obſtat factum S. Spiridionis Epiſcopi, qui cum peregrino ex intinere feſſo comedit carnes porcinas tempore vetito, ut referunt Sazomenus, & Nicephorus apud Azoriū par. 1. lib. 7 Cap. 29. quæſt. 1. Nam in primis tale factū non eſt omnino certū; deinde Sanctus Epiſcopus nil aliud habebat, ſcilicet, neque panē, neque farinā; & agebatur de illo, quem timebat aliàs moriturum, nec cibum ſumpturum, ni ſimul ita cum ipſo comederet, ut videre eſt Azorium l. c. Unde hoc probat, id eſſe licitum, quando hoc exigat extrema neceſſitas proximi.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. JUravit Agricola, nemini communicare ſecretum, quo a gravi morbo ipſe ab amico ſanatus eſt. At videns pauperem eodem morbo graviſſime tortum, huic ſub ſigillo illud communicavit. Q. An ſit reus perjurii?

Reſp. Neg. Ratio eſt, quia juramentum non obligat, quando ſine peccato, etiam levi, impleri non poteſt, imo nec, quando illius implementum eſset contra bonos mores, etiam naturales, ut ex Gloſſa in cap

Si

Si vero de Jurejur. V. Salutis æternæ, notavi ad 1. April. 1748. Jam vero in casu sine peccato impleri non poterat; nam charitas, qua potens subvenire proximo suo gravissime indigenti, tenetur illi subvenire ex lege tum Divina, cùm naturali, urgebat Agricolam eidem subvenire proindeque hic reus perjurij dici non potest: omnia enim jura, ac DD. commun. clamant, juramentum non esse vinculum iniquitatis. Neque in hoc casu Amicus, qui secretum Agricolæ communicaverat, poterat censeri rationabiliter invitus; nam etiam ipse si fuisset præsens, vel patientis gravissimum malum audisset, eadem charitatis lege ipsi succurrere debuisset.

CAS. II. Vir valde pingvis, Imolam profecturus, volebat equum conducere; at metuens, quod si Locator ipsum videret, nollet equum ipsi locare, vel duplum exigeret, alium substituit, qui pretio consveto ipsi equum conduxit. Nunc Imola reversus, reduxit equum adeo defatigatum ut per aliquod dies hunc Dominus nequeat denuo locare. Q. An teneatur Domino reficere tale damnum;

Resp. cum dist. Vel qui locavit equum erat locator ex officio seu professione; vel non. Si non; dico, virum pingvem teneri reficere damnum Locatori, etiamsi equum

um paverit; omnēque possibilē curam circa ipsum adhibuerit. Ratio est, quia in hoc casu rogatus, an vellet suum equum locare, attendit personæ, cum qua agebat, exclusa qualibet alia; adeoque locum habuit dolus ac deceptio, ratione cujus propterea obligatur Conductor ad refectionem damni; cum fuerit contra voluntatē locantis, quod ipsius equus inserviret alteri ab eo, qui eundem postulavit. Si postea erat locator ex officio & professione; dico virum pinguem non teneri, &c. in hoc enim casu locatio censetur facta more communi locatorum, qui dantes equos conductoribus, non attendunt, an debeat inservire petenti, vel alteri; ac probe sciunt, quod sæpe unus pro alio petat; unde si in casu locatio facta fuit viro nimium pingui, deceptio debeat adscribi non dolo conductoris, qui more communi equum conduxit, sed incuriæ locantis, qui poterat petere, cui inservire deberet. Addo quod ut dolus incidens in contractum det jus decepto petendi refectionem damni, debet dolus provenire a parte decipiente aliam partem contrahentium, non ab intrinseco errore unius ex ipsis; dolus enim definitur: Machinatio alterum decipiendi. Sed hoc non verificatur in casu; ergo, &c. Ita Cassianus a S. Elia decis. 71.

CAS. III. Vitalis a viro divite injusta, ac valde dispendiosa lite vexatus, plena sæpe cum voluntarietate illi optat, quod gravi apprehenderetur infirmitate, ac fiat pauperrimus. Quær. An ob hoc sit culpæ arguendus?

Resp. cum dist. Vel hoc illi optat, in quantum est malum illius, & ex displicentia personæ; & tunc certum est, gravis culpæ ob hoc ipsum esse arguendum; cum hoc directe opponatur legi charitatis, qua tenemur proximum nostrum diligere. Vel hoc illi optat, in quantum esset impedimentum injustæ ac dispendiosæ litis; & tunc dico cum Bonacina disp. 3. quæst. 4. pun. 3. n, 1. Giribaldo & aliis, ob hoc ipsum non esse gravis, imo nec levis culpæ arguendum; id enim est desiderare cessationem proprii nocumenti, non malum proximi. Hinc S. Thomas in 3. dist. 30. art. 1. ad 4. ait: *Potest aliquis, salva charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere si contingat, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenemur diligere.* Caveat tamen a vindicta.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. ACcusatus est Nereus apud Judicem de gravi crimine, ab ipso verè perpetrato. At quia per testes

hoc-

hoc probari non poteſt, nedum illud negat, ſed falſarium & calumniatorem appellat Accuſatorem; qui propterea ut falſarius, & calumniator communiter habetur. Q. An Nereus teneatur illi famam reſtituere?

Reſp. neg. cum Navarro, Soto, Molina, cœterisque communius, quos citat, ac ſequitur Petrus Navarra de Reſt. lib. 2. cap. 4. n. 428. & ſeq. Ratio eſt, quia, ſi res ſerio conſideretur, Nereus, in caſu, nec falſum protulit, negando crimen á ſe fuiſſe commiſſum; nec accuſatori calumniam impegit, hunc appellando falſarium, & calumniatorem. Etenim non protulit falſum; quia cum interrogatio ipſi facta ſupponatur juridica, procedebat de crimine ut publico, vel ſaltem per ſemiplenam probationem manifeſto; ut poteſt erui ex reſponſione ſuperius data ad primum Auguſti. Proindeque cum tale non eſſet crimen ab ipſo perpetratum, illud negare poterat etiam cum juramento, ut tradunt Navarrus, Molina, Toletus, aliique, quos refert, ac ſequitur Bartholomæus a S. Fauſto de Reſtit, diſp. 21. quæſt. 55. n. 2. cum reſponſio procederet in ſenſu interrogationis. Neque impegit accuſatori calumniam, ipſum appellando, &c. Calumniator enim non ſolum dicitur, qui falſo accuſat, verũ etiam qui, nullis præcedentibus probationibus

onibus, accusat; prout, teste citato Barth a S. Fausto num. 4. colligitur ex cap. 2. da Calumniat. Vel etiam dici potest, quod illum appellaverit falsarium, & calumniatorem, quatenus impactum ipsi fuerat crimen publicum, prout de eo interrogabatur, in quo sensu non erat reus ejusdem, & sic erat calumnia illud ut tale ipsi impingere. Vide Petrum Navar. l, c.

CAS. II. Sacerdos quidam gravibus quandoque concupiscentiæ stimulis vexatus, experitur displicentiam quod statum conjugalem non elegerit. Q. An isthæc displicentia contineatur intra limites culpæ venialis?

Respondeo cum distinctione. Vel hæc displicentia juncta est cum proposito non servandi promissa, & obligationes status assumpti; & in hoc casu dico, hujusmodi displicentiam, ut sic junctam cum tali proposito, se extendere ultra limites culpæ venialis, ac esse peccatum mortale, quemadmodum mortale est tale propositum, ut rem serio consideranti fit manifestum. Vel juncta est cum animo adhuc servandi promissa, & obligationes status assumpti! & in eo casu dico, ipsam vel nullo modo esse peccatum, neque veniale; vel intra culpæ venialis limites contineri. Nullo modo est peccatum, neque veniale, si displicen-

tia ſit non de ſtatu aſſumpto, ſed de gravi periculo, cui ſubeſt propter majorem frequentiam, & urgentiam tentationum; ad quod proinde evitandum mallet elegiſſe alium ſtatum: nam in primis hæc volitio eſt inefficax, & quaſi conditionata, deinde alius ſtatus per ſe malus non eſt, et ſi illum elegiſſet non peccaſſet. Tertio voluntas efficax ac propoſitũ, hoc non obſtante ſervandi promiſſa, ac ponendi media pro executione obligationum, quas contraxit, aufert omnẽ culpã. Eſſet demum culpa venialis, ſi oriretur ex quadam deſidia & ſocordia in rejiciendis tentationibus, quibus propterea nollet ſubeſſe, ne adigatur ad pugnã; quod, ut patet, involvit acediam. De Vecchis diſp. 13. dub. 10. Suarez, &c.

CAS. III. Furem abſolute diſpoſitum auferre Petro, vel Paulo ſcuta quinquaginta, a propoſito dimovere conatus eſt Titius: At videns ſe nihil proficere, ei tandem ſvaſit, quod ſi alterutri damnum inferre volebat, iſtud inferret Petro ditiori, cui is poſtea hoc intulit. Q. An Titius id ſvadendo peccaverit?

Reſpondeo. probabilius affirmative. Ratio eſt, quia licet Fur eſſet abſolute diſpoſitus alterutri auferre ſcuta quinquaginta, tamen non erat determinatus illa auferre Petro, ſed, ut ita dicam, ad hoc

ipſum

ipſum determinavit ſvaſio Titii, quæ poſitive in caſu furem induxit ad tale furtum Petri, & ſic fuit vera poſitiva cauſa injuſtæ ablationis factæ tali perſonæ determinatæ: injuſtæ, inquam, quia neque Titius, neque fur jus ullum habebant ſupra scuta quinquaginta Petri, quantumvis Paulo ditioris. Sed qui per ſuaſionem fuit vera poſitiva cauſa injuſtæ ablationis factæ, &c. ſvadendo peccavit; fuit enim vera cauſa mali, etſi minoris, quam ſi ſvaſiſſet ablationem Paulo; ergo, &c. Neque opponas prudentis eſſe de duobus malis, quod minus eſt, eligere; ideoque licitum etiam eſſe id alteri ſvadere; propterea cum in caſu hoc egerit Titius, ipſum non peccaſſe. Contra enim, aſſumptū eſt verum, quando agitur de damno temporali vitando, ſi enim duo mala, ſeu damna immineant, & utrumque vitari non poſſit, tunc certe prudentis eſt de iis eligere, quod eſt minus, & alterum præcavere; atque hoc certe poteſt licite etiam alteri ſuaderi, imo talis ſvaſio eſt conformis charitati. Illud tamen non valet, cum agitur de malo culpæ ſiquidem nequit eligi unum peccatum ad vitandum aliud: electio enim medii reſpicit bonum; ſicque nec id, quod eſt minus peccatū, directe ac poſitive ſvaderi poteſt, etiam ad evitandum majus, cum non ſint facien.

facienda mala, ut eveniant bona, juxta Apostolum ad Rom. 3. Quare Titius poterat quidem furi svadere malum minus in genere; vel etiam illum instruere, quod in eo casu erat minus malum auferre quinquaginta a Petro, quam Paulo; aut non poterat positive ac directe illi suadere, ut furaretur Petro determinate, hoc namque non fuit consulere minus, sed consulere malum. Ita Cajetanus 2. 2. quæst. 7. 8. art. 4. cæterique communius.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. SCit Tabernarius, quod si vendit Vinum Sempronio, hic se inebriabit. Hoc non obstante ne lucrum amittat, quod percipit ex hoc frequenti adventore, Vinum illi vendit; qui mox se inebriat. Q. An adductum motivum se solo sufficiat ad cohonestandam talem venditionem?

Resp. neg. cum Giribaldo tr. 4. in Dec. cap. 7. dub. 8. num 71. Viva in 51. Prop. damnatam ab Innocentio XI. num. 6. & aliis. Ratio est quia amissio lucri, quod Tabernarius percipit ex hoc frequenti Adventore, talis ac tanta non est, ut secum afferat grave illud incomodum, cui debet subesse, ut eximatur ab observantia naturalis ac Divinæ legis, quæ ex charitate obligat unum quemque, ne præbeat scienter

materiam peccati mortalis proximo suo; & quidem talis, ut non solum sit ipsi peccanti damnosum, verùm etiam aliis periculosum, ut recte monet Giribaldus l. c. Requiritur ergo major causa, & motivum magis urgens, seu quid notabile adjunctũ ad cohonestandam talem venditionem; puta notabilis ob hoc absentatio emptorum cum suo magno detrimento imminens periculum gravium injuriarum, &c. Nec tabernarium excusat illa ratio: *Si vinum illi non vendo, vendent alii.* Nam in primis qui ipsum agnoscunt, illi non ita facile vendent, cum sola prudens dubitatio de illius ebrietate secutura retrahere eos debeat ab ipsi vendendo, ut cum Sanchez inquit Viva loco citato, numero 7. Deinde quid illi refert, si alii male agent?

CAS. II. Sevit Sergius bona fide duas Corbas tritici alieni in proprio agro; & exinde copiosum fructum percepit. Q. Quantum, detecto errore, debeat restituere Domino illarum Corbarum?

Resp. Debere illi restituere solum duas corbas, iis tamen, quas seminavit in agro suo, æquivalentes. Ratio est, quia in his solum ex una parte factus est ditior: ex alia, seges orta in agro suo, est fructus ejusdem sui agri, ac suæ industriæ; ita Sporer de rest. cap. 2. sect. 2. §. 5. n. 72. idem

dicens

dicens, si Sergius eas seminasset mala fide cum hoc tamen discrimine, quod tunc deberet etiam reficere Domino illarum corbarum damnum, quod ei emersisset, vel lucrum, quod ipsi cessasset ob injustam earumdem acceptionem.

CAS. III. Debebat Sejus Sempronio scuta centum, quorum restitutionem justam ob causam distulit. Sed quia ex hac dilatione emersit damnum Creditori, petit á Confessario, an istud illi reficere teneatur Quid respondet Confessarius?

Respondet cum dist. Vel fuit appositum pactum, quod Sejus teneretur ad interesse, si non solveret tempore debito; vel non fuit appositum tale pactum. Si primũ dico, Sejum teneri reficere damnum Sempronio. Ratio est, licet ad id non obligetur ex culpa, cũ mora non fuerit culpabilis tamen obligatur ex pacto, cui standũ est. Hinc cap. *pervenit* de Fide jussorib. habetur quod quando fidejussor creditori solvit, quia principalis debitor in termino præfixo non solvit, tunc principalis debitor debet eũ servare omnino indemnẽ eidẽ satis faciendo non solũ, quod pro eo solvit, sed etiã totum intersse, cujus detrimentum ob eam solutionem subivit. Si secundum; dico, Sejum non teneri Sempronio damnum reficere, quia, secluso pacto sive expresso,

ſive tacito, moroſus tenetur ſolum ex culpa, ſeu quando fuit in mora culpabili. ut tradunt Bonacina de Contr. diſp. 3. quæſt. 3. punc: 3. n. 5. Salas & alii.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. SÆpe triſtatur Mercator, quod alii ejusdem conditionis merces vendant, & ipſe non. Q. An peccet?

R. neg. Ratio eſt, quia ejusmodi æmulationis affectus nō eſt diſplicientia de bono proximi, nempe de lucro, quod ex frequenti mercium venditione alii Mercatores percipiunt; quod certe ſi faceret Mercator, peccaret contra charitatem; ſed eſt diſplicentia de eo, quod ipſe tali lucro careat, ut ajunt Layman lib. 2. tr. 3. c. 10 num. 3. Paulus tr. 6. diſp. 4. pun. 2. num. 6. Notat tamen ad rem Coninch. diſp. 30. num 23. ejuſmodi affectum communiter eſſe val de periculoſū, quia excitat ita dolentes niſi valde ſibi caveāt, ut vel malis artibus, verb. gr. detractionibus, aut ſimili ratione, conentur Emptores ab aliis ad ſe trahere; aut etiam, ut abſolute doleant eos frequentare vicini officinam, adeo ut optent, eos hanc non frequentare, etiam eo caſu, quo ſuam non frequentant, ut hoc modo ſocios habeant in calamitate, qui affectus certe eſt peccaminoſus. Ita Coninch. loco præcit.

CAS. II. Conſtitutus in proximo mortis peri-

periculo, non habens alium Sacerdotem, petiit, ac obtinuit abſolutionem a noto Excommunicato vitando. Q. An fuerit valide abſolutus?

R. neg: Sic enim declaravit S.Con. Concilii apud Fagnanum in 4 ad cap. *Non eſt vobis* de Sponſalib. & apud Mattheuccium Offici. Cur. c. 2. num. 19. ſic referentem *Epiſcopus Valentinen: petit declarari utrum pænitentes in articulo mortis conſtitutos poſſit in caſibus reſervatis abſolvere quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & denunciatus. S: Congregatio cenſuit, non poſſe,* Nec immerito, Excommunicatus namque denunciatus caret juriſdictione ac ſubditis: utpote á fidelium communione ſeparatus. Hinc verba Tridentini dicentis, omnes Sacerdotes poſſe in articulo mortis abſolvere ab omnibus peccatis, ac Cenſuris, intelligenda ſunt de Sacerdotibus idoneis, & capacibus recipiendi pro eo caſu juriſdictionem ab Eccleſia, cujusmodi non ſunt privati communione fidelium, & ab unitate Eccleſiæ præciſi, uti eſt notorius excommunicatus vitantus. Vide Fagnanum, ac Mattheuccium l. cit.

CAS. III. Parentes, ut a ſeculi periculis amoveant filiam nubilem, avidam nuptiarum, hanc, licet invitam, compellunt ingredi Monaſterium, quousque idoneus

ei ſponſus inveniatur. Q. An licite id peragant.

Reſp. Affirm. Dummodo id fiat ad tempus diſcretum, non ex eo fine, ut ibi religioſum induat habitum. Ratio eſt, quia licet Tridentinum Seſſ. 25. cap. 18. anathemati ſubjiciens *omnes & ſingulas perſonas, ſi quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam, aut aliam quancunque mulierem invitam, præterquam in caſibus in jure expreſſis, ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuscunque Religionis, vel ad emittendam profeſſionem, &c.* videatur innuere, ſolam coactionem ad ingreſſum Monaſterii ſufficere pro incurrenda excomunicatione, ideoque ſub gravi eſſe prohibitam, tamen res ita ſe non habet: mens enim Concilii fuit conſulere libertati puellarum, &c. circa electionem ſtatus, ac impedire coactionem earumdem ad ingrediendum Monaſterium ut ibi habitum induant, ut tradunt Suarez Tom. 3. de Relig. lib. 5. cap, 9. num. 4. Sanchez in ſum. Tom 1. lib. 4.c:4 num. 12. aliique, quorum aſſertio ex eo vera conjicitur, quod Concilium ibi loquitur de illo ingreſſu in Manaſterium, qui per ſe, ac jure ordinario permittitur, cujusmodi eſt ſolus ingreſſus factus ad finem ſuſcipiendi habitum; ut patet ex eo, quod ſi aliqua

velit

velit aliter ingredi, nempe ſine animo ibi habitum ſuſcipiendi, pro tali ingreſſu requiritur diſpenſatio. Quare cum Parentes, de quibus quæſitum procedit, non compellant filiam ad Monaſterii ingreſſum ut ibi ſuſcipiat habitum, ſed tantum ut ibi remota a ſæculi periculis per aliquod tempus immoretur, quouſque idoneus ei ſponſus inveniatur, dicendum hanc compulſionem non eſſe contrariam menti Concilii, imo utpote factam ex juſto rationabilique motivo, in caſu licitam eſſe parentibus. Ita Emman. Rodrig. in ſum: tom. 2. c. 8. n. 9.

ANNO MDCCLIII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. PArochus, accepta eleemoſyna pro decem Miſſis celebrandis in ſuffragium defuncti, differt complementum earumdem uſque ad bimeſtre. Q. An licite?

Reſp, cum diſt. Vel Parochus id facit de conſenſu illius, qui tribuit elemoſynam, Miſſasque ordinavit, Vel ſine tali conſenſu, & ex proprio arbitrio. Si primum; dico, licite ipſum differre complementum earumdem usque ad bimeſtre, ſiquidem eo tunc id licere non obſcure colligitur ex pluribus S. Congregationis Concilii reſponſionibus, ſignanter ex illa ad dubium duo-

duodecimum circa decreta de Celebr. Missar. edita auctoritate Urbani VIII. ac postea confirmata ab Innocentio XII. die 22 Decem 1697. nec non ex alia die 9. Januarii 1627. ad dubium sextum ex propositis ab Episcopo Traguriensi; prout videri potest apud Mattheuccium Offic. Cur. cap. 10. §. 2. n. 47. ac Patrem Iordanum tom. 1. Elucubr. lib. 5. tit. 1. de Sacrif. Miss. Si secundum. dico Parochum illicite differre &c. ut in primis eruitur ex prohibitione accipiendi eleemosynas manuales pro Missis, quibus satisfieri nequit infra modicum tempus, hoc est, *intra unicum mensem*, prout explicuit eadem S. Congregatio 17. Julii 1655. teste SS. D. N. Papa Benedicto XIV. in Notif. 15. tom. 3, Deinde motivum, ac finis, ob quem Missæ in casu præscriptæ sunt est admodum urgens, liberatio nempe animæ Defuncti á diris, quibus interim cruciatur, Purgatorii pœnis. Hinc sicuti si Missæ ordinatæ fuissent pro graviter infirmo, tandum differri non posset complementum earundem; ita & quidẽ a fortiori, idem dicendum in casu. Propterea Pasqualigus de Sacrif. nov. Leg. tom. 2. quæst. 965. num. 9 ait: *Quando committuntur Missæ pro recenter defuncto, debent quamprimum & sine dilatione celebrari, nam occasio ob quam sunt celebrandæ, exigit*

git, quod ſine dilatione celebrentur: ſiquidem ſi celebrandæ ſunt ex commiſſione Defuncti, remanet moraliter certum, niſi aliud expreſſerit, quod voluerit hoc ſubſidium ſtatim poſt mortem. Si vero committuntur ab alio: occaſio, ob quam committuntur, cum contineat præſentem indigentiam, præſcribit celeritatem in celebrando. Poſſent tamen, quando eſſet magnus numerus Miſſarum celebrari cum aliqua dilatione, ita tamen ut quotidie nonnullæ celebrentur. Hactenus Paſqualigus.

CAS. II. Accepit Sacerdos eleemoſynam pro Miſſa celebranda ad quodcumque Altare voluerit, cumque eam celebret ad Altare privilegiatum, applicat Sacrificium pro onere ſuſcepto, & Indulgentiam pro ſuo Conſangvineo defuncto. Q. An rite hoc peragat?

Reſp. cum diſt, Vel pervilegium Altaris conceſſum fuit (prout regulariter concedi ſolet) ſolum pro eo, pro quo ibi offertur Sacrificium & tunc clare patet, quod Sacerdos id rite non peragit; nam *Indulgentia non poteſt applicari ad aliquem, niſi ex intentione ejus, qui dat Indulgentiam*, ut ait S. Thomas in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 5. quæſtiunc. 3. ad. 2. Propterea ſi Pontifex pro eo tantum illam conceſſit pro quo ibi Miſſa applicatur, conſtat non ſtare in

arbi-

arbitrio Sacerdotis eā applicare pro animâ ſui Conſanguinei defuncti ſed (velit nolit Sacerdos) præſuppoſitis requiſitis ab eo lucratur, pro quo ibi offertur Sacrificium. Paſſerinus de Stat. tom. 2. quæſt, 187. art. 4. num. 988. Vel privilegium Altaris conceſſum fuit indeterminate quoad ſubjectum Indulgentiæ, ac præciſe ſub ea conditione, quod ibi Miſſa celebretur, & tunc dico cum Suarez, Roſignolo, & aliis, quorum ſententiam non improbabilem vocat Theodorus a Spir. San. de Indulg. par. 2. cap. 1. art. 4. §. 1. quod Sacerdos in caſu rite id peragit; nam ex una parte illi, pro qvo Miſſa applicatur, correſpondet omne id, ad quod jus habet, nempe totus ac integer fructus medius, ſeu ſpecialis Sacrificii; ex alia, cùm Indulgentia nulli ſit determinate affixa, poteſt a Celebrante applicari cui vult ſicque ſuo Conſanguineo defuncto: tunc enim applicatio ejuſdem pendet a Celebrantis arbitrio & celebratio Miſſæ requiritur ut merum opus injunctum pro applicatione & lucro Indulgentiæ. Poteobonellus de Sacrif. Miſſ. quæſt. 4. art. 2. §. 2. num. 14. recte monens pro ipſa Indulgentiæ applicatione exigi non poſse ſtipendiū

CAS. III. Peracta a Capellano prima conſecratione ſyncope fuit abreptus, propterea fuit illi ſubſtitutus alius Sacerdos. qui

Sacri-

Sacrificium perficeret. Aſt quia tum hic, cum ille applicuit Sacrificium. Q. An hoc proſit illi, cui fuit applicatum a primo; an cui á ſecundo?

R. Probabilius illi prodeſſe, cui fuit applicatum a ſecundo. Ratio eſt, quia ut Sacrificium proſit, cui applicatur, debet eſſe completū, atque perfectum in ſuo eſſe: quouſque enim cauſa non eſt perfecta in ratione cauſæ, apta non eſt producere effectum. Atqui juxta communem, probabilioremque ſententiam Sacrificium fuit in ſuo eſſe completum, atque perfectum ut peractum a ſecundo, non ſic ut peractum a primo; cum ad id, ultra conſecrationem panis, plauſibilior ſententia requitat ad minus etiam conſecrationem vini; ergo probabilius illi prodeſt, cui fuit applicatū a ſecundo. Neque dicas, Sacrificium ſemel applicatum, non eſſe amplius applicabile; id enim valet, quando Sacrificium eſt jam ultimatum, ac ſuum habuit effectum; non vero quando eſt adhuc in fieri; ſiquidem in hoc caſu, ſive ſit idem Sacerdos, qui illud perficere proſequatur, ſive ſit alius, qui ob alterius defectum illud compleat, convenit quidem, ut priori applicationi ſe accommodet, at ſine peccato, etiam veniali, poteſt priorem applicationem mutare

antequam illud in ſuo eſſe perficiat; per ipſum namque Sacrificii complementum, illud ponit in ſtatu producendi fructum medium, circa quem propterea acquirit jus diſponendi de illo, ipſumque applicandi, cui voluerit, antequam det Sacrificio eſſe completum, & ultimatum, ut cum Dicaſtillo, Gaſpare Hurtado, & Jo. Præpoſito recte tradit Paſqualigus de Sacrif. Nov. Le. tom. 1. quæſt. 169. & cum Palao, ac Tamburino, Giribaldus de Sacrif. Mis. cap, 4. dub. 1. num. 6. Et parum refert, quod unus alteri ſuccedat in eadem actione; nam qui ſubintrat, non ſuccedit acceſſorie, ſed tanquam principalis, in locum alterius.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. *Titius propinavit venenum ſuo inimico; quo ſumpto, cum hic morbi anguſtiis premeretur, ſe dedit è rupe præcipitem, & fractus occubit. Q. An Titius reſervationem incurrerit?*

R. cum diſt. Vel infectus veneno dedit ſe è rupe præcipitem ex vi, & agitatione veneni; vel ex alia cauſa, puta ex deſperatione, aut &c. Si primum, dico Titium incurriſſe reſervationem, ni forte per Confeſſionem, ante illius mortem, perpetratum facinus retractaverit. Ratio eſt, quia hujusmodi mors in tali caſu eſt verum homicidium Titio voluntarium in ipſa propina-

pinatione veneni, tanquam in casu proxima, & ordinata ex se ad mortem. Si secundum? dico, Titium reservationem non incurrisse: quemadmodum enim si ab uno lethaliter vulneratus iterum ex proposito feriatur, & occidatur ab alio, tunc non primus sed secundus incidit in reservationem, quia hic est verus homicida, l. *Item nulla §. Celsus* ff. ad leg. Aquil. ita quia in hoc casu veneno infectus semetipsum, v. g. ex desperatione, dando è rupe præcipitem, simul se morti tradidit, dicendum quod Titius in isto casu reservationem non incurrerit, cùm reservatio intelligatur de opere externè consummato, & completo, quando reservans aliud non expressit; ita Bellochius, Mazzuchellus, Girib. & comm.

CAS. II. Sacerdos mane diei festivæ existens in peccato mortali, ac impotens habere tum Confessarium, cui confiteatur, cum alium Sacerdotem, a quo Missam audiat, omittit Missæ celebrationem. Q. An violet tertium præceptum Decalogi?

R. Neg. Ratio est, quia per tertium Decalogi præceptum, nec determinate præcipitur sanctificatio illius festivæ diei, de qua quæsitum procedit, neque ut sanctificatio fiat per auditionem, aut celebrationem Missæ; siquidem per tale præceptum ultra abstinentiã ab operibus servilibus man

da-

datur quidem, ut diebus Deo sacris offeratur eidem aliquis religiosus cultus externus, at determinatio sive dierum, quæ religiose a nobis coli debent, sive cultus per celebrationem; vel auditionem Missæ, habetur ex solo Ecclesiæ præcepto, ut passim notant DD. Propterea dubitari solum modo potest, an Sacerdos, in casu, violet Ecclesiæ præceptum; quod dubium hac distinctione resolvo: Vel talis Sacerdos simul est Parochus eoque non celebrante populus remanet absque Missa; & tunc dico, per celebrationis omissionem ipsum violare Ecclesiæ præceptum, quia cum ex officio, & justitia teneatur tali die populo providere de Missa & jure naturali, ac divino obviare scandalo alias in populo secuturo, inde emergit urgentissima obligatio sibi consulendi per actum contritionis, ac celebrandi, ut Parochiani Missam audiant, & sic ut etiam ipse cum illis præcepto satisfaciat. D. Thomas in 4. dist. 16. in exp. lit. v. *Caveant etiam ne prius* Vel est Sacerdos simplex, nec ullum sequitur in populo scandalum propter hujusmodi omissionem; & tunc dico, ipsum per hanc probabilius non violare Ecclesiæ præceptum, sed recte se gerere non celebrando, imo teneri ad non celebrandum, quia in tali casu nulla est necessitas celebrandi, cum in

ea circumſtantia præceptum Eccleſiaſticum audiendi Miſſam non obliget, ſtante concurſu, & præpōderantia alterius præcepti Divini, *Non ſumendi Euchariſtiam niſi præmiſſa Confeſſione peccati mortalis*, quam ob deficientiam Confeſſarii, tunc præmittere nequit. Navarrus in Man. cap. 7. n. 1. aliique. Neque hoc eſt reportare commodum ex iniquitate: in primis enim id non oritur ex iniqitate, ſed ex deficientia Confeſſarii. Deinde deficere ab eis, quæ homo tenetur facere, eſt graviſſima pœna; nam virtuoſi actus ſunt quædam hominis perfectiones. D. Thom. 2. 2. quæſt. 68. art. 1. ad. 1.

CAS. III. Commiſit Parochus proprio Capellano, ut in ipſius abſentia exerceat omnia illa munia Parochialia, quæ ſi ipſe eſſet præſens, exerceret. Interim accidit, ut vir, & mulier ſe præſentaverint Capellano, & coram ipſo ac teſtibus Matrimonium inierint. Q. An tale Matrimonium ſubſiſtat?

R. Affirm. Nihil enim deeſſe videtur tali Matrimonio, ad hoc ut ſubſiſtat; ſiquid enim illi deeſt, vel eſt præſentia idonei ſubſtituti a Parocho per deputationem ſpecialem ad aſſiſtendum Matrimonio, vel eſt, quia contrahentes tali Sacerdoti ſe præſentaverint, ac expreſſerint mutuum con-

consensum in Matrimonium, non præmissis denuntiationibus. Jam vero neutrum in casu reddit Matrimonium invalidum, ac insubsistens. Non primum; quia sufficere præsentiam Sacerdotis deputati à Parocho per deputationem generalem, declaravit ipsamet S. Congregatio Concilii die 12. Jun. 1581. teste Fagnano de Clandest. desponf. c. *Quod nobis*, num. 32. nam licentia generalis idem operatur quoad comprehensa sub genere, quod specialis quoad species l. *Si chorus* de Legat. 3. & qui deputat aliquem ad exercenda omnia Parochialia munia, deputat simul & séel ad hoc, quod est assistere Matrimonio, cum ex una parte etiam hoc sit munus Parochiale; ex alia, in jure cautum non sit, quod pro valida assistentia deputati, requiratur mandatum Parochi speciale ad assistendum Matrimoniis. Navarrus conf. 13. de cland. desp. in sec. edit. Non secundum nam sicuti si taliter contrahentes se ita præsentassent ipsimet Parocho, & coram ipso eodem modo contraxissent, Matrimonium esset validum eo, quia denunciationes requiruntur ad licite, non tamen ad valide contrahendum, ita validum quoque dici debet in casu, cum Tridentinum quoad hoc, aliud non requirat, quam quod assistat vel ipse Parochus, vel alter Sacerdos de ipsius Parcohi
aut

aut Episcopi licentia. Vide Rosignolum de Matrim. 1. prænot. 35. n. 6, & Giribaldum eod. tract. cap. 7. dub 10.

MENSE MARTII.

CAS. I. *Habuit Pœnitens in satisfactionem Coronam B. Virginis, eandemque recitavit, non tamen unico contextu, sed per decades, diversis horis ejusdem diei interpolatas. Q. An tali pœnitentiæ satisfecerit?*

R. Affirm. Ratio est, quia recitatio Coronæ est oratio non indivisibilis, sed tot partibus, quot decadibus composita: quemadmodum etiam divinum Officium est unica oratio constans ex septem Horis, tanquam ex septem partibus. Hinc sicuti recitans in septem horis ejusdem diei interpolatis septem Horas Officii, hoc onus adimplet; ita & qui recitat Coronam per decades interpolatas, satisfacit Voto aut pœnitentiæ talis recitationis: ita Navarrus de Orat. cap. 10. n. 30 & seq. & Beja par. 1 cas. 51. id adnotantes, quod qui id facit ex justo ac rationabili motivo, aut causâ majoris devotionis, laudabiliter id præstat: sicuti econtra qui id facit ex acedia, ac tædio laboris, est vituperandus ut de se cōpertū est.

CAS. II. *Confessarius de licentia Pœnitentis confert cum viro docto casum quendam pro consilio; hoc audito, Consiliarius cum aliis de eodem loquitur. Q. An hic frangat sigillum*

Resp.

Resp. Affirm. Cum Suarez, Lugo, cæterisque communius Ratio desumitur ex auctoritate, & doctrina Angelici Præceptoris, qui in Supplem, 3. par. quæst. 11. art. 4. hæc habet: *Ille, ad quem notitia peccati devenit, mediante Sacerdote de voluntate confitentis participat, in aliquo actu Sacerdotis; & ideo simile est de eo & de interprete; nisi forte peccator velit, quod ille absolute sciat, & libere.* Sed interpres frangit sigillum, & quidem sacramentale, si cum aliis loquatur de casu audito in Confessione: nam S. Doctor ead. quæst art. 3. in c. inquit: *Sicut aliquis, qui non est Sacerdos, in aliquo casu participat aliquid de actu clavis, dum Confessionem audit propter necessitatem, ita etiam participat aliquid de actu sigilli Confessionis, & tenetur celare*, ergo etiam Consiliarius frangit Sacramentale sigillum, si cum aliis loquitur de casu audito a Confessario. Neque dicas, S. Doctorem post verba ultimo allata immediate subjungere, *quamvis, proprie loqvendo, sigillum Confessionis non habeat:* nam per hoc vult solum innuere, quod non Sacerdos (de quo ibi loquitur) alterius Confessionem audiens propter necessitatem, non habet sigillum Confessionis per se, & ut Minister Sacramenti; ut clare patet ex verbis, quæ in principio ejusdem auctoritatis præmittit S

Doct-

Doctor: *Dicendum. quod sigllium Confessionis competit Sacerdoti, in quantum est Minister hujus Sacramenti.* At non negat, quod habeat sigillum Confessionis per accidens, & quatenus audit alterius Confessionem; nam in hoc sensu postea subdit, quod participat aliud & de actu clavis, & de actu sigilli Confessionis ideoque tenetur celare. Alias rationes vide apud Emin. de Lugo de Sacr. Pœnit. disp. 23. sect. 2. n. 25. &. seq.

CAS. III. Fabius indigens nummis, mutuo petit scuta centum a Francisco, huic exhibens ultra sortem quatuor pro tali summa elapso anno. Annuit Franciscus, dummodo Fabius acceptet medietatem in pecunia, & medietatem in mercibus communi pretio æstimatis. Q. Contractus an talis sit licitus?

R. Eum esse illicitum. Ratio est, quia, etiam dato, quod Franciscus ob justum aliquem titulum licite conveniat cum Fabio, ut post annum ipsi solvat illa quatuor ultra sortem; nequit tamen juste illi imponere hoc gravamen, quod ab ipso acceptet medietatem mutui in mercibus; id enim est mutuare cum pacto, ut Fabius (quod usurarium est) merces ab ipso emat; nam recipere partem mutui in mercibus, est istas emere. Propterea si Franciscus imponit Fabio

hanc

hanc obligationem, Contractus illicitus est. Excipiunt Salas de Usuris dub. 16. De Lugo, & alii, si Fabius indigeat mercibus, & has eodem pretio esset ab alio empturus, tunc enim inquiunt, cum dicta obligatio non sit mutuatario incommoda, ipsā deducere in pactum, usura non est; præcipue cum mutatarius voluntarie ipsam acceptet. Et ratio fundamentalis est, quia Usura est peccatum injustitiæ lædens, aut gravans proximum invitum, quod in casu non amplius verificatur. Verum probabilius censeo, quod etiamsi Fabius indigeat mercibus, adhuc illicitum sit eam obligationem deducere in Pactum. Ratio est, quia sic aufertur ab eo libertas emendi merces ab alio, & adigitur eas emere a Francisco, cui si consentit, forte id facit, quia alter non ita facile in nummis totum mutuum inveniret.

MENSE APRILIS.

CAS. I. PArochus ex vetustis quibusdam planetis alias planetas conficit, ac ex stolis manipulos; & absque eo quod hæc novæ benedictioni supponat, eisdem utitur in Missa. Q. An licite?*

R. Neg. Parochus enim, ac alius quicunque Sacerdos, uti nequit in Missa, & quidem ex gravi præcepto, indumentis non benedictis, prout ex C. *Vestimenta* de Con-

secr.

ſecr. diſt. 1. notant Quartus, & alii DD. comm. Jam vero benedictæ nequeunt dici Planetæ ex aliis vetuſtis confectæ, neque Manipuli, queis utitur in caſu; ſicuti enim benedicta, aut conſecrata dici nequit Eccleſia per integrum ædificata ex lapidibus, ac cæmentis alterius Eccleſiæ olim benedictæ, aut conſecratæ, eo, quia ſtatim ac hæc demolita fuit, benedictionem aut conſecrationem amiſit; ita nec benedictæ dici poſſunt planetæ aut manipuli per hoc, quod iſta confecta fuerint ex aliis planetis, ac ſtolis, olim benedictis eo, quia ſtatim ac iſtæ diſciſſæ fuerunt, amiſeruntque formam artificialem, cum qua ſacro erant aptæ miniſterio, ſimul etiam Benedictionem amiſerunt; pereunte namque ſubjecto benedictionis, indumento nempe ſub ea figura & forma, neceſſe eſt, ut pereat etiam benedictio illi inhærens. Quartus in Rubr. Miſſ. par. 2, tit. 1. ſect. 4. dub. 4. SS. D. N. Papa Benedictus XIV. inſtit. 21. num. 21. comm. Neque dicas, ſaltem Manipulos aliquo modo retinere eandem figuram etſi breviorem, & ſacro adhuc aptos eſſe miniſterio: non enim retinent amplius figurá Stolæ ſub cujus forma benedictionem, & aptitudinem acceperunt ad ſacrum miniſterium; tranſieruntque in indumentum alterius generis, quod ſufficit, ut nova indi ge-

digeant benedictione, ut advertit idem Sanctissimus D. N. ibid. Propterea dicendum, quod Parochus illicite se gerat.

CAS. II. Debebat Sejus quinque aureos Cajo habitanti Florentiæ, cum petiit a Confessario, ab ipso putato pio, & docto, an suæ obligationi satisfaceret, illos distribuendo pauperibus, annuit Confessarius, factaque distributione, advertit, quod facile per Mercatores poterat suo Creditori satisfacere; unde cœpit dubitare, an respectu Caji; ipsi remaneret aliqua obligatio. Q. Quid dicendum?

R. Cum dist. Vel Sejus debebat hos quinque aureos Cajo titulo injustæ acceptionis, aut ex contractu oneroso; & tunc dicendum, quod ipsi remanet tota obligatio respectu Caji. Vel eos Cajo debebat titulo rei acceptæ; & tunc dicendum, quod nulla ipsi remanet obligatio. Ratio p. par. est quia usquequo res, tali modo alteri debita, non reponitur in manu Creditoris, aut ejus, qui legitime ipsius personam repræsentat, non est ablata inæqualitas posita per injustam acceptionem, cum creditor minus habeat, quam habere debet; neque est posita æqualitas exacta a justitia contractûs; ideoque Sejo adhuc inest obligatio ponendi hanc æqualitatem per solutionem: consilium etenim Confessarii hanc non posuit; & fecit quidem Sejum pro eo tunc immu-

nem

nem a culpa, at non fecit creditorem indemnem, prout propterea fieri debet a Sejo per solutionem. Ratio sec. par. est. quia obligatus titulo rei acceptæ, tenetur solum restituere rem, si extat, & si non extat, id in quo ex ea factus est ditior. Propterea cum neutrum in casu verificatur, utpote quia quinque aurei juxta Confessarii consilium, supponuntur jam distributi pauperibus, nec Sejus ex iis factus est locupletior, ideo dicendum, quod in isto casu Sejus pro foro conscientiæ ad nihil amplius teneatur erga Cajum. Vide La Croix lib. 3. part. 2. num. 97. & 422.

CAS. III. Lælius dedit Bernardo 20. aureos, aliosque eidem promisit, si Cajum ipsius inimicum occideret. Peregit Bernardus opus iniquum. Q. An hic possit licite retinere aureos acceptos, & promissos exigere?

R. Affirm. Ratio est, quia completo contractu ex una parte justitia postulat, ut perficiatur ex alia, cum opus malum sit pretio æstimabile, non quatenus malum sed quatenus laboriosum ac periculosum perpetrãti, & quatenus utile vel delectabile ipsum mandanti. Nec obstant leges, adduci solent in contrarium: nam licet hæc pacta turpia, & iniqua rescidant tãen nõ reddunt iniquã acquisitionẽ rei ex tali causa, nec faciũt

accien-

accipientem inhabilem ad comparandum ejus dominium: ſed ſolum videntur decernere, ut ante opus patratum hujus modi pacta habeantur ut iniqua, & ut ex eis non oriatur obligatio civilis, cb quam poſſit in judicio peti promiſſum. Cæterum credibile non eſt, per has leges reſcindi obligationem naturalem, ex talibus pactis onere patrato conſurgentem; ſiquidem leges poſitivæ ita ſunt explicandæ, ſi fieri poſſit, ut conſonent diſpoſitioni juris naturalis. Hinc cum jus naturale in caſu diſponat, ut qui promiſit, nedum teneatur ex fidelitate, verum etiam ex juſtitia (agitur enim de promiſſione oneroſa, ac de contractu innominato *Facio ut des, Do ut facias*) dicendum, quod Bernardus peccavit quidem accipiendo prædictos aureos ſub condicione, & pacto homicidii perpetrandi, & quod ante patratum homicidium tenebatur eos reſtituere, eo quia, cum nemo poſſit obligari ad peccatum, talis promiſſio nullius roboris erat, attamen quod, homicidio patrato, poſſit licite retinere aureos acceptos, ac promiſſos exigere. D. Th. 2. 2. quæſt. 32. art. 7. in c. & quæſt. 62. art. 5. ad 2. Aliique comm.

MENSE MAII.

CAS. I. T*Ullius invaſus ab inimico, etiamſi potuerit ab hoc ſe defende-*

fendere sola percussione, in sui defensionem, istum occidit. Q. An teneatur reficere omnia damna familiæ occisi?

R. Probabilius eum teneri solum ad ratam excessûs in moderamine. Ratio est, quia tantum quis debet restituere pro refectione damnorum, in quantum violavit justitiam commutativam cum gravi culpa theologica ut tradunt DD. com. in tract. de Restit. Atqui Tullius in casu cum gravi culpa theologica violavit justitiam commutativam solum ad ratam excessûs in moderamine, nam in reliquo usus est jure suo, cùm liceat vim vi repellere, ac semetipsum injuste invasum defendere, ergo solum ad ratam talis excessus tenetur reficere damna familiæ occisi. Neque dicas, per gravem injuriam totum damnum causasse, ideoque teneri ad totalem refectionem ejusdem. Contra enim, sicuti injuria non fuit nisi quantum ad excessum, ita solum cum proportione ad hunc reparationis obligatio est peritorum judicio taxanda: invadens enim, statim ac injuste invasit, fecit Tullio potestatem, ut ageret, quantum licite posset, ad se defendendum: amisitque jus ad compensationem damni ipsi, ac familiæ illati ob necessariam defensionem. Lessius lib. 2. cap. 9. num. 135. & Bonacina de Restit. disp. 2. quæst. ult, sect. 2. pun. 1. n. 3.

CAS

CAS. II. Beneficiarius variis mentis cogitationibus voluntarie distractus recitat divinum Officium. Q. An faciat fructus suos, & oneri Officii satisfaciat?

R: Neg. Quoad utrumque circa eas Horas, quas notabili cum distractione recitat. Ratio quoad onus Officii est, quia illius recitatio, utpote oratio, ac cultus externus erga Deum, non tam ore, quam mente, & corde fieri debet, juxta illud Apostoli 1. ad Cor. 14. *Orabo spiritu, orabo & mente: psallam spiritu, psallam & mente* Item quia in c. 1. de celebr. Missar. recitantibus Officium præcipitur in virtute sanctæ obedientiæ ut illud recitent *studiose* quantum ad pronunciationem exteriorem, & *devote* quantum ad interiorem, ut ibi explicat Glossa: quo posito, sic differo: Quando aliquid requiritur cum aliqua qualitate, ad ejus implementum non sufficit hoc sine illa, C. *Licet causa cum ejus* annot. de Probat. Sed pro satisfactione Officii jus requirit recitationem sejunctam à voluntariis distractionibus, & comitatam ab attentione; ergo &c. ideoque &c. Neque dicas, Ecclesiam non præcipere actum internum; & attentionem continuatam pro tempore totius Officii esse impossibilem, cum nobis nolentibus, etiam in Sanctis, mens distrahatur juxta illud Ps. 39 *Cor*

meum

meum dereliquit me. Contra enim, licet Ecclesia non præcipiat actum internum directe ac principaliter; præcipit tamen indirecte, concomitanter, & consequenter, scilicet, quando actus externus, qui præcipitur, trahit secum necessario actum internum tanquam sui formã & substantiam, ut patet in dolore pro Confessione &c. Porro recitatio divini Officii, utpote species orationis, est necessario etiam ipsa elevatio mentis ad Deum, ideoque requirit attentionem. Ad aliud dico, quod attentio duplex est: Actualis una, consistens in actuali reflexione ad id, quid agitur. Virtualis altera, consistens in firmo animi proposito attẽdendi, quantũ hũana imbecillitas sinit a principio usque ad finem actionis, cum exclusione cujuscũque voluntariæ distractionis. Prima sine speciali gratia Dei vere haberi non potest pro toto tempore Officii, & ideo præcepta non est, neque necessaria. Secunda, quæ volenti facilis est, sufficit, eaque præcipitur. Atqui Beneficiarius variis mentis cogitationibus voluntarie distractus in recitatione Officii, neque hanc habet; ergo oneri Officii non satisfacit. Ratio postea, ob quam neque facit fructus suos, est, quia non dicitur recitare, qui sic recitat, ut se ab onere iterũ

recitandi non liberet; sed eo ipso quod Beneficiarius per hujusmodi recitationem non satisfaciat oneri Officii, sic recitat, ut se ab onere iterum recitandi non liberet, ergo &c. adeoque &c. Vide Nav.

CAS. III. Petronius volens occidere Petrum Clericum, alium Clericum occidit, familiæ suæ valde proficuum, Q. An sit excommunicatus, & teneatur reficere damnum?

Resp. Cum dist. Vel una simul cum illo errore adfuit in Petronio voluntas occidendi Clericum, quem videbat; vel non. Si 1. dico, ipsum esse excommunicatum, & obligatum reficere damna, quia in tali casu vere intendit & occidere Clericum, & damnificare proximum; & sic, prout culpabiliter Clericum occidit, est excommunicatus; & prout proximum culpabiliter damnificavit, titulo damni illati, tenetur reparare damna: sicuti qui scienter ad Mulierem conjugatam accedit, adulterii culpâ ac pœnas incurrit; etsi eam putet uxorem Titii, & sit uxor Sempronii. Si 2. nempe cum illo errore non adfuit in Petronio dicta voluntas, quin imo possibilem adhibuit diligentiam, ne alium non intentum damnificaret; dico, Petronium nec esse excommunicatum, nec &c. quia cum in hoc casu non habuerit animum hunc occidendi neque ut Clericum; neque ut hominem,

actio

actio ista respectu ipsius fuit mere casualis, involuntaria, ac per accidens; ac proinde non inductiva censuræ, neque oneris reficiendi damna, neque irregularitatis, nec reservationis casus. Vide Giribaldum de Homici. dub. 23. num. 168. ac de Rest. c. 4. dub. 6. §. 1. n. 48. & Mazzuchellum de Cas. reser. disp. 2. cap. 7. n. 118.

MENSE JUNII.

CAS. I. B*Rutus vulnus non lethale inflixit Cæsari, cui cum secundum artē Medicinæ, & Chirurgiæ non fuerint applicata medicamenta, ac debita remedia, mortuus est. Q. An sit reus homicidii, & teneatur ad refectionem omnium damnorum?*

Resp. Cum dist. Vel tale vulnus fuit Cæsari inflictum in loco, ac tempore, quo, non obstante omni possibili diligentia, curari non potuit, ac proinde mortuus est; & in hoc casu dico, Brutum esse reum homicidii ac teneri ad refectionem omnium damnorum. Vel illi fuit inflictum, ubi commode curari poterat, sed ideo mortuus est, quia vel ipse fuit admodum negligens in procuranda sui curatione, vel quia Medicus, aut Chirurgus male ipsū curavit; & tunc dico, Brutum nec esse reum homicidii, nec teneri &c. Ratio pr. par. est, quia vulnus inflictum Cæsari in iis circumstantiis censetur mortale, utpote incura-

bile; ideoque, eo mortuo, Brutus vere est homicida, ſicque ut homicida tenetur reficere omnia damna per tale homicidium cauſata. Ratio ſec. par. eſt, quia in eo caſu vera cauſa efficax mortis non fuit vulnus inflictum a Bruto, ſed vel negligentia ejusdem Cæſaris in procuranda ſui curatiōe, vel negligentia aut ignorantia Medentiū, qui nō applicuerūt opportūa, medicamēta ac debita remedia vulnerato, per ſe nō difficile ſanabili. Addo, in cap. *Significaſti* 2. de Homic. Innocentium III. declarare hujusmodi percutientē non eſſe irregularē ergo ſignum eſt, quod Brutus revera non eſt homicida, ac proinde tenetur ſolum, ut vulnerans, ad refectionem damnorum judicio viri prudentis. Leſſius lib. 2. cap. 9. dub. 15. Bonacina, & alii.

CAS. II. *Vir nobilis per ſententiam Judicis, quam cognoſcit falſam, habuit domum, & fundum Petri, qui cum in rebus ſuis eſſet valde negligens, nil emolumenti ex domo, & parum ex fundo percipiebat; ipſe vero, cum ſit ſatis diligens, & induſtrius, locando domum, & colendo fundum, magnum commodum, & utilitatem reportavit. Nunc ſtimulis actus conſcientiæ petit a Confaſſario ad quid teneatur. Attenditur Confeſſarii reſponſum.*

Reſponſum Confeſſarii eſt, quod Vir nobi-

nobilis tenetur Petro restituere 1. domum, & fundum, quia per illam sententiam falsam, ut pote innixam falsis probationibus, nõ amisit Petrus dominium domûs, ac fundi; mens namque Reipublicæ non est, ut, cum sententia nititur falsis probationibus, auferatur dominium; esset enim calumnitatoribus favere; & sententia Judicis eatenus obligat, quatenus decernit, quod justum est. Nec obstat, quod lata sit servato juris ordine, & secundum allegata, & probata; hoc enim solum evincit, eam esse validam in foro externo, non autem in foro conscientiæ. Valentia in 2. 2. disp. 5. quæst. 3. puncto 2. §. *perfectum.* Secundo fructus, ac proventus, quos ex locatione domus, & ex fundi cultura percepit; retento tamen sibi pretio expensarum, laboris ac industriæ suæ in illis percipiendis. Ratio est, quia fructus, ac proventus domus, & fundi ad eum pertinẽt, ad quem spectat ipsa res fructifera. l. *Si Titius* Instit. de. rer. divis. non enim sunt fructus industriæ, sicuti est lucrum ex aliena pecunia, quæ sterilis est, sed fructus rei fructiferæ, ut cum communi recte notant Clavis Regia lib. 10. tr. 3. cap. 1. & Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 17 Nec ullum est inconveniens, quod Petrus ita sit ditior, quam si res suas semper habuisset: sicuti enim, si alicui surreptus fuisset

ſet equus tempore, quo volebat eum vendere pretio vili, eique eſtitueretur tẽpore, quo longe plus valet, occaſione furti fieret ditior, quia lucraretur augmentum pretii; ita &c. Dixi, *retento ſibi pretio expenſarum &c.* quia licet poſſeſſori malæ fidei in foro externo denegentur in pœnam tam expenſæ neceſſariæ, quam utiles; tamen in foro conſcientiæ deducendæ ſunt primæ, quia has Dominus facturus erat; & ſecundæ, quia non decet, ut Dominus rei ditior evadat expenſis alterius; & utræque cedunt in Domini utilitatem. Ita DD. comm.

CAS. III. Sergium, ſolitum male agere, facile poſſet Cajus corrigere; aſt quia dubitat ſuam correctionem minime profuturam, illam omittit. Q. An iſtud dubium eximat Cajum a correctionis obligatione.

Reſp. Cum diſt. Vel ſimul cum dubio, quod correctio non ſit profutura, concurrit etiam dubium, quod ſit obfutura: & in hoc caſu dico, tale dubium eximere Cajum a correctionis obligatione. Vel ſimul cum illo dubio non concurrit hoc aliud dubium; & tunc dico, Cajum non eximi a tali obligatione. Ratio. 1. par. eſt, quia correctio præcipitur in bonum proximi, nempe ut hic reſipiſcat, & ſe emendet: præcipitur in illius ſalutem, non in ejus ruinam. Proinde ſi Cajus rationabiliter dubitat, quod Ser-

gium

gium corrigendo, correctio ſit illi potius obfutura; puta quia in blaſphemias erumpet, vel aliud aliquot malũde novo cõmittet, in tali caſu nedum eximitur à correctionis obligatione, verum etiam poſitive tenetur, ut evitet majus malum, illum non corrigere, ni forte hic ſit in certo peccato mortali, & in proximo mortis periculo; quo in caſu, non obſtante illo dubio, adhuc teneretur ipſum corrigere, eo quia documentum correctionis eſſet dubium, certa vero illius æterna damnatio, ſi moreretur in eo ſtatu. Ratio ſec. par. eſt, quia in tali caſu, ablata non eſt omnis ſpes, quod Sergius, per correctionem excitatus, reſipiſcat. Propterea cum ad obligationem correctionis neceſſaria non ſit ſpes certæ emendationis (nam ſecus actum eſſet de Correctionis præcepto, cum ſemper incertum ſit, an voluntatem ſit peccator in melius mutaturus, ut ait. D. Auguſt. l. 1. de Civ. Dei cap. 9.) ideo dicendum, quod in iſto caſu tale dubium non eximit Cajum ab obligatione correctionis: ſicuti non obtenta ab infirmo ſanitate per propria, ac magis opportuna remedia, tenetur Medicus illi ordinare medicinam, quam certus eſt non obfuturam, ſpemque habet, etſi ſub dubio, profuturam. Ita cum D. Thoma Palaus tr, 6. diſp. 3. punct. 5, cæteriſque comm.

MEN

MENSE JULII.

CAS I. SEmpronius vendit Domum Francisco, habita ei fide de pretio; cum pacto tamen, ut toto tempore, quo pretium non solverit, det ad rationem quinque pro singulo centenario. Q. An sub hoc Contractu lateat usura?

Resp. Non latere, si Franciscum obligat, ad illa quinque, quia ob pretium non solutum in totidem patitur interesse; vel quia ei cedit etiam jus ad totidem fructus locationis domus: latere vero, si eum obligat ad illa quinque ob puram dilationem solutionis, vel absque eo, quod ei totidem cedant, ac in totidem interesse patiatur. Ratio primi est, quia ex una parte etiā in Mutuo licitum est deducere in pactum proprium interesse, ut quis servet se indemnem, prout cum D. Thoma 2. 2. quæst. 78. art. 2. ad. 1. firmavimus ad 3. Aprilis 1751. adeoque sine usura idem facere poterit Sempronius in casu; maxime cum id ipsi concedatur in jure in leg. *Curabit*, de Act. Em. & Vend. Ex alia parte, non esset usuarius Sempronius, si in casu iniret hoc pactum, quod Franciscus interim habeat solum dominium directum supra domum, sibi vero adhuc competat jus exigendi pretium locationis, ut probat De Lugo disp. 25. sect. 8. num. 140. & seq. ergo neque

neque dici poteſt uſurarius per hoc, quod ineat pactum, ut toto tempore &c. Et ratio fundamentalis eſt, quia non tenetur venditor ante ſolutionem pretii, rem tradere cum ſuo incommodo, ac pati damnum in fructu pro emptore; ideoque ſi tradat, poteſt ad ratam prætendere, & tantundem in pactum deducere. Ratio poſtea ſecundi eſt; quia obligare Franciſcum, ut det illa quinque pro centenario ob puram dilationem ſolutionis, eſt vendere tempus, ac tale emolumentum percipere ratione ipſius mutui immediate; quod aperte illicitum eſt. Unde Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem 42 *Licitum eſt mutuanti aliquid ſupra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.* Idem dicendum (nempe illicitum eſſe pactum de illis quinque, proceſſione juris exigendi pretium locationis, aut pro intereſſe, quod patitur Sempronius) ſi neque pretium locationis, neque intereſſe Sempronii ad tantum pertingat; tunc enim exceſſus percipitur ob ipſam dilationem ſolutionis, vel ob mutuum virtuale; quod plane illicitum eſt, ut tradunt DD. comm.

CAS. II. Proculus, injuriis affectus ab Euſebio, inſtat pertinaciter apud Iudicem pro illius punitione quamvis ſit ille paratus debitam ipſi dare ſatisfactionem, & ab ipſo

veni-

veniam petere. Q. An casu quo sic accedat Confessarium, debeat hic illum absolvere?

Resp. Cum dist. vel Proculus id facit ex odio, vindicta, aut indignatione erga Eusebium, aut (etiam his exclusis) cum scandalo; & tunc, ut de se pa e, non debet Confessarius illum absolvere, cum sit indispositus, & scandalis sit obviandum. Vel id facit præcise, ut sibi juridice debita compensatio fiat, & justitia locum habeat: & tunc dico Confessarium debere illum absolvere. Ratio inprimis desumitur ex Glossa in Cap. *Si quis contristatus* dist. 90. ubi aperte habetur, quod non tenetur læsus actionem injuriarum remittere, nec ad eam remittendam ullum esse cogendum. Deinde non est alicui absolutio neganda per hoc, quod jus suum prosequatur: Sed Proculus in casu jus suum prosequitur, statim ac id facit, ut juridice sibi compensatio fiat, & locum habeat justitia (lex enim obligat quidem ad se reconciliandum cum offensore, quin imo ad illi exhibenda peculiaria signa dilectionis simul ac veniam petit, &c. ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 8. in c. at non obligat ad acceptandam determinate hanc potius, quàm illam satis factionem;) ergo in casu a Confessario non est Proculo neganda absolutio. Toletus in sũ lib. 4. cap. 10. Navarrus in Man. cap. 14.

n.

n. 25. & Conſ. lib. 5. de Accuſat. Tom. 2. Conſ. 1. ubi addit, quemdam Ordinarium a S. Congregatione fuiſſe reprehenſum, eo quia cuidam Mulieri nolenti dare pacem in ſcriptis Occiſoribus filii, ac aſſerenti ſe odio non proſequi tales homicidas, mandaverat denegari Sacramenta Confeſſionis, & Communionis; immo Proculum in caſu eſſe abſolvendum, deciſum refert a S. Congregatione. Zerula in Praxi Sacr. Pœnit. c. 22. quæſt. 12.

CAS. III. Mercator vendit Bernardo merces ſuas credita pecunia, ſed pluris pretiô juſto, & rigoroſo, eo quia interdum ille non ſolvit, & plerumque cum maximo incommodô Creditorum, non niſi poſt longum tempus, aut per partes. Q. An hæc venditio in foro conſcientiæ ſit licita

Reſp. Cum diſt. Vel illud plus, quo in caſu Merces Mercator vendit, excedit meritum periculi, cui ſubeſt, vel non. Si non; dico, talem venditionem in foro conſcientiæ licitam eſſe; dummodo ſervet conditiones infra ponendas. Ratio eſt, quia periculum amittendi pretium mercium, aut hoc non habendi, niſi cum maximo incommodo, &c. in communi prudentum judicio eſt quid pretio æſtimabile, & quidem tanti, quantum licite prætenderet fidejuſſor pro fidejuſſione, Ergo poteſt Mercator, qui plus huic

huic proportionatum prætendere ob istud periculum, quod in se suscipit: sicuti enim hujusmodi credita ob idem periculū licitè emūtur minori pretio; ita & majori pretio licite cōtrahūtur. Bartholōæus a S. Faus. de Usur. quæst. 49. Neque dicas cum Soto, & aliis, sic vendentem, voluntarie, ac propria sponte semetipsum inducere in tale periculum; ideoque si exinde illi provenit aliqua molestia, vel incommodum, sibimet debet illud adscribere; & sic nihil debet pro eo accipere. Contra enim: statim ac periculi susceptio est pretio æstimabilis, parum refert, quod volens vel invitus illud suscipiat; nam eo ipso, quod pluris non vendit, quam cum proportione ad periculi æstimabilitatem, utitur jure suo. Molina de Contr. disp. 316. aliique passim. Si postea illud plus, quo merces Mercator vendit, excedat meritum periculi, cui subest, dico, hujusmodi venditionem in foro Conscientiæ esse illicitam; non enim alia ratione sumit in casu talem excessum, nisi quia vendit pecunia credita; quod ut illicitum damnatum est ab Innocentio XI, per proscriptionem huius 41. propositionis: *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest Creditor aliquid ultra sortem a Mutuatario*

tario exigere, & eo titulo ab usura excusari. Conditiones deinde a Mercatore servandæ ut in primo casu licita sit ejus venditio, sunt: Primo, quod non plus sumat, quam mereatur periculum, cui subest, prout dictum est, & quod tale periculum sit verum, & non fictum, quidquid postea sit, quod eventus declaret nullum fuisse incommodum; non enim pro ipso incommodo futuro, sed pro periculo incommodi de illo plus pactum est. Secundo, quod de tali plus moneat Emptorem, antequam vendat & cum eo de hoc ineat pactum; debet enim Emptor voluntarie istud onus assumere; nam fieri potest, quod reperiat alium venditorem sine isto gravamine. Tertio, quod venditor non obliget ex hoc titulo emptorem ad hoc plus, si hic det ei idoneam fidejussionem, aut pignus. Quarto denique, quod non obliget emptorem ad ineundum cum ipso contractum assecurationis; sed hic liber maneat vel ad dandum pignus, vel ad dandam fidejussionem, vel ad exhibendum hoc plus, prout ipsi libuerit. Vide Barthol. a S. Faus. l. c.

MENSE AUGUSTI

CAS. I. M*Utuatarius dedit Antonio, occasione mutui* 1000. *aureorum ab ipso acceptorum, quasdam corbas tritici, aliaque ipsi promisit. Interim moritur Mutuata-*

tuatarius, & Antonius incipit dubitare de illius intentione, ſcilicet, an dederit, & promiſerit corbas tanquam pretium mutuationis, an vero ex gratitudine; propterea Q. An licite retinere poſſit acceptas, & ab hæredibus exigere promiſſas?

Reſp. Poſſe, ſi Mutuatarius ſponte dedit, ac promiſit, eratque vir liberalis, nobilis; gratus, & aliunde dives, nec in dando ullam vel minimam triſtitiam, ſeu moleſtiam oſtendit; non poſſe vero, ſi dedit ægre, aut cum murmure, eratque vir tenax lucris deditus, pecuniarum avidus, & avarus: in primo enim caſu forum externum præſumit ipſum ex liberalitate, benevolentia, & gratitudine dictas corbas, donaſſe ac promiſiſſe; ſicque Antonius poteſt licite retinere acceptas, & ab ejus hæredibus exigere prōiſſas, tanquā debitas non ex vi mutuationis, aut ex gratitudine, ſeu liberalitate (circa quod adeſt propoſitio 42. damnata ab Innocentio XI.) ſed ratione promiſſionis, ſi hæc ab ipſo fuit acceptata. In ſecundo autem caſu præſumit eum dediſſe ac promiſiſſe ratione mutui, vel ex apprehēſa incuſſione injuſti timoris, quod ſi id nō feciſſet, alia vice Antonius ipſi non mutuaſſet; propterea licite nec retinere poteſt acceptas, nec exigere promiſſas, utpote datas, vel promiſſas involuntarie, in dubio

nam-

namque recurrendum est ad conjecturas, & præsumptiones, cum non occurrat melior ratio, & via ad recte judicandum in re dubia. Sanches lib. 7. de Matrim. disp. 37. n. 12. & tunc judicandum est pro illa parte, pro qua est præsumptio fori externi; judicium namque internum & externum diversa non sunt, nisi per hoc, quod externum ducitur præsumptione, internum autem veritatem noscit. Sotus de Just. lib. 7. quæst. 3. art. 2. concl. 3. Quod si recte discerni non possit qualitas mutuatarii, sed adhuc ex utraque parte remaneat æquale dubium, dico in tali casu, Antonium non teneri restituere acceptas, & hæredes Mutuatarii non teneri dare promissas, eo quia in pari causa melior est conditio possidentis. Hinc cum Antonius sit in possessione acceptarum, & hæredes Mutuatarii sint in possessione promissarum, primus potest acceptas retinere & hi promissas non solvere ut inter alios docet Rebellius 2. par. de Oblig. lib. 8. de Usur. quæst. 16. sect. 5. n. 26.

CAS. II. Agricola mutuat Vitali 500 *aureos, ad sex menses, ob hoc præcipue, quia sperat Vitalem, utpote liberalem, donaturum ultra sortem* 20. *vel* 30. *aureos. Q. An mutuando cum tali intentione peccet?*

CAS.

CAS. III. Q. Secundo, an ſi Vitalis ei dabit intentos aureos, poſſit Agricola eos tuta conſcientia retinere?

Reſp. ad 1. Neg. Si nullum præceſſit pactum, ne quidem implicitum, quod Vitalis poſtea dare debeat aliquid ultra ſortem. Ratio eſt, quia iſta ſpes, & intentio Agricolæ, ſecluſo omni pacto, non imponit Vitali ullum gravamen, aut aliquam obligationem; nec impedit, quod ſi hic Agricolæ donet aliquid in caſu, id donet propria ſponte, ac ex mera ſua liberalitate, ut recte tradit Viva præcitatam propoſitionem 42. ab Innocentio XI. damnatam. Propterea ſi ſperat 20, vel. 30. aureos ex liberalitate Vitalis, cum eos ſperet ex mera gratia, & ut liberale donum ejusdem, non eſt per hoc peccati uſuræ incuſandus etſi ei mutuet 500. aureos cum hac ſpe, & intentione. Nec obſtat illud dictum Chriſti, Lucæ 6. *Mutuum date, nihil inde ſperantes;* neque id, quod definivit Urbanus Papa in cap. *Conſuluit* de Uſur: ſcilicet, ad reſtitutionem teneri eum, qui mutuat intendens, ac reportans lucrum, etiamſi abſque prævia conventione id faciat. Siquidem utrumque intelligitur de ſpe, ac intentione lucri ex mutuo immediate, vel ut ex gratitudine & liberalitate debita, quæ intentio utique mala eſt, & damnata in præ-

fata propositione. At talis non est intentio Agricolæ in casu nostro, ut rem attentè consideranti sit manifestum, ac notat Duarte V. Usura num. 545. Hinc si Vitalis det Agricolæ istos aureos, ab ipso taliter intentos, & cum eadem intentione acceptos utique potest eos tuta conscientia retinere; est enim liberalis datio rei, ut supponitur, facta à Domino potente donare, ac prius intéta à donatario ex gratia & liberalitate donantis. Et per hoc habetur responsio ad 3. alium casum.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I *NEreus dubitans de Judicis integritate, dat ei decem aureos, ut juste judicet; & hos ille recipit. Q. An sive dans, sive recipiens peccet?*

R. Neg. quoad dantem, si hujus dubium est rationabile: affirmat, vero quoad recipientem. Ratio p. par. est quia supposita rationabilitate dubii, prosequitur dans jus suum; cum naturale sit redimere propriam vexationem, ac se defendere a malo injuste ingruente vel per sententiam injustam, vel per nimiã & non necessariam prolongationem decisionis Causæ, cum dispendio in lite. Rodriquez par. 2. Sum. cap. 42. concl. 7. Molina de Just. disp. 88. prope principium, & 89. Neque per hoc dans dici

poteſt cooperari peccato Judicis; id enim eſt ſine illius malitia, eamque permittere ad avertendum grave malum alteri imminens, & ad auferendum impedimentum injuſtæ vexationis. Dixi, ſi præfatum dubium eſt rationabile, eo quia ſi eſſet mera ſuſpicio ſine fundamento, tunc certo nefas eſſet etiam reſpectu dantis, ut recte advertit Molina l. c. Ratio ſec. par. deſumitur primo ex Conſt. de Datis, & Promiſſis, facta à Gregorio XIII. & confirmata à Clemente VIII. in ſuo Decreto pro bono regimine edito anno 1592. ubi ſub excommunicationis pœna prohibitum eſt unicuique Judici notabile donum accipere à Clientibus pro ſola cauſæ expeditione. Secundo, quia recipiens in caſu accipit talem ſummam pro eo, quod non eſt venale, & ad quod jam tenetur ex juſtitia; item accipit id, quod ipſi coacte, ac involuntarie datur, & quod ipſi prohibeatur a legibus; ergo illicite recipit, adeoque peccat. Neque dicas, leges etiam prohibere, ne ipſi aliquid detur, ſicque etiam dantem peccare. Contra enim, leges quatenus prohibeant dare, fundantur in præſumptione, quod datio fiat ad ſubornãdum, & corrumpendum Judicem, non autẽ ad redimendam gravem injuſtam vexationem, prout facit Nereus in noſtro caſu. Vide Homobonum Reſponſ. 107. in 8. præc. Decal.

CAS.

CAS II. *Puella, inscio Patre, recipit ab Amatore suo natabilem pecuniæ quantitatem, quam pro libito suo occulte partim expendit, partim aliis donat. Q. An hæc recipiendo & dando, inscio Patre, peccet?*

CAS III. *Q. Secundo: An Confessarius tam illi, quàm iis, quibus donavit, injungere debeat restitutionem?*

Resp. Cum. dist. Vel dans puellæ notabilem pecuniæ quantitatem habet hujus liberam dispositionem: Vel non. Si non; dico, Puellam hujus rei consciam peccare sive accipiendo, sive dando; nam semel ac ipsa novit Amatorem suum non posse de tali quantitate libere disponere, novit etiã eumdem non posse talis pecuniæ dominium in ipsam transferre, sicque nec ipsam licite posse talem pecuniam ab eo accipere, neque aliis licite dare, sive conscio sive inscio Patre suo. Unde in hoc casu Confessarius tam illi, quam iis quibus donavit, debet utique injungere restitutionem, si hanc facere possint. Si postea dans Puellæ talem pecuniam liberam habeat ejusdem dispositionem, observandum est, an ipsi eam tribuerit ad modum sponsalitiæ donationis, ut nempe cum ea sibi compararet annulos, vestes, &c; an in pretium alicujus actus turpis inter ipsos habiti; an ex puro liberali dono, cum facultate de tali pecunia libere

disponendi ad modum bonorum quasi castrensium; an denique intuitu, vel causa Patris: si enim ipsi eam tribuit primo modo, peccavit Puella, non quidem pecuniam accipiendo, sed eam non exponendo juxta Amatoris intentionem, eamque donando aliis; nam sponsalitiæ donationes non transeunt in dominium donatarii nisi secuto Matrimonio; ideoque donavit aliis, quod adhuc suum non erat, sicque etiam in hoc casu, nî Sponsus condonet, intervenit obligatio restitutionis. Si tribuit secundo modo, probabilius censeo, quod neque peccaverit accipiendo, neque donando aliis, inscio Patre. Non accipiendo, quia licet datio facta fuerit ob rem turpem, non fuit tamen turpis acceptio. Neque donando, inscio Patre; non enim dominium ullũ habebat Pater puellæ supra talem pecuniã, quæ vel pleno jure spectabat ad ipsam puellam, vel debebat pauperibus, aut in alium pium usum erogari. Nec obstat, quod puella esset sub cura & custodia Patris; id enim probat, per turpem actum Patri illatam fuisse injuriam; hæc tamen, si patefiat, diluitur respective ad Patrem per veniæ petitionem, & respective ad puellam, si non consensit, per assignationẽ dotis sufficientis ad æque bene nubendum, aut per Nuptias. Quare neque in hoc casu intervenit obligatio

obligatio reſtitutionis. Idem dico ſi pecuniæ quantitas data fuit tertio modo. Si denique data fuit ultimo modo, dico, puellam non peccaſſe eam accipiendo; bene vero eam donando, inſcio Patre; in tali etenim caſu Pater habebat dominium directum & utile ejusdem, ac proinde, eo inſcio, non poterat in alios transferri dominium ipſius. Propterea Confeſſarius injungere debet reſtitutionem iis, quibus puella donavit, & in eorum defectum puellæ, ſi hæc habeat, unde Patri reficeret damno

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. *Comici quidam præſtantes a ſingulis, quos ad ſuas Comœdias admittebant, exigebant julium, nec aliter ulli permittebatur ingreſſus. Antonius tamen occulte, ac per fraudem, ſæpius abſque ſolutione ad talem locum ſibi aperuit auditum, & fuit ſpectator. Q. An deliquerit graviter contra juſtitiam, & teneatur ad reſtitutionem?*

Reſp. Affirm. Ratio eſt, quia ſtatim ac Comici a ſingulis adſtare volentibus exigebant julium, nec aliter ulli permittebatur ingreſſus, eos inter ac Spectatores aderat Contractus innominatus utrinque oneroſus: *Facio actionem mihi laborioſam, & tibi jucundam, ut des julium:* vel, ut alii dicunt locationem actionis jucundæ pro pretio ju-

lii. Unde ſicuti quando Artifex dixit: Volo pro opera mea tantum quotidie, qui eum conducit ad operandum, tenetur ex juſtitia illi dare tantum, ſi hoc non eſt exceſſivum, ſed moderatum attento operæ artificio; ita ſtante prævio dicto Contractu, ſemel ac Antonius voluit eſſe ſpectator actionis Comicæ, aderat in eo obligatio ex juſtitia ſolvendi julium qualibet vice; ac proinde, ſi ſæpe Comœdiæ interfuit, & Comicos julio fraudavit, dicendum, quod is tandem deliquerit graviter contra juſtitiam, & per conſequens teneatur ad reſtitutionem; Comici enim regulariter pauperes ſunt, ac vivunt ex pretio actionum Comicarum. Tabiena V. Hiſtrio, Bonacina de Contra. quæſt. 3. pun. 3. aliique cum S. Tho. 2. 2. q. 168. art 3. ad. 2.

CAS. II. *Occiſus fuit catellus Antonio, qui proinde, ad ſe compenſandum, occiſori ſurripuit quindecim aureos, dicens, quod tanti, & pluris æſtimabat catellum ſuum. Q. An talis ſurreptio ſit contra juſtitiam?*

Reſp. Neg. Si ex una parte Catellus fuit injuſte occiſus, ex alia, ſpectatis omnibus circumſtantiis, judicio prudentum ac peritorum, revera tanti valebat, nec aderat alia rationabilis via recuperandi ſuum. Secus vero, ſi econtra. Ratio utriusque partis clara eſt. quia ſcilicet in primo, non in ſe-

cundo

cundo casu nulla remanet inter partes inæqualitas, ac servantur debitæ conditiones pro justa occulta compensatione. Notant tamen Lessius, Navarrus, Molina, aliique passim, quod ad juste taxandum, in casu, Catelli valorem, debet etiam computari pretium affectionis, proportionatũ displicentiæ, quam habuisset Antonius, si tali Catello, ejusque oblectamento debuisset privari; siquidem hujusmodi affectus, non fictus, sed verus, quando est rationabilis, est una ex causis augendi pretium rei, ut tradunt DD. prædicti, aliique apud Bonacinam de Contr. disp. 3. quæst. 1. pun. 4. Quare si etiam tali pretio computato Catellus Antonio tanti, vel forte etiam pluris valebat, dicendum, talem surreptionem non esse contra justitiam; bene vero, si econtra. Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 3.

CAS III. *Pœnitens quandoque exponit peccata sua absque ulla detestatione, ob quandam incogitantiam naturalem, quandoque illa detestatur, sed absque formali proposito illa, & alia in posterum evitandi. Q. Quale judicium de hisce Confessionibus efformandum?*

Resp. Confessiones factas absque ulla detestatione, & dolore, probabilius esse invalidas, nec juvare ad effectum remissionis peccatorum; factas vero sine proposito formali, sed cum detestatione & supernaturali

dolore

dolore probabilius validas esse, ac fructuosas. Ratio p. par. est, quia dolor peccatorum est materia proxima, & sic pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ, ideoque, eo deficiente, Sacramentum ipsum deficere necesse est, & Confessiones esse invalidas, ac sine remissione peccatorum. Hinc Tridentinum Sess. 14. ait: *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius.* Ratio sec. par. est, quia ad valorem ejusdem Sacramenti, & ad effectum remissionis peccatorum, non requiritur essentialiter formale propositum sicuti formalis dolor; nam illud non est materia proxima Sacramenti quemadmodum hic; sed sufficit propositum implicitum & virtuale, inclusum in formali dolore: qui enim ex corde detestatur peccata, & de eis dolet, implicite dicit, se nolle amplius peccare, nam non vult amplius facere, quod sibi displicet. Ergo cum in hoc casu Confessiones factæ fuerint cum vera detestatione, & dolore formali, dicendum, quod validæ sint ac fructuosæ, Viva de Pœnit. disp. 4. q. 2. art. 5. aliique.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. *Sergius ex ira in Clericum, ipsum percussit, sed occulte. Q. An majorem Excommunicationem contraxerit?*

Resp.

Resp. Affirm. Siquidem ſacri Canones animadvertentes pœnâ majoris excommunicationis ipſo facto in percuſſorem Clerici, nullam diſtinctionẽ faciunt inter percuſſorem publicũ, & occultum quoad ejus incurſionem, ſed abſolute, ac generaliter loquuntur, propterea cũ ea generaliter ſit loquens, generaliter ſit intelligenda, dicendum, quod Sergius, etſi occulte Clericum percuſſerit, ſit majori excommunicatione irretitus. Hinc licet non excommunicati, juxta Conſt. *Ad evitanda*, poſſint ante denuntiationem ipſum non vitare; ipſe tamen etſi non denunciatus, tenetur, ſecluſo ſcandalo, & infamiâ, vitare alios, nec poteſt divinis intereſſe: uno verbo, tenetur ſe gerere eodem modo, quo ante talem Conſtitutionem tenebantur ſimiles excomunicati, cum per hanc nullus favor ſit excommunicatis cõceſſus, prout inter alios notat Suarez de Cenſur. diſp. 9. ſect. 2. num. 15. Dixi. *ſecluſo ſcandalo, & infamia*, eo quia ſi occulte excommunicatus nequeat alia via gravem infamiam, & ſcandalũ vitare; niſi prædicta faciendo, poteſt tuta conſcientia ea facere, imo præmiſſa contritione, ac Confeſſione celebrare, ſi ſit Sacerdos, aut communicare: nam præceptũ de vitando ſcandalo, & jus vitandi propriam infamiam, gravius urgent. Sayrus de Cenſur. lib. 2. cap. 3. num. 6.

CAS. II.

CAS. II. *Ægrotavit per aliquod tempus famulus Andreæ; qui propterea illi negat salarium tempori ægritudinis correspondens, eo quia pro illo tunc alium conduxit. Q. An Andreas quoad hoc, juste se gerat?*

Resp. Seclusa conventione in contrariũ. Andream juste se gerere detrahendo salarium pro rata temporis, quo famulus diu fuit ægrotus. Ratio est, quia merces, seu stipendium solvendum est ob operas quotidianas, quas proinde si ille non præstitit, ipsi non debetur salarium, quamvis id eveniat ob casum fortuitum, & famulo non voluntariũ, ut docent passim Auctores. Nec obstat, Canonico ægrotanti deberi distributiones quotidianas, si cum valeret, interesse consueverat, cap. 1. de Cleric. ægrot. Disparitas enim est, quia Ecclesia sic statuit ne sui ministri a ministerio Ecclesiastico deterrerentur; quod non statuerunt leges quoad famulos. Item distributiones veniunt nomine alimentorum, quæ etiam famulo infirmo debentur cum expensis moderatis, nisi in conventione aliter fuerit expressum. Sylvester verb. *Familia*, q. 2. Azorius part. 2. lib. 2. cap. 39. q. 3. Dixi postea *quo famulus diu, &c.* quia si famulus ægrotet per unam tantum vel alteram hebdomadm, non est æquum illi detrahere de salario. Petrus Navarrus lib. 2. c. 2. n 213 & alii comm.

CAS· III.

CAS. III. *Sacerdos ad acquirenda vasa stannea, in puteum a fure proiecta, eo demisit adolescentem, fune novo ac forti colligatum, eumque appensum sustentabat, donec vasa expiscarentur. Accidit autem ut funis, qui ore putei refricabatur, disrumperetur, cum adolescens sensim extrahebatur onustus; qui proinde in aquam præceps ruit, ac suffocatus est. Q. An talis Sacerdos evaserit irregularis?*

Resp. Cum dist. Vel Sacerdos plene advertit funem ore putei refricatum disrumpi; vel non. Si non: dico, ipsum irregularem non evasisse; quia hic agitur de irregularitate ex delicto; unde si non fuit in gravi culpa, neque habet incurrere gravē pœnam, cum pœna debeat esse delicto proportionata. Cap. *Felicis* de Pœnis in 6. Si plene advertit; dico eum utique evasisse irregularem, videns enim funem disrumpi, debebat vel hunc ab ore putei statim amovere, ne refricatus disrumperetur; vel alium firmiorem funem adolescenti demittere, ut ipsius adminiculo fortius colligatus tutus extrahi posset, vel illi dicere, quod interim relinqueret vasa stannea in puteo, ne funis horum, ac ipsius pondere nimium pressus, disrumperetur præcepsque ipse rueret, ac aquis immersus suffocaretur, conformiter ad responsum Alexandri III. cap. *Suscepimus* extr: de Homicidi. Propterea,

cum

cum non ita ſe geſſerit, fuit in gravi culpa, & ſic eſt irregularis, Ita DD. com.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. *SEmpronius, cæteroquin juvenis, ac robuſtus, ſingulis diebus, quibus urget præceptum jejunandi, experitur ſtimulos carnis acerrimos cum periculo conſenſus, queis non ſubeſt aliis diebus Q. An diebus prædictis teneatur jejunare?*

Reſp. cum diſt. Vel tale periculum removere poteſt aliis remediis; puta, ſolicita ſenſuum & animi cuſtodia, enixa oratione, & ſui commendatione ad Deum, diſcretis corporis caſtigationibus, &c. Et tunc dico, ipſum prædictis diebus teneri adhuc jejunare, nam in tali caſu, non a jejunio, quod potius ad reprimendam carnis concupiſcentiam inſtitutũ eſt, atque deſervit; Sempronii periculũ provenit, ſed aliunde; puta, quia hic occaſiones non vitat; ſenſus ac mentem non bene cuſtodit, &c. Vel tale periculum aliis remediis removere non poteſt; & tunc dico, Semproninm non teneri prædictis diebus jejunare, ſtante concursu altioris præcepti ſtrictius obligantis ad præcavendum proximum periculũ conſenſûs: quemadmodum enim ceſſat obligatio jejûnandi, quando ex eo intervenit verum periculum proximum incommodi valde gravis in corpore; ita, & quidem a fortiori,

quando

quando ex eo provenit verum periculum proximum gravis peccati in anima. Vide Basseum v. jejunium 1. num. 6. Pasqualigum de jejum, decis. 342.

CAS II. *Prævidet Sergius, se ob multitudinem, confiteri volentium, non posse tali mane confiteri; propterea, cum sit dies plenariæ Indulgentiæ concessæ* confessis, ac sacra Cõmunione refectis, *per unum ex accedentibus interrogat Parochum, an si Communioni præmittat actum Contritionis, sit indulgentiam lucraturus. Quid respondet Parochus?*

Resp. Sergium lucraturum Indulgentiam, si habet tantum venialia, non sic vero, si habet aliquod mortale cognitum, nec ullo modo absolutum. Ratio p. pars est, quia licet Pontifex possit pro lucro Indulgentiæ præscribere etiam Confessionem venialium; tamen, si id clare non exprimit, intelligitur præscribere Confessionem solum, prout eam præscribunt jus Divinum & Ecclesiasticum, quæ ut tradit Angelicus in 4. dist. 19. quæst. 3. art. 1. quæst. 2. ad 3. & quæst. 3. ibid: præcipiũt solã Confessionẽ mortaliũ Unde si Sẽpronius habeat sola venialia Indulgentiã utique lucrabitur. Ratio 2. partis expresse colligitur ex pluribus Decretis S. Congregat: de Indulg: sacrisque Reliquiis præpositæ, signanter ex illo 19. Septemb. 1729. quo declaravit etiam

in

in casu, quo quis ob deficientiam Confessarii confiteri non potest, non sufficere contritionis actum pro lucranda Indulgentia. Decreta per extensum refert Theodorus a Spir. San. de Indulg. part. 1. cap. 11. art. 5.

CAS. III. *Mulier post Confessionem rogat Confessarium suum pergentem ad celebrandũ ut ipsam communicet cum parte Hostiæ, quam ipse consecrabit in Missa. Q. An Confessarius possit hoc licite peragere?*

Resp. Neg: saltem non interveniente gravi motivo id peragendi. Ratio est, quia id esset contra præsentem communem Ecclesiæ praxim, & consvetudinem, quæ est, ut Eucharistia nonnisi consvetis cum particulis, & quidem cum una tantum solitis non grandiore, cuivis fideli ministretur; ut patet ex Decreto S. Congregat. Conc. circa Commun. quotid: Edit 12. Februar. 1679 approbante Innocentio XI. Dixi *salten*, &c. quia si in tali Ecclesia non essent particulæ consecratæ, nec commode haberi possent consecrandæ, tunc posse Confessarium, aut alium Sacerdotem, petitioni mulieris indulgere ad satisfaciendum magiæ illius devotioni, vel ob aliud rationabile motivum, ut tradit Clericatus de Euch. Decis. 33. referens Quartum Corsettum, alios plurimos; idemque docent Gobat Tractat. 4. num. 410. Dinna-

op.

op. cord. Tom 2. Tr. 1. Resol. 241 ac trib. seqq. aliique. Nulla enim lex, inquiunt, nec ullus Canon id vetat; sic consulitur utilitati fidelium; & Decretum ac consvetudo præfata intelliguntur in casu, quo adsint, vel commode haberi possint particulæ, nec ullum interveniat rationabile motivum alter communicandi; uti colligitur, ex quo ipsamet Rubrica Missal. tit. de defect. in Minist. occurr. v. *Si Sacerdos*, præscribat, ut Sacerdoti; qui post primam, vel utramque Consecrationem in syncopen incidit, ac est ita infirmus, ut communicare possit, præbeat Substitutus partem Hostiæ, si non adsit alia Hostia Consecrata.

ANNO MDCCLIV.

MENSE JANUARII.

CAS. I. *FRegit Parochus mane diei festivæ inadvertentur jejunium; & quamvis noscat, quod si id Parochianis manifestet, præcise dicent, ipsum in hoc in cautum fuisse, & inconsideratum; hoc non obstante Missam celebrat, ut populus præcepto satisfaciat. Q. An gravis culpæ ob hoc sit arguendus?*

Resp. Affirm. Ratio est. quia sic violat in re gravi, sine justo & rationabili motivo, ritum, ac praxim, stricte & universe ab Ecclesia præscriptam, nempe ut Sacerdos non jejunus Missam non celebret, ut patet

ex

ex Concilio Constantiensi Sess. 3. & D. Augustino Epist. 54. ad Januar. Si quod enim in casu id peragendi motivum intervenit, fortasse est ad evitandam penes Parochianos gravem infamiam, & scandalum, cum ipso non celebrante, nequeant hi tali die Missam audire. At quis non videt, quod licet Parochiani, de eventu admoniti, dicant ipsum, frangendo inadvertenter jejunium, incautum fuisse, & inconsideratum, gravem per hoc ipsi non irrogant infamiam, ac per hoc, quod neque ibi, neque alibi possint ea die Missam audire, non peccant, ideoque insufficiens omnino esse tale motivum. Quare, sicuti gravis culpæ argendus esset, si in tali circumstantia celebraret in fermentato, aut sine vestibus Sacerdotalibus, eo quia ad id licite peragendum requiritur præceptum magis urgens, ac sit illud audiendi Sacrum, ita ob eandem rationem gravis culpæ arguendus est in casu nostro, cum etiam hoc sit adeo directe ab Ecclesia prohibitum, ut solus Pontifex valeat in eo dispensare, ut cum Ugolino tradit Homobonus Exam. Eccles. tom. 3. tract. 15. quæst. 28. ref. 3. Gotti de Euch. quæst. 4. dub. 5. §. 2. num. 17.

CAS. II.

CAS. II. *Puella fœta, ad instantiam Confessarii, nolentis aliter ipsam absolvere, huic manifestavit complicem sui peccati. Nunc audiens a Socia, quod ob similem casum idem ipsi cum eodem contingerit. Quærit a Parocho, an debeat talem Confessarium Inquisitori denuntiare.*

Resp. Neg. Sive quatenus a Confessario ipsamet fuit adacta ad manifestandum complicem; sive quatenus audivit a Socia, huic idem cum eodem evenisse. Ratio p: par. est; quia nemo tenetur extra Pœnitentiæ Sacramentũ, aut aliud judicium legitimum, se ipsum prodere, propriam turpitudinem manifestando. Propterea Sanctis. Dom. Nost. Papa Benedictus XIV. fel. mem. locis infra citandis expresse declaravit, se ibi non comprehendere pœnitentem in causâ propria, quando hic nempe peccatum suũ confitens adigitur, a Confessario manifestare complicem in eodem peccato. Ratio sec. par. est, quia licet laudatus Pontifex in litteris datis in forma Brevis die 7. Julii 1745. reprobaverit & damnaverit, ut scandalosam, & perniciosam, ac famæ proximorum, ipsique Sacramento injuriosam, tendentemque ad sigilli Sacramentalis violationem, alienandosque Fideles ab usu Sacramenti Pœnitentiæ, praxim Confessariorum a pœ-

nitente inquirentium nomen ac personam complicis, eique absolutionem negantium, si illum non manifestent: imo in Constit. incip. *Apostolici Ministerii* edita V. Idus Decembris 1749. præceperit omnibus, & singulis, qui aliquem Sacerdotem, sive sæcularem, sive regularem, cujuscunque gradûs, & conditionis existat, quocumque alio modo, præterquam ex ipsa confessione a semetipsis apud eum peracta, cognoverint in administrando Pœnitentiæ Sacramento interrogasse pœnitentem de nomine complicis, eidemque indicare recusanti absolutionem denegasse; præceperit, inquam, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub eisdem pœnis, quibus ad debitas aliorum delictorum denunciationes adstringuntur, ut intra terminum dierum pro aliis denuntiationibus a S. Officio præfigi solitum, Tribunali SS. Inquisitionis deferant ac denuntient hujusmodi Sacerdotem, sive id eum fecisse intellexerint propter adhæsionem prædictæ reprobatæ praxi, aliave de causa erroneæ opinionis suspicionem ingerente; sive id etiam per imprudentiam egisse, & per actum præfatis destitutum circumstantiis: tamen quia neque hæc Constitutio, neque aliæ Litteræ datæ IV. Nonas Junii 1746. hactenus ubique obligant, sed tantum Regna Portugalliæ, & Algarbiorum

(cum

(cum ſolum ad horum Archiepiſcopos & Epiſcopos, ac Tribunali Inquiſitionis hujusmodi Regnorum, peculiariter directæ legantur) nec de eorum, quæ in iis præcepta ſunt, ad nos extenſione conſtat, ideo dicendum, puellam non teneri &c.

CAS. III. *Interrogat Parochum Sempronius, an quando Confeſſis, ac Communione refectis conceſſa eſt in Eccleſia Parochiali Plenaria Indulgentia a primis Veſperis usque ad occaſum Solis, ſufficiat pro lucro Indulgentiæ Confeſſio, & Communio facta in pervigilio, aut biduo ante, vel triduo. Quid reſpondet Parochus?*

R. ſufficere factam in pervigilio, & probabilius etiam factam biduo ante, vel triduo. Ratio primæ partis ſumitur primo ex Decreto S. Congregationis Indulgentiarum, cui cum propoſitum fuerit totum hujusce Caſus quæſitum, die 14. Martii 1712. reſpondit quoad primum affirmative, & quoad ſecundum *Dilata*; prout refert Euſebius Amort. De Indulg. in ſupplem. pag. 432. Edit. Ven. Deinde ſi non ſufficeret facta in pervigilio, Indulgentia nunquam obtineri poſſet a primis Veſperis Feſti, cum ejus lucrum ſupponat poſita omnia requiſita, inter quæ in caſu ſunt Confeſſio & Communio, ut patet ex illis verbis: *Confeſſis, ac Sacra Communione refectis*

Sed Indulgentia obtineri poteſt a primis Veſperis Feſti, ut exprimitur, ac ſupponitur in propoſito Caſu: ergo &c. Theodorus a Spir. San. De Indulg. part. 1. art. 5, quæſt. 11. & comm. Ratio ſec. par. eſt, quia in primis, quod fit intra triduum, fieri continuo, l. ult. Cod. de Judic. & l. fin. Cod. de Error. Advocat. ut notat Viva ad 39. prop. damn. ab Alex. VII. numero 5. Deinde Confeſſio ac Communio non ita alligantur tempori determinato, ſicuti Eccleſiæ Viſitatio, ut eruitur ex ratione primæ patris. Hinc licet in rei eventu magis conſultum ſit ſe accommodare praxi fidelium, ponentium etiam hujusmodi opera in Feſto, aut pervigilio; tamen ſi quem contingat Confeſſionem & communionem poſuiſſe biduo ante, vel triduo, probabilius cenſeo, quod intra tempus præſcriptũ viſitando Eccleſiam, adhuc lucretur Indulgentiam. Portellus in Dub. Reg. V. *Indulgentia*, num. 5. Comitolus Reſpon. Mor. lib. 1. quæſt. 39. Aliique, quibus non disſentit Cardinalis de Lugo de Pœnit diſp. 27. num. 93.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. *HÆres Sacerdotis eſt certus, quod hic accepit eleemoſynam pro viginti Miſſis celebrandis; dubitat tamen & quidem rationabiliter, an ſuſcepto oneri*

ſatis

satisfecerit. Q. An teneatur totidiem Sacrificia celebranda curare.

Resp. Affirm. Si adhibita omni perquisitione, ac diligentia, de nullius Missæ celebratione constat. Ratio est, quia ob receptionem eleemosynarum factam a Defuncto, tale onus induit qualitatem debiti realis; quod propterea,; ob auditam hæreditatem, in ipsum utpote hæredem transivit. Unde sicuti si Sacerdos esset adhuc superstes, & haberet istud rationabile dubium, teneretur totidem Sacrificia celebrare, aut celebranda curare, eo quia possessio staret pro debito certo contracto, quod non adæquatur per solutionem dubiam, & quia satisfactio, cum sit aliquid facti, in dubio non præsumitur; ita quia huiusmodi onus transivit in hæredem, tenetur hic ob eandē rationem curare (ut malit integras eleemosynas dominis restituere) ut totidem sacrificia celebrentur, cum de unoquoque dubium sit, an fuerit celebratum. Neque dicas, debitorem, post sufficientem diligentiam, adhuc incertum, an teneatur aliquid solvere, non obligari ad solvendum, cum in tali casu melior sit conditio possidentis; sicque etiam hæredem, post sufficientem diligentiam adhuc dubium &c: non teneri &c. Contra enim: aliud est loqui de eo, de quo dubium est, an sit debitor, aliud de eo,

qui

qui certe est debitor, incertum vero est, an solverit. Primum & ego assero cū Communi non obligari, ob rationem allatam; nam possessor jus habet in re, & etiam plus juris habet in retinendo, quam Actor in augendo; si enim hic non probat rem ad alium pertinere, ille qui possidet, ex sola possessione probat dominium, ideoque ipsius melior est conditio, utpote possidentis. Secundum tamen dico obligari, ob rationem supra assignatam; justitia namque commutativa exigit æqualitatem, quæ non datur inter solutionem dubiam & debitum certum, cui proinde per illam non satisfacit; prout etiam firmavimus an. 1748. ad Cas. 3. Octobris. Hinc cum hæres Sacerdotis cum hoc secundo coincidat, dicendum, quod si non vult eleemosynas restituere, tenetur 20. Sacrificia celebranda curare.

CAS. II, *Legavit Sergius centum libras suæ Ecclesiæ Parochiali; & quia in una Parochia natus est, in alia Testamentum condit, & in alia occubuit, nec Ecclesiæ legatariæ nomen expressit. Q. Cuinam Ecclesiæ Parochiali debeatur Legatum.*

Resp. Deberi Ecclesiæ Parochiali, in cujus Parochia occubuit, si Sergius non est ibi mortuus per accidēs, sed ab aliquo tempore ibidem domicilium fixerat. Ita Pasqualigus

De

De ſacrif. nov. leg. tom. 2. quæſt. 2002. Moronus, & alii. Ratio eſt, quia ex quo Sergius pluries domicilium mutaverit, nec unquam expreſſerit: cuinam Eccleſiæ determinate Legatum relinqueret, inde colligitur; eum non habuiſſe ullam peculiarem affectionem ſive ad ad Eccleſiam, in cujus Parochia natus erat, ſive ad illam, in cujus Parochia condidit Teſtamentum; ſed potius eam fuiſſe contemplatum, a qua ultimo percepiſſet Sacramenta, quæve tempore mortis fuiſſet ſua Eccleſia Parochialis: cum enim diſpoſitio facta a Teſtante dicatur fieri ſecundum voluntatem præſentem, ſolum in hoc ſenſu, quatenus, exprimit voluntatem, quá Teſtator habiturus eſt tempore mortis, & ſuum habeat effectum ſolum poſt mortem Teſtatoris; hinc fit, quod contemplando Eccleſiam ut Parochialem, eam præſumitur contemplatus, quæ futura erat ſua Parochialis tempore mortis, quo Teſtamentum ſuum poſtea effectum habuiſſet. Propterea huic debentur libræ centum, quaſi relictæ pro onere adminiſtrationis Sacramentorum, & Sepulturæ. Addo, quod licet Sergius legando intendiſſet Parochialem, cui ſuberat, Legatum adhuc deberetur Parochiali, ſub qua mortuus eſt: cum enim Legatum nuda voluntate adimatur, & voluntas magis factis, quam verbis declaren-

clarentur, nil prohibet, quod ex conjecturata voluntate Teſtatoris exiſtimemus, mutatione domicilii legatum, quod uni Eccleſiæ erat relictum, contemplatione alterius intelligatur ademptum, & in aliam Parochiam translatum, in qua mortuus eſt. Vide Paſqualigum l. c. & Amoſtazo de Cauſ: piis lib. 1. cap, 11. num. 19. ſolventes argumenta in contrarium.

CAS. III. *Villicus die feſto pervenit ad Eccleſiam, quando Parochus jam incepit Canonem Miſſæ Q. An teneatur reliquum audire, ſi nec ibi, nec alibi poſſit alteri Miſſæ intereſſe?*

Reſp. Affirm. Cum Suarez, Bonacina. cæterisque comm. Ratio eſt, quia licet Eccleſia obliget ad audiendam integram Miſſam, per ſuum præceptum, tamen potiſſime intendit obligare fideles ad aſſiſtendum oblationi Sacrificii, eique ſuo modo cooperandum per aſſiſtentiam. Cum ergo Villicus hoc adhuc peragere valeat, quamvis pervenerit ad Eccleſiam, quando Parochus jam incepit Canonem Miſſæ, utpote quia Sacrificium eo tunc nondum peractum eſt; ideo dicendum, quod, ſi nec ibi, nec alibi poteſt alteri Miſſæ intereſſe, teneatur reliquum audire; nam quando adeſt materia legis implenda, & præſtari poteſt id, quod

princi

principaliter præcipitur a lege, adhuc locum habet præcepti obligatio,

MENSE MARTII.

CAS. I. *FAber ferrarius tempore Quadragesimæ jejunare omittit, nedum iis diebus, quibus operando laborat, verum etiam diebus festis, quibus ab operibus suæ artis vacat. Q. An licite?*

Resp. Affirm. Quoad dies feriales, quibus operando laborat; nam Eugenius IV. declaravit, Opifices artes laboriosas exercentes, sive divites sint, sive pauperes, & quoscumque alios magno labore corpus defatigantes, a lege jejunii liberos esse. Sed Faber ferrarius, diebus ferialibus operando laborans, exercet artem laboriosam, & magno labore corpus defatigantem; ergo talibus diebus liber est a lege jejunii, adeoque licite jejunare omittit: præceptum namque jejunii non obligat abstinere ab opere servili, ut jejunetur. Ita DD. comm. An postea etiam licite omittat jejunare diebus festis, quibus ab operibus suæ artis vacat; respondeo cum distinctione: Vel hujusmodi Faber est talis complexionis, ac viriū ut hisce diebus absque gravi incommodo jejunare possit, & jejunando commode reassumere ac prosequi sequenti die laborem suum; vel non. Si non; dico, ipsum licite omittere jejunium etiam diebus festis, quibus

bus &c. etenim præceptum jejunii est præceptum Ecclesiæ, quæ, utpote Mater pia, non intendit suos fideles obligare cū tanto incommodo. Hinc quia regulariter hujusmodi artifices in die festo fessi sunt ob laborē præcedentium dierum, aut jejunando redderentur inepti ad laborandum sequenti die; ideo regulariter eximuntur ab onere jejunii etiam die festo. Si postea est talis complexionis, ac virium, ut &c. dico, ipsum illicite omittere jejunium diebus festis, quibus &c. cum enim non habeat rationabilē causam, ipsum a jejunio excusantem, nulla apparet ratio, ob quam tālibus diebus a jejunio eximi debeat: siquidem obligatio jejunii in Quadragesima est onus diei, fere ac illa divini Officii, ad quod obligati tenētur, quacumque die possunt absque notabili incommodo illud persolvere; prout uno ore fatentur DD, comm.

CAS II. *Sophronius, ut se excusaret apud Andream, ipsum arguentem de quodam delicto, falso juravit per execrationem dicens:* Si tale delictum commisi, me, & filios meos perdat Deus. *Q. An commiserit unum, vel plura peccata in specie?*

Resp. Cum dist. Vel Sophronius sibi, ac filiis imprecatus est tale malum ex animo; Vel non. Si non; dico, ipsum commisisse unicum peccatum in specie contra Religio-

gio-

gionem, nempe perjurium, quo Deum adduxit in testem falsi: execratio enim, quæ in casu materialiter tantum afficit perjuriū, non inducit formalem malitiam specie diversam, Sanchez Oper. Mor. lib. 3. cap. 1. num. 9. Si vero Sophronius sibi, ac filiis imprecatus est tale malum ex animo; tunc dico, ipsum commisisse plura peccata in specie; siquidem ultra perjurium contra virtutem Religionis, adest peccatum maledictionis contra charitatem, qua tenetur erga se, & filios, item peccatum contra pietatem, ob malum filiis imprecatum. Propterea in hoc secundo casu exprimenda erit in Confessione hujusmodi execratio, & imprecatio; non sic in primo. Quoniam vero vel nunquam, vel rarissime contingit, quod quis sibi, aut filiis imprecetur tantum malum ex animo, inquiunt Sanchez l. c. num. 7. Bonacina in Dec. disp. 4. quæ. 1. pun. 2. num. 1. aliique, quod Cōfessarius non teneatur de hoc interrogare pœnitentem execratorie sic pejerantem; cujus ratio esse potest, quia in Confessione quærenda sunt, quæ frequenter, non quæ rarissime accidunt, ni qualitas peccatoris hujus forte suspicionem inducat; ut in simili casu dixit idem Sanchez lib. 9. de Matr. disp. 16. num. 5. in fine.

CAS. III.

CAS. III. *Famula Archipresbyteri, solita bis in mense confiteri Capellano, eique simul committere celebrationem Missæ cum pingui eleemosyna, redacta ad mortis periculum, eidem Capellano fatetur, omnes eleemosynas per decennium, & ultra, ipsi pro Missis ab ea tributas, fuisse ab ipsa comparatas ex rebus Archipresbyteri furtive sublatis; proindeque, cum ipsa sit impotens aliquid restituere, quod ipse consulat propriæ conscientiæ. Q. An Capellanus teneatur restituere?*

Resp. Cum dist. Vel Capellanus accepit has eleemosynas mala, seu dubia fide, noscens nempe, aut suspicans, famulam esse impotentem, ut de suo ipsi tantum tribueret; & in hoc casu dico, quod si, omissâ debitâ diligentiâ in dignoscenda veritate, pro secutus est sumere, ipse tenetur restituere, tum quia in tali casu præscribere non potuit, cum malæ fidei possessori non currat præscriptio; tum quia possessor malæ fidei tenetur restituere rem, si extat, & si non extat, restituere æquivalens, etiam cum damno proprio; ut patet in eo, qui mala fide emit equum a latrone, qui fugam arripuit cum pretio recepto; emptor enim, non obstante amissione pretii, latroni a se persoluti, tenetur restituere domino equum. Vel Capellanus accepit has eleemosynas bona fide, nihil suspicans &c. & in hoc casu dico

ipsum

ipſum non teneri reſtituere niſi eleemoſynas acceptas infra ultimum triennium, quia pecunia inter præſentes triennio præſcribitur a poſſeſſore bonæ fidei; imo tenetur ſolum reſtituere acceptam infra triennium, ſi hæc adhuc extet, & quidem impermixte; nam ſi amplius non extat, aut per mixtionem fuit ab ipſo moraliter conſumpta, ſolum tenetur ad id, in quo per illam factus eſt ditior, ut communiter dicitur in. tract. de Reſtitut.

MENSE APRILIS.

CAS. I. *PAterfamilias magno filiarum onere gravatus, minis induxit unam ex iſtis ad eligendum ſtatum Monachalem: antequam tamen hæc Monaſterium ingrediatur, ipſe peccatum contra filiam commiſſum fatetur, & filia poſt aliquot hebdomadas invita Monaſterium ingreditur. Q. An Patris Confeſſio ipſum liberet ab excommunicatione lata a Trid. ſeſſ. 25 cap. 18.*

Reſp. Neg. Si ante, vel poſt Confeſſionem Pater non retractat minas; & antequã filia Monaſterium ingrediatur, non dat ei veram, plenamque libertatem quoad electionem ſtatûs, ac talem ingreſſum. Ratio eſt quia ſecus perſeverat coactio, & coactionis influxus, ex Tridentini decreto ſufficiens ad incurrendam Excommunicationem: ſicuti perſeverare dicitur influxus mandati

in

in homicidium, si mandans non facit, quantum potest, ut mandatario innotescat sua retractatio. Nec valet dicere, quod quando filia ingreditur Monasterium, jam Pater est justificatus per Confessionem, sicque non incurrit excommunicationem, ob factam a Patre retractationem, antequam sequatur filiæ ingressus. Non valet, inquam omissa enim responsione eorum, qui dicunt contrahi in casu excommunicationem ob peccatum præcedens, nego absolute: quod eo tunc Pater sit justificatus, si ante ingressum filiæ in Monasterium non retractavit minas, nec abstulit coactionis influxum; sicuti enim licet mandantem mandati a se dati statim pœniteat, subsequens occisio Clerici abhuc dicitur ab eo volita, statim ac potens, ac debens intimare mandatario revocationem talis mandati, & sic impedire Clerici occisionem, eam noluit intimare, & hanc impedire; ita licet prædictus Pater confessus sit, adhuc ingressus filiæ in Monasterium dicitur ab eo volitus, statim ac potens, ac debens retractare minas &c. Et ratio utriusque est. quia sic censetur virtualiter perseverare ille in mandato, iste in coactione; ideoque cum ambo sint vera causa effectus subsequentis, incurrit uterque in Censuram. Vide Giribaldum de Censur. in Com. cap. 1. dub. 6. num. 65.

CAS. II.

CAS. II. *Gener Socero, volenti ipsi solvere Dotem, suadet, ut per aliquod tempus illam apud se adhuc retineat, ac ipsi interim relinquat pignus fructificans. Q. An fructus inde a pignore susceptos debeat Gener computare in sortem.*

Resp. Affirm. Cum Bossio de Dote cap. 20. n. 62. Rosignolo eod. tract. tom 2. prænot 21. n. 56. qui testantur, hanc sententiam esse communem apud Theologos. Ratio est, quia semel ac Dos offertur Marito; prout tradi debet, & per hunc præcise stat, quod illa non recipiatur, res ita se habet quoad fructus pignoris, proinde ac si Dos fuisset effective soluta; cessat jus cap. *Salubriter*, & subintrat illud cap. *Cum contra*. Hinc si sicuti fuisset effective soluta, non posset Gener licite percipere fructus pignoris, sed si eos perciperet, teneretur ad restitutionem; ita in casu nostro dicendum, quod si eos percipiat, tenetur illos computare in sortem. Addo, quod, facta a Socero vera dotis oblatione, si Gener cum ipso convenit, ut ille dotem penes se retinere prosequatur, ac interim ipsi relinquat pignus fructificans, talis conventio (secluso omni alio contractu, ac titulo lucri cessantis &c.) est quoddam Mutuum, ratione cujus immediate Gener postea percipit fructus pignoris; siquidem onera Matrimonii

in tali caſu ipſa Dos ordinatur, non vero pignoris fructus. Sed percipere fructus pignoris immediate ratione mutui, eſt quid uſurarium, adeoque illicitum; ergo Gener nequit in caſu ita cum Socero convenire, ni fructus a pignore perceptos in ſortem computet.

CAS III. *Archiepiſcopus prohibuit Clericis ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne ferant arma, & ne aleis ludant. Q. An ſi aliquis Clericus deferat arma, & aleis ludat extra Diœceſim, incidat in excommunicationem?*

Reſp. Neg. Ratio colligitur ex cap. *Ut animarum* de Conſt. in 6. ubi Pontifex decernit, furantem extra proprium territorium non ligari excommunicatione ſui Epiſcopi latâ contra fures; eo quia extra territorium jus dicendi non paretur impune. Atqui etiam Clericus, de quo caſus procedit, defert arma, & aleis ludit extra proprium territorium. ergo Archiepiſcopo & ipſe non paret impune, hoc eſt, ſine pœna, adeoque non incidit in excommunicationem. Et hoc valet ſive hæc excommunicatio lata fuerit ab Archiepiſcopo per viam ſtatuti, ſive per modum ſententiæ, ſeu præcepti; ut enim recte diſſerit Giribaldus de Cenſur. in Com. cap. 1. dub. 11. num. 119. non magis ſtatutum, quam ſententia

entia, ac præceptum, a poteſtate juriſdictionis proficiſcitur, quæ ſicuti limites habet circa perſonas, ita etiam circa locum Et quamvis ſententia primo, ac per ſe, reſpiciat perſonas ſubjectas illam ferenti, tamen non excludit territorium, cum Epiſcopus juriſdictionem habeat in perſonas ratione territorii, extra quod propterea exiſtens, quamvis ſit ſubditus, ut ait Maſtrius, in actu primo, & veluti habitualiter, talis tamen non eſt in actu ſecundo, uti requiritur ad contrahendam in caſu excommunicationem. Quare cum Clericus ſupponatur deferre arma, & aleis ludere, extra territoriũ, ſeu Diœceſim, dicendum eſt, ipſum in caſu non incidere in Archiepiſcopi Excommunicationem.

MENSE MAII.

CAS. I. *PArochus ruralis conqueritur de duobus Sacerdotibus, quia unus in humili Eccleſia Parochiæ vicina, Sacrum peragit ante Miſſam Parochialem, alter vero in alia parva Eccleſia cæteroquin a Porochia multum diſſita, ſine ipſius licentia diebus feſtis edocet populum Doctrinam Chriſtianam. Q. An juſtæ ſint Parochi querimoniæ?*

Reſp. Juſtam eſſe querimoniam quoad primum, qui in humili Eccleſia Parochiæ vicina Sacrum peragit ante Miſſam Parochialem

chialem? injuſtam vero quoad ſecundum, qui in parva Eccleſia, a Parochia multo diſſita &c. Ratio utriusque partis colligitur ex Conſtit. 42. tom. 1. Sanctiſſ. D. N. Benedicti Papæ XIV. incip. *Etſi*, in qua §. 14. monet Epiſcopos, ut *expreſſe caveatur quoad parvas Eccleſias Parochiali proximas, ne quis antea Sacrificium faciat, quam Parochus Miſſam celebraverit, Sermonem habuerit, cæteraſque ſui partes abſolverit. Quo vero ad parvas Eccleſias a Parochiali longe ſepoſitas, cum difficile admodum ſit Parochianos ob locorum diſtaniam longum iter, atque aſperum, hyemali præſertim tempore, cum pluviæ inundant, Parochialem adire, decernat Epiſcopus, gravibus etiam ſtatutis pœnis, quod Sacerdotes ibi operantes, Chriſtianæ Doctrinæ ſum̃am populo tradant, divinamque legem annuntient.* Quod idem jam Eminent. noſter Archiepiſcopus præſcripſerat Notif. 5. tom. 3. quæſt 44. Edit Rom. Et quod ſecundam partem jam ſervari mandaverat Clemens XII. in literis, quas ad omnes Italiæ Epiſcopos dedit die 1. Julii 1733.

CAS. II. *Cajus Mutinenſis commodato accepit equum, & mutuatam pecuniæ ſummam ab amico Bononienſi. Accidit autem, quod Mutinam rediens, & pecunia, & equo*

privatus fuit a latornibus. Q. An sive pecuniæ sum̃am, sive equi valorê restituere teneatur?

Resp. Per se, ipsũ teneri restituere mutuatæ pecuniæ summam, non sic vero equi valorem. Ratio est, quia per Mutuum in ipsum translatum fuit pecuniæ dominium, non sic autem dominium equi per Commodatum. Propterea cum res in itinere per furtum amissa absque culpa, ut supponitur, per se Domino pereat, dicendum, quod Cajus tenetur quidem restituere amico Bononiensi summam pecuniæ, non sic vero equi valorem. Dixi *per se*, quia per accidens fieri potest, quod teneatur restituere etiam equi valorem; puta si voluntarie reditum distulisset ultra tempus concessũ, ex: gratia ad tempus nocturnum, quando redire promiserat tempore diurno. Ita DD. comm.

CAS. III. *Obtinuit Parochus Plenariam Indulgentiam ad septennium pro die Assumptionis SS. Virginis, principalis, Patronæ ac Titularis suæ Ecclesiæ; quoniam vero illa obtêta fuit an.* 1747. *sub dat* 1. *Aug. & solum publicata, ac exposita fuit anno* 1748. *petit an valet etiam pro anno præsenti; maxime cum mediaverit annus Jubilæi. Quid respondendum?*

Respondendum, non valere etiam pro anno præsenti. Ratio est, quia initium se-

ptennii non computatur a die publicationis, ac expoſitionis Indulgentiæ, quando ex Brevi id non eruitur, nec Pontifex id declaravit, ſed a die datæ Brevis; ut die 18. Maii 1711. declaravit ipſamet S. Congregatio Indulgentiarum apud Theodorum a Spir. San. de Indulgen. par. 2. cap. 1. art. 5. §. 2. ubi per extenſum refert Decretum ejuſdem S. Congregationis, a Clemente XI. approbatum. Cum ergo a die datæ Brevis ſeptennium computando, hoc non includat annum præſentem, dicendum, quod prædicta indulgentia non valeat etiã pro anno præſenti. Nec refert, quod mediaverit annus Jubilæi: cum enim tali anno Indulgentia valuerit pro defunctis, hujusmodi annus quoad eandem Indulgentiam non otioſo tranſivit decurſu, ſicqve eſt intra ſeptenium computandus.

MENSE JUNII.

CAS. I. *Dominus Villici mutuavit huic ſex corbas tritici, pro eo tunc determinando pretium. Nunc vero, quia tritici pretium excrevit ad ſummum, prætendit Villico præſens pretium determinare. Q. An licite?*

CAS. II. *Q. Secundo, an ſi poſt aliquot dies a mutuo facto, pretium tritici creviſſet, notabiliter ex improviſo, ſaltem eo tunc licite determinaret hujusmodi pretium?*

Resp. Ad primum Neg. Ratio est, quia cum Corbæ tritici mutuo traditæ, sint extra dominium mutuantis, nequeunt sine ullo ipsius periculo eidem fieri melioris conditionis, & plus lucrari: res enim, si in pretio crescit, aut fructificat, crescit, aut fructificat Domino suo præsenti, non autem præterito. Cum ergo Dominus Villici, respective ad sex Corbas tritici mutuatas, sit Dominus præteritus, Villicus vero Dominus præsens, huic debetur pretii augumentum, qui est verus dominus rei; non autem illi, qui proinde in casu, si vult determinare pretium, potest solum illud determinare, quo triticum vendebatur tempore mutui. Excipe tamen casum, quo inter Dominum & Villicum initum fuisset ab initio pactum, quod huic solvendo pretium pro tritico, deberet ei solvere tantum quanti valiturum erat tali tempore determinato, ad quod aliàs Dominus erat triticum servaturus; tunc enim fieri potest, quod dicta Domini determinatio non sit illicita, dummodo triticum fuerit usque ad tale tempus servabile, detrahantur expensæ, quas Dominus pro eo servando facere debuisset &c. ut passim monent DD. Ad secundum respondeo pariter negative ob rationem supra allatam; cum enim non sit amplius Dominus tritici, non potest eo tunc

licite

licite determinare huiusmodi pretium, cujus augumentum fortunæ Villici eſt adſcribendum, ſi hic apud ſe adhuc habet aliquam ejus corbam vendibilem.

CAS. III. *Contracto a Titio Matrimonio cum Franciſca, excitatur in eo rationabile dubium, quod anno elapſo compleverit copulam cum Franciſcæ ſorore. Propterea interrogat Confeſſarium, an poſſit licite petere, ac reddere debitum. Quid reſpondet Confeſſarius?*

Reſpondet primo, quod ſi tale Matrimonium nondum eſt conſumatum, Titius ante adhibitam diligentiam pro notitia veritatis nequit intra primum bimeſtre licite petere, nec reddere debitum. Non petere, ne exponat ſe periculo fornicationis, ac operaretur cum conſcientia practice dubia, accedendo ad hanc, quam dubitat eſſe ſuam. Nec reddere, quia ex una parte Franciſca eo tunc jus non habet petendi, ſicque non fit ei injuſtitia negando illi debitum. ex alia tenetur Titius dictum periculum præcavere, quod in caſu etiam reddendo intervenit. Poſt adhibitam vero diligentiam, ſi veritas innotescere non potuit, reſpondet ſecundo, poſſe Titium dubium deponere, ac licite conſumare ſive petendo, ſive reddendo. Petendo, quia tunc melior eſt conditio poſſidentis, & ſtandum pro valore Matrimonii contracti: reddendo, quia

tunc

tunc Francisca & ipse est in possessione sui juris, quo absque injustitia privari non potest; & Titius, stante diligentia adhibita absque detectione impedimenti, acqvisivit jus consumandi. Si postea Matrimonium est jam consumatum, respondet tertio, ante diligentiam adhibitam, posse Titium licite reddere, non tamen petere. Reddere, quia cum Uxor supponatur bona fide contraxisse, ac juxta dicta sit in legitima possessione sui juris, hoc privari non potest absque injustitia. Nequit tamen petere, ne dicto periculo se exponat &c. Denique si, sufficienti diligentia adhibita, veritas detegi non potuit, respondet quarto, Titium licite posse omne dubium deponere, reddere, ac petere, ob rationes supra assignatas; ut dicitur de possessore bonæ fidei, qui post dubium adveniens, an res esset sua, debitam adhibuit diligentiam, nec potuit se certificare; potest enim in tali casu dubium deponere, ac rem sibi licite retinere. Ita Merolla de Consc. dub. & scrup. cap. 3. n. 148. & seqq. Sanch. lib. 1. de Matr. disp. 41. 46. cæterique communius.

MENSE JULII.

CAS. I. *PUer aliud non didicit, quàm Orationē Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum. Q. An*

Paro

Parochus id noſcens, poſſit illi permittere, ut accedat ad Sacramentum Confirmationis.

Reſp. Regulariter, & ſine juſta cauſa non poſſe id illi permittere; bene vero cum juſta, & rationabili causa. Ratio primæ partis eſt, quia in noſtra Synodo Diœceſana lib. 2. cap. 4. de Sacr. Confirm. expreſſe habetur *Nullus ſine Parochi examine ad hoc Sacramentum accedat, qui prius experimentum ſumere teneatur, an Myſteria fidei, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, Decalogi præcepta, memoriæ mandaverit, iis acceſſum denegando, quos ea deprehēderit ignorare.* Addo, reverentiam Sacramento debitam poſtulare, ut qui vult ad ipſum accedere, capacitatem habens ea addiſcendi, quæ ſpectant ad illius eſſentiam, ac virtutem, hæc prius addiſcat, ut agnoſcat, quid recipit, ſciatque vim ejus, diſpoſitionemquè neceſſariam adpercipiendos ejuſdē effectus. Quod plane innuit SS. D. N. Benedictus Papa XIV. tum Inſtit 9. Edition. Roman. num. 12. cum in prælaudat: Conſt. *Etſi*, in qua §. 9. hæc habet: *Ut autem ab iis, qui in prima ſunt ætate, ſermo inſtituatur, moneat Epiſcopus Parochos eisque diſtricte præcipiat, ne quis eorum ſchedulam, ut ajunt, Confirmationis tradat, qui graviora Fidei, & Doctrinæ capita, & Sacramenti virtutem, &*

vim ignorent. Ratio secundæ partis est, quia sicuti idem Sacramentum Confirmationis, non solum valide, sed etiam licitè, potest etiam juxta præsentem disciplinam quandoque ministrari pueris ante usum rationis (iis enim confert ad augmentum gratiæ &c.) si nempe sint in mortis periculo, aut Episcopo in posterum facilis non sit ad eos futurus accessus ob sui ingravescentem ætatem, vel propter eorum distantiam a Civitate, aut propter itineris difficultatem, ut disertissime tradit idem SS. D. N. in Opere de Synodo Diœcesana lib. 7. cap. 10. ita in ejsdem circumstantiis potest Parochus puero permittere, ut accedat ad idem Sacramentum, licet aliud non didicerit, quam Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum.

CAS. II. *Sejus indigens nummis, mutuo petit quindecim aureos a Francisco, offerens ei pignus in securitatem sortis, eique restitutionem, promittens, post certum tempus. Annuit Franciscus; subdit tamen, Volo quod si elapso hoc termino statim non solvas, pignus pro vendito habeatur. Q. An hoc sit immune ab usura?*

Resp. Ordinarie, ac per se, non esse immune ab usura. Ratio est, quia sic Sejo imponitur onus considerabile ultra sortem ratio-

ne

ne mutui imediate, cum enim pignus ordinarie plus valeat, quam pecunia mutuata, dato eventu moræ in Sejo ad ſolvendum tempore præfixo, Franciſcus ab eo acciperet quid notabile ultra ſortem ratione ipſius mutui, cum non ſit ei debitum ratione lucri ceſſantis, vel ex alio titulo, ſicuti ſupponitur. Sed hoc non eſt immune ab uſura, prout communiſſime fatentur DD. ergo &c. Hinc tum a Jure Canonico in cap. *ſignificante* de Pignoribus; cum a Jure Civili pluribus in locis hujusmodi conventio reprobatur, & quidem taliter, ut plures Theologi & Canoniſtæ aſſerant Sejum renunciare non poſſe beneficio juris, hujusmodi pactũ improbantis, cum id vetitum ſit ad avertendas innumeras uſuras, & fraudes, quæ cũ gravi detrimento boni publici ſecus fierent indigentibus, cum ſimili pacto abundanter offerre paſſim paratis, ſolũ ut neceſſarias acquirerent pecunias, ut notat Anacletus lib. 3. Decr. tit. 21. §. 2. num 58. Per accidens tamen poteſt eſſe immune ab uſura; puta, ſi intentio paciſcentium ſit, quod pignus pro vendito habeatur pretio juſto, arbitrio boni, peritique viri taxando, l. *Si fundus* ff. de Pignorib: hoc enim caſu videtur quodammodo conditionalis eſſe venditio, & tunc quod ex juſto pretio ſupereſt, reſtituitur debitori. Nec deſunt,

qui

qui dicant, tale pactum esse adhuc licitum, si apponatur in pœnam conventionalem ob moram culpabilem non solventis tempore præfixo, cum enim mutuatarius existens in mora culpabili peccet contra justitiam, ac fidem datam, ob hanc culpam dignus est aliqua pœna, quæ propterea ex mutuo consensu potest licite apponi, dummodo sit moderata, & culpæ morosi debitoris proportionata. Vide Giribaldum de mut. & usur. cap. 3. dub. 9.

CAS. III. *Vellet Parochus infirmo Viaticum ministrare; at quia hic deglutire nequid sacram particulam, cogitat crastina die Missam celebrare, & cum portione Sangvinis post Sacrum, illi Viaticum ministrare sub specie Vini. Q. An fieri id licite possit?*

Resp. Neg. cum Clericato de Euchar. decis. 14. Barbosa de Offic. & Pot. Par. cap. 29. num. 44. Card. de Lugo Resp. Mor. lib. 1. dub. 10. num. 8. Ratio desumitur ex ritu, consvetudine, ac praxi Ecclesiæ, infirmos non comunicantis, nisi sub specie panis, quæ consvetudo est optima legum interpres, l. *Si de interpretatione.* ff. de leg: & pro lege habenda est, nec pro libito mutari potest, ut patet ex Tridentino sess. 22. cap. 2. dicente: *Hanc consvetudinem sub altera specie communicandi, approbavit* (subintellige, Ecclesia) *& pro lege haben-*

dam

dam decrevit: quam reprobare, aut ſine ipſius Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non licet. Nec obſtat, Communionem in mortis periculo eſſe de jure divino; hanc vero conſvetudinem eſſe de jure tantum Eccleſiaſtico, cui illud prævalet, ideoque obſervandum videtur; non obſtat, inquam, nam cum Euchariſtiæ Sacramentum non ſit ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, & hæc poteſtas perpetuo in Eccleſia fuerit, *ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret,* ut ibidem loquitur Tridentinum, dicendũ, quod divinum præceptum deſinat obligare, quando Euchariſtiæ Sacramentum nequit adminiſtrari, prout Eccleſia ipſum ad miniſtrandum decrevit. Propterea cum hæc ſtatuerit, ut dictum eſt, quod Laicis, & Clericis non conficientibus miniſtretur tantum ſub ſpecie panis, ſive ſani ſint, ſive infirmi, ut ex praxi compertum eſt; ideo dicendum, quod Parochus in caſu, non poſſit licite miniſtrare Viaticum infirmo ſub ſpecie vini, ſed tantum in aqua, vel vino, vel alio liquore ſacram particulam madefacere, & ſic eam in cochleari infirmo adminiſtrare.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. *CAja nupsit Sejo, & Saja Titio; neutrum tamen ex his Matrimoniis, vel ex incuria, vel ob aliam causam fuit benedictum.* Nunc, *mortuis Sejo, & Seja, nubunt simul Titius & Caja, instantque, ut tale Matrimonium solemniter benedicatur. Q. An licite hoc fieri possit?*

Resp. Affirm. cum Navarro in Sum. cap. 22. num. 83. Ugolino de Pot. Episc. c. 15. §. 12. num. 5. in fine, & aliis comm. Ratio est, quia benedictio proprie non respicit Nuptias, sed personas, quæ nubunt; cum ergo Caja & Sejus non fuerint antea benedicti, possunt benedici, licet alias nupserint. Nec oppositum evincitur ex Cap. *Vir de Sec. Nupt.* ubi dicitur: *Vir autem, vel Mulier ad bigamiam transiens, non debet à Presbytero benedici;* nam textus ille procedit secundum ea, quæ regulariter eveniunt; unde cum regulariter omnes primæ Nuptiæ juxta præscriptum Ecclesiæ benedicantur; supponit, quod primæ jam fuerint benedictæ, quod in casu nostro non verificatur. Et sane quod in hac suppositione talis textus procedat, colligitur ex ratione ibi adducta, *quia,* inquit, *cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet.* Quamobrem cum Sejus, aut Caja non fuerint

erint antea benedicti, dicendum, quod eorum secundum Matrimonium licite possit benedici.

CAS. II. *Tempore ultimi Jubilæi obtinuit Titius relaxationem Voti; at quia ob paupertatem non fecit eleemosynam, sed Confessarius ipsi applicuit eam, quam aliis idem Titius facere debuisset, petit a Parocho an talis applicatio fuerit sufficiens; & dato, quod non, an in ipso revivixerit voti obligatio. Quid Parochus respondet?*

Respondet in primis, talem applicationem non fuisse sufficientem. Ratio est, quia licet Confessarius dixerit Titio pauperi in Confessione, quod, stante ipsius paupertate, ipsum quodammodo eximebat ab onere faciendi eleemosynam, applicando ipsi eam eleemosynam, quam idem pauper (ut exequeretur opus eleemosynæ pro Jubilæo injunctum) alteri facere debuisset, tamen per hujusmodi applicationem nec facta fuit eleemosynæ commutatio in aliud opus, nec adfuit alicuius rei facta ab ipsomet paupere alteri elargitio in eleemosynam, prout opus erat ad Jubilæum lucrandum; siquidē ut interveniat elargitio alicujus rei vera & realis, debet ea manere privatus, qui illam dat, & in alium transferri debet dominium ejusdem, ut cum Passerino recte tradit Theodorus a Spir. San. in suo Opere de Jubilæo

bilæo cap. 6. §. 5. num. 12. in fine. Atqui de Titio in caſu id affirmari non poteſt ut, cōſtat ex terminis caſus; ergo talis applicatio non fuit ſufficiens ad hoc, ut Titius lucraretur Jubilæum. Quoad ſecundum poſtea, an nempe in Titio revivixerit Voti obligatio, reſpondet Parochus negative, eo quia Voti commutatio fuit abſoluta. Viva de Jubil. quæſt. 12. art. ult. num. 1.

CAS. III. *Mulier pro executione literæ S. Pœnitentariæ directæ Canonum, vel Theologiæ Doctori, recurrit ad Sergium Sac. Theologiæ laurea inſignitum. Aſt quia hic ab Archiepiſcopo habet facultatem pro Confeſſionibus ad Mares tantum. Q. An poſſit exequi hujusmodi literam?*

Reſp. Neg. Ratio eſt, quia facultas, gratiæ, & mandata, præſertim Apoſtolica juxta intentionem concedentis ſunt regulanda, & non ulterius extendenda, cap. *Mandatum de Reſcriptis*: jam vero intentio Majoris Pœnitentarii, ſeu Sacræ Pænitentariæ eſt, ut nulla gratia ab ipſo conceſſa executioni mandetur, neque ejus facultate quisquā utatur, niſi in actu Sacramentalis Confeſſionis, ut expreſſe patet ex illa clauſula: *Audita ipſius Sacramentali Confeſſione*, quæ importat conditionem, ſine qua non concederetur talis facultas, aut gratia, ut ex ſtylo continuo & nunquam interpolato Tribuna-

bunalis apparet. Sed Sergius, quantumvis laurea Sacræ Theologiæ insignitus, utpote habens facultatem pro Confessionibus ad Mares tantum, nequit Mulierem audire in actu Sacramentalis Confessionis; ergo in casu non potest exequi hujusmodi literam: ita SS. D.N. Notif. edita 2. Octobris. 1738. num. 21.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. *Titius promisit Fabio sub juramento, se ad ejus favorem facturum rem quandam; at ficte juravit, & promisit, eo quod nec habebat intentionem jurandi, nec promittendi, nec se obligandi, nec exequendi. Q. Quonam peccato peccaverit, & an teneatur exequi quod promisit?*

Resp. Quoad primam partem, Titium sic ficte jurantem sine intentione jurandi, &c. peccasse peccato mortali sacrilegi mendacii, & gravis irreverentiæ Divini Nominis contra virtutem Religionis, quatenus Dei nomen in vanum assumpsit, ut colligitur ex 25. Pro. dam. 26. Innoc. XI. Ratio est, quia juravit extrinseco falsum, cum juraverit sine animo exequendi id, quod Fabio promiserat se ad illius favorem facturum; ideoque per externum actum adduxit Deum in testem falsi, quod equidem lethale est, uti est tale adolere incensum idolo, quamvis interne quis non intendat

illud

illud venerari. Quoad ſecundam partem poſtea reſpondeo, Titium ex vi juramenti & coram Deo non teneri ad exequendum id, quod ficte jurando promiſit. Ratio eſt, quia obligatio ex vi juramenti oritur ex juramento vero & proprio. Atqui juramentum factum ſine intentione jurandi, promittendi, &c non eſt, juramentum verũ & propriũ, ſed fictum & apparens; intentio enim jurandi eſt, quaſi anima verborũ, quibus juratur, cum verba ordinentur ad explicandam intentionem & animum; ergo Titius in caſu ex vi juramenti, & coram Deo non tenetur ad exequendum, &c. Dixi *ex vi juramenti*, eo quia juramentum, quantumvis fictum, quandoque poteſt obligare tum ex charitate, ratione ſcandali vitandi, quod ex ejus transgreſſione oriretur, cum ex juſtitia, ratione damni alteri ſubſecuti; nam in tali caſu jurans ficte fuit per injuriam cauſa illius damni: ni forte juramentum fuiſſet doloſe ac injurioſe extortum. Dixi etiam *coram Deo*, ſeu in foro externo jurans obligari poteſt, & multoties obligatur ad ſervandum juramentum, ob præſumptionem juramenti veri: forum enim externum accipit verba juxta ipſorum ſignificationem, cap. ex literis de Sponſalib. Vide Sanchez lib. 3. cap. 10. ac Suarez Tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 17.

CAS II. *Titius putans tenere ad Baptiſmum filium Sempronii, tenuit filiam Caii. Q. An cognationem contraxerit tam cum perſona detenta, quam cum ejus parentibus.*

Reſp. Cum diſt. Vel Titius ita habuit animum detinendi filium Sempronii, ut hunc, & non alium, vel aliam detinere intenderit; & in hoc caſu dico, ipſum non contraxiſſe cognationem ſpiritualem cum perſona detenta, neque cum ejusdem parentibus. Vel non habuit animum ita reſtrictum, ſed potius intendit detinere illam perſonam præſentem; & tunc dico, ipſum contraxiſſe ſpiritualem cognationem cum detenta, ac ejus parentibus. Ratio primæ partis eſt, quia in eo caſu nullò modo intendit exercere officium Patrini quoad perſonam detentam, ſicuti requiritur ad contrahendam cognationem ſpiritualem, ut patet in procuratore infantem detinente nomine alterius, qui cognationem non contrahit, quantumvis teneat, eo quia intentionem non habet exercendi officium Patrini. Ratio ſecundæ partis eſt, quia tunc practice intendit exercere officium Patrini erga perſonam præſentem, quamvis ſpeculative credat eſſe hanc, vel illam. Hinc ſicuti valet Baptiſmus collatus à Parocho cum hoc errore ſpeculativo, eo ipſo quod practice intendit baptizare ſubjectum præ-

ſens

ſens, & in tali caſu vere contrahit cognationem ſpiritualem tam cum perſona præſente, quam illius parentibus; Homobonus Conſult. Mor. vol. 2. reſp. 7. cum D. Thoma in 4. diſt. 30. quæſt. 1. art. 1.; ita &c.

CAS. III. *Matrona ruri degens, audita Miſſa in proprio Oratorio, accedit ad Parochialem Eccleſiam circa horam Veſperarum; cumque ſit adhuc jejuna, petit refici à Parocho Euchariſtiæ Sacramento. Q. An Parochus poſſit licite ei indulgere?*

Reſp. neg. Ratio eſt, quia licet tam Rubrica Miſſalis, quam Sanctiſſimus Dominus Noſter in ſuis Notificationibus ſolum vetent tamdiu protrahere celebrationem Miſſæ, quoad Communionem vero non adſit hæc expreſſa prohibitio; tamen quia in praxi facillimum eſt, quod adſtantes videntes Matronam hora adeo tarda, ac plane inſolita Communionem ſumere, nedum admirari incipiant, verum etiam de illa obmurmurare, eo quia id praxi ac conſvetudini communiter in Eccleſiis ſervatæ diſſonum eſſe negari non poteſt; ideo ob hanc cauſam ſatius judico, practice illicitum eſſe Parocho in caſu Matronæ indulgere, tum ne violetur praxis, cum ut periculum ſcandali evitetur.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. *FAmula Parochi ſolita de ejus conſilio recipere Euchariſtiam ter*

in hebdomada, cum nequeat ob morbum periculosum, quo laborat, illam ſumere jejuna, ab eo petit, ut ter in hebdomada ipſam communicet per modum Viatici. Q. An Parochus licite id peragere valeat?

Reſp. Neg. ob legem ſynodalem id vetantem in hac Diœceſi; libro enim 2. Synodi Diœceſanæ cap. 3. de Sacr. Euchar. §. *Ægrorum* ſic legitur: *Si æger in eodem vitæ diſcrimine diutius perſeveret, aut ſuperato per dies periculo relabatur in morbum, poterit iterum Viatico refici, nec petenti denegetur, dummodo dies ſaltem decem interceſſerint à prima ſumptione Euchariſtiæ.* Cæterum ubi non habetur talis prohibitio, non adeo facile vituperandus Parochus, qui in caſu noſtro conſimili indulgeret petenti; aliqui enim DD. cum Layman. lib. 5. ſum. Tract. 4. cap. 6. num. 20. etiam in ſequenti die Viaticum repeti permittunt, ſi videatur inſtare mortis periculum, & ægrotans, qui cum ſanus eſſet, frequenter conſveverat Euchariſticum panem deguſtare, eo denuo nutriri, & roborari cupiat; ut tradit SS. D. N. de Synodo lib. 7. cap. 12. num. 5. Nec obſtat, quod Rituale Romanum de Commun. Infirm. dicat: *Si æger, ſumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaſerit, & communicare voluerit, ejus pio deſiderio Parochus*

chus non deerit; nam inprimis mediant aliquot dies eo ipſo, quod mediant duo, vel tres, ut ait Diana. Deinde illa Rubrica Ritualis eſt directiva tantum, non præceptiva, ut inter alios docet Card. Brancatius de Laur. Opuſc. de Sacro Viatico pag. 158.

CAS. II. *Habuit olim Cajus cum duabus Bertæ Sororibus carnale commercium; propterea cum hic & nunc tractatum habeat ducendi Bertam, petit à Confeſſario, an pro Diſpenſatione neceſſe ſit exprimere, quod cum Berta habeat affinitatem in primo gradu, & ex duplici capite. Quid reſpondet Confeſſarius?*

Reſpondet, neceſſe eſſe hoc exprimere. Ratio eſt, quia cum duplex eſt affinitas cum eadem fœmina ob carnalem copulam habitam cum duabus ejusdem ſororibus, non interfuit una & ſimplex commixtio eorumdem ſeminum, ſed duplex: propterea fundat duplex numero impedimentum proveniens ex fonte diverſo. Hinc ſi Cajus vult ducere Bertam, debet utique exprimere, ſe huic eſſe affinem in primo gradu ex duplici capite, non enim per diſpenſationem unius tollitur aliud, cum diſpenſationes ex genere ſuo ſint odioſæ, ac ſtricte interpretandæ. Sanchez de Matrim. lib. 8. diſp. 24. num. 5. Roſignolus pariter de Matr. Tom. 2. prænot. 23. Vide, quæ diximus 1749. ad 2. Martii. CAS.

CAS III. *Capellanus, ob periculum instantis mortis, fecit infirmo omnes unctiones sub unica forma comprehendente omnes sensus. Q. An si post hoc infirmus sit adhuc superstes, nec desit tempus, repeti debeant singulæ formæ, & inungi omnes partes sub suis formis particularibus?*

Resp. Neg. Ratio est, quia semel ac factæ sunt omnes unctiones, quantumvis sub unica forma comprehendente omnes sensus, jam peractum est, quidquid essentialiter requiritur pro valore hujus Sacramenti; unde cum hoc jam infirmo fuerit valide administratum, nec potest, nec decet eo tunc iterari, quia secus denuo conficeretur Sacramentum super eumdem infirmum, invariato periculo ejusdem; quod illicitum est juxta DD. communiter.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. *SPe Matrimonii defloravit Proculus Consangvineam, quæ propterea instat, ut dispensationem obtineat, & ipsam ducat. Non renuit Proculus ipsam ducere: prætendit tamen, ut medietas expensarum pro dispensatione solvatur à Patre Puellæ. Q. An justa sit Proculi prætensio?*

Resp. Cum dist. Vel deflorata consensit in sui deflorationem; & eo tunc dico, justam esse Proculi prætensionem. Vel non consensit, sed Proculus eam defloravit invitam;

vitam; & in tali casu dico, prætensionem Proculi esse injustam. Ratio primæ partis est, quia semel ac Consangvinea consensit in sui deflorationem, nulla ipsi per talem actum irrogata fuit injuria; ideoqne Proculus ea tantum respectu ipsius ligatus remanet obligatione, quæ ex sola Matrimonii promissione resultat. Sed ea, quæ resultat ex tali promissione, non est de faciendis omnibus expensis pro dispensatione, sed tantum de ea ducenda; ergo ad hoc, non autem ad illud tenetur; proindeque cum dispensatio vergat in commodum utriusque, juste exigit, quod medietas expensarum solvatur à Patre Puellæ. Ratio secundæ partis est, quia in tali casu cum fecerit violentiam, adeoque injuriam Consangvineæ, ratione injuriæ illatæ, tenetur se habilem reddere ad compensandum ipsi honorem ablatum, & sic ad removenda ex se omnia impedimenta, per consequens & ad obtinendam dispensationem: quamvis enim etiam in hoc casu hæc cedat in commodum utriusque; tamen quia fœmina vim passa est cum injuria, æquum est, ut sine majori detrimento expensarum in Consangvinea, ac ejus Patre, ipse dispensationem obtineat, solvat, eamque in uxorem ducat. Ita Rosignolus de Mart. Tom. 2. disp. 2. §. 27. num. 4. & 5.

CAS.

CAS. II. *Clericus petit à Capellano, an Sacramentum Extremæ Unctionis conferat ad remissionem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis; & quid intelligatur per reliquias peccatorum, quæ dicuntur deleri per idem Sacramentum. Attenditur Capellani responsio.*

Responsio Capellani quoad primam partem est, tale Sacramentum conferre ad remissionem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis. Ratio inprimis desumitur ex eo, quod iis Sacramentis, quibus in Scriptura tribuitur vis remissiva peccatorum, tribuitur etiam vis remissiva pœnæ ejusdem debitæ, ut patet in Sacramentis Baptismi, ac Pœnitentiæ. Atqui in Scriptura tribuitur vis remissiva peccatorum etiam Sacramento Extremæ Unctionis, juxta illud Jacobi: *Et si in peccatis fuerit, remittentur ei;* Ergo. &c. Deinde idem Sacramentum vocatur à Tridentino consummativum & complementum Sacramenti Pœnitentiæ; & à D. Thoma in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. in c. extremum remedium immediate disponens ad Gloriam, & cum ea conjungens. Sed hæc non verificarentur, si istud Sacramentum non conferret ad remissionem pœnæ, &c.; de ratione namque complementi est, quod participet de efficacia illius, quod complet; nec aliquid potest cum Gloria immediate conjungere,

ni

ni pœnam peccatis debitam prius remittat; Ergo vere confert ad remissionem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis. Responsio postea quoad secundam partem hæc est, per peccatorum reliquias, quæ, &c. intelligi 1. ipsam pœnam temporalem, 2. pravas dispositiones ad peccatum, animi torporem; debilitatem, ac ineptitudinem ex originali, vel actuali peccato provenientem, qua sit, ut homo non sit ita promptus, & expeditus ad intuenda, & meditanda Cœlestia. Unde S. Augustinus lib. ult. de Trinit. cap. 27. alloquens animum suum, inquit: *Quæ causa est, cur acie fixa lucem illam incommutabilem videre non possis, nisi infirmitas? Et quid tibi eam fecit, nisi iniquitas?* Vide Tournely, ac Rosignolum.

CAS III. *Pœnitens, magno suorum peccatorum rubore suffusus, chartam ea continentem genuflexus tradidit Confessario, qui præcise eam legit, ac pœnitentem absolvit. Q. An valida sit ista Confessio?*

Resp. Probabilius videri quod non, si pœnitens distincte adhuc poterat voce peccata exponere. Ratio est, quia licet Christus Dominus in institutione hujus Sacramenti indulserit pro casibus impotentiæ loquendi, ut nutus, vel alia signa sufficiant pro Confessione peccatorum; tamen

quoties

quoties pœnitens poteſt hæc voce exponere; præcepit, ut ea voce exponat; ut patet tum ex univerſali & antiquiſſimo confitendi more in Eccleſia ſervato, cum ex cap. *Quem pœnitet de Pœnit. diſt.* 1. ubi habetur: *Præcepit Dominus mundandis, ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata, non per nutum, nec per ſcriptum manifeſtanda, dixit enim, ora monſtrate.* Hinc Florentinum pro hujus Sacramenti materia deſignat oris Confeſſionem. Nec excuſat erubeſcentia; nam potius Chriſtus hoc Sacramentum inſtituendo, eam intendit in pœnitente: *Erubeſcentia enim victa timore offenſi, fit venia criminis*, ut legitur in d. cap. Deinde cum notum non ſit, quanta illa eſſe debeat ad excuſandum ab oris Confeſſione, maxima fidelium copia ſe ab hac ſtatim excuſaret, putans ſe ſatis erubeſcentiæ habere; & ſic poſt paucos annos licite induceretur mos confitendi per ſcriptum contra communem conſvetudinem; quod non eſt dicendum. Addo, quod juxta S. Thomam in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 4. quæſtiunc. 3. ad 1. *Sicut in Baptiſmo non ſufficit qualitercumque abluere, ſed per elementum determinatum*, nempe aquam, ſine qua non fit valide Baptiſmus; *Ita nec in pœnitentia ſufficit qualitercumque peccata manifeſtare; ſed*

oportet,

oportet, quod per actum determinatum manifestentur, id eſt, *per proprium verbum*, ut ait ibid. in c. nam *alii modi ſunt inducti in ſupplementum iſtius*, ſicut Baptiſmus flaminis pro illo fluminis. Quare ſicut Baptiſmus flaminis inutilis eſt, quando poteſt quis per aquam baptizari; ita, &c. adeoque, &c.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. *EXponit Villicus Confeſſario, ſe Amaſiam concupiviſſe; & interrogatus quoties id fecerit, reſpondet ſe id neſcire, & quoad hoc nunquam ſe fuiſſe ab aliis interrogatum. Q. Quomodo Confeſſarius debeat ſe gerere cum hoc Pœnitente?*

Reſp. Confeſſarium caute debere ſe gerere cum Villico pœnitente; ex cujus Confeſſione dignoſcit, pluries Amaſiam ipſum concupiviſſe, quique interrogatus quoties id fecerit, reſpondet ſe id neſcire, & quoad hoc nunquam ſe fuiſſe ab aliis interrogatum. Siquidem inprimis audiens, quod etiam in aliis præteritis Confeſſionibus habuerit culpas conſimiles, & etiam tunc numerum non expreſſerit, debet leniter ipſum interrogare, an ſciret, hæc eſſe mortalia; & dato quod ſic, an ſciret, quod ultra ſpeciem exprimendus ſit in Confeſſione etiam numerus horum, aliorumque mortalium: fieri enim poteſt, quod id ignora-

ignoraverit inculpabiliter; at etiam fieri potest, quod id ignoraverit culpabiliter; imo jam ab initio sciret necessitatem hujuscemodi expressionis, sed præ rubore id exprimere neglexerit. Si respondeat semper se id ignorasse inculpabiliter, cum ob eam rem irritæ non fuerint Confessiones, sat erit ipsum interrogare, à quanto tempore inceperit Amasiam concupiscere, & quoties circum circa intra tale tempus illam concupiscere solitus fuerit intra diem, hebdomadam, aut mensem: an per aliquod tempus intermedium eam concupiscere destiterit, ex gr. propter alterutrius absentiam, & habita responsione, grossa quantumvis computatione, si agnoscatur dispositus, erit absolvendus; secus si econtra. Si postea respondeat, se id ignorasse culpabiliter, aut id scivisse jam ab initio, sed præ rubore, vel ex alio motivo non excusante, numerum reticuisse; tunc monendus quidem de necessitate repetendi eas omnes Confessiones, ac explicandi numerum etiam Sacrilegiorum ob male factas Confessiones, ac Communiones; item de non impleto quoad utrasque annuo Ecclesiæ præcepto: tamen non erit omnino à Parocho dimittendus, imo magna cum charitate adjuvandus, ut bene confiteatur, supplendo tempore opportuno pro ipso examen

examen; cum rudes, quantumvis per annum excuciant propriam conſcientiam, difficile admodum attingant ſpecies, numerum, & circumſtantias peccatorum, iisque magis proſit factum per interrogationes à prudenti Confeſſario examen.

CAS. II. *Sergio Antonium verberare volenti promiſit Cajus corbam frumenti, ſi verberationem omitteret. Omiſit hic; at cum frumenti corbam petit, ipſi eam negat Cajus. Q. An illi eam tradere teneatur?*

Reſp. Neg. Ratio eſt, quia ei non debetur neque ex juſtitia, neque ex fidelitate. Non ex juſtitia, cùm enim nullum jus ipſi competeret Antonium verberandi, ſi hunc verberare omiſit, id fecit, ad quod jam tenebatur, & quod ex juſtitia debebat Antonio. Propterea cum faciens, vel omittens aliquid, ad quod tenetur ex juſtitia, nihil pro eo poſſit prætendere, quia eſſet prætendere pro eo, quod non ſibi, ſed alteri eſt debitum, & quidem gratis; & quod, ſaltem in humano commercio, nullius eſt æſtimabilitatis, ideo neque Cajus tenetur ex juſtitia illi dare corbam frumenti; ſecus magna aperiretur via Simoniæ & uſuris. Neque ei debetur ex fidelitate; quod enim ſic maleficis promittitur, non promittitur omnino libere, ſed ex quadam coactione, quia nempe aliter

nolunt maleficium omittere, prout alioquin tenentur; ſicuti in caſu conſimili tradit Regius Reſol. c. 4. n. 17.

CAS. III. *Sempronius paupertate preſſus dormit in eodem lecto cum Cajo, cum quo ſæpe habet tactus impudicos. Q. An poſſit abſolvi, ſi cum illo dormire non deſinat?*

Reſp. Neg. Suppoſito, quod alias ipſi aſſignata ſalutaria remedia non proſint, & conſentire ſoleat in iſtos tactus. Ratio eſt, quia in tali caſu frequens relapſus cum eadem perſona, & in eodem loco, ſatis denotat, ſimultaneum concubitum Sempronii cum Cajo eſſe reſpectu eorundem, occaſionem inducentem ad malum. Proindeque cum ad hoc præcavendum agonizare teneamur pro anima noſtra, dicendum, quod abſolvi non poſſit, ſi cum Cajo dormire non deſinat.

ANNO MDCCLV.

MENSE JANUARII.

CAS. I. *AGricola diebus Feſtis ſolet mane ante Sacrum, & ſub veſperam colligere fructus in agro, onerare currus, aliaque ſervilia opera exercere abſque facultate ſui Parochi, à quo etiam admonitus, excuſat factum dicens, ſe id facere ad fugiendum otium; & ut poſſit aliis diebus ferialibus eſſe expeditior ad agros colendos. Q. An peccet mortaliter, & quænam pars tempo-*

vis censeatur notabilis pro mortali violatione Festi?

Resp. In primis, Agricolam per se peccare mortaliter, & quidem singulis diebus Festis, quibus talia exercet per notabilem diei partem. Ratio est, quia cum hujusmodi opera, utpote servilia, sint die Festo prohibita, quacumque festiva die per notabilem diei partem ab Agricola exercentur, etiam interpolate, notabiliter ab eo violatur præceptum sanctificandi Festum; nam singula illa opera, intra eamdem diem ab eodem exercita, continuantur moraliter, & coalescunt in unum opus notabile: sicuti modicæ comestiones intra eamdem jejunii diem ab eodem pluries repetitæ coalescunt tandem in unam notabilem refectionem, & mortalem fractionem jejunii, ut patet ex contraria 29. Prop. damn. ab Alex. VII. Nec Agricolam excusat prætextus ab eo allatus sic fugiendi otium, ac se expeditiorem reddendi, &c., neutrum enim ipsum justificat. Non primum; quia otium vitari potest per alia media non prohibita, imo honesta, ac præsertim vacando Deo, rebusque Divinis: *Festi enim dies*, ait SS. D. N. Bened. Papa XIV. fel. mem. Tom. 1. Bullar. Const. 60., *ad id instituti sunt, ut fideles in precibus, Divinisque laudibus frequentes, & assidui sint;*

ut

ut Ecclesiis intersint, Sacramenta ad animæ vulnerum curationem adhibeant, seduloque se exerceant in his operibus, quæ veram pietatem continent, & ut demum Sanctos una cum Christo regnantes, tanquam Patronos, congruis officiis, & honoribus prosequantur. Non secundum: quia non licet violare Festum, ut quis præcise reddât se expeditiorem ad laborandum sequenti die feriali: alias posset Pictor in die Festo licite conterere, ac miscere colores, & alius quicumque artifex servilibus aliis operibus vacare ad eumdem finem; quod tamen à DD. comm. reprobatur ut illicitum, ni simul interveniat vera urgens necessitas, vel alia justa causa id peragendi, & quidem recognita (si periculum non est in mora) & probata à Superiore Ecclesiastico; ut pluries declaravit sacra Congreg. apud Monacellum Form. 1. tit. 5. for. 7. n. 7. imo requiritur, quod sit scripto probata saltem à Parocho, cum in Synodalibus Diœcesanis Constitutionibus decretum id habeatur, ac expresse præceptum in Epistola Encyclica, data 16. Martii 1737. ad universos Archypresbyteros, & Parochos hujus Diœcesis à præfato SS. D. N. tunc nostro Archiepiscopo: quam una cum omnibus, & singulis Notificationibus, ac Edictis, ad bonum Civitatis, ac Diœ-
cesis

eesis spirituale Regimen spectantibus, die 10. Julii 1755. comfirmavit, & inquantum opus erat, innovavit Eminentiss. ac Reverendiss. Princeps Vincentius Cardinalis Malvetius, in præsens Archiepiscopus noster vigilantissimus. Quare cum Agricola soleat prædicta exercere absque approbatione facta saltem à Parocho, dicendum, ipsum per se peccare mortaliter, & quidem, &c. Dico *per se*; nam si bona fide putarit fugam otii, &c. à culpa excusare, & Parochus, audita tali excusatione, nihil reposuit; ideoque is in priori bona fide perseverans, prosequitur operari, tunc excusatur à culpa per accidens, ratione bonæ fidei. Sanchez Consil. Tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 31. Quænam pars temporis postea censeatur notabilis pro mortali violatione Festi, in jure definitum non habemus. Hinc plures DD. spatium unius horæ; duarum circiter alii communiùs assignant, si non parum laboris circa opus impendatur.

CAS. II, Q. *Secundo; An, & pro quot vicibus, & ob quasnam causas possit Parochus suis subditis dare facultatem exercendi opera servilia diebus Festis.*

Resp. Posse Parochum in hac Diœcesi dare in scriptis subditis suis facultatem,

ut mane, *audito Sacro*, aut poſt prandium, *finitis Veſperis*, exerceant diebus Feſtis opera ruralia, quando, & quoties *id exigit vera urgens neceſſitas, aut publica utilitas*. Ratio eſt, quia indefinite ſic Parocho permittitur in ſupra citata Encyclica. Nequit tamen dare licentiam imponendi beſtiis onera, ut hæc alio transferantur; nec poteſtatem facere Mulionibus, ut cum jumentis, vel plauſtris, quæ mercibus onuſta ſint, iter habeant; nec Piſtrinariis quibuscumque, ut in Molendinis aliquid molant, vel ad ea quidquam vehant, ſive ab eis revehant; cum in ordine ad hæc in eadem Encyclica facultas dandi licentiam reſervetur Archiepiſcopo, vel ejus Vicario Generali. Ubi poſtea per Synodales ſanctiones, aut per Edicta Epiſcopalia nihil de hac re decretum reperitur, cenſeo pariter Parochos, in caſu urgentis neceſſitatis, & abſente, aut longe diſtante Ordinario, poſſe concedere ſuis ſubditis laborandi facultatem, ſaltem audito Sacro; quamvis enim dare licentiam ex officio ſpectet ad Ordinarium, & judicium Ordinarii (ſi commode adiri poteſt) requiratur etiam in caſu neceſſitatis, vel alterius juſtæ cauſæ, ut declaravit S. Congregatio 12. Martii 1601. apud Paſcuccium Comp. Pign. v. de Feſt. dieb. Matheuccium Offic.
Cur.

Cur. cap. 21. num. 4. & alios; tamen cum Ordinarius commode adiri non poteſt, & aliunde urget juſta cauſa laborandi, tunc rationabiliter præſumitur, eumdem Ordinarium actu ratum habere, quod Parochus examinet juſtitiam cauſæ, &, hac juſta detecta, licentiam concedat ex interpretativa commiſſione: non enim alia ratione in hiſce caſibus requiritur aſſenſus Ordinarii, quam ut ab eo dignoſcatur ante permiſſionem laboris, an vere adſit juſta cauſa laborandi. Cum ergo in defectu Ordinarii poſſit Parochus dignoſcere juſtitiam cauſæ, dicendum, quod hic poſſit, imo in caſu teneatur dare licentiam, &c.; ſicuti ad id teneretur Ordinarius, ſi rogaretur: cum, cognita juſtitia cauſæ, Epiſcopus licentiam negare non poſſit, ut declaravit Sac. Cong. Epiſc. 10. Maji 1465. apud Paſcuccium l. c.

CAS. III. *Novit Villicus ſuperabundare in prædio Domini ſui folia mororum pro alendis bombycibus, propterea ipſum admonet, ut vel folia quarumdam arborum vendi ſinat, vel majorem bombycum copiam poni permittat. Abnuit Dominus, ſubdens, ſua parum referre, quod reliquum è foliis marceſcat, fruſtraque pereat. Villicus tamen majorem bombycum copiam ponit, ſericum inde extractum vendit, pretiumque*

 illi

illi majori superadditæ copiæ correspondens sibi totum retinet: Q. An licite?

Resp. Neg. Est enim pretium serici, retracti ex bombycibus, quos in substantia aluit ex foliis Domini, sicuti cæteros; unde sicuti de pretio retracto ex alio serico debetur pars Domino; ita etiam de isto. Nec obstat, Dominum dixisse sua parum referre, si reliquum è foliis marcesceret, ac frustra periret: in primis enim credibile est, Dominum id non protulisse ex animo, & ea intentione, quod vere frustra periret; sed potius ob timorem, quod si folia quarumdam arborum vendi, aut majorem bombycum copiam poni permitteret, aliam postea foliorum quantitatem, ipse quanti pluris emere cogeretur, ut Dominis quandoque contingit in hujusmodi casibus. Deinde cum hic agatur de pretio retracto ex fructu mixto, communis est Doctorum opinio, Dominum non esse eo privandum etiamsi illud alias non fuisset percepturus, ut videre est penes Giribaldum de Rest. cap. 2. dub. 5. num. 50.; & hoc maxime valet in casu; nam cum Villicus conducatur in utilitatem Domini, tenetur ex officio curare pro sua peritia utilitatem ejusdem. Neque dicas, Dominum huic suo juri cessisse abdicando dominium per prædicta verba, &

& derelicta linquendo folia, quæ superant: non enim proprie abdicat dominium rei, nec rem derelinquit, qui etiam ex animo, eam perire sinit; nam sic potius ostendit, se habere circa eam plenum dominium, & in eam plenum dominium exerceret.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. *PEtit Sempronius à Parocho, ut sibi det facultatem in certo Ecclesiæ loco faciendi sepulturam pro se, suisque domesticis tantum. Consentit Parochus; sed vult, ut sibi pro eo situ, qui valde honorabilis est, tradantur centum à Sempronio. Q. An Parochus exigere possit ea centum absque labe Simoniæ?*

CAS. II. *Q. secundo: Ad quem spectent illa centum?*

CAS. III. *Q. tertio: An habens sepulchrum proprium, possit, absque labe Simoniæ, illud alteri vendere?*

Resp. Ad I. Cum dist. Vel Parochus vult, ut ea centum sibi tradantur pro situ, quatenus sacro, aut quatenus honorabili per respectum ad aliquid spirituale. Vel vult, ea centum sibi tradi pro ipso situ materiali, seu quatenus honorabili per respectum ad aliquid temporale. Si primum; clare patet, ipsum non posse ea centum exigere absque labe Simoniæ; lo-

cus enim quatenus ſacer, & prout dicens reſpectum ad ſpirituale, ſpiritualis eſt, ac proinde absque Simonia nil pro eo exigi poteſt. Si ſecundum; dico, quod Parochus absque labe Simoniæ poteſt ea centum exigere, ſi hujuſmodi materiale una cum illa honorabilitate tanti valet in communi hominum æſtimatione. Ratio eſt, quia ex una parte materiale talis loci ſolum per accidens eſt conjunctum cum ſpirituali, nec amittit ſuam æſtimationem ob talem conjunctionem; ex alia id, quod pro eo exigitur ut honorabili, per reſpectum aliquem temporalem, exigitur pro ipſo honore temporali, qui non eſt materia Simoniæ. Nec obſtat, S. Gregorium, relatum in Can. *Quæſt.* 13. quæſt. 2. reprehendiſſe Januarium Epiſcopum Caralitanum, eo quod pro ſepultura cujusdam mulieris centum ſolidos petebat; Et in cap. *Abolendæ* de Sepult. mandari Epiſcopo ut inhibeat Clericis, ne quidquam pro terra ſepulchri exigere præſumant; ac utrobique vocari pravam conſvetudinem in Contrarium. Non obſtat, inquam; nam hi, & alii conſimiles Canones loquuntur de ſepultura, ac terra loci jam deputati ad communem quaſi neceſſariam ſepulturam, uti ſunt Cæmeteria, ac Sepulturæ communes in Eccleſiis Paro-
chialibus

chialibus Cæmeterium non habentibus: quæ sunt loca, ut ita dicam, necessaria ad sepeliendum mortuos ritu Ecclesiastico; ac proinde etiam pro terra eorumdem nil ut pretium exigi volunt. At noster casus est valde diversus; loquimur enim de situ non deputato ad sepulturam communem, ac necessariam, & sumpto secundum suum esse materiale, quod cum sit pretio æstimabile, & non connexum essentialiter cum spirituali, hoc invendito, utique vendi potest una cum illa temporali honorabilitate, quam importat: sicuti, juxta S. Thomam in 4. dist. 25. quæst. 3. ad 1., ratione materiæ licite vendi potest alicui Ecclesiæ Calix consecratus adhuc integer; & alicui locari Cæmeterium pro fœno ex eo colligendo, quia colligere fœnum è Cæmeterio, est quid mere temporale. Et hæc præcipue valent pro iis locis, in quibus saltem à decem annis, & sciente, & consentiente Episcopo, viget consvetudo aliquid exigendi; quæ juxta Riccium, Naldum, & alios jam est universalis. Moneo tamen, in hac Diœcesi Bononiensi prius consulendum esse Archiepiscopum, antequam ulli familiæ concedatur jus sepulturæ, aut novum substruatur sepulchrum; ita enim decrevit ultima Synodus Diœcesana lib. 3. cap. ult. §. *sub Altaribus*.

Resp.

Reſp. ad II. Cum Filliucio Tr. 45. cap. 3. quæſt. 11. num. 16. ſpectare ad ipſam Eccleſiam. Ratio eſt, quia proprie hujus eſt ſitus, qui fuit conceſſus; & hæc ea eſt, quæ ſubeſt alicui alterationi, ac mutationi in ſuo pavimento, & fundo ob ædificationem ſepulchri; nec poteſt deinceps extra caſum neceſſitatis aliter diſponere de tali ſitu, uſquequo extant ex domeſticis Sempronii. Unde cum ipſa ſubſit hujusmodi incommodis, ei debetur pretii commodum.

Reſp. ad III. Qui habet ſepulchrum proprium, hoc eſt, propriis ſumptibus emptum, vel ædificatum, poteſt, interveniente conſenſu Parochi, vel alterius Superioris, jus habentis in tali Eccleſia, absque labe Simoniæ, ipſum alteri vedere quoad materiale, & pro quanto in eo expendit. Ita Roſignolus de Sim. prænot. 24. num. 17. Ugolinus, Layman, & alii. Ratio eſt, quia, ut ſupra diximus, materiale non deſinit eſſe quid pretio æſtimabile, ex quo per accidens ſit conjunctum cum ſpirituali: & expenſæ factæ in communi opinione ſuam retinent æſtimabilitatem: Ergo ſicuti ob hanc rationem poteſt, juxta dicta, vendi Eccleſiæ Calix, ac Parochus exigere ea centum pro ſitu materiali, honorabilitate, ac obligatione

temporali

temporali aliter in posterum disponendi de eo situ; ita, &c. Nec obstat, quod venditor in casu non habeat dominium, sed tantum usum sepulchri: quemadmodum enim quamvis Ecclesia non abdicet in primo casu dominium situs, sed emptor acquirat solum usum ejusdem, potest hoc non obstante Parochus illa centum exigere propter materiale, &c. ita, &c. Deinde etiam Conductor domus non habet illius dominium, sed usum; & tamen, saltem de consensu Domini, potest eam alteri sublocare; ergo à pari. Requiritur tamen consensus Ecclesiæ, idest, Superioris ejusdem; cum enim, deficiente familia, vel hæredibus, Sepulchrum pertineat ad Ecclesiam, in præjudicium ejus cedere potest, quod sepulchrum vendatur alteri extraneo pro se, & successoribus ejus. Imo sepulchrum vendi non potest ab hærede, vel successore in præjudicium aliorum hæredum, aut successorum, statim ac à primo institutore pro hæredibus, aut successoribus fuit constructum. Vide Passerinum de Hom. Stat. tom. 2. quæst. 187. art 4. num. 363. ac 393.

MENSE MARTII.

CAS. I. *CAjus fœminæ gravidæ ad se adventanti terrorem joco incussit, unde secutus est abortus. Q. An inciderit*

casum reservatum homicidii, factusque sit irregularis?

Resp. Cajum non incidisse in casum homicidii reservatum; factum tamen esse irregularem. Ratio pr. partis est, quia homicidium reservatum in hac Diœcesi, est homicidium voluntarium, hoc est studiose, malo animo, & ex intentione occidendi commissum; vel saltem intentum in sua causa proxima, ex qua ordinarie sequitur mors. Jam vero hujusmodi non est abortus, ac mors fœtus animati, secuta in casu ex terrore per jocum à Cajo fœminæ gravidæ incusso: siquidem Cajus intendit quidem illi incutere aliqualem terrorem; at, cum id fecerit ex joco, non intendit eam adeo perterrefacere, ut ob nimium terrorem abortiret: hoc enim, uti supponitur, nullo modo prævidit, & quod secuturum esset, nec suspicionem habuit. Propterea cum dicta mors, neque in se, neque in sua causa proxima, fuerit à Cajo volita, ac intenta, dici debet, ipsum proprie non commisisse homicidium voluntarium, per consequens nec incidisse in ejus reservationem. Ratio sec. partis est, quia licet Cajus non præviderit illam fœminam fore adeo perterrefaciendam, & cum abortu mortem fœtus; tamen advertere facile poterat, ac

debebat,

debebat, inopinatum terrorem fœminæ gravidæ incussum posse, etiam in fœtu causare alterationem periculosam, & quandoque etiam mortem; ac proinde abstinere debebat ab illo joco, & terrore periculoso, maxime attenta fœminarum natura, quæ admodum timida esse solet. Propterea cùm ab hoc minime abstinuerit, censetur voluntarie dedisse causam abortui, ac mortui fœtus animati; ideoque est irregularis, ut cum communi docent Sayrus de Censur. lib. 7. cap. 6. num. 31. & Joan. Bapt. Corradus Respons. par. 1. quæst. 344. in addit.

CAS. III. *Seja uxor Caii adulterabatur cum Titio; qui monitus, mortem à Cajo parari sibi, ac prædictæ Uxori, interficit eumdem Cajum. Q. An dicta Seja possit nubere Titio?*

Resp. Cum dist. Vel Titius interfecit Cajum de consensu & consilio Sejæ, aut ad finem ducendi Sejam; Vel in id Seja nullo modo consentiente, & ad puram sui, ac Sejæ cautelam, ac defensionem. Si primum; dico, Sejam non posse Titio nubere, quia in utroque illo casu inter Sejam, & Titium datur impedimentum criminis; si enim interfecit Cajum de consensu, & consilio Sejæ, mors Caii secuta est ex machinatione utriusque; nam Titius eam in-

tulit

tulit physice per occisionem, & Seja moraliter per consilium, quod sufficit ad contrahendum impedimentum, cum hic attendatur machinatio, qualiscumque illa sit, ideoque etiam moralis, ut cum Pyrrho, Corrado, & Sanchez notat P. Syrus Placentinus Dilucid. part. 2. c. 2. form. 8. in fine. Si postea Titius interfecit Cajum ad finem ducendi Sejam, etiam in tali casu adest prædictum impedimentum ob præcedens adulterium, & machinationem unius, cum effectu, ad talem finem. Si secundum; dico, Sejam posse Titio nubere, quia in tali casu ex adulterio, & machinatione unius, facta, non ad finem ducendi, sed ad sui, ac Sejæ cautelam, & defensionem, etiam, occisione secuta, non oritur Criminis, aut aliud impedimentum dirimens; & per consequens Seja, quantum ex hoc est, potest utique Titio nubere; ut tradunt Doctores communiter.

CAS. III. *Concessit Uxor Marito, ut votum Castitatis emitteret; eo tamen emisso, pluries illi petenti debitum reddidit. Nunc acta scrupulo, an eidem licite indulgeat, petit à Confessario, an possit illi debitum reddere, & etiam petere?*

Resp. Ipsam non posse reddere, nec petere, si, quando id Marito concessit, ipsa renuntiavit juri suo, & Maritus ex-

presse

presse ei remisit obligationem reddendi; nam in tali casu tam reddere, quam petere, esset cooperari fractioni voti, facti à Marito, & per consequens peccatum grave, juxta illud Apostoli ad Rom. 1. *Digni sunt morte; non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Si vero eo tunc nec ipsa renunciavit juri suo, nec Maritus expresse ei remisit &c. dico in tali casu, ipsam posse absolute petere; reddere vero, si Maritus, ab ea monitus ut abstineat, nolit abstinere. Ratio primi est, quia, si non cessit juri suo, etiamsi Marito indulserit, ut voveret, illud adhuc retinet; cum sint duo diversa, consentire Marito ut castitatem voveat, & se privare jure petendi; ac proinde in tali casu libere potest debitum petere, sicuti antea. Ratio secundi est, quia licet eo tunc peccet Maritus illi se uniendo per debiti exactionem, ipsa tamen Uxor non peccat nolenti abstinere debitum reddendo; nam ex una parte dat operam rei sibi licitæ, maxime si id faciat ad servandam fidem datam in matrimonio, ac satisfaciendum juri, quod ille adhuc habet in ejus corpus; aut ne illum ad iram, & odium erga se provocet, neve is contra naturam, aut cum aliis peccet. Ex alia, proprie dici non potest cooperari formali

peccato

peccato Mariti, à quo potius per monitionem conata est ipsum retrahere; sed in casu dicitur mere illud permittere, cum non sit causa, quod Vir debitum exigat, ac peccet. Hinc sicuti habens necessitatem mutui, si hoc non inveniat nisi penes eum, qui mutuare non vult absque usura, proprie non dicitur cooperari formali peccato ejusdem, si ab hoc ipsum accipiat; ut cum communi tradit Giribaldus de Mut. & Usur. cap. 3. dub. 12. ita &c. Dominicus Soto in 4. dist. 31. quæst. 2. art. 3. Perez de Martr. dist. 50. sect. 5. Sanchez eod. tr. lib. 9. disp. 6. num. 7. & disp. 36. n. 10. Bonacina, & alii.

MENSE APRILIS.

CAS. I. *Inierat Petronius cum Geminiana Mutinensi Sponsalia de futuro, cum Paulus, amicus Sponsi, hunc per viam inveniens, eidem jocose ait: Quando contrahis matrimonium tuum? Cui ille: quando vis tu; volo enim, ut ipsum meo nomine contrahas. Agedum subjunxit Paulus; trade mihi mandatum, & ilico, ad ipsum ineundum proficiscar. Scribere fecit Petronius, Pauloque tradidit speciale mandatum, ficto quidem, ac jocoso animo factum; sed immediate, post Pauli discessum, vero, stabilique consensu ab ipsomet Sponso interne ratificatum. Q. An Matrimonium per Paulum inde contractum, sit validum?* Resp.

Resp. Negative cum Coninck tom. 2. disp. 24. dub. 9. num. 72. si mandatum, ante Matrimonium, aliquo modo non fuit Paulo serio renovatum. Ratio est, quia semel, ac jocose, & animo ficto Paulo datum, proprie hic non erat verus Sponsi procurator, sed fictus; nec habebat verum mandatum, sed fictum, & ex mera falsa suppositione: per consequens neque poterat Sponsi nomine valide operari, & vigore voluntatis ejusdem verum inire Matrimonium. Nec obstat, Petronium vero interiori consensu postea ratificasse mandatum: cum enim iste verus consensus non fuerit Paulo manifestatus, non potuit hic vigore ejusdem facere nomine Sponsi externam illam traditionem, & acceptationem, quæ in actu celebrationis Matrimonii vicissim fit à contrahentibus. Hinc sicuti si Sponsus in actu contractûs dicat Sponsæ animo ficto: *duco te in uxorem*, contractus in foro conscientiæ est nullus, quamvis postea interne in eam consentiat, dum ipsa exprimit suum consensum, eo quia mutua externa traditio, essentialiter requisita ad Matrimonii contractum, ex parte Sponsi in casu non processisset ex vera voluntate ejusdem, & consensus posterior nullo fuisset exteriori signo manifestatus; ita &c. Actus enim ex-

terni

terni non ſunt in hiſce caſibus vera ſigna internæ voluntatis, niſi ab ea proveniant.

CAS. II. *Titius, Sempronius, & Cajus, fratres, omnes uxorati, vivunt ſimul in communione bonorum. Titius tamen habuit à ſua uxore dotem longe ampliorem aliis fratribus, qui ſunt etiam onuſti filiis, quorum plerique ſunt ad laborandum inutiles; cum Titius econtra unum ſolum filium habeat, pro quo ejus Mater, quæ domum regit, multa ſæpe clam reponit, non deducenda in partitionem cum aliis. Q. An id tuta conſcientia facere poſſit?*

CAS. III. *Secundo, quid faciendum, ſi fratres deveniant ad partitionem bonorum?*

Reſp. Ad I. Non poſſe dictam Matrem id facere tuta conſcientia, ſi ejusdem Maritus vivit cum duobus aliis fratribus in communione bonorum omnium in univerſum; poſſe tamen de conſenſu Mariti quandoque reponere aliquid diſcretum judicio viri prudentis, ſi præciſe habeant indiviſum patrimonium, ſimulque habitent utentes eadem menſa, cibo, & potu, ſimulque laborantes. Ratio primæ par. eſt, quia, inita inter fratres ſocietate communionis bonorum in univerſum, omnes proventus, & expenſæ, omnia lucra, damna, & debita, undecumque advenientia, fiunt communia, dummodo non adveniant ex

delicto,

delicto, aut culpa alicujus ex Sociis. Et si unus ex iis plus aliis expendit, dummodo id faciat ex rationabili motivo, puta, pro alenda prole numerosiore, non possunt illud alii Socii repetere, quia iste majores expensæ eo tunc non sunt in consideratione, l. *si Socius pro filia* ff. *pro Socio*, Molina tom. 2. de Just. disp. 421. Propterea cum in isto casu non habeat dicta Mater ullum justum titulum clam aliquid reponendi, id facere non potest tuta conscientia. Ratio sec. partis est, quia tunc inter fratres ad summum censetur tacite inita societas bonorum patrimonialium: propterea cum non veniant in communionem fructus suæ dotis longe amplioris, potest de consensu Mariti, ad quem spectat ejusdem dominium, utile, clam reponere excessum fructuum, non quidem libratum judicio suo, sed judicio æqui bonique viri, si aliter conventum non fuerit inter partes, aut diversa non sit consvetudo, quibus indubie standum est. Hinc inferes, quod si fratres deveniant ad partitionem bonorum, in primo casu prius detrahuntur dotes, dein cætera æqualiter dividuntur, si ab initio aliter pactum non fuerit. In secundo ulterius detrahendus excessus fructuum præfatæ dotis, si jam

L non

non fuit à Titii uxore ſurreptus; quin imo juxta DD. ſunt etiam Titio compenſandæ illæ majores expenſæ; factæ pro majori numero, ac inutilitate filiorum Sempronii, & Caii: dein cætera æqualiter dividenda. Ex quo habes reſponſum ad alium caſum.

MENSE MAII.

CAS. I. *SErgius importunis precibus, & cum promiſſione Matrimonii, extorſit copulam à Virgine, quæ poſtea recuſata à ſtupratore, nupſit alteri æque digno, cui ipſa ſe virginem ita bene ſimulavit, ut nullam Maritus de ejus violata pudicitia ſuſpicionem habuerit. Q. An Sergius teneatur ad ullam reſtitutionem pro violatione à ſe facta?*

CAS. II. *Q. Secundo, an peccaverit talis fœmina ſimulando ſe virginem eſſe, cum talis non eſſet?*

Reſpondeo ad pr. per ſe loquendo non teneri Sergium in caſu ad ullam reſtitutionem; non enim tenetur vi legis, quia diſpoſitio cap. 1. de Adult. & Stup. utpote facta in odium ſeductionis, eſt pœnalis, ideoque non obligat ante ſententiam Judicis. Anacletus in 4. Decr. tit. 1. §. 4. num. 76. Neque tenetur ratione ejusdem violationis; nam cum virginitas amiſſa in ſe ſit irrecuperabilis, reſtitui non poteſt;

&

& cum non habeat pretium, pretii ſolutione non compenſatur. Leſſius de Juſt. & Jur. lib. 2. cap. 50. num. 15. Dixi nihilominus *per ſe loquendo*, eo quia ſi Maritus ſucceſſu temporis acquireret notitiam præfatæ violationis, ac ob id uxorem deſereret, aut male tractaret, tunc juxta Vaſquez opuſ. de Reſt. cap. 3. §. 2. diſt. 3. num. 8. & alios, teneretur ſtuprator aliquid tribuere arbitrio viri prudentis, ad reficiendum tale damnum ſubſecutum; ſicuti tenetur, quando ſtuprata contra ipſum egit penes Judicem, & hic ad aliquid tribuendum ipſum damnavit.

Reſp. Ad ſec. Neg. Cum Bonacina circa 8. Decal. præc. diſp. 10. quæſt. 1. pun. 2. num. 8. dummodo id fecerit mediis licitis, ac poſitive tendentibus non ad decipiendum, ſed ac occultandum proprium defectum. Ratio eſt, quia cum hic ſit ex iis defectibus, qui à contrahentibus non ſolent manifeſtari; & ſi manifeſtetur, ordinarie conſtituat perſonam in eo ſtatu, ut vel nulli, vel non niſi perſonæ ignobilioris notæ nubere poſſit, uſa eſt puella jure ſuo, ita bene tegendo vitium amiſſæ virginitatis, ut maritus de violata ejusdem pudicitia nec ſuſpitionem habuerit; ſiquidem nemo tenetur prodere ſe ipſum, & quisque poteſt tantum ſibi conſulere, quantum li-

cite fieri poteſt. Monet tamen, & quidem recte, idem Author, quod, ut puella ſic deflorata licite nubat, requiritur, quod vel ita tegat defectum ſuum mediis licitis, ut veroſimile non ſit, quod ejus vir unquam ſit illum percepturus; vel quod cognoſcat, quod, eo etiam detecto, ob ipſum non concipiet gravem mœrorem, nec ipſam valde male tractabit; nam ſecus, inquit, ipſa mortaliter peccat ita nubendo, cum det occaſionem gravibus inconvenientiis ſubſequentibus, vel ſaltem eorundem grave periculum adſtruat, ac exinde facile oriri poſſit grave damnum.

CAS. III. *Berta effecta gravida à Sacerdote, huic dicit, ſe velle pharmacum ſumere ad abortiendum, ne facinus ad ſuorum parentum notitiam deveniat. Sacerdos, hoc audito, tacet: ac interim illa pharmacum ſumit, & ſequitur abortus. Q. An uterque incidat in caſum reſervatum; & Sacerdos ſit irregularis?*

Reſp. Si Sacerdos præciſe tacet, in caſum reſervatum incidit quidem Berta, ſi fœtus erat animatus; non tamen Sacerdos, qui probabilius neque eſt irregularis. Ita P. Jo. Dominicus Manſi de Caſ. reſerv. part. 1. quæſt. 2. caſ. 5, §. 2. num. 41. Ratio primi eſt, quia Berta ſic cauſando abortum fœtus animati, vere committit homicidium

micidium voluntarium, in cujus reſervatione cum comprehendantur etiam fœminæ, ideo &c. Ratio ſecundi eſt, quia Sacerdos non conſuluit procurationem abortûs, nec Bertæ reſolutionem ullo modo approbavit, ſed tantum tacuit, & ſic abortum permiſit; ideoque cum in caſus reſervatione ne verbum quidem fiat de mere permittentibus, dicendum, quod ille non inciderit in caſum reſervatum. Nec obſtat, quod teneretur impedire abortum (ut ajunt plures) etiam ex juſtitia; id enim probat quidem, quod Sacerdos graviſſime peccaverit, illum non impediendo (in quo ſenſu etiam intelliguntur Canones, qui opponi ſolent;) attamen non probat, quod inciderit in reſervationem caſus, cum hæc utpote odioſa extendi non debeat ultra terminorum expreſſionem. Ratio tertii eſt, quia irregularitas adſtrui non debet, ubi à jure ſtatuta non reperitur. Porro nullus Canon afferri poteſt, in quo dicatur, eum eſſe, aut fieri irregularem, qui præciſe non impedit homicidium, ut notat Card. de Lugo de Juſt. & jur. diſp. 10. ſect. 11. n. 219. & 222. ubi refert. Dianam, & alios; ideo &c.

MENSE JUNII.

CAS. I. *CAjus Paterfamilias meretricem domi alit, ideoque ſæpe admonitus*

tus fuit à filia, ut pellicem domo expellat, alioquin ipsa fugiet. Et de facto, cum Pater non resipisceret, fugit filia è domo Patris, seque ad honestam familiam in alia Parochia existentem recepit, ubi benigne excepta, ac per tres menses commorata, ibi tradita est in matrimonium cuidam adolescenti, commoranti in Parochia diversa, cui matrimonio adstitit Parochus, non sponsi, nec Patris filiæ, sed illius familiæ, in qua per istos tres Menses filia commorata est. Q. An filia peccaverit nubendo, non præmonito suo Patre?

CAS. II. *Q. Secundo, an istud Matrimonium celebratum ab hoc Parocho sit validum?*

CAS. III. *Q. Tertio, an Pater teneatur illi dare dotem suo statui convenientem?*

Resp. ad I. Filiam prædicto modo nubere attentatam, non præmonito Patre, utique peccasse, si ultra expositum in casu, ipsi non inerat aliud grave motivum Patrem non præmonendi. Ratio est, quia sic defecit in subjectione, quam habet, ac habere debet maxime filia ad patrem; nec non in veneratione, & honore à filiis debito parentibus; ut inter alios docet D. Ambrosius epist. 64. ad Sisinium lib. 6. ubi loquens de filio, qui uxorem acceperat, inconsulto patre, ait: *Malo culpam fateri: ipsa paterna offensio fuit.* Nec obstat, quod Pater sit improbus: sicuti enim Servi tenentur

tenentur ad amorem, reverentiam, & obedientiam Dominis ſuis, quantumvis improbis, juxta illud 1. Petri 2. *Servi ſubditi eſtote in omni timore Dominis, non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis;* proindeque peccant contra quartum Decalogi præceptum, ſi in iis deficiant, ut de communi teſtatur Giribaldus in 4. præc. Dec. cap. 2. dub. 4. ita à fortiori idem dicendum in caſu de filia, quæ, non præmonito Patre, nubere tentavit; cum ipſamet ratio naturalis ſvadeat, quod conſtituta ſub poteſtate Patris, hunc ſaltem monere debet, priusquam alteri ſe obliget. Neque dicas, filios paternæ obedientiæ non ſubjici in iis, quæ ad ſtatus electionem pertinent; nam id quidem verum eſt in hoc ſenſu, quod ipſi poſſunt eligere ſtatum, ad quem ſe vocatos noverint, & etiam valide nubere cui volunt. At falſum eſt in hoc alio ſenſu, quod ſemper id facere poſſint etiam licite; ſi enim nubant perſonæ infami, cum magno dedecore familiæ; vel alteri cum prævisione gravium diſſenſionum &c. tunc peccant ita nubendo. Idem ergo dici poteſt in caſu de filia absque læſione libertatis: libertas namque ipſi inerat conformiter ad bonos mores, ac jus naturale, & divinum; non autem econtra; nam ſic non eſt libertatis uſus, ſed abuſus, uti monuimus anno 1748. ad Caſ. I. Aprilis.

Ad II. patet responsio negativa ex Institutione 33. SS. Domini Nostri Benedicti Papæ XIV. nec non ex usu, & praxi continua hujusce Civitatis, ac Diœcesis. Siquidem ut Matrimonium sit validum, debet esse celebratum à proprio Parocho, qualis est Parochus Sponsi, quando contrahitur in Parochia Sponsi; ille vero Sponsæ, cum in Parochia Sponsæ celebratur, vel saltem debet esse celebratum ab alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia. Jam vero Parochus, de quo est sermo, non erat Parochus Sponsi, prout exprimitur in casu, neque Sponsæ; cum enim hæc esset filia sub Patris potestate adhuc constituta, nec unquam cogitasset ibi figere domicilium, ejusdem Parochus proprius erat ille, in cujus Parœcia situm erat domicilium paternum, ut patet ex illis verbis, quæ leguntur num. 16. præfatæ Institutionis: *Si autem* (loquitur de puellis) *paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur, pro conficiendo Matrimonio præsens assistet.* Denique deputatus non fuerat, uti supponitur, neque à proprio Parocho, neque ab Ordinario ad tale Matrimonium celebrandum; ergo istud ab hoc Parocho celebratum non est validum. Neque dicas, quod puella re-

liquerat

liquerat domicilium Patris, novumque ibi acquisiverat; cum enim de hoc neque cogitasset, Patris domicilium servabat, & in ea domo morabatur per modum depositi, ut dici solet de puellis educationis causâ degentibus in Monialium Monasteriis, quarum Parochus proprius pariter ille est domicilii paterni, si hoc habent, vel materni, seu fraterni, ut docet quotidiana praxis.

Ad III. Resp. Affirm. Si tale Matrimonium revalidetur, ac sit cum persona digna. Ratio est, quia, attenta dignitate Sponsi, Pater non potest esse graviter rationabiliter invitus, quod filia sibi eum elegerit pro suis nuptiis, cum nullum dedecus inde Patri, ac familiæ obveniat. Et quamvis juxta dicta, ipsa deliquerit huic se spondendo, & cum ipso nuptias attentando, non præmonito Patre; tamen istud crimen non est tale, ac tantum, ut ob hoc filia jure possit à Patre exhæreditari, ac dote privari; cum ad summum id jura permittant, quando nuptiæ contractæ vergunt in Patris, ac familiæ dedecus, & infamiam, ut colligitur ex Authen. *Ut cum*, de Appel. cogn. §. *causas*. Bossius de Dote cap. 4. Rosignolus eod. tr. præn. 29. Imo si filia nupsit personæ vili, & indignæ, excedens annum 25. ætatis, adhuc tenetur Pater illi

dare

dare dotem, ſaltem juxta qualitatem viri, cui nupſit, ut ex Auth. *Si poſt*, C. de inoffic. teſt. tradunt. DD. comm.

MENSE JULII.

CAS. I. *Titius eſt vere creditor cujusdam Hebræi centum aureorum. At Hebræus id negat, nec poteſt Titius probare in judicio ſuum creditum per ſcripturam, aut teſtes; inſtat nihilominus apud Judicem, ut deferatur Hebræo juramentum. Q. An poſſit Hebræus cogi ad jurandum juxta ſuum ritum?*

CAS. II. *Q. Secundo, an poſſit tuta conſcientia exigi juridicum juramentum ab eo, qui certò ſcitur eſſe pejeraturus?*

Reſp. Ad primum, non poſſe Hebræum cogi ad jurandum juxta ſuum ritum. Ratio eſt, quia cum ritus Hebræorum ſit ſuperſtitioſus, impius, & falſæ religionis proteſtativus, ſi cogeretur Hebræus ad jurandum juxta talem ritum, directe adigeretur ad actum ſuperſtitioſum, impium, & falſæ religionis proteſtativum; quod certe fieri non poteſt, cum ſit per ſe, & ab intrinſeco malum, ideoque in quocumque caſu illicitum. Monent tamen Doctores, poſſe in caſu exigi ab Hebræo juramentum obſolute, hoc eſt, quod ſimpliciter juret, an ſit debitor Titio centum aureorum, nec ne; ſi enim id ab eo exigatur,

exigitur

exigitur ob grave motivum, & exigitur aliquid, quod Hebræus, si vult, potest recte præstare jurando verum sine superstitione, & sic vocando verum Deum in testem veritatis, propterea ab ipso exigens juramentum tali modo, utitur jure suo. S. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 4. Suarez tom. 2. de Relig. l. 3. cap. 13. Filliucius, & alii communiter.

Ad secundum. Resp. Cum Angelico Præceptore loc. mox cit. personam publicam, sicuti est Judex, utique posse ad instantiam partis illud exigere tuta conscientia; non sic vero personam privatam. Ratio primi est, quia Judex exigens juramentum ad instantiam partis, illud non exigit propria sponte sed ex necessitate servandi ordinem juris, ac implendi officium sibi commissum; unde in tali casu non videtur ipse exigere, sed ille, ad cujus instantiam exigit. Ratio secundi est, quia tunc persona privata ipsa est, quæ exigit, ideoque spiritualis homicida est; licet enim pejerans, ipse suo perjurio se interimat, tamen qui institit eum jurare, manum interficientis impressit, ut loquitur S. Thomas. Quod hisce verbis confirmat S. Augustinus serm. 2. de Decollat. S. Joan. Bapt. *Ille, qui hominem provocat ad jurationem, & scit eum falsum esse juraturum,*

vincit

vincit homicidam; quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imo duas animas; & ejus, quem jurare provocavit, & suam. Docet tamen D. Thomas ibid. non esse peccatum exigere juramentum ab eo, quem nescis juraturum esse falsum. Et in cap. *Ex litteris* de Jurejur. jussit Honorius Papa exigi juramentum in causa usurarum ad eruendam veritatem. Ex quo DD. inferunt, licere Judici ad instantiam partis exigere à reo juramentum de dicenda veritate, licet criminosi ut plurimum veritatem non fateantur. Si enim ad præcavendum reorum perjurium non posset ab ipsis exigi juramentum, etiam ad evitandum reorum mendacium, istis fieri non posset ulla interrogatio. Ursaya Instit. Crimin. lib. 3. tit. 2. num. 27.

CAS. III. *Puer moribundus Viaticum petit; quoniam vero rationabiliter dubitatur de sufficienti ejusdem capacitate. Q. An debeat illi denegari?*

Resp. Neg. Cum Bossio Var. Mor. tit. 22. §. 2. n. 6. Lugo de Euchar. disp. 13. sect. 4. & aliis pluribus, dicentibus in tali casu posse illi ministrari, eo quia in dubio favendum est animæ, ac utilitati petentis: & si aliunde puer est capax gratiæ, ac fructus Eucharistiæ cum nullo usu rationis, à fortiori est capax ejusdem cum dubio. Ca-

cheranus

cheranus eod. tr. cap. 3. §. 5. num. 91. Addo, ipſam petitionem Viatici factam à puero, ſubminiſtrare conjecturam non levem, quod ipſe probe diſcernat hunc cibum cœleſtem ac divinum à pane communi; item quod habeat aliquam devotionem, & pro modulo ſuo firmam fidem, & reverentiam erga hoc Sacramentum. Ergo potius non debet ipſi petenti denegari in periculo mortis; ait enim Angelicus quæſt. 80. art. 9. in C. *Aliqui dicuntur non habere uſum rationis, quia habent debilem: ſicut dicitur non videns, qui male videt. Et quia tales poſſunt aliquam devotionem hujus Sacramenti concipere, non eſt eis hoc Sacramentum denegandum.* Hinc Sanctiſſimus D. N. Benedictus Papa XIV. de Synodo lib. 7. cap. 12. nov. Edit. inquit: *Recte tamen, & ſine reprehenſione poterit Epiſcopus Synodali Conſtitutione Parochos compellere ad adminiſtrandum Sanctiſſimum Viaticum pueris mox deceſſuris, ſi eos compererit tantam aſſecutos judicii maturitatem, ut cibum iſtum cœleſtem & ſupernum à communi & materiali diſcernant.* Et num. 3. ibid. *Iis præbendum præcipiat Epiſcopus, quos Parochus, diligenti præmiſſo examine, tanta compererit pollere ingenii perſpicacia, ut latentem ſub ſpeciebus Sacramentalibus Chriſtum & firmiter credant, & reverenter adorent.*

adorent. Circa quod in dubio poteſt etiam Parochus eos breviter inſtruere ſimul ac Viaticum petierunt.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. *Amaryllis capta impuro amore Mirtilli, cum hoc frequenter habuit tactus impudicos. Deinde tamen facti pertæſa, confeſſa eſt, & ad confirmandam contra peccatum voluntatem, votum non nubendi, ac perpetuæ caſtitatis emiſit. At paulo poſt in idem peccatum relapſa, de nuptiis cum Mirtillo tractavit, easque complevit. Q. Primo, an quando facti pertæſa confeſſa fuit, rite impenſa ei fuerit abſolutio?*

CAS. II. *Q. Secundo, an validum ſit Matrimonium poſtea ab ea contractum?*

CAS. III. *Q. Tertio, quomodo ſe gerere debeat circa petitionem, ac redditionem debiti, antequam obtinuerit diſpenſationem?*

Reſp. Ad primum cum diſt. Vel Amaryllis jamdiu ſolita erat cum Mirtillo frequenter delinquere; vel non. Si non; dico, rite illi impenſam fuiſſe abſolutionem, ſi paratam ſe oſtendit ad removendam occaſionem, per receſſum alterutrius è domo, ſi ambo cohabitabant, & occaſio erat voluntaria; vel per non coexiſtentiam ſolius cum ſolo, vitationem familiarium colloquiorum cum ipſo &c. ſi erat involuntaria. Ratio eſt, quia tunc poterat Confeſ-
ſarius

ſarius prudenter judicare, quod illa haberet verum animum deliberatum ac firmum, adjuvante Deo, amplius non relabendi. Et parum refert, quod non dimiſerit occaſionem antea; id enim probat, quod non habuerit propoſitum efficax prius, at non evincit inefficaciam propoſiti præſentis. Renzius tr. 5. ſect. 1. quæſt. 15. Viva in 61. Prop. damn. ab Innoc. XI. num. 17. & alii quamplures. Si poſtea Amaryllis jamdiu ſolita erat cum Mirtillo frequenter delinquere; tunc dico, abſolutionē non fuiſſe ei rite impenſam: ille enim frequens tam diuturnus relapſus cautiorem debebat reddere Confeſſarium in ea abſolvenda; præbebat enim juſtum ac rationabile motivum eidem abſolutionem negandi, ni prius occaſionem dimitteret, ſi hæc erat voluntaria; vel eam abſolutionem ſuſpendendi, usquequo daret ſigna emendationis, ſi occaſio erat neceſſaria; ut conſtat ex damnatione prædictæ Propoſitionis 61. & communi DD. ſententia.

Ad ſecundum Reſp. Matrimonium pòſt ab ea contractum eſſe validum, ſed illicitum. Ratio eſt, quia votum non nubendi, & Caſtitatis perpetuæ ab Amaryllidi emiſſum, erat quidem impedimentum impediens, non tamen dirimens; unde quia hujusmodi Matrimonium fuit initum cum

impe-

impedimento impediente, illicite ac peccaminoſe contractum eſt; quoniam vero non aderat impedimentum dirimens, validum eſt.

Ad tertium Reſp. quod ſi diſpenſationem non obtinet intra primum bimeſtre, tenetur tali tempore abſtinere tum à petitione, cum à redditione debiti: ſi vero diſpenſatio, aut illius executio differtur etiam poſt tale bimeſtre, tunc eo elapſo (ſi non deliberavit de ſtatu religioſo amplectendo) tenetur ſponſo petenti debitum reddere; ſed ipſa illud petere non poteſt. Ratio p. par. eſt, quia intra prædictum bimeſtre jus habent Conjuges non reddendi debitum, etiam præciſo voto. Hinc cum votum ab Amaryllidi emiſſum debeat impleri eo tempore, & modo, quo impleri poteſt, dicendum, quod pro eo tunc ipſa debeat illud implere abſtinendo tum à petitione, cum à redditione. Neque dicas, bimeſtre eſſe conceſſum pro deliberatione ingreſſus in Religionem; unde cum Amaryllis non habeat hanc vocationem, ipſam teneri reddere ſponſo petendi etiam intra bimeſtre. Contra enim, ſi talem vocationem actu non habet, poteſt aliqua die bimeſtris hæc ei evenire, adeoque jus habet non reddendi per totum bimeſtre, prout adverſus Layman de Matr. cap. 6. §. 2. &
alios,

alios, docet Basilius Pontius eod. tr. lib. 6. cap. 1. cum aliis. Ratio postea secundæ partis est, quia cum Matrimonium, non obstante prædicto voto, subsistat, & Conjux, elapso bimestri, habeat jus ad copulam cum uxore, hæc debet eidem petenti reddere; non enim potest eum privare jure suo. Ratio denique tertiæ partis est, quia ligatus voto tenetur istud implere, quantum licite fieri potest. Cum ergo, transacto dicto tempore, Amaryllis adhuc possit ipsum implere ex parte sua non petendo, dicendum, quod usque ad dispensationis executionem ipsa teneatur non petere, quantumvis debeat sponso petenti reddere: sicuti obligatus ad decem, si non potest solvere omnia decem sed quinque, tenetur solvere ista quinque.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. *Cajus in vitæ discrimine ex morbo constitutus, vovit se daturum Calicem Ecclesiæ, non determinando valorem, ac se singulis diebus quinquies recitaturum Antiphonam* Salve Regina *per tres annos. Distulit autem oblationem Calicis per annum absque ulla causa, & sæpius omisit recitare Antiphonam prædictam. Q. Primo, an peccaverit mortaliter differendo per annum executionem voti, cum in ejus emissione non præfixerit ullum tempus?*

CAS. II. Q. *Secundo, ex quanam materia Calix debeat offerri, ut satisfiat voto?*

CAS III. Q. *Tertio, an si nolit recitare illas Antiphonas, peccet mortaliter?*

Resp. Ad primum, Cajum per se peccare mortaliter. Ratio est, quia quando vovens nullum tempus præfixit, debet votum implere statim ac moraliter potest; proprium namque est promissionis absolutæ, quod statim ac acceptata est, obligationem pariat. Unde adest illa lex de reg. Jur. *In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur.* l. 4. ff. de reg. jur. Quod maxime in materia voti pluries in sacris litteris inculcatur: sic Deuter. cap. 23. legitur: *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus; & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum;* & Eccles. cap. 5. *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere.* Hinc sicuti, quando dilatio sine causa est ad tempus moraliter breve, utpote leviter morosa circa obligationem, non excusatur à veniali; ita quando dilatio sine causa est ad tempus longum (uti est annus in præsenti) ac in materia gravi, prout est Calix, utpote notabiliter morosa circa obligationem gravem, per se non excusatur à mortali. Dico *per se*, eo quia cum votum sit quædam obligatio particularis,

laris, quam ſibi vovens imponit, & ab ejus intentione dependens, fieri poteſt, quod Cajus, eam ſibi imponendo, non intenderit ſe obligare ſtatim, ſed poſt notabile tempus, & prout dici ſolet, large: quod in caſu, etiamſi diſtulerit executionem ad annum, & amplius, fieri poteſt, quod peccaverit ſolum venialiter, imo etiam nullo modo; unde ad judicandum eo tunc circa gravitatem, aut levitatem, vel etiam nullitatem peccati, ſervanda eſt illa regula, quam tradit Cajetanus Comment. in 2. 2. quæſt. 88. art. 3. verſus fin. nempe: *Tempus executionis, quando præfixum non eſt, eſt infra tarditatem juxta conſcientiam voventis.*

Ad II. Reſp. Debere offerri Calicem ex illa materia, cujus ſolent eſſe alii Calices talis regionis; habito tamen reſpectu ad facultates voventis: ita Layman lib. 4. cap. 3. Boſſius de Conſc. Dub. part. 2. tit. 1. §. 45. num. 607. aliique apud ipſos. Ratio eſt, quia ſicuti verba in votis ambigua interpretationem accipiunt juxta communem patriæ morem, ita & voventis intentio. Et de facto cum Hiſpani votum Deo feciſſent donandi quotannis certas frumenti menſuras Archiepiſcopo Compoſtellano in honorem D. Jacobi Apoſtoli, & ſucceſſu temporis amplius non conſtaret, in qua men-

ſura Anteceſſores vota perſolviſſent, re delata ad Summum Pontificem, hic in cap. ex parte de Cenſibus definivit, ſolvenda eſſe juxta conſvetam menſuram: Ergo à pari in caſu noſtro; ſi nullo modo conſtat, cujusnam materiæ Cajus voverit Calicem, dicendum, quod debeat offerre Calicem ex illa materia, cujus ſolent eſſe alii Calices talis regionis; talis enim præſumitur illius intentio. Addidi poſtea illa verba *habito tamen reſpectu &c.* quia ſi vovens ſit valde dives, rationabiliter præſumi poteſt, ipſum voviſſe donum Calicis ex integro argentei; ſecus vero ſi econtra.

Ad III. Reſp. cum diſt. Vel Cajus, dum vovit recitare quinquies in die talem Antiphonam, affixit hujusmodi obligationem tali diei, adeo ut hoc elapſo finita quoque eſſet talis obligatio; & tunc dico, quod ſi nolit recitare illas Antiphonas, non peccat mortaliter. Vel eas non affixit diei, ſed ſic eas per dies diſtribuit pro majori commodo, ut paulatim integram obligationem implendo, tota tandem intra tres annos adimpleretur; & tunc dico, quod ſi nolit &c. peccat mortaliter. Ratio pr. part. eſt, quia ſtatim ac obligatio eſt affixa diei, & tranſit cum die, omiſſio recitationis facta una die, moraliter non unitur cum aliis; unde cum qualibet ſit materia levis, omittens

ſolum

ſolum leviter peccat. Ratio ſec. par. eſt, quia tunc illæ omiſſiones moraliter uniuntur, ſicque eo tandem deveniunt, ut ſint omiſſio materiæ gravis; ſicuti omittens modo unum verſiculum, modo alium Officii ejusdem diei, devenit tandem ad omiſſionem quantitatis notabilis, ideoque tandem mortaliter peccat. Sanchez Oper. Mor. lib. 1. cap. 4. num. 14. & alii comm.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. *TArquinius ſuſpicans Uxorem ſuam cum Clerico adulterari, ut poſſit de veritate certior fieri: fingit ſe Mutinam proficiſci, & per aliquot dies abfuturum; at domi ſe cum duobus teſtibus occultat, ac eventum obſervat. Videns autem Clericum ingredi cubiculum, & oſculari uxorem, ſtatim furore correptus inſilit in Clericum, eumque ſtricto pugione interimit. Q. Primo, an Tarquinius per fictionem illius abſentiæ peccaverit, quaſi dando occaſionem peccandi?*

CAS. II. Q. *Secundo, an idem Tarquinius inciderit in Excommunicationem contra percuſſores Clericorum.*

CAS. III. Q. *Tertio, an Teſtes, rei ſint peccati mortalis, ac excommunicationis?*

Reſp. ad I. Per fictionem illius abſentiæ Tarquinium non peccaſſe, quaſi dando occaſionem peccandi. Ratio eſt, quia ut verificetur, quod quis alteri det occaſionem

peccandi,

peccandi, requiritur, quod vel ipſum directe inducat ad malum, vel ſaltem faciat actionem, ex qua prævideat ipſum ſumpturum occaſionem mali. Jam vero quamvis Tarquinius ſuſpicaretur de adulterio Clerici cum Uxore, proprie tamen dici non poteſt, quod prævideret ex fictione itineris ſui Mutinam verſus, clericum occaſionem ſumpturum faciendi, quod fecit; ideoque nec dici poteſt, quod peccaverit quaſi dando occaſionem peccandi. Imo ſi ea ſimulatione intendiſſet, quod Clericus, & Uxor à ſe in dicto deprehenſi, confunderentur, & in poſterum abſtinerent, non peccaſſet ſimulando diſceſſum, & ſe domi latitando cum teſtibus; Maritus namque ſuſpicans de Adulterio Uxoris, jus habet obſervandi, etiam cum teſtibus, quomodo iſta ſe gerat; ut cum Palao, & aliis notat Giribaldus de ſcandalo dub. 4. num. 26.; nec id eſt ad peccandum inducere, aut peccato indulgere; ſed non auferre mali occaſionem, vel etiam malum permittere ad majus bonum; quod, interveniente gravi motivo, licitum eſſe, docent Dominicus Soto in 4. diſ. 36. quæſt. un. art. 3. in fin. Sanchez de Matr. lib. 10. diſp. 3. num. 32. & alii quam plures.

Ad II. Reſp. neg. Dummodo illum occiderit in incontinenti. Ratio deſumitur ex

cap. *Si vero* 1. de Sent. Excom. ubi hoc definitum habetur; eo quia Ecclesia supponit, id factum non fuisse svadente Diabolo, sed ex vehementi passione; cum difficillimum sit tunc iram reprimere in hujusmodi repentinis eventibus, justumque dolorem temperare. Et hoc valet, cum Sponsus Clericum invenit ista peragentem cum Sponsa, etiamsi cum hac nondum ipse consummaverit Matrimonium; item cum filius invenit Clericum ista peragentem cum Matre, vel Pater cum filia, vel frater cum Sorore, dummodo Clericus ad hæc perpetranda non fuerit ab ipsis dolose attractus. Avila de Censur. part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 13 cas. 61. Bonacina, Sylvester, & alii.

Ad III. Resp. cum dist. Vel testes aliquo modo cooperati sunt occisioni Clerici; vel non. Si primum; dico, ipsos peccasse mortaliter, & esse excommunicatos, quia tunc etiam de ipsis verificatur, quod Clericum interfecerint & sic peccatum, ac Excommunicationem contraxerint, cum Cap. *Si vero* non faciat mentionem de Testibus. Si secundum; dico, illos peccasse quidem contra Charitatem, si hujusmodi occisionem impedire poterant, & non impediverunt; eos tamen non esse excommunicatos, quia ad talem occisionem mere negative

tive se habuerunt; unde ipsos illum occidisse dici non potest, per consequens, nec inciderunt in excommunicationem, prout supra diximus de Irregularitate ad Cas. III. Maji.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. *Rusticus dubitans esse grave peccatum manducare diebus festis ante auditionem Missæ, sæpius comedit, nec tamen id in Confessionibus expressit. Accedit mane in Festo Sanctorum Omnium ad Parochum pro reconciliatione, statim cum aliis communicaturus. Q. Primo, an præteritæ Rustici Confessiones fuerint sacrilegæ?*

CAS. II. *Q. Secundo, quid facere debeat Parochus, si ex una parte ob frequentiam populi non sit opportunitas repetendi tot Confessiones, ex alia, si iste abstineat à Communione, nequeat vitari scandalum?*

Resp. Ad I. cum dist. Vel Rusticus reticendo in Confessione comestiones cum præfato dubio factas, advertit, quod male ac sacrilege confiteretur; vel non advertit. Si advertit; dico, præteritas ejusdem Confessiones, tali modo factas, fuisse sacrilegas, siquidem voluntarie, &, ut supponitur, absque ulla rationabili causa, defecit notabiliter quoad earum integritatem, adeo necessariam ad rite, ac valide hoc Sacramentum recipiendum, ut clare patet

tum

tum ex cap. *Omnis utriusque Sexus*; cum ex Tridentino Seſſ. 14. cap. 5. & can. 7. Si vero non advertit; dico, easdem non fuiſſe ſacrilegas; non enim cōmittitur Sacrilegium, ſaltem formaliter, niſi ſit voluntarium, nec ſtat voluntariū ſine advertentia, ut tradunt DD. comm. Hinc ſicuti ex quo comederit cum illo dubio proprie practico peccati mortalis, revera mortaliter peccavit in iis comeſtionibus, quia in eis aliquo modo grave malum apprehendit (quamvis ſub dubio, & ex dictamine falſæ conſcientiæ,) & ſic comedendo ſe expoſuit periculo peccandi mortaliter; ita vice verſa, ſi reticendo in Confeſſionibus dictas comeſtiones, cum eo dubio factas, nullo modo advertit, quod male, ac ſacrilege confiteretur, dicendum, præteritas ejusdem Confeſſiones, tali modo factas, non fuiſſe ſacrilegas; habuerunt enim integritatem formalem, quæ fuit ſatis in caſu ad hoc, ut valide ſuſciperet Pœnitentiæ Sacramentum. Reginaldus lib. 6. num. 151. Suarez, cæterique comm.

Ad II. Reſp. Parochum debere ipſum monere, ut vel ſibi conſulat per actum contritionis, perinde ac ſi Confeſſarium non haberet; vel in Confeſſione ea peccata exponat, quæ pro temporis anguſtia exponi poſſunt, concepto tamen dolore

de

de omnibus, ut ſic abſolvatur directe ab expoſitis, indirecte ab aliis; hæc poſtea opportuno tempore expoſiturus. Ratio eſt, quia utrumque hoc medium in tali caſu aptum eſt ad ipſum conſtituendum in ſtatu gratiæ, ſicque ad eum diſponendum pro Euchariſtia; cum Confeſſio materialiter integra ſit eo tunc moraliter impoſſibilis. Neque contrarium evincit damnatio facta ab Innoc. XI. hujus propoſitionis 59. *Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, vel Indulgentiæ;* nos enim non dicimus, Ruſticum in caſu poſſe dimidiate abſolvi *ratione magni concurſus pœnitentium*, prout male dicebant Auctores, ac Defenſores talis propoſitionis, quæ propterea damnata eſt; ſed dicimus, eum in tali caſu ſic poſſe abſolvi, quia Confeſſio materialiter integra eo tunc eſt ipſi moraliter impoſſibilis, & quia obviandum eſt ſcandalo alias ſecuturo, ſi ipſe ad Communionem non accedat; quæ, ut patet, ſunt duo motiva diverſa ab expreſſo in prædicta propoſitione; & ſunt cauſæ vere excuſantes ab integritate materiali Confeſſionis, ut tradunt DD. comm. ubi agunt de ejuſdem integritate.

CAS.

CAS. III. *Euſebius ſurripit centum aureos Domino, quos negotiationi exponens, ſuperlucratur quinquaginta ſpatio unius anni. Deinde noſcit, illos centum fuiſſe ablatos cuidam Mercatori. Q. Cui, & quantum Euſebius reſtituere teneatur?*

Reſpondeo, ipſum teneri reſtituere Mercatori, huic reddendo illos centum aureos; non teneri tamen ei tradere ſcuta quinquaginta negotiando lucrata, neque ei reficere intereſſe, ſi quod forte Mercator paſſus eſt, antequam ipſi Euſebio innoteſceret ejusdem eſſe illos centum aureos. Ratio pr. partis eſt, quia illi facienda eſt reſtitutio rei, qui eſt verus Dominus ejusdem, ſiquidem res clamat ad Dominum; ſed in caſu Mercator eſt verus Dominus illorum centum aureorum, cum ab ipſo fuerint per furtum ablati; ergo, &c. Ratio ſec. par. eſt, quia id, quod lucrifit negotiando cum pecunia aliena, non eſt fructus pecuniæ alienæ, quæ de ſe ſterilis eſt, ſed induſtriæ, ac laboris ipſius negotiantis, ut optime exemplificat Giribaldus de Reſtit. cap. 2. dub. 5. adeoque iſti debentur. Neque dicas, eſſe fructum etiam pecuniæ; cum in contractu ſocietatis, in quo unus ponit pecuniam, & alter induſtriam, poſtremo lucrum æqualiter dividatur: Contra enim; ideo tunc lucrum dividitur, non

quia etiam pecunia fuerit fructifera, sed quia pecuniam apposuit, & ipse fuit industrius eam dando pro negotiatione facienda, & se exponendo periculo lucri, & damni. Giribaldus ibid. num. 47. Ratio denique tertiæ partis est, quia si eo tunc Mercatori emersit aliquod damnum, vel lucrum cessavit, non fuit Eusebius ejusdem causa culpabilis, sed Eusebii Dominus; & si Eusebius ipsi damnum intulit, hoc fuit omnino inadvertenter, & per consequens absque culpa, sine qua non datur obligatio restitutionis, seu refectionis damnorum, ut tradunt DD. comm. in Tract. de Restit.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. *FOrtunius ex subita passione, advertenter tamen, impie protulit ista verba:* Possim abnegare Deum, nisi me vindicem: si Deus mihi diceret: condona illatam tibi injuriam, mentiri eum dicerem; quid deterius mihi, o Deus, potes facere. Q. *primo: An hæ tres sint blasphemiæ hæreticales, ideoque reservatæ in hac Diœcesi?*

CAS. II. Q. *secundo: Quid, si statim ac istas blasphemias protulit, in se reversus pœnituit, signaque contritionis dedit; tenenturne, qui ipsum audierunt, Inquisitori denuntiare?*

Resp.

Resp. Ad I. neutram esse blasphemiam hæreticalem, adeoque in hac Diœcesi reservatam. Ratio generalis est, quia ad blasphemiam hæreticalem necessario requiritur, quod formaliter, aut virtualiter enuntiet, seu contineat aliquid erroneum in fide; quod plane non verificatur de aliqua ex præfatis propositionibus. Siquidem, quantum attinet ad primam, ac secundam, negari nequit, quod exprimant propensionem quamdam ad enuntiandum aliquid contra fidem, & conditionalem quamdam ad id voluntatis tendentiam; hæc tamen non est, sed multum differt à blasphemia hæreticali, ut recte notat Bordonus de Blasphem. Cas. 10. Similiter in tertia ad modum interrogantis quærit quidem Fortunius, quid deterius illi facere possit Deus; at non negat, posse Deum ipsi quid pejus immittere: ergo proprie non sunt blasphemiæ hæreticales, per consequens nec reservatæ in hac Diœcesi. Tamburinus in Decal. cap. 6. §. 4. & alii. Hinc inferes, quod Fortunius per hoc denuntiandus non sit Inquisitori ut Blasphemus hæreticalis, maxime si in se reversus statim pœnituit, signaque contritionis dedit. Monent tamen perbene Bordonus, & alii, quod si Fortunius esset ex iis, quorum vita male morata, & sic loquendi frequentia, non sanæ fidei suspi-

ſuſpicionem ingerit, tunc, tanquam de hæreſi ſuſpectus, eſſet Inquiſitori denunciandus, non obſtante illa exteriori apparentia retractationis, & pœnitentiæ, hæc enim ſæpe in male moratis artificioſa ſunt. Ex quo habes reſponſionem ad ſecundum.

CAS. III. *Parentes Beneficiati defuncti, tempore meſſis, celant ejus mortem, donec meſſem fructuum Beneficii pro ſeipſis recondant. Q. An id licite peragant?*

Reſp. Cum diſt. Vel hujusmodi meſſis jam erat à ſolo ſeparata, cum Beneficiatus obiit; vel non. Si non; dico, parentes illicite id peragere, eo quia illi fructus, qui, obeunte beneficiato, ſunt adhuc pendentes, ſpectant ad Cameram Apoſtolicam, & ſunt propinæ, quibus ali ſolent Collectores Spoliorum, quamvis ex iis tradi ſoleat aliqua portio Succeſſori in Beneficio Parochiali. Si poſtea jam fuerat à ſolo ſeparata, dico, quod ſi Parentes ſunt etiam hæredes defuncti, id licite peragunt; nam hujusmodi fructus jam erant proprii ipſius Beneficiati, in cujus jura proinde ſi ſuccedunt Parentes, legitime quoque ab his reconduntur pro ſe ipſis; ut non obſcure colligitur ex Opere de Synodo SS. D. N. Benedicti Papæ XIV. lib. 12. cap. 7. num. 3.

ANNO

ANNO MDCCLVI.
MENSE JANUARII.

CAS. I. *Titius contracto, sed non consummato, Matrimonio cum Berta, deliberat Statum Religiosum amplecti. Ast quia dubitat, id à se licite fieri non posse, eo quod Sponsam cognoverit, antequam eam duceret; ideo consulit Parochum, an licite id peragere valeat? Q. Quid Parochus respondet?*

Respondet, ipsum in casu id licite peragere non posse. Ratio est, quia licet Berta revera meretur linqui à Titio, ob consensum, quem huic ipsa præstitit, ut carnaliter ab eo cognosceretur ante Matrimonium, tamen ab ipso linqui non debet, eo quia hujusmodi copula præcedens, stantibus Sponsalibus antecedentibus, præsumitur concessa, & habita cum conditione, ac intuitu Matrimonii futuri, & quidem intenti cum suo integro complemento, vel saltem cum ejus successiva continuatione; prout ipsemet Titius conjicere facile poterat tum ex eisdem Sponsalibus jam initis, cum ex quo Berta verisimiliter ipsi nunquam indulsisset, si nosset futurum, ut ipse à dein contracto conjugio postea resilere tentaret. Quare cum Titius admissa hujusmodi copula; remanserit Bertæ obligatus juxta intentionem ipsius, ut inter alios docet Passerinus de Hom. Stat. quæst. 189.

art.

art. 3. num. 57., ideo dicendum, quod, cum hæc intenderit Matrimonium permanens, ipſe quoque quoad hoc eidem manſerit obligatus, adeoque quoad perſonam; & ſic nequeat, ipſa invita, Statum Religioſum licite amplecti. Et hoc maxime valet ſi Sponſa erat virgo, ac fuit ab ipſo deflorata; tunc enim emergit nova obligatio manendi in conjugio, quamvis ea fœta non ſit; ut nempe evitetur ejus infamia, quæ ipſi poteſt, & apta eſt ſequi, ſi ſic dimittatur alteri nuptura: ſiquidem etiam dato, quod alium Sponſum inveniat, eique nubat, adhuc ſubeſt periculo, quod ab hoc dignoſcatur ejusdem defectus, ac propterea male tractetur, dimittatur, &c Unde cum extra initum conjugium, alia via vere tuta non ſuppetat, ablatæ virginitatis infamiam, & forte etiam gravius malum ab eadem arcendi, dici debet, non poſſe Titium in caſu Statum Religioſum licite amplecti. Sanchez de Sponſal. diſp. 44. & Boſſius de Effect. Matr. cap. 1. §. 5. num. 99. Nec refert. in cap. *Ex publico* de Conver. Conjug. Sponſis de præſenti ante conſummationem Matrimonii, concedi bimeſtre ad deliberandum vel Religionis ingreſſum, vel perſeverantiam in Matrimonio. Hoc etenim valet re adhuc integra, & quando non fuit appoſita cauſa obli-
gans

gans persistere in Conjugio, prout in casu; quidquid in contrarium dicant Clericatus, Rotarius, aliique.

CAS. II. *Orta est dissensio duos inter Doctores, affirmante uno, negante alio, quod possit valide capere Possessionem Beneficii ante expeditionem Bullarum, seu Literarum collationis. Q. Cuinam adhaerendum?*

Resp. Cum dist. Vel beneficium collatum est Parocho à Summo Pontifice; vel est illi collatum ab Ordinario. Si à S. Pontifice; dico, adhærendum esse neganti: si enim provisus à Papa capiat Beneficii possessionem ante expeditionem, &c. juxta Constitutionem quamdam Julii II. & alias extravagantes, citatas à Bonacina de Legib. disp. 1. q. 1. pun. 4. n. 50. dicitur intrusus, ac violentus possessor, imo impotens facere fructus suos, quin ei prosit regula Cancellariæ de annuali, vel biennali, vel triennali possessione; & juxta aliam constitutionem Julii III. incip. *Sanctissimus*, privatur ipso jure Beneficio obtento, prout, relata Bulla per extensum, notat Lotterius de re Benefic. lib. 3. q. 19. n. 17. cui consonat Cardinalis de Luca. l. 12. p. 1. de Benefic. Disc. 131. n. 4. addens, hoc pariter statutum esse per regulas Cancellariæ Apostolicæ. Si postea Beneficium col-

latum eſt Parocho ab Ordinario, dicunt præfati DD. adhærendum eſſe affirmanti, eo quia quod ſtatutū eſt circa beneficia obtenta à S. Pontifice, cautum non invenitur pro beneficiis, quæ conferuntur per Ordinarium. Verum quoad hæc dixerim, attendendam eſſe praxim & conſvetudinem locorum; Beneficiorum qualitatem, ac fructuum, menſem, in quo vacant, &c. Siquidem hic Bononiæ ſi in aliquo ex menſibus Pontificiis vacat ex gr. Beneficium Curatum liberæ collationis, excedens in annuis fructibus 24. ſcuta auri, vigore indulti Eminentiſſ. ac Reverendiſſ. Archiepiſcopo conceſſi, Beneficiarius ante literas Apoſtolicas mittitur in poſſeſſionem Beneficii cum literis proviſionalibus Archiepiſcopi; fructus tamen interim non percipit ut ſuos, moneturque, ut intra quatuor menſes obtineat literas Apoſtolicas, novamque proviſionem. Si vero Beneficium non excedit in fructibus prædictam ſummam, aut non eſt liberæ collationis, aut non vacat in menſe Pontificio; tunc unica proviſione mandato Archiepiſcopi mittitur in poſſeſſionem Beneficii, & fructuum.

CAS. III. *Vix acceptaverat Sergius Parochiale Beneficium, legitime ipſi collatum, aſtitit Matrimonio duorum Parochianorum, quamvis ſolemniter ab ipſo nondum fuiſſet*

capta

capta possessio. Q. An tale Matrimonium, coram eo contractum, sit validum?

Resp. Negative; Non quia à Sergio nondum capta fuisset solemnis possessio Beneficii Parochialis; hæc enim non est necessaria, ut valide quis assistat Matrimonio, etiam per modum testis principalis, & auctorizabilis, ut patet in Oeconomo Parœciam administrante: sed quia, ex consvetudine hujus Civitatis, ac Diœcesis, recenter electo in Parochum nulla competit administratio, nullùmque exercitium curæ, ante apprehensionem possessionis Beneficii saltem cum provisionalibus; nec ullo modo externe habetur ut Parochus, prout constat ex praxi. Hinc, cum talis consvetudo, ubi viget, debeat observari, ut ex communi sententia tradit Panormitanus in cap. *Transmissam* de Elect. & Parochus assistens debeat esse talis externe, eo quia secus ejus testificatio in facie Ecclesiæ nequit cognosci, ut attestatio testis principalis; dici debet, assistentiam Sergii, in casu præstitam Matrimonio duorum Parochianorum, prorsus inanem fuisse; & per consequens tale matrimonium, defectu assistentiæ Parochi legitimi, esse invalidum. Cæterum ubi non viget dicta consvetudo, sed jus commune, est opinio satis frequens apud Theologos, & Canonistas, quod Ser-

 gius

gius in casu, ante apprehensionem possessionis, possit valide assistere Matrimonio; quia per acceptionem legitimæ collationis acquiritur jus in re supra Beneficium, ut ex cap. *Si tibi absenti* de Præben. in 6. non obscure patet; & tale jus non est imperfectum, sed vere perfectum ac completum, uti colligitur ex cap. *Nosti*, & cap. *Transmissam* de Elect. nec ullibi habetur, aut probatur, apprehensionem possessionis requiri ad substantiam actûs, sed est potius de solemnitate. Panormitanus in cit. cap. *Transmissam*, & Anacletus lib. 3. Decret. Tit. 7. §. 2. & 3.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. *INitis à Cajo Sponsalibus de futuro cum Seja, quam prius spe Matrimonii defloraverat, vellet à Sponsalibus resilire, ac aliam ducere; at, metu Excommunicationis, cum ea contrahit Matrimonium, Q. An hoc sit validum?*

Resp. Per se validum esse. Ratio est, quia licet Cajus illud contrahat ob metum Excommunicationis, ideoque ex metu gravi, & quidem ei incusso à causa extrinseca libera, nimirum à Judice Ecclesiastico, ipsi Excommunicationem minante, ac ex eo fine, ut ipse Matrimonium contrahat cum Seja; tamen hujusmodi metus, non est ei incussus injuste, prout opus esset, ut tale Ma-

trimonium

trimonium esset invalidum; sed juste, ob strictam obligationem, & quidem ex duplici capite ab ipso voluntarie contractam, ducendi Sejam, nempe, ratione Sponsaliorum, ac deflorationis ejusdem sub spe Matrimonii, ob quam culpabiliter dedit Judici Ecclesiastico causam, ut juste ipsi talem metum incuteret. Cum ergo Matrimonium ex gravi, sed justo metu contractum, sit validum, uti colligitur tum ex cap. *Ex literis* de Sponsalib. cum ex eo quod justitia potest ipsum præcipere, & ad ipsum cogere; ideo, &c. Addidi postea in responsione *ly per se.* eo quia, si Seja dein apposuisset causam, ratione cujus licuisset Cajo ipsam non ducere, tunc injuste hic fuisset metu excommunicationis adactus ad eam ducendam. Propterea cum Matrimonium initum ex gravi metu, injuste incusso à causa extrinseca libera, & ad talem finem, nempe, ut idem Matrimonium contrahatur. ipsum invalidet; ideo in tali casu Matrimonium Caji cum Seja esset invalidum, Bonac. de Impedim: q. 3. pun. 8. Girib. & alii comm.

CAS. II. *Sempronius Parochus, credens anno proxime elapso quod exspirasset septennium, pro quo concessa fuerat plenaria Indulgentia in festo Titularis suæ Ecclesiæ, curavit, ut eadem confirmaretur per aliud*

Septen-

Septennium; & de facto obtinuit novum Breve, vigore cujus in festo Titularis apposuit tabellam cum solita inscriptione: Indulgentia Plenaria. *Nunc certior factus, quod pro anno præterito adhuc valebat Breve vetus, petit à Vicario Foraneo, an novum Breve valeat pro septem, an vero pro sex tantum annis. Q. Quid ei respondendum?*

Respondendum cum Passerino de Indulg. quæst. 95. num. 270. ac Theodoro à Spir. San. eod. Tract. par. 2. cap. 1. §. 3. prædictum novum Breve nec valere pro septem, neque pro sex annis, sed in casu nihil valere, perinde ac si non fuisset obtentum. Ratio est, quia cum deest conditio, sub qua rescripta Apostolica expediuntur, hæc pro subreptitiis habentur, ac proide nullius sunt valoris, ac momenti: ut constat ex regulis Curiæ Romanæ, ac notum efficit quotidiana praxis, & experientia. Porro una ex præcipuis conditionibus, cum quibus renovantur hujusmodi Brevia, hæc est: Dummodo pro tali die, pro qua Breve conceditur, alias concessa non fuerit aliqua alia Indulgentia perpetua, vel duratura ad tempus, nondum elapsum, cum tale Breve conceditur: quæ conditio solet exprimi in ipso Brevi cum hac clausula: *Volumus autem, ut si alias Christi fidelibus, dictam Ecclesiam tali anni die visitantibus,*

ſitantibus, aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura, conceſſa fuerit, præſentes literæ nullæ ſint. Subintellige: caſu, quo de ea in ſupplici libello, id eſt, in Memoriali præſentato, facta non fuerit expreſſa mentio. Atqui præfatum Breve fuit confirmatum ad ſeptennium, quando conceſſa fuerat alia Indulgentia pro tali die, duratura pro eadem die ad tempus, eo tunc nondum elapſum; & de ea in memoriali facta non fuerat à Parocho expreſſa mentio, cum hic putaret, exſpiraſſe ſeptennium, pro quo hæc fuerat conceſſa; ergo hujusmodi Breve habetur pro ſubreptitio, proindeque nullius eſt valoris, ac momenti, perinde ac ſi non fuiſſet obtentum; ut clarius etiam declaravit, ac expoſuit ipſamet S. Congregatio Indulgentiarum die 23. Junii 1676. cujus Decretum approbavit Innocentius XI. die 18. Martii 1677., ac per extenſum refertur à præfato Theodoro à Spiritu ſancto, fuitque de mandato ejusdem Summi Pontificis, ſtabilitum pro lege in hac materia ab eadem ſacra Congregatione.

CAS. III. *Parochus accerſitus ad baptizandum infantem in gravi periculo conſtitutum, hunc abluit aqua frigida, quia ei mortem acceleravit. Q. An ſit irregularis?*

Reſp.

Reſp. Neg. Si ex una parte erat periculum in mora, & non erat in promptu aqua tepida; ex alia Parochus fuit circumſpectus in modo abluendi circa quantitatem, & qualitatem aquæ, ne noceret infanti. Ratio eſt, quia in hoc caſu, ſi ſecuta eſt infanti acceleratio mortis ex ablutione cum aqua frigida, id eſt omnino per accidens; cum Parochus nedum id egerit ex neceſſitate muneris ſui, ut ſcilicet ſpirituali, ac æternæ ejusdem ſaluti proſpiceret, verum etiam adhibuerit omnem poſſibilem diligentiam, quæ illa in circumſtantia ipſius menti occurrit, ne ullum nocumentum afferet infanti. Neque dicas, quod Parochus, ſtante gravi periculo infantis, poterat, ac debebat prævidere ſecuturam accelerationem mortis ejusdem, ſicque potius debebat omittere ejus baptiſmum, cum non ſint facienda mala, ut eveniant bona. Contra enim: cum in baptizando infante, modicam, uti ſupponimus, adhibuerit aquam, quantum ſufficiebat, ut hæc vere flueret, & ſic illum valide baptizaret, obvia certe adeo non erat prævifio accelerationis mortis; nam ordinarie loquendo hæc non ſequitur, quamvis baptiſmus ſic conferatur etiam infanti in gravi periculo conſtituto; & ſic jure ac merito hujusmodi acceleratio dicitur caſualis, & ſecuta per accidens. Deinde

inde etiam demus, quod prævisa fuisset exinde secutura: anne propterea potius omittendum baptisma? Minime gentium, ajunt Palaus, Layman, aliique Theologi communius; nam sicut Parochus non solum licite potest, sed positive tenetur propriam corporalem vitam mortis periculo exponere, ut baptizet infantem, alias sine baptismate moriturum, prout ex Scriptura, sanctis Patribus, ac ratione ostendimus anno 1748. in resp. ad 2. Octobris; ita etiamsi Parochus prævidisset periculum accelerandi mortem infanti per ejus baptismum cum aqua frigida, nil mali fecisset, imo prudenter suo munere functus esset, si stante periculo in mora, nec extante in promptu aqua tepida, dicta cum circumspectione ipsum baptizasset cum aqua frigida; etenim *Anima præferenda est cæteris rebus, L. Sancimus* §. penult. C. de Sacros. Eccles. *ac salus spiritualis & æternæ vitæ corporali.* Hinc cum irregularitas, de qua casus procedit, absque culpa non incurratur, dicendum, quod Parochus non est irregularis, ut cum Zambrano expresse tradit Diana par. 1. de Bapt. Res. 68. & 70. num. 3.

MENSE MARTII.

CAS. I. *JUranti, se in carcerem rediturum, creditur, & dimittitur. Q. An possit, imo teneatur redire, quamvis injusto supplicio perimendus?* Resp.

Reſp. Probabilius videri quod non, ſecluſo Catholicæ Religionis detrimento, & ſcandalo. Ratio eſt, quia ſemel ac ſcit, injuſto ſe ſupplicio perimendum, ſi redeat, idem eſt, redire in carcerem, ac ſemetipſum injuſtæ morti tradere, vel ſaltem ſe certæ mortis periculo exponere, & quidem absque ulla legitima cauſa. Quæ etenim cauſa cohoneſtare id poteſt? Anne oſtenſio veracitatis, ac fidelitatis, obſervando promiſſum cuſtodi carceris? aut religioſa juramenti executio, quo firmata ab eo fuit promiſſio reditus? At quis non percipit, etiam Sicarium poſſe hoc modo cohoneſtare homicidium, dicens, ſe hoc committere, ut verax ſit, ac fidelis mandanti, atque ut juramentum obſervet, ſi eo occiſionis promiſſionem firmavit? Dices, hoc non; quia id eſt contra legem naturalem, divinam, & humanam, quibus virtus non adverſatur; proindeque hujusmodi juramentum non tenere, quippe quod non eſt vinculum iniquitatis, cap. *Quanto* de Jurejur. Aſt idem quoque ego dico in caſu noſtro; etenim ipſamet natura clamat, quod quisque injuſtæ mortis periculum evitet, ac ſemetipſum conſervet. Nec obſtat, quod quis teneatur juratam latroni pecuniam tradere, etſi injuſte extortam, ut diximus ad Caſ. 2. Auguſti anno 1748. & patet ex cap. *Debito-*

res

res de Jurejur. Disparitas enim est, quia promittens, utpote pecuniæ dominus, licite poterat illam promittere, & dare, ideoque, si juramento se obstrinxit ad ipsam latroni tradendam, revera illam ei tradere debet si ante lapsum termini præfixi non obtinet ab Episcopo relaxationem juramenti. Ab opposito, in casu nostro, qui juravit reditum in carcerem, non est dominus propriæ vitæ, & sic nequit licite mortis periculo ipsam exponere. Vide Giribaldum de Juramen. cap. 2. Dub. 2. n. 18. & seq.

CAS. II. *Qui rem alienam accepit, ac detinet invito Domino, & illa identidem utitur; Q. An quoties ea utitur, committat novum peccatum, ab injusta detentione distinctum?*

Resp. Cum dist. Vel quoties ea utitur, novam infert injuriam Domino; vel non. Si non, puta, quia per hujusmodi usum non efficit rem deteriorem, nec Dominum subjicit majoris damni periculo; dico, ipsum non committere novum peccatum ab injusta detentione distinctum; siquidem in tali casu usus, & injusta detentio rei censentur ejusdem rationis, ac speciei moralis, atque unus idemque moraliter actus: sicque non est novum peccatum distinctum in genere moris. Si vero, quoties ea utitur,

tur, infert novam injuriam Domino, puta, quia per usum efficit rem deteriorem, ut evenit in usu vestium, quæ per usum consumuntur; aut subjicit dominum gravioris damni periculo, ut evenit in expensione pecuniæ furtivæ, facta à paupere, aliunde non habente, quo possit Domino satisfacere, qui propterea quanto plus expendit, tanto magis fit impotens restituere Domino; tunc dico juxta Cajet. 2. 2. quæst. 66. art. 3. Navar. Man. c. 17. n. 55., Sotum, & alios, ipsum committere novum peccatum, &c. quia per hujusmodi usum vel res paulatim reducitur ad statum adeo inferiorem, ut Dominus cogatur illam amplius non repetere, sed pretium vice illius; vel utens fit impotens restituere Domino adæquate, & sic Dominus redditur conditionis deterioris, unde fit illi injuria, non illata per simplicem injustam detentionem.

CAS. III. *Metuit cum fundamento Vir militaris, quod si duellum non acceptat, nedum habebitur ut formidolosus, & abjectus, ac pro ipso nulla amplius aderit spes ulterioris, etsi promeritæ, promotionis; verum etiam privabitur officio, quo se, suosque sustentat. Q. An in hoc casu possit acceptare duellum?*

Resp. Neg. Ut aperte patet ex prima quinque propositionum, quas quarto Idus Novem-

Novembris anni 1752., in Constitutione incipiente *Detestabilem* damnavit Summus Pontifex Benedictus XIV. fel. mem. & est hæc: *Vir militaris, qui nisi offerat, vel acceptet duellum, tanquam formidolosus, timidus, abjectus, & ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo se, suosque sustentat, privaretur, vel promotionis alias sibi debitæ, ac promeritæ, spe perpetuo carere deberet, culpa & pœna vacaret, sive offerat, sive acceptet duellum.* Hujus occasione recenseo alias quatuor, cum non adeo facile obviæ sint A. A. Secunda ergo hæc est: *Excusari possunt, etiam honoris tuendi, vel humanæ vilipensionis vitandæ gratia, duellum acceptantes, quando certo sciunt, pugnam non esse secuturam, utpote ab aliis impediendam.* Tertia: *Non incurrit Ecclesiasticas pœnas, ab Ecclesia contra duellantes latas, Dux, vel Officialis militiæ, acceptans duellum, ex gravi metu amissionis famæ, & Officii.* Quarta: *Licitum est, in statu hominis naturalis, acceptare, & offerre duellum, ad servandas cum honore fortunas, quando alio remedio eadem jactura propulsari nequit.* Quinta: *Asserta licentia pro statu naturali applicari etiam potest statui Civitatis male ordinatæ, in qua nimirum, vel negligentia, vel malitia Magistratûs, justitia aperte denegatur.*

MEN-

MENSE APRILIS.

CAS. I. *Sergius contractis cum Caja Sponsalibus de futuro, attraxit Semproniam ad copulam mutua promissione nuptiarum. Q. Quamnam ex his ducere teneatur?*

Respond. Quamvis opinio docens; Sergium in casu teneri ducere Semproniam, sit valde probabilis, tamen censeo, quod, si hæc gravida non sit, aliisve nota ejus defloratio, adhuc teneatur ducere Cajam. Ratio est, quia ex una parte secundæ facta promissio non tenet, cum sit contra justitiam, & in præjudicium tertii. Ex alia, ob deflorationem Semproniæ postea factam, non debet, nec potest auferri jus à Caja prius vere acquisitum; nec ista in facta hypothesi tenetur tali juri cedere, cum charitas obliget solum ad præcavendum malum proximi, quando id fieri potest sine proprio incommodo, & damno, quod in Casu non evenit; amissio enim juris quæsiti damnum est, ut ostendit Gonzalez ad Reg. 8. Cancel. Neque dicas, actualem traditionem rei conferre majus jus ipsam accipienti, quam conferat promissario simplex ejusdem rei; unde cum Sergius per copulam fecerit Semproniæ quamdam anticipatam traditionem sui corporis, potiorem rationem pro ea inde exurgere: eo

modo,

modo, quo exurgeret major ratio pro Sponſa de præſenti, ſi Sponſus poſt Sponſalia iniret Matrimonium cum alia fœmina: Ne dicas, inquam; licet enim hæc ratio valeat, quando traditio rei ſit cum vera translatione dominii; ut evenit in Matrimonio, in quo contrahens transfert dominium proprii corporis in alterum conjugem; & in actuali traditione rei, in qua Venditor transfert ejusdem dominium in emptorem; tamen non valet, quando dominium non transfertur; ſic ſi quis mihi promittat vendere ſuum equum, etiamſi illum poſtea alteri commodet, ego habeo majus jus reſpectu equi, quam commodatarius; licet enim hic poſſit equo uti, tamen reſpectu equi commodati nec habet jus in re, nec jus ad rem: ego vero reſpectu illius habeo jus ad rem. Cum ergo Caja ratione Sponſalium cum Sergio vere acquiſiverit jus ad rem; Sempronia econtra, ſive per Sponſalia, ſive per copulam nec acquiſierit jus in re, quod ſolum acquiritur per Matrimonium; nec jus ad rem, eo quia ſecunda promiſſio non tenet, utpote contra juſtitiam, ac de re jam alteri ſtricte obligata; ideo dicendum, quod Sergius in caſu teneatur ducere Cajam, ac Semproniæ reficere damna modo poſſibili: cum duas ſimul ducere nequeat. Nec oppoſitum

positum evincit paritas de eo, qui, post votum Religionis, defloratam sub spe Matrimonii puellam tenetur ducere, non obstante prioritate voti. Nam imprimis expresse id negant Navarrus Cons. 1. *Qui Cler. vel Voven.* Lauren. Tom. 3. in 4. Disp. 36. §. 3. num. 182. Sanchez, Layman, Coninchus, Sylvius, Diana, & alii. Et si id contendas, ex quo obligatio justitiæ strictius urgeat, quam illa Religionis; id falsum esse inquit cum Eminentissimo de Lugo, & aliis Passerinus de Stat. Hom. quæst. 180. art. 3. num. 60. & 65. Deinde hoc transmittamus ut verum: ex hoc ipso eruitur disparitas. Ideo enim qui voverat Religionem, tenetur ducere postea defloratam sub spe Matrimonii, quia in ordine ad Religionem non est obstrictus vinculo justitiæ, sicuti puellæ; sed vinculo minori, cujus obligatio propterea suspenditur. Econtra Sejus jam erat obstrictus Cajæ vinculo justitiæ; & sic utpote jam huic stricte obligatus, non poterat se amplius obligare Semproniæ; maxime cum illa, utpote prior in jure V. Not. 44. Emin. Lambert, postea S. Pont.

CAS. II. *Nævius confidentur dicit amico suo, Juliam Virginem fuisse violatam; quod, an verum sit, iste omni diligentia scrutatur: cumque id verum cognovit, aliis quam-*

pluribus

pluribus narrat. Q. An Mævius illa manifestatione peccaverit mortaliter? Secundo. An etiam amicus Mævii reus sit peccati mortalis ob illam inquisitionem?

Resp. Ad primum, seclusa rationabili causa manifestandi, Mævium probabilius peccasse mortaliter; & quidem etiamsi id non protulerit ex odio &c. nec Juliæ calumniam impegerit, dummodo ejusdem violatio esset occulta. Ratio est, quia talis relatio lædit notabiliter famam Juliæ penes talem personam, cum aliunde ipsa jus haberet, ut apud eamdem conservaretur propria fama; ut patet ex dictis anno 1749. ad 2. Augusti. Hinc sicuti mortalis est reus, qui temerarie judicat in re gravi de alio, quamvis ipse solus judicet, ac tale judicium alteri non manifestet; ita etiã reus mortalis est Mævius per hoc, quod confidenter soli amico dixerit, Juliam virginem fuisse violatam; ex quo enim id huic dixerit confidenter, non desinit penes hunc fama Juliæ esse corrupta, necnon bona existimatio, quam de eadem prius habebat. Nec refert, quod amicus id statim non omnino crediderit, ut patet, ex quo ejusdem veritatem inquirebat: nam in primis id est per accidens, cum Mævius sua relatione fecerit, quantum sufficit ad

famam Juliæ penes eum corrumpendam. Deinde negari non poteſt, quod ob talem relationem fama, & exiſtimatio Juliæ in animo Amici tranſierit de poſitive bona in dubiam, & quidem in re graviter ipſam lædente, utpote in materia inhoneſtatis. Item quod ſi ipſamet Julia fieret conſcia hujusmodi relationis de ſe factæ, ac dubii propterea orti in amico Mævii circa ipſius honeſtatem, rationabiliter gravem exinde mærorem conciperet, utpote quæ prius, etiam penes hunc, bonam exiſtimationem habebat, eamque deperdidit. Cum ergo ex levitate, aut gravitate contriſtationis, quæ apta eſt rationabiliter ſequi, inferatur à Theologis gravitas, aut levitas culpæ in referente alterius crimen occultum, dicendum eſt, Mævium in caſu reum eſſe peccati mortalis. Giribaldus in 8. præc. dec. cap. 1. dub. 2. n. 18. Card. de Lugo, & alii.

Ad ſecundum reſp. Quod ſi Amicus Mævii diligentem hanc facit inquiſitionem ex eo præciſo fine, ut certo ſciat, an Julia vere fuerit violata, idque facit tali cautela, & circumſpectione, ut aliis non ingerat dubium, aut ſuſpicionem inhoneſtatis ejusdem, reus non eſt peccati mortalis; quia ex una parte, ſtante notitia, quam aliunde jam habet quoad ſubſtantiam violationis

Juliæ, & attenta ex alia parte cautela, quam adhibet in inquiſitione veritatis, ac excluſione finis ulterioris, per hoc non irrogat Juliæ gravem injuriam; & tale peccatum eſt meræ curioſitatis, in hiſce circumſtantiis levis. Si vero faciat hanc diligentem inquiſitionem, ut violationem Juliæ ſecurius aliis referre poſſit, ſive ut huic ſecurius objiciat gravis notam infamiæ, aut ex aliquo alio fine graviter peccaminoſo: tunc ex ipſomet objecto patet, ipſum reum eſſe peccati mortalis. Vide Layman lib. 3. tr. 3. par. 1. cap. 5.

CAS. III. *Hebræus, vel Turca, Conſtantinopoli natus, ſed jamdiu habitans Centi in Parochia S. Rochi, ibidem inſtructus in fide petit Baptiſmum. Q. An ſit baptizandus à Parocho Eccleſiæ Matricis S. Blaſii, an vero à Parocho S. Rochi. 2. An talis baptizatus licite promoveri poſſit ad Ordines, & Beneficia. 3. Cujusnam Epiſcopi hic dici poſſit ſubditus ratione originis.*

Reſp. ad I. Talem eſſe baptizandum à Parocho *S.* Rochi, in cujus Parochia jamdiu habitat. Ratio eſt, quia juxta pluries definitum à Sacra Concilii Congregatione, in hujusmodi caſibus ſpectat ad Parochum domicilii conferre Baptiſmum; non autem ad Parochum Eccleſiæ Matricis loci, in quo quis baptizatur: ſic anno 1687.

contigit casus omnino similis Neapoli, ac orta controversia inter Parochum Ecclesiæ Cathedralis, ac Parochum, in cujus Parochia degebat baptizandus, ad quem ex ipsis pertineret conferre Baptisma, habitus fuit recursus pro dubii definitione ad prædictam S. Congregationem, quæ die 27. Septembris declaravit, spectare ad Parochum domicilii, servata forma Ritualis Romani, ut expresse constat ex lib. Decret. 27. fol. 587. idemque confirmavit eadem S. Congregatio die 21. Febr. anni sequentis 1688. ut ex lib. Decr. 38. fol. 91. adnotavit D. Joan. Baptista Argyro Disceptat. Ecclesiast. lib. 7. Discept. 6. n. 10.

Quantum ad 2. dico, talem baptizatum de jure communi posse utique per se licite promoveri sive ad Ordines, sive ad Beneficia; licet, priusquam id fiat, bene probari debeat, an in eo sint tum qualitates ad id in aliis requisitæ, cum ea virtus, ac constantia in fide, ut illi manus imponi, atque Ecclesiastica ministeria tuto committi valeant, ut recte admonet fel. mem. Benedictus XIV. de Synodo Diœc. lib. 12. cap. 1. n. 6. Ratio desumitur ex aperto textu Alexandri III. In cap. *Eam te* de Te script. ubi in Canonicum eum recipi jussit, qui ex Judaismo ad Christianam fidem fuerat conversus, hisce verbis scribens ad Episco-

pum

pum Tornacenſem: *Mandatum dedimus, & præceptum, ut P. (qui de gente Judæorum originem duxit, & divina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent... Pro eo vero, quod Judæus extiterit, ipſum dedignari non debes;* etenim (quod ibidem notat Gloſſa) *de Judæis converſis Eccleſia fundata fuit.* Hinc S. Congregatio Concilii die 13. Februarii 1683. reprobavit conſvetudinem, quæ in Civitate Charchienſi invaluerat, ab Ordinibus excludendi deſcendentes ab Indis, ſeu, ut vocant, *à Mulatis;* definivitque, Indos, Nigros, omnesque ab illis, ſive per paternam, ſive per maternam lineam deſcendentes, ab Ordinibus recipiendis prohiberi non poſſe, ſi cæteris polleant qualitatibus, animique dotibus, à ſacris Canonibus præſcriptis: cumque Archiepiſcopus Ulyſſiponenſis renuiſſet Ordines cuidam conferre, qui à Mauris trahebat originem, ſuas prætexens Synodales Conſtitutiones, ab Ordinibus excludentes quotquot à Mauris, Nigris, alteriusve nationis Infidelibus provenirent; re mature diſcuſſa in S. Congregatione Concilii, die 13. Januarii 1685. reſponſum fuit, præfatas Synodales Conſtitutiones, utpote obſiſtentes Juri communi, nullius eſſe roboris, ut in terminis tradit laudatus Bene-
ctus

ctus XIV. l. c. n. 5. Nec relevat id, quod 1. ad Timoth. 3. ait Apostolus, vetans in Episcopum ordinari *Neophytum, ne in superbiam elatus, in judicium incidat Diaboli*, ex quo ipsos neophytos, id est, recens ad fidem conversos, irregulares pronuntiarunt Concilium Nicænum can. 2. Laodicenum can. 3. Arelatense II. can. 1. Nam id solum evincit, non licere, ut qui erat heri Catechumenus, hodie fiat Episcopus, prout explicat textum Apostoli S. Hieronymus, relatus in summa 48. dist in quo sensu etiam Origenes lib. 3. contra Celsum inquit: *Qui ex Gentili, vel Judæo fit Christianus, aut ex vita prava ad honestam convertitur, ne statim Episcopus fiat.* Propterea aliqui ex DD. asserunt, per annum expectari debere, antequam hujusmodi baptizatus promoveatur ad Ordines, alii per biennium, per decennium alli, alii denique id relinqui autumant arbitrio Episcopi, cum nullum hac de re sit certum tempus definitum à Jure. Cæterum cum prudenti judicio Episcopi satis probatus fuerit humilis moribus, doctrina, ac integræ legis Evangelicæ institutione præditus, uno verbo habens qualitates requisitas, absque ullo timore impactæ irregularitatis, utique potest ad Ordines, ac Beneficia promoveri. Majolus de Irregular. lib. 1. cap.

32.

32. Barbosa de Episcop. par. 1. tit. 2. Glossa 17. n. 6. Quod si Sixtus V. Clemens VIII. ac S. Congregatio S. Officii statuêre, ne in Regno Portugalliæ descendentes à Judæis promoveantur ad Ordines, teste præfato Sanctissimo Benedicto XIV. ibid. num. 4. id non inficior recte factum fuisse, ac valide; cum enim Summus Pontifex, interveniente justa ac rationabili causa, plenum jus habeat statuendi aliquid, etiam contra jus commune Ecclesiasticum, pro aliqua regione, quando id conferat ad animarum salutem: id eos fecisse in casu credendum est; habet enim Pontifex in hoc sensu omne jus in scrinio pectoris sui: quod tamen de particularibus Episcopis, etiam in Synodo leges statuentibus, non verificatur; ac proinde, absque licentia & approbatione summi Pontificis, nil contra jus commune possunt statuere. Quantum ad 3. censeo, hujusmodi baptizatum dici posse subditum ratione originis, illius Episcopi, in cujus Diœcesi Baptismum suscepit, uti cum Lamparez num. 400. probabile dicit P. Morenus Opusc. in Bullam *Speculatores* Innocentii XII. de tit. Originis post dub. 6. num. 135. cui quoad hoc consentire videtur Monacellus Formular. par. 3. in appendice pag. penes me 325. num. 40. Cum

enim

enim Baptiſmus ſit ſpiritualis nativitas, ſubrogari poteſt loco nativitatis naturalis.

MENSE MAII.

CAS. I. *Vidit Brutus committi grave furtum in telonio Mercatoris; at quia fures dederunt ei quamdam ſummam, ne eos manifeſtet, interrogatus à Mercatore, an fures viderit, negat ſe illos vidiſſe. Q. Primo, an Brutus licite poſſit ſibi retinere ſummam à furibus acceptam? 2. An ſi, eo fures manifeſtante, Mercator facile rem furatam recuperaſſet, idem Brutus teneatur reficere damnum Mercatori?*

Reſp. ad primum cum diſt. Vel talis ſumma eſt pars furti; vel eſt res, quæ erat propria furum. Si primum; dico, Brutum non poſſe ſibi eam licite retinere; cum enim per furtum non tranſierit ejus dominium in fures, conſequens eſt, quod neque hi potuerint ejusdem dominium in Brutum transferre, qui propterea tenetur eam reſtituere vero Domino, ad quem clamat. Si ſecundum; dico Brutum per ſe poſſe ſibi eam licite retinere, eo quia ſuppoſita non manifeſtatione furum ex parte ipſius, acceptio ac detentio talis ſummæ injuſta non eſt; & ideo licite poteſt ab ipſo retineri, ut docet S. Thomas in 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 4. q. 2.

Ad II.

Ad II. Resp. Brutum ad id teneri in hac hypothesi, solum si tenebatur clamare, seu fures manifestare ex justitia; secus vero si ex sola charitate. Ratio utriusque partis est, quia obligatio reficiendi damnum, sive positivè, sive negative illatum, oritur solum ex violata justitia, ut fert communis Doctorum consensus; ergo si Brutus tenebatur ex justitia fures manifestare, ob non factam eorumdem manifestationem tenetur mercatori reficere damnum; non sic vero si tenebatur eos manifestare ex sola charitate; in hoc enim secundo casu violavit quidem charitatem, sed non justitiam. Et hoc valet, etiamsi fures non manifestasset ex odio, vel alio pravo affectu; & probabilius etiamsi ex ipsius taciturnitate fures facti fuissent animosiores, ac securiores in furando; ex neutro enim capite peccasset in toto rigore contra justitiam; & non nisi improprie, ac lato modo posset dici consentiens in damnum, quatenus nempe illud non impedivit, prout tenebatur, ex charitate, non vero quatenus illud non impedierit ad id obligatus ex justitia, sicuti requiritur ad hoc, ut quis dicatur, ac sit proprie consentiens, eo scilicet consensu, per quem habetur verus influxus in damnum, & ex quo proinde emergit onus ipsum reficiendi. Navarrus in Man. cap. 17. num. 21. Giribaldus, Rosignolus, & alii.

CAS. II. *Beneficiarius quantum est diligens in recolligendis fructibus è prædio sui beneficii, tantum est negligens in ponendis arboribus, vitibus &c. ubi desunt; se hoc prætextu excusans; quod neque ipse in tali situ invenit arbores, vites &c. Q. An hoc vere ipsum justificet?*

Resp. Neg. Ut apertissime constat ex ultima Diœcesana Synodo lib. 3. cap. 10. §. *Beneficiati*; idque etiam ipsamet ratio svadet: siquidem Beneficiati sunt bonorum Beneficii curatores, ut ibidem legitur, seu procuratores, & certo quodam modo comparari possunt usufructuariis, prout non semel fit comparatio apud Authores. Propterea sicuti procuratoris officium exigit, ac usufructuario incumbit onus plantandi novas arbores, aut vites, ubi desunt, vel demortuæ sunt, ut inter alios tradit Giribaldus de Just. & Jur. cap. 2. num. . . . . ita consimilis obligatio inest Beneficiato in pari casu, in nihilo ipsi suffragante adducto prætextu; licite enim tolerare nequit incultos agros, vitibusque suis viduatas ulmas, sine dote fructifera squalere vineas &c. Hinc enim fit, ut successores plerique in Beneficio congrua sustentatione priventur, & oneribus suis satisfacturi, angustiis premantur, uti prosequitur præfata Synodus; inde progrediens ad remedia, ac com-

minationem

minationem pœnarum contra negligentes meliloramenta. Et de facto si contra notabiliter negligentem fiat instantia, hic, aut ejus hæredes adiguntur ad reparationem damnorum; ut constat ex praxi; quod denotat præcedentem obligationem Beneficiarii.

CAS. III. *Applicato casualiter igne horreo frumentario Sempronii, Sejus inde extraxit aliquot corbas tritici, quas sibi retinuit, eo prætextu, quod ignis eas simul cum aliis combussisset. Q. An id tuta conscientia facere potuerit?*

Resp. Neg. Cum Giribaldo de Restit. cap. 2. dub. 3. n. 35. aliisque comm. Ratio est, quia res quomodocumque supersit, Domini sui est, ac ad ipsum clamat; & servans illam non habet jus nisi ad refectionem expensarum, si quas fecit pro ejus conservatione, & ad mercedem pro opera ad illam servandam præstita, juxta meritum laboris, ac periculi ad eamdem eripiendam. Propterea hisce refectis tenetur Sempronio extractas tritici corbas restituere, utpote Domino earumdem. Neque dicas, quod triticum eo in casu, ac statu erat nullius valoris, & habebatur tanquam res derelicta: utrumque enim falsum est; nam quousque frumentum in suo esse existit, suum habet valorem; nec derelictum à Sempro-

nio

nio proprie dici poterat, cum ejusdem dominium nunquam abdicasset, ac totum, si potuisset, perquam libenter à flammis eripuisset. Deinde quamvis Sejus ipsum fecerit melioris conditionis, nihil refert; status enim ad rem ipsam pertinet, quæ Domino suo debetur.

MENSE JUNII.

CAS. I. *Rusticus occasione Missionum factus est certior, quod per biennium omisit in Confessionibus plura lethalia, quæ ex conscientia erronea, sed vincibili, ipse putabat venialia. Q. An debeat iterare hujusmodi Confessiones?*

Resp. Per se loquendo ipsum iterare debere hujusmodi Confessiones. Ratio est, quia semel ac omissio plurium lethalium in Confessionibus ortum habuit ex conscientia erronea vincibili, per se non fuit immunis à culpa; nam stante vincibilitate illius erronei dictaminis, tenebatur prius inquirere, an illa peccata mortalia essent, nec ne, antequam eorumdem Confessionem omitteret; ut docent Theologi communiter, ubi sermo est de conscientia erronea vincibili; eaque omittere in Confessionibus non adhibita tali diligentia, & inquisitione, idem erat, ac voluntarie se exponere periculo confitendi absque debita integritate, prout de facto contigit. Propterea

cum

cum hoc fuerit male ac sacrilege confiteri; dicendum est, Rusticum in casu iterare debere hujusmodi Confessiones; ut tradunt Leander de Sacr. Pœnit. disp. 5. quæst. 70. Philippinus de Privil. Ignor. cap. 15. privil. 4. num. 887. ac Puteobonellus de Pœnit. quæst. 3. art. 7. num. 3. Dixi tamen ab initio *per se loquendo*, eo quia fieri potest, quod Rusticus, non obstante illa conscientia erronea vincibili quoad prædicta peccata, habuerit tempore illarum Confessionum conscientiam erroneam, seu ignorantiam invincibilem quoad præceptum & obligationem inquirendi veritatem, aut de iis se accusandi in Confessione; dantur enim, teste Philippino l. c. privil. 3. n. 883. & aliis, homines adeo rudes, ut id invincibiliter ignorent; idque quandoque evenire etiam in pueris, ac puellis, testantur Fagundez de 2. Eccl. præc. lib. 3. cap. 3. ac Henriquez de Pœnit. lib. 2. cap. 12. Quare si Rusticus revera laborasset hac invincibili ignorantia, tunc non inficior, quod per accidens, ac ratione ejusdem ignorantiæ, prædictæ Confessiones fuissent integræ formaliter, sicque nulla adesset necessitas easdem repetendi, sed tantum exponendi lethalia prius omissa, ac postea ab eo cognita ut necessario clavibus subjicienda; ut docet Bonacina de Pœnit. disp. 5. quæst.

quæst. 5. sect. 2. pun. 2. §. 3. diffic. 4. num. 2.

CAS. II. *Constitutus in gravi periculo mortis, metuens sibi superesse modicum temporis, exposuit quidem peccata sua distincte quoad speciem, ex. gr.* commisi plura perjuria &c. *sed non quoad numerum. Nunc, cum convaluerit, suæque velit animæ prospicere, petit à Confessario, an teneatur iterum confiteri, exprimendo etiam numerum? Quid respondet Confessarius?*

Respondet, quoad mortalia teneri. Ratio est, quia ad integritatem Confessionis spectat, ut non solum manifestentur peccata specie distincta; sed etiam, ut quantum fieri potest, distincte manifestetur numerus peccatorum mortalium in qualibet specie, non quidem numerando singula peccata, quod esset molestum, & inutile, sed uno verbo explicando numerum cujuslibet speciei: puta, decies pejeravi; duodecies blasphemavi &c. nam secus nequit Confessarius rite, ac recte exercere munus suum, ut aperte insinuat Tridentinum sess. 14. cap. 5. Cum ergo Pœnitens, dicendo, *commisi plura perjuria &c.* distincte non expresserit numerum, quinimo nec numerum verisimilem; sed tantum in confuso dixerit, se pluries peccasse, in tali & tali specie; ideo dicendum ipsum teneri &c.

prout eſt uſus, & praxis totius Eccleſiæ, ac cummunis conſenſus DD.

CAS. III. *Marculſa defert ad mercatum ova, quorum aliqua ſunt recentia, alia vero non; omnia tamen ſunt carbone ſignata. Interrogata, an ſint recentia, tangens illa, quæ vere ſunt, affirmat cum juramento; ac credit ſe hoc poſſe facere. Quid dicendum?*

Dicendum, Marculſam non poſſe id facere, ſed male ſe gerere tum deferendo ſingula ova carbone ſignata, quando omnia recentia non ſunt, tum affirmando cum juramento, ea eſſe recentia; ipſamque à vero aberrare, ſi credit, ſe hoc poſſe facere. Ratio primi eſt, quia deferre ſingula ova carbone ſignata, quando &c. clare denotat animum decipiendi proximum, vendendo pro recentibus quæ talia non ſunt; nam obſignatio cum carbone hic eſt conſvetum ſignum diſtingvens ova recentia à non recentibus. Unde cum talis animus pravus ſit, ac peccaminoſus, dicendum, ipſam id faciendo, male ſe gerere. Ratio ſecundi eſt, quia inprimis ſic ſe gerendo non videtur excuſabilis ab uſu illicitæ reſtrictionis mentalis; nam quamvis, dum affirmat cum juramento ova eſſe recentia, manu tangat ea, quæ vere talia ſunt; id tamen ita facit, ac in talibus circumſtantiis, ut etiam vir prudens, & oculatus, eo tactu non obſtan-

te,

te, facillime decipiatur, nec venire possit in cognitionem veritatis, nisi ad summum per suspicionem quamdam, stantibus ex adverso universali obsignatione ovorum, absoluta ac indefinita affirmatione, & juramento, quod illa recentia sint. Deinde tunc non intervenit ullum grave motivum, nec ulla causa vere gravis, & rationabilis utendi ea locutione amphibologica. Hinc cum omnes conveniant, teste Giribaldo de Juram. & Vot. cap. 3. dub. 2. num. 19. non esse licitum uti verbis æquivocis, & amphibologicis absque gravi & rationabili causa, & multo minus juramento firmare ea, quæ sub æquivocatione, & amphibologia dicuntur, quia tota destrueretur civilis, & politica societas, ac humanum commercium, si absque justa, & rationabili causa posset homo loqui, & jurare in sensu diverso ab eo, quem audientes communiter percipiunt, multisque dolis, & fallaciis aditus aperiretur, cum gravissimo præjudicio humanæ societatis, ac humani commercii; ideo dicendum, etiam ob hoc, non posse Marculfam id facere, & per consequens ipsam à veritate aberrare, si oppositum putat.

MENSE JULII.

CAS. I. *PAterfamilias filio suo perpetuò amenti præbet carnes comedendas*

das etiam diebus Veneris, & Sabbathi; eumque laborare facit diebus festis. Q. An licite? 2. An hoc idem fieri possit cum eo, qui actu habet lucida intervalla?

3. *An sit mortale excitare actu amentem ad iram taliter, ut quid turpe, aut blasphemum proferat?*

Resp. Ad I. Affirm. Cum Layman de Legib. c. 10. num. 1. & 3. Giribaldo, aliisque comm. dummodo tamen absit scandalum, contemptus legis, & alius quilibet pravus finis; ac simul cum amente non occupetur alter, qui teneatur ad legis observantiam. Ratio est, quia perpetuo amens, utpote impotens operari humano modo, non subditur legibus ista vetantibus; nam lex, seu præceptum, est vinculum rationis, ut ait Angelicus quæst. 17. de Verit. art. 3. Propterea ministrare illi carnes ad comedendum diebus Veneris, & Sabbati, ac facere ipsum laborare diebus festis, non est illum inducere ad violationem legis, cum ei non subsit; sed est ipsum inducere ad actionem, in eo statu ipsi licitam, ut recte inquit P. Cuniliati de leg. §. 8. in 5. ac proinde in hoc nullum est malum. Dixi tamen, *dummodo absit &c.* nam certe, si id faciendo interveniret scandalum, aut &c.

P id

id facere non liceret, ut explicuimus an: 1749. ad 2. Febr.

Ad II. Resp. Licite fieri non posse, ut habens lucida intervalla laboret in die festo; posse tamen, etiam eo tunc, illi ministrari carnes die Veneris, & Sabbati. Ratio primæ partis est, quia, cum tunc sit sui compos, ac proinde capax, ac potens servare legem, hæc pro ea circumstantia i sum adstringit: quemadmodum juxta Sanchez in Decal. lic. cap. 12. num. 4. & de Matr. lib. 1. disp. 8. num. 23. amentes in una sola materia, à lege adstringuntur quoad reliqua, circa quæ sunt sui compotes, ac usu rationis perfruuntur. Ratio sec. par. est, quia licet amens quandoque habeat lucida intervalla, non per hoc est liber à suo morbo, ad cujus curationem non ita conferunt alii cibi, ut carnes, & ideo etiam tunc possunt ei ministrari. Vide Sanchez l. 2. num. 15. & 16. ac Layman. ibid. num. 3.

Ad III. Resp. Esse mortale excitare actu amentem ad iram taliter, ut proferat quid blasphemum, vel graviter turpe, aut scandalosum; nam hæc gravia sunt ex genere suo. Esset tamen leve, ipsum excitare ad levem iracundiam, ac aliquid veniale. Ratio utriusque est, quia ex una parte nunquam caret culpa excitare ad id, quod malum

lum eſt; id enim eſt poſitive inducere ad malum; ex alia, ipſa excitatio eſt gravis, aut levis, prout eſt malum ipſum, ad quod inducit; ſiquidem per inductionem ad illud, participat, imo ponitur in eodem genere mali. Nec refert, quod amens eo tunc, utpote ſui impos nullo modo peccet; nam ſi non peccat ipſe, peccat tamen inducens, qui eo utitur, tanquam inſtrumento, ad malum perpetrandum, ac eſt cauſa principalis, & quodammodo per amentem malum faciens. Layman ib. n. 13. aliique comm.

CAS. II. *Conſcius Filiusfamilias, quod ſuus Pater plura legaverat ad pias cauſas, importunis precibus eumdem induxit ad mutationē Teſtamenti, & ad relinquendum ipſum hæredem absque ullo onere. Q. An peccaverit, ac teneatur aliquid reſtituere iis, quibus Pater prius Legatum reliquerat?*

Reſp. Neg. Si ſolis precibus, licet importunis, ac proinde ſecluſa vi, metu, mendaciis, ac dolo, id præſtitit. Ratio eſt, quia in tali caſu non peccavit contra juſtitiam, neque contra charitatem. Non contra juſtitiam; quia etiamſi Pater jam plura legaſſet ad pias cauſas, tamen nec ulla perſona, nec ullus locus adhuc acquiſiverat aliquod jus ſupra ſibi legata: & defacto ſi Pater à ſemetipſo Teſtamentum mutaſſet

eodem modo, nulli fecisset injuriam, atque injustitiam. Propterea cum per inductionem Patris ad mutationem Testamenti Filiusfamilias nullius jus proprie violaverit, consequens est, quod etiam ipse non peccaverit contra justitiam; cujus læsio solum intervenit, quando læditur jus alienum. Hinc cum obligatio restituendi, ratione damni dati, sine violatione justitiæ non emergat, ut supra notavimus ad 2. Maii; ideo dici debet, quod Filiusfamilias in casu ad nullam restitutionem teneatur iis, quibus Pater prius Legatum reliquerat. Bonacina de Restit. disp. 1. q. 2. pun. 12. num. 5. Barthol. à S. Fausto Spec. disp. 18. quæst. 1. & clare decisum videtur in l. ult. C. *Si quis aliquem testari prohibuerit*, ubi dicitur, eum, qui blanditiis, sine vi, metu, mendaciis, vel dolo, Testamentum mutari, aut Legata transferri in alterum facit, ad restitutionem non obligar Neque peccavit contra charitatem; nam potius ordinata Charitas postulat, ut quisque sibi velit bonum aliquod, quàm aliis, præcipue si Filius habeat familiam numerosam &c. Excipe tamen casum, quo Filiusfamilias id fecerit ex odio, vindicta, vel alio pravo animo; tunc enim certum est, quod ratione istius pravi animi peccasset contra charitatem.

CAS.

CAS. III. *Insolescentibus filiis, Materfamilias quandoque jurat per Deum, se ipsos verberaturam; nec tamen id unquam exequitur. Q. An, & qualiter peccet?*

Resp. Cum dist. Vel Materfamilias, talia proferens, eadem profert cum animo vere jurandi, ac implendi id, quod jurat: vel non. Si non, sed hisce verbis utitur veluti quodam modo usurpato ad deterrendos filios, ut ab insolentiis desistant, ac recte se gerant; dico, ipsam quidem peccare, quoties id facit, peccato irreligiositatis, quatenus irreligiose, ac ex passione sic nominat Deum, cujus sanctum, ac terribile nomen vel debita cum veneratione nominandum, vel omittendum est; sed non peccare mortaliter: tum quia id facit ex quodam passionis impetu, advertentiam, ac deliberationem in malum minuente; tum quia non habet animum formaliter abutendi nomine Dei, ipsumque injuriandi. Si postea prædicta profert cum animo vere jurandi, ac implendi id, quod jurat; subdistinguo: vel talia proferendo jurat, se filios verberaturam verberatione discreta, & proportionata insolentiæ filiorum; & in tali casu dico, quod quoties id non exequitur, absque rationabili, ac vere urgenti motivo, peccat mortaliter contra Religionem, eo quia in re gravi violat promissionem

missionem juratam, de re licita, imo præcepta parentibus; item mortaliter peccat contra obligationem officii sui; cùm parentes teneantur ex officio objurgare & castigare filios discolos, ad eorumdem emendationem ac salutem; nam discreta verberatio expedit ad Dei obsequium, filiorumque emendationem. Sanchez in Decal. lib. 5, cap. 9. num. 16. Vel jurat, se illos verberaturam verberatione indiscreta, & improportionata insolentiæ filiorum; & tunc dico, ipsam peccare mortaliter sic jurando, nisi defectus plenæ advertentiæ, aut deliberationis ipsam excuset: sicuti enim mortale est, ipsos verberare indiscrete, ac immoderate, juxta Bonacinam in Decal. disp. 6. quæst. un. pun. 6. n. 5.; ita quoque mortale est, plena cum advertentia ac deliberatione jurare verberationem indiscretam, ac immoderatam; proinde talis verberationis omissio Matrisfamilias in casu non est culpabilis; quemadmodum neque esset culpabilis omissio verberationis etiam discretæ, si hæc omitteretur ob interpositionen amici, veniam pro aliqua vice obtinentis, ne sequatur aliquod gravius malum. Vide Sanch. l. c. ac Girib.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. *RUffilius invisendæ Amasiæ causa facit in die jejunii longum, ac laboriosum*

laboriosum iter; unde postea valde fatigatus jejunium fregit. Q. An fractio jejunii sit ei imputabilis ad culpam?

Resp. Cum dist. Vel Ruffilius, suscipiendo tale iter longum, ac laboriosum, prævidit, quod illud faciendo fieret moraliter impotens ad jejunandum tali die; vel non prævidit. Si prævidit; dico, fractionem jejunii esse illi imputabilem ad culpam, eo quia, stante tali prævisione, tenebatur abstinere ab illo itinere longo, & laborioso; cum præceptum obligans ad aliquid, simul & semel obliget ad non apponendam voluntarie impedimentum executioni rei præceptæ, ac virtualiter prohibeat omnes actus, qui sunt causæ non rationabiles omittendi ejusdem præcepti observantiam; ut docent innumeri DD. apud Bossium disceptat 4. Si non prævidit; dico, fractionem jejunii, etiamsi ex ejus culpa proficiscentem, non esse illi imputabilem ad culpam; quia impotentia vere talis excusat; nam ad impossibile nemo tenetur, quocumque ex capite isthæc impossibilitas proficiscatur, ideoque etiamsi proveniat ex causa aliunde culpabili.

CAS. II. *Vivit Sergius cum paupere Concubina, perinde ac si esset sua Uxor; & de facto in tota vicinia legitima ejus Uxor reputatur; Sergius enim eidem consignavit nedum*

dum clavem domus, verum etiam omnes alias claves, quas tenere solent legitimæ uxores. Jam vero contigit, quod illa, inscio Sergio, plures ejusdem res domesticas vendidit, puta, vestes, linteola, subuculas, aliaque hujusmodi, cum Sergii damno notabili, quorum etiam pretium consumpsit. Q. An qui penes se habent hujusmodi res emptas, inconfusas, aut à propriis discernibiles, teneantur eas Sergio reclamanti restituere?

Resp. Cum communi affirmative. Res enim clamat ad Dominum, & sic in casu ad Sergium, qui est verus Dominus hujusmodi rerum adhuc extantium; nam, cum Concubina earumdem dominium non haberet, non potuit tale dominium transferre in emptores, qui propterea tenentur eas restituere Sergio. Nec istos eximit ab hoc onere consignatio clavium ab eo facta Concubinæ; etenim non per hoc ipsam effecit Dominam rerum domesticarum, sed tantum custodem; proindeque ementes ab ipsa, excusantur quidem à peccato, si bona fide emerunt; non tamen ab onere restitutionis, si penes ipsos res adhuc exstat: ut patet in eo, qui bona fide aliquid emit à fure, quem (saltem in casu, quo nequit emptionis contractum rescindere, ac pretium à se solutum recuperare) DD. communiter obligant rem Domino restituere.

CAS.

CAS. III. *Commisit Ammonius incestum cum propria Sorore; cum tamen confitetur, reticet Sororis circumstantiam, exprimitque, se peccasse cum Consangvinea. Q. An irrita sit talis Confessio?*

Resp. In sententia admittentium necessitatem exprimendi circumstantias notabiliter aggravantes, talem Confessionem per se irritam esse, eo quia incestus cum consangvinea in primo, & etiam in secundo gradu, importat quid plus (& quidem notabiliter) deformitatis, irreverentiæ, ac impietatis, quam cum consangvineis in aliis gradibus; ut ex eo fit manifestum, quod Episcopi communiter Incestum sibi reservant in primo & secundo gradu, non sic in aliis. Quoniam vero patroni sententiæ contrariæ suam quoque opinionem dicunt in praxi tutam, ut videre est apud Cardenam Cris. dissert. 2. cap. 6. art. 3., eamque, ultra Scotum, & D. Bonaventuram, tradidisse videtur S. Thomas in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæstiunc. 3. & alibi; ideo cohærenter ad hanc sic distingvo: vel Ammonius confessus est penes Confessarium simplicem; vel penes habentem facultatem etiam in casus reservatos. Si primum; dico, talem Confessionem esse irritam, si forte non concurrerint, quæ dederint locum validæ, ac licit Absolutioniæ indirectæ præ-

fati

fati inceſtus. Ratio eſt, quia ſimplex Confeſſarius carebat facultate ipſum abſolvendi à tali caſu reſervato, & ſic non potuit ipſum valide abſolvere. Si ſecundum; dico, talem Confeſſionem per ſe non eſſe irritam, ſed validam. Ratio eſt, quia licet inceſtus cum Sorore vere gravior ſit, quã cum ſangvinea ulterioris gradus; tamen magis ac minus non variant ſpeciem, & malitia ſpecifica utriusque in ambobus caſibus conſiſtit in gravi injuria facta ſanguini per illicitam copulam; unde, exprimendo ſe peccaſſe cum conſangvinea, expreſſit Ammonius totam malitiam ſpecificam peccati à ſe commiſſi. Hinc cum confeſſus fuerit, ac obtinuerit abſolutionem à Confeſſario, qui valide poterat ipſum abſolvere ab inceſtu, etiam cum Sorore, valida dici debet talis Confeſſio.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. *Titius Mercator, ut daret mutuum amico, reliquit certam quamdam negotiationem, ratione cujus illi ceſſat lucrum; ſed ratione ſuæ induſtriæ tantundem acquirit ab alio exercitio, cui ſe applicuit, ac ſi pecuniam implicaſſet. Q. An juſte poſſit exigere à Mutuatario lucrum ceſſans ob negotiationem omiſſam.*

Reſp. Affirmative. Ratio eſt, quia lucrum, quod Titius percipit à novo exercitio,

citio, nullo modo dependet ab Amico mutuatario, cum hic nullum præstet influxum in tale exercitium; nec proprie Titio provenit ratione mutui, sed ratione exercitii, cui ipse se applicuit, & in quo se exercet; propterea non impedit, quominus Titius juste exigere valeat ab amico pactam compensationem lucri sibi cessantis ob negotiationem omissam: ex quo enim tali novo exercitio lucrativo se applicuit, non cessit juri suo in ordine ad dictam compensationem, quam proinde licite exigere potest. Neque dicas: Non facta mutatione Titius percepturus non fuisset hujusmodi lucrum ex tali exercitio; ergo mutuatio est causa talis lucri, quo proinde compensatur non perceptum ob omissam negotiationem. Contra enim: in hoc argumento intervenit fallacia *à non causa, ut causa*, ut inquiunt Dialectici: hinc sicuti recte non concluderet dicens: Si tibi furtum factum non fuisset, non laborasses, neque ex labore tantum lucri percepisses, quantum tibi per furum fuit ablatum; ergo furtum est causa talis lucri, sicque fur nihil restituere tenetur; ita nec recte concludit objecta ratio; per consequens Titius Mercator potest utique exigere &c., quidquid in contrarium dicat Lessius de Just. cap. 20. dub. 11. n. 85. Vide Rosignolum de Mut. & Usur. disquis. 6. §. 5.

CAS. II. *PArochus excommunicatus denunciatus assistit Matrimonio Parochiani, qui in articulo mortis ducit Uxorem, quam ante habebat Concubinam. Q. An valide, ac licite assistat?*

Resp. Valide, ac licite assistere; dummodo tamen non sit hæreticus, vel actu à Beneficio depositus. Ratio quoad valide in primis desumitur ex declaratione S. Congregationis, relata à Fagnano in cap. *Quod à prædecessore* n. 81. de Schismat. tom. 6. Deinde assistentia Parochi non est actus jurisdictionis, sed auctoritas præstita per præsentiam testis auctorizabilis; ut patet ex eo, quod actus jurisdictionis nequit fieri ab invito, & contrariam intentionem habente; & tamen valet Matrimonium contractum coram Parocho invito, ac Sponsos increpante; ut pluries declaravit eadem S. Congregatio. Ergo cum, non obstante Excommunicatione, adhuc in eo perseveret cum Beneficio isthæc auctoritas, valide assistit &c. Ratio postea quoad licite hæc est, quia talis assistentia non est mala ex genere suo, cum non sit exercitium Ordinis, aut jurisdictionis, quod per Excommunicationem tantum impeditur; nec est mala, quia prohibita, cum non constet de jure id prohibente: ergo tali Matrimonio assistit etiam licite. Neque dicas, hanc assisten-

tiam

tiam esse communicationem, ab Ecclesia prohibitam excomunicatis. Contra enim: ut hæc fiat licite, non requiritur necessitas absoluta, sed sufficit necessitas ad melius esse, imo & utilitas, ut constat ex illis causis excusantibus, *Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.* Porro quis neget, inesse contrahentibus in præfato casu hanc necessitatem, vel saltem utilitatem, præcipue si degant in loco valde dissito ab Ordinario. Rosign. de Matr. 1. prænot. 29. n. 1. & 4.

CAS. III. *Sergius initurus Matrimonium per Procuratorem, mittit speciale mandatum fœminæ, ut hæc nomine ipsius illud contrahat cum Sponsa; quod illa de facto peragit. Q. An tale Matrimonium sit validum?*

Resp. Affirm. Ratio est, quia nullibi reperitur præscriptum, quod nequeat fœmina ad id deputari, & ad id peragendum aliud non requiritur, quam quod habens speciale mandatum, nomine sui principalis, deferat, ac respective acceptet ab altera parte consensum in Matrimonium; quod, ut patet, æque effici potest à Fæmina, ac à Mare; ideoque dicendum, quod si in casu id fiat, tale Matrimonium est validum, Sanchez, Rosignolus, & alii comm.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I *EUstorgius, vir improbus, sæpissime solicitat ad turpia Rosam suam Cognatam, in eadem domo manentem, quæ multoties ob ejus importunas preces, & minas, assentitur, & absque ulla dispensatione reddit, ac etiam petit debitum à Viro suo. Accedit tamen frequenter ad Sacramentum Pœnitentiæ cum animo vere abstinendi à nefario concubitu Cognati. Q. Primo, an Rosa sit capax Absolutionis; & quæ remedia sint ei assignanda à Confessario, ut impediat tale peccatum? Secundo. An Confessarius teneatur eam admonere de impedimento Affinitatis, contracto cum Marito in ordine ad copulam? Tertio. An de licentia Rosæ possit Confessarius monere ejus Cognatum, ut abstineat à tali nefario incestu; & quomodo in tali monitione debeat se gerere Confessarius?*

Resp. Ad primum cum dist. Vel Rosa multoties peccato consentiens, & ad Pœnitentiæ Sacramentum frequenter accedens cum animo &c. dat aliquod signum emendationis; vel non. Si non; dico, ipsam pro eo tunc non esse capacem Absolutionis; illa enim nullimoda emendatio, non obstante frequenti accessu ad Pœnitentiæ Sacramentum, satis denotat, ejusdem animum abstinendi à nefario concubitu Cognati proprie non esse verum, sed apparentem, ac imaginarium;

imaginarium; ac proinde, usquequo vere non dat aliquod emendationis signum, illi suspendenda est Absolutio, eidem suggerendo, quod procuret non stare sola cum solo; & si Cognatus eam insequitur, ipsique minatur, ejusdem minas non timeat; & si hic eas exequi tentat, quod vocet domesticos, & si opus est, quod sumpto aliquo prætextu, hortetur Virum suum ad habitandum divisim à fratre; interim Deo enixius se commendans, qui adjutor est in opportunitatibus, in tribulatione. Si postea ipsa dat aliquod signum emendationis; tunc dico, ipsam esse capacem Absolutionis, hancque ei posse licite impertiri, si vere ostendit animum abstinendi &c. ac adhibendi præscripta remedia; nam tunc efformari potest judicium prudens, quod ipsa habeat de præcedentibus verum dolorem, ac firmum propositum amplius non peccandi in illa occasione, eamque, Deo opitulante, avertendi; maxime cum non sit volita, ipsaque faciat, quod potest, ad illam evadendam. Cardenas dissert. 40. cap. 5. n. 123.

Ad II. Resp. pariter cum dist. Vel monitio speratur profutura; puta, quia hæc in posterum eam magis avertet à peccando cum Cognato, & ipsa probabiliter non petet debitum à Marito ante obten-

tam

tam diſpenſationem; & tunc dico, Confeſſarium teneri ipſam admonere, quod debet quidem reddere Marito petenti, ipſa tamen non poteſt ab illo petere debitum; ob inceſtum commiſſum cum Cognato, antequam obtinuerit diſpenſationem ab Epiſcopo, vel Confeſſario privilegiato. Ratio eſt, quia ſic melius præcludit aditum novo relapſui Pœnitentis. Vel monitio non ſperatur profutura; & tunc dico, Confeſſarium non teneri ipſam monere, imo melius ac conſultius eſſe tacere, ſi ea quoad hoc eſt in bona fide, ac invincibiliter ignorat affinitatem cum Marito contractam. Ratio eſt, quia ipſam monere in tali caſu, eſſet potius ipſi injicere laqueum ad peccandum; quod plane cavendum eſt, ut de ſe patet.

Reſp. Ad III. Poſſe ſuppoſito quod Roſa ſua ſponte, ac expreſſe id ei commiſerit. Ratio eſt, quia ſigillum Sacramentale ex ſe participat naturam cujusvis alterius ſecreti, cujus uſus pendet ex prudenti voluntate deponentis. Hinc ſicuti fidens aliquod aliud ſecretum alicui, poteſt huic permittere, ut in aliqua honeſta circumſtantia, pro ſua prudentia, eodem cum aliquo utatur; ac deponens indulgere, ut depoſitarius in aliquo peculiari caſu utatur re penes ipſum depoſita; ita & Pœnitens;

tens, in cujus favorem inductum est sigillum Sacramentale; potest &c.; sicque, de expressa, & spontanea commissione Rosæ, potest Confessarius monere Cognatum illius, ut abstineat &c. præcipue cum nulla extet lex id prohibens. Suarez. de Pœnit. disp. 34. sect. 4. aliique comm. In hac tamen monitione facienda, opus est Confessario magna prudentia; correcto in primis leniter manifestando notitiam, quam habet de delicto ab eo commisso cum Rosa; dein faciendo illi cognoscere, quam grave sit istud peccatum, ac scandalum Rosæ datum; quanta ob id ipsius simul, ac Rosæ spiritualis miseria, cui periculo subsint æternæ damnationis, ni resipiscant &c. eumque sic hortando ad Confessionem quamprimum, ac veram emendationem, practice ostendet, quomodo in tali monitione debeat se gerere Confessarius.

CAS. II. *Cum ex promissione nuptiarum, & adulterio, factis, stante eodem Conjugio, oriatur impedimentum Criminis: Q. I. An hoc oriatur casu, quo promissio intervenerit sub uno Matrimonio, & adulterium sub alio? Et dato quod tunc non oriatur, ad promissionem, & adulterium prærequiratur Matrimonium consummatum? II. An dicta promissio debeat esse mutua, sincera, & absoluta;*

an vero sufficiat (cum adulterio) promissio ab uno alteri facta, vel etiam promissio facta aut conditionalis? III. An simul cum promissione sufficiat copula absque immissione seminis intra vas; aut copula completa, sed habita cum ignorantia crassa actualis Conjugii? IV. Denique an tale impedimentum incurrant, qui fecerunt quidem promissionem & adulterium, sed inscii, quod his annexum esset tale impedimentum.

Resp. Ad I. neg. quoad utramque partem. Ratio primæ partis est, quia licet Sacri Canones expresse non dicant, utrumque occurrere debere sub eodem Conjugio: tamen id exprimunt æquivalenter, & quantum sufficit ad id percipiendum; nam cap. fin. *De eo, qui duxit &c.*, sic dicitur: *Si quis, Uxore vivente, fide data promisit aliam se ducturum: vel cum ipsa de facto contraxit ..... tolerari non debet* (subintellige Matrimonium) *si prius, vel postea* (nempe, si antequam, vel postquam cum hac secunda contraxit) *dum vixerit uxor ipsius, illam adulterio polluisset.* Ubi notandum, quod ibi est sermo de eadem prima uxore vivente; & de promissione, ac adulterio, factis, *dum hæc vixerit uxor ipsius;* & per consequens de promissione, & adulterio, factis cum eodem Conjugio. Nec valet id, quod ibidem inquit celebris Joannes An-

dreas, ſcilicet quod, etiamſi quis dederit alteri fidem in primo Conjugio, & commiſerit adulterium in ſecundo, adhuc verum eſt dicere, quod, conſtante Matrimonio legitimo, dedit illi fidem, & eam cognovit; & ſic quod ſecundum Matrimonium non habet remorari impedimentum. Non valet, inquam; in primis namque ad hoc reſpondet Abbas Panormitanus ibidem, quod ſemel ac, non obſtante fide uni data ſtante primo Matrimonio, contrahit poſtea ſecundum cum alia, jam per hoc videtur receſſiſſe à fide, ac promiſſionem ipſomet facto retractaſſe; & ſic, conſtante hoc ſecundo Conjugio, ſupereſt ſolum adulterium, quod ſe ſolo non inducit iſtud impedimentum: præcipue cum ideo Jura iſtud induxerint, ne quis uxori viventi machinetur mortem ſpe illam ducendi, cui fidem dedit: quæ ratio ceſſat, ſtatim ac, mortua uxore, non iſtam, cui promiſit, ſed aliam ducere voluit. Deinde ſi promiſſio in uno, & adulterium fuit in alio Conjugio commiſſum, jam hæc duo non intervenerunt *uxore vivente* in ſingulari, ſed viventibus ſucceſſive *uxoribus*; neutrius enim reſpectivo tempore evenit utrumque; prout cæteroquin de utroque fit mentio in præfato cap. fin. tanquam ſecuto *vivente uxore, ac dum vixerit uxor ipſius*. Ergo,

ut oriatur dictum impedimentum, debet utrumque concurrere, stante eodem Conjugio, prout canonicam sanctionem intelligunt Theologi & Canonistæ communiter. Ratio postea secundæ partis est, quia etiamsi Matrimonium nondum fuerit consummatum, tamen carnalis concubitus cum alterius sponsa de præsenti, est verum adulterium, simul involvens etiam malitiam stupri, si hæc erat virgo; est enim adulterium, quatenus est carnalis concubitus cum alteri nupta. Anacletus in 4. Decret. tit. 7. n. 6. Consensus namque, & non concubitus, nuptias facit, ut ait Ulpianus in l. *cum suorum* ff. de Reg. Jur. Cumque Matrimonium definiatur, Conjunctio viri ac mulieris, individuam vitæ consvetudinem continens, ly *Conjunctio* animorum conjunctionem significat. Propterea Matrimonialis contractus, per textum in l. *Nuptias* ff. de Nuptiis, solo animorum consensu perficitur; ideoque inter Sanctissimam Virginem ac S. Joseph verum extitit Matrimonium. Unde colligitur, quod si talis concubitus est verum adulterium, quamvis Matrimonium nondum fuerit consummatum, eodem simul ac promissione concurrentibus, utique emergit Criminis impedimentum. Addidi postea, dictum carnalem concubitum simul involvere etiam

malitiam

malitiam stupri, si fuerit cum virgine; eo quia in casu, ultra injustitiam factam sponso, habenti jus in re, & injuriam irrogatam Sacramento, intervenit defloratio, ac propria fractio claustri Virginalis, &c. quæ est circumstantia specifica, diversa ab illa adulterii, & proinde necessario exprimenda; ut inter alios tradit Puteoborellus de Pœnit. q. 3. art. 4. num. 19. necessitatem hujus expressionis propterea extendens simul ad circumstantiam, & qualitatem personæ, dum agitur de copula cum Sponsa de futuro.

Quantum ad II. Respondeo, necesse non esse, quod promissio sit mutua; sed satis esse; quod ab uno sit alteri facta, dummodo ab hoc sit acceptata. Ratio inprimis desumitur ex cap. *Significasti* 6. *De eo, qui duxit;* ubi legitur: *Si alter fidem eorum dederit de Matrimonio contrahendo:* quæ verba, ut recte notat Anacletus l. c. num. 1. unius promissione verificantur. Deinde nullibi habetur necessitas repromissionis in casu ex altera parte, cujus etiam acceptatio satis inducit periculum captandæ mortis Conjugis (ad quod præcavendum hujusmodi promissionem jura vetarunt,) & sic quoad effectum, ac finem, acceptatio æquivalet repromissioni. Non sufficit tamen simplex pollicitatio, nempe promissio

absque

absque acceptatione; tum quia ſine hac non ita facile inducitur ſpes futuri conjugii, & ſucceſſive votum captandæ mortis; tum etiam quia, cum ſimus in caſu delicti admittendi, & obligationis perſonalis, taciturnitas non habetur pro conſenſu; ideoque requiritur vel repromiſſio, vel ſaltem acceptatio expreſſa promiſſionis factæ ab altera parte; quamvis hæc acceptatio exprimi poſſit verbis, vel ſignis æquivalentibus, ut cum Menochio, & aliis tradit Marcus Paulus Leo in Praxi ad Lit. M. Pœnit. par. 2. de form. diſpenſ. Matr. pag. 199. Non eſt quoque neceſſe, quod promiſſio in caſu ſincera ſit, & facta cum intentione adimplendi quod promittitur; ſiquidem ad inducendum criminis impedimentum non requiritur, quod promittens interne ex animo ſincero & valide promittat, alias cum hujusmodi promiſſio, quantumvis facta cum juramento, utpote dans anſam captandæ mortis, ideoque à Jure reprobata, numquam valida ſit, nunquam induceret iſtud impedimentum. Sufficit ergo, quod ſit ſeria externe, adeo ut, quando fit, non appareat facta ex joco, ac ficte, ſed omnibus circumſtantiis rite perpenſis, parti promiſſariæ videatur vera, & ab ea proinde acceptetur; tunc enim apta eſt provocare ad votum captandæ mortis

conjugis,

conjugis, & sic una cum adulterio sufficit ad pariendum impedimentum, & cum Jo. Andrea, & Sanchez, docent laudatus M. Paulus Leo ibid. pag. 198. & Continuator Oper. Tournely de Dispens. in Spec. part. I. cap. 5. num. 1. in fine: Ecclesia namque, ut ab his perpetrandis, imo & machinandis, ac intendendis, deterreret, apposuit hoc Criminis impedimentum. Denique non est necesse, quod præfata promissio sit absoluta, sed sufficit conditionalis, quamvis conditio apposita esset turpis, aut impossibilis, vel etiam contra substantiam Matrimonii, dummodo sit acceptata. Ratio est, quia, ut per promissionem inducatur præfatum impedimentum dirimens, non est necesse, ut promissio sit valida; cum, sive sit absoluta, sive conditionalis, numquam valida esse possit, ut dictum est, ac aliunde det ansam captandæ mortis, &c., quod leges cavere voluerunt. Ita post alios Continuator Oper. Tournely l. c. num. 2., casum excipiens, quo conditio tali modo apponeretur, ut ipsam promissionem subverteret: puta, si vir puellæ promittat sub conditione, quod eam virginem deprehendat, & in concubitu clare comperiatur ipsam jam diu à virginitate excidisse.

Quantum

Quantum ad III. Respondeo cum communi, non sufficere cum promissione copulam absque immissione seminis intra vas, quidquid sentiat in contrarium Anacletus loco supra cit. num. 13. Adulterium namque est species naturalis luxuriæ consummatæ intra vas fœminæ generationi deserviens; ac proinde hujusmodi consummatio requiritur ad inducendum impedimentum; præcipue cum simus in materia pœnali, ut tradit etiam Anacletus ipse in sua Theologia Moral. Tract. 14. dist. 14. quæst. 4. §. 9. num. 93. simplex namque penetratio non est adulterium, nisi inchoatum, & quando lex inducit aliquid ex facto aliquo, requiritur, ut illud factum sit perfectum, & non inchoatum tantum, maxime in pœnalibus; ut docent Panormita l. c. num. 2. Innocentius de Sponf. aliique passim. An postea sufficiat copula completa, sed habita cum ignorantia crassa actualis Conjugii, affirmat l. c. præfatus Continuator Tournely, quia ignorantia voluntaria, nec à crimine, nec à criminis pœna excusat; & hanc inquit esse communem DD. sententiam. Negat nihilominus Sanchez de Matr. lib. 7. disp. 79. num. 38. & M. Paulus Leo cum aliis, quia adulterium debet esse utrinque formale; imo ignorans non committit adulterium, ut colligi-

tur

tur ex cap. 1. *de eo, qui duxit*, ubi Glossa in v. *insciam*. Nec refert, quod in casu ignorantia Conjugii, utpote crassa, fuerit culpabilis; nam cum hic agatur de ignorantia facti, quælibet ignorantia etiam crassa, excusat à formali adulterio, juxta cap. *Ignorantia* 13. de regula Jur. in 6. & ideo ab incursione hujus impedimenti; nam adulterium non committitur sine dolo malo, l. penult. aff. ad leg. Jul. de Adult.; ubi autem requiritur dolus, non satis est lata culpa, juxta Glossam communit. receptam in l. *Mala negligentia* 266. v. *Dolus* ff. de verb. signif.; ideoque qui habuit copulam completam cum ignorantia actualis Conjugii, quantumvis crassa, non contraxit impedimentum. Ita præfati DD. quorum sententia, quamvis revera sit minus communis, mihi tamen videtur valde probabilis, ob rationes allatas. Et ad rationem in contrarium dico ignorantiam voluntariam eo tunc nec à crimine, nec à pœna excusare, quando delictum est commissum sub ea formalitate, cum qua prohibitum est sub tali pœna; secus vero quando commissum fuit absque tali formalitate; prout explicari posset innumeris exemplis. Porro impedimentum, de quo est sermo, utique inductum est in pœnam, &c. ast in pœnam promissionis cum adulterio formali, nimirum positive cognito ab utro-

que

que concumbente, prout clare colligitur ex illis verbis cap. 1. de eo, qui dixit: *Quia dignum non est, ut prædictus vir, qui scienter contra Canones venerat, lucrum de suo dolo reportet*, ubi notandum ly *scienter* quod plane exprimit, ac importat non ignorantiam voluntariam, sed positivam certam notitiam. Insuper ante mox citata verba, habentur hæc alia: *Quod tam mulier erat inscia, quod ille aliam haberet uxorem viventem, &c.* dicitur, nedum posse inter eam & illum virum consistere Matrimonium, sed insuper, si ipsa velit, tenetur hic eam ducere. Ergo signum evidens est, quod impedimentum emergit ex promissione & adulterio utrinque cognito positive.

Ad IV. & ultimum respondeo affirm. Si enim Censuras excipias, ad quas incurrendas requiritur contumacia, ideoque earumdem notitia, omnes aliæ pœnæ, sive statutæ per modum inhabilitatis, sive etiam appositæ principaliter in pœnam delicti incurruntur ab eo, qui delictum, cui annexæ sunt, commisit materialiter ac formaliter tale; ut patet in impedimento affinitatis orto ex copula fornicaria, quod ex una parte impositum est in pœnam delicti carnalis, ex alia, teste Pichler contrario lib. 4. Decr. Tit. 7. contrahitur etiam à fornicantibus

tibus cum ignorantia ejusdem. Ergo idem dicendum de reliquis, adeoque etiam de impedimento Criminis: Canones namque ſtatuentes impedimenta, nullibi requirunt vel hujus, vel aliorum impedimentorum notitiam, ut hæc contrahantur: eaque eſt univerſalis conſvetudo, ac praxis, ut qui voluntarie poſuere delicta, quibus hæc impedimenta annexa fuere ab Eccleſia, his irretiti habeantur, ac propterea diſpenſatione indigentes, quamvis delinquendo ignoraverint, ſe in hæc incurrere. Vide Pyrrhum Corradum Prax. Diſpenſ. Apoſtol. lib. 8. cap. 9. num. 7.

CAS. III. *Vacante pingvi Beneficio jurispatronatus, duo ad illud præſentati fuere, unus à patrono Eccleſiaſtico, alter à compatrono laico, prætendente, ſe habere duas nominationes; cumque poſt diſpendium in lite hic id probare non poſſet, facta fuit per transactionem ſecreta compoſitio inter partes, ut etiam compatronus laicus nominaret præſentatum à Patrono Eccleſiaſtico, ac poſtmodum Inſtitutus in Beneficio, patrono laico reficeret expenſas factas in lite, & quotannis ſolveret modicam penſionem jam præſentato ab eodem laico compatrono. Q. I. An licita fuerit hæc compoſitio? II. An patrono liceat poſt præſentationem unius, alium præſentare? III. An jus patronatus partim*

Laicalis,

Laicalis, & partim Ecclesiastici, Ecclesiasticum sit, an vero laicale?

Resp. ad I. Neg. Siquidem in cap. *Constitutus de Transact.* expresse habetur, quod *hujusmodi transactiones speciem continent simoniæ*, ideoque illicitæ sunt; ut etiam ex eo patet, quod obligatio, quæ imponitur instituendo, nempe reficiendi patrono factas expensas in lite, priusque ab hoc præsentato solvendi quotannis pensionem, est onus grave temporale eidem impositum pro re spirituali, eoque ad hanc ipsi viam aperire, & quoddammodo istam emere; quod apertam continet simoniam. Hinc sicuti illicitum est, ac simoniacum, etiam legitima authoritate resignare Beneficium in favorem alterius, quando resignans ab hoc recipit expensas factas in illo obtinendo, ut constat ex cap. *Cum pridem de Pact.*, quia pecunia, quæ datur, recipitur pro re spirituali, quæ resignatur, ut ibidem ait Glossa v. *Non diximus*; ita, &c., maxime cum aggravare pecunia, ac pensione instituendum, solius sit Ecclesiasticæ Potestatis, ac jus huic competens. Ergo illicita fuit dicta compositio.

Ad II. Respondeo, licere Patrono laico (si id faciat, antequam præsentatus fuerit ab Episcopo institutus) non vero Ecclesiastico, ut constat ex cap. *Cum autem de Jurepatron*,

repatron, cujus diſcriminis hanc rationem aſſignat Gloſſa in cap. *Si laicus eod. Tit. in* 6., quia nempe Patronatus Eccleſiaſticus plus temporis habet ad inquirendum de Clero aliquo digno, & habili; nam à die habitæ certæ notitiæ vacationis Beneficii, habet ſex menſes ad præſentandum; Patronus vero laicus quatuor menſes tantum, ut ex eod. cap. *Si laicus*. Hic tamen nota, quod cum dicitur, Patronum laicum poſſe variare, ac alium præſentare, id non intelligitur *privative*, quatenus poſſit jam præſentatum excludere, & alium loco illius ſubſtituere; id enim facere non poteſt; ſed intelligitur *cumulative*, hoc eſt, cumulando ſecundum cum primo, & ſic etiam alium nominando, ac præſentando. Neque id facere poteſt toties, quoties voluerit, ſed ſemel tantum; nam Jura loquuntur de duobus, & non de pluribus ſucceſſive præſentatis, ut notatur in d. cap. *Cum autem*; ubi v. *Verum Collegium* è contrario dicitur, quod ſi Patronus Eccleſiaſticus etiam cumulative alium præſentet, præſentatio non tenet; ſed prior ſuſtinetur, dummodo ſit idoneus, ea ratione, quod *qui prior eſt tempore, jure potior eſſe videtur*, ut concludit præf. cap. *Quod eſt* 24. de Jurepatron. in 3.

Ad III. Reſpondeo, in ſe eſſe proprie mixtum; ſed quantum ad formam examinis per concurſum, cenſeri laicale, ut apud Fagnanum in 3. ad præcit. cap. *Cum autem* n. 80. reſpondit S. Conc. Congregatio, etiam in caſu, quo Compatroni Eccleſiaſtici eſſent plures, & Patronus laicus unus tantum, hiiſce verbis: S. *Cong. Conc. re diligenter examinata, cenſuit, jus patronatus mixtum Laicorum pro una parte, Eccleſiaſticorum pro duabus, cenſeri Laicale, quoad hoc, ut non requiratur forma examinis per Concurſum.* Propterea, licet in Parochiali de jure patronatus Eccleſiaſtico, Examen fieri debeat per Concurſum, ut ſtatuit Tridentinum Seſſ. 24. cap. 18., tamen forma concurſus non requiritur in collatione Parochialium jurispatronatus mere laicalis, ut apud eundem Fagnanum ibid. n. 21. declaravit præfata ſacri Conc. Congregatio; neque in Collatione Parochialium jurispatronatus mixti, ut conſtat ex Decreto ſupra relato per extenſum. Hinc qui præſentatus fuit à Patrono, vel (ſi Patroni plures ſunt, ad diſcordes) qui habuit plures voces, ac in ſufficienti numero, ille præfertur, ſi per ſimplex examen (ipſi tamen factum ab Examinatoribus Synodalibus) & quoad ætatem, mores, aliaque requiſita, judicetur idoneus, & ab

Ordinario

Ordinario approbetur. Dixi, *si habuit voces in sufficienti numero*, casu enim, quo nemo ex præsentatis, fuerit præsentatus à pluribus partibus comparatione minorum, puta, ex decem vocibus decem Patronorum discrepantium, non habuerit saltem quinque, præsentatio valida non est, ac in eo casu subintrat necessitas formæ examinis per Concursum inter ipsos præsentatos tantum, prout ab eadem S. Congregatione decisum refert Pax Jordanus Elucubr. libr. 10. Tit. 8. de Collat Parochial. num. 56. hisce verbis: *Veniente vacatione Parochialium de jurepatronatus Laicorum, quando plures sunt præsentati, requiritur examen per Concursum inter ipsos præsentatos tantum; ex his, qui, facto examine, idonei ab Examinatoribus renunciati fuerint, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit, atque illum, & non alium instituet:* hic enim subintrat inspectio, quod quoties Patroni plures præsentant, quorum neuter sufficientem vocum numerum reportat, censentur ea intentione id facere, ut dignior ex approbatis, ad mentem Concilii d. cap., & Constitutionis *In conferendis* 33. S. Pii V., ab ipso Episcopo eligatur. Si tamen in discordia decem Patronorum, ut præfatum est, quis præsentatus quinque voces reportaverit, tunc præ-

sentatio

ſentatio valida eſt, tanquam facta à majori parte Patronorum reſpectú minoris, licet non ſit facta à majori omnium: ſiquidem in hoc differt præſentatio ab Electione, quod in hac non ſufficit, quod quis eligatur à pluribus partibus comparatione minorum, ſed requiritnr major pars Collegii cap. *Eccleſia l.* 1. *de Elect.* & *Clement. Exivi de Verb. ſignif.*, in illa vero ſufficit, quod quis eligatur à pluribus partibus comparatione minorum, cap *Quoniam* de Jurepat.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. *Fortunius, cum advertentia, & deliberatione, ſufficienti ad mortale, has protulit propoſitiones*: Poſſim abnegare Deum, ſi me non vindicem de inimico meo. In contemptum Dei volo me vindicare. Q. *An utraque ſit blaſphemia hæreticalis?*

Reſp. Primam non videri blaſphemiam hæreticalem; potius namque videtur imprecatio quædam cum irreverenti Fidei nominatione, aut ſpecies quædam juramenti execratorii, quam blaſphemia: ſicuti cum dicitur; *Poſſim mori, ni te percutiam*, non eſt blaſphemia, ſed ſpecies quædam juramenti execratorii, lato modo ſumpti. Neque dicas cum Giribaldo in l. Præc. Decl. cap. 6. dub. 3. num. 33. in

præfata

præfata propoſitione tacite includi propoſitionem affirmativam negandæ fidei, ſi in eo eventu non ſequatur vindicta; item includi pravum affectum negandi fidem, cum conditio non imponatur ex parte negationis, ſed ex parte rei; ſicque in actu conditionali poni in eſſe aliquid, nempe, voluntatem de præſenti negandi fidem; &, ex blaſphemia illa conditionali, ſignificari, fidem noſtram non eſſe firmam, cum poſſit ab eventu pendere. Contra enim, nego aſſumptum quoad utramque partem: ſicuti enim ex quo aliquis dicat; *Poſſim mori, ſi te non percutiam*, inde non infertur, in hac propoſitione contineri affectum de præſenti in ordine ad optandam ſibi mortem, vel eidem ſemetipſum ſubjiciendi, ſi non ſequatur percuſſionis effectus; ſed tantum intervenit illa dictio verbalis, ac voluntas inefficax; ita hoc idem dicendum in caſu illius propoſitionis: *Poſſem abnegare Deum, &c.*; tunc namque verum non habet animum unquam Deum denegandi, ſed potius hujusmodi propoſitio hunc facit ſenſum: Tam firmam voluntatem habeo ſumendi de meo hoſte vindictam, quantam, data proportione, teneo voluntatem non negandi Deum. Tamburinus in Decalog. lib. 2. cap. 5. num. 22. Quan-
R tum

tum ad II. Reſpondeo cùm diſtinctione: Vel Fortunius proferens; *In contemptum Dei, volo me vindicare*, protulit hanc propoſitionem, intendendo, quod Deus impedire non poſſet ejus vindictam: & tunc certe fuit blaſphemia hæreticalis, cum negaverit Deo, poſſe ipſi impedire vindictam, quam indubie impedire poterat, utpote omnipotens, adeoque valens, ante vindictam, ipſi mortem immittere, vel, &c. & ſic vindictam impedire. Vel eamdem protulit, intendendo præciſe ſumere vindictam, quantumvis hæc Deo diſpliceret, utpote ſui ac proximi ejusdem offenſa; & tunc dico, hanc non eſſe blaſphemiam hæreticalem, cum nihil exprimat contra fidem, ſed tantum in proferente oſtendat perverſam, ingratam, ac obſtinatam voluntatem peccandi, ulciſcendo; ita Suarez, aliique.

CAS. II *Maritus negat debitum Uxori petenti; vel, ipſa invita, diſſolvit actum cum ea ceptum ante ſeminationem utriusque, ne multiplicentur filii, quos in majori numero alere non poſſunt. Q. An licite id faciat; II. An complendo actum conjugalem, eidem liceat deſiderare non concipi prolem?*

Reſp. Quoad primam prioris quæſiti partem cum diſtinctione: vel Maritus negans debitum Uxori petenti, id facit inter-

veniente

veniente in ea periculo incontinentiæ, vel ſecluſo ab ea tali periculo. Si primum; dico, ipſum illicite id facere, quia ſalus ſpiritualis Uxoris multum præponderat amotioni mali, cui per debiti negationem Maritus in caſu obviare prætendit; ſiquidem ibi intervenit periculum animæ Uxoris, & agitur de avertendo gravi malo morali; non ſic vero hic; unde urget illud divinum præceptum 1. ad Corinth. 7. inculcatum per Apoſtolum iis verbis: *Uxori Vir debitum reddat. Nolite fraudare invicem...... revertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram.* Et hoc eo vel maxime; quia ſi maritus, in hac circumſtantia, hunc actum juſtitiæ ſimul & charitatis erga uxorem exerceat, ipſomet Domino teſte, cætera neceſſaria ipſi adjicientur: qui enim Cœli volatilia, & alia irrationabilia paſcit, rationabilia curare non deſinet, ideoque & Maritum cum tota ejus familia, ſi faciet, quantum eſt in ſe, jactabitque curam ſuam in Dominum; juxta illud: *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet.* Si ſecundum; dico, plures affirmare tunc id licite fieri à Marito, eo nnixos fundamento, quod, ſicuti magna incommoditas, ac ſumma difficultas ſolvendi propria debita, in aliis materiis excuſat ab horum ſolutione,

ne, ita & à ſolutione ſeu redditione debiti conjugalis in caſu; præcipue cum per aliorum liberorum procreationem grave inferretur damnum jam procreatis. Probabilior tamen, atque communior videtur negativa ſententia; in primis, quia etiam in hoc caſu, valet ratio mox adducta de non deficientia Divinæ Providentiæ, quæ nulli deeſt facienti, quantum eſt in ſe; vel enim Deus faciet non concipi prolem ex concubitu habito cum uxore; vel etiam proli exinde habitæ providebit aliunde, ſi parentes eam alere non poterunt à ſemetipſis: Deus namque eſt *adjutor in opportunitatibus*, nec ulli deeſt in neceſſariis. Deinde negatio debiti petiti directe opponitur fini, ſi non unico, ſaltem principali ipſius Sacramenti, ac fruſtraneam reddit illam mutuam poteſtatem, quam de jure divino, ac ratione contractus, uterque conjux habet in corpus alterius. Denique primaria conjugum obligatio eſt præferenda ſecundariæ illorum obligationi, ad alendos filios tendenti, maxime cum impotentia eos alendi, ob nimiam multiplicitatem, ſit valde dubia, & incerta, &, ut colligitur ex dictis, potius apprehenſa, quam realis, attenta infinita Dei providentia in creaturarum gubernatione; ubi è contra obligatio reddendi debitum ra-
tionabiliter

tionabiliter ac diſcrete petenti, indubia eſt, vera, ac certo juri innixa: & quoad prolem naſcituram melius eſt, quod ſit, quantumvis inops, quam quod nullo modo ſit; ſi enim eam alere non poterunt parentes, ali poterit ex piorum eleemoſynis; ergo prædictum motivum eſt cauſa inſufficiens negandi debitum Uxori petenti, & ſic Maritus probabilius id illicite facit. Nec relevat ratio in contrarium adducta; in primis enim, ut præfata incommoditas, ſeu neceſſitas excuſet à ſolutione debiti, requiritur, quod ea ſit præſens, ac certa, nec poſſit aliter averti, & amoveri, quam deſiſtendo à ſolutione; nam ſecus urget ſolutionis obligatio, etiam quoad alia debita. Porro in caſu incommoditas, ſeu neceſſitas, non eſt præſens, ac certa, ſed tantum metuitur futura; imo eſt mere poſſibilis, ac dubia, cum fieri poſſit, ut, debito etiam pluries Uxori perſoluto, non ſequatur prolis conceptio, vel interim, Deo diſponente, contingat pingvior fortuna. Item requiritur, ut incommoditas, vel impotentia ſit circa ipſam ſolutionem debiti. Jam vero in caſu noſtro res ita ſe non habet; non enim eſt circa ipſam ſolutionem debiti, ſed circa aliquid, quod mere poteſt ſequi ad illam, nempe, quoad ſuſtentandam prolem adhuc ſuſcipiendam, imo

conceptilem:

conceptilem: quod onus emergere potest, & non emergere; & si emergat, suppleri potest subsidio, etiam aliunde habito, puta, eleemosynis &c. Ergo ista causa proprie non videtur satis excusans à redditione debiti petiti; ut inter alios recte tradit Rosign. de Effect. Matr. præn. 3. sect. 5. n. 5. Quod subditur postea de damno emergente jam natis, dico, nimis probare; probat enim, mendicos non posse coire cum Uxore, vix enim quandoque habent, quod ipsis, & Uxori sufficiat; nec tamen ullibi eis interdictum asseritur maritalè commercium, ac summa Dei providentia ipsos, cum magna persæpe succrescente familia, alit. Deinde nil refert, quod de novo geniti aliquod damnum ingerant majoribus natu; huic enim præponderat bonum prolis, ad cujus procreationem de se ordinatur Matrimonium. Hinc ex mutuo consensu possunt quidem Maritus & Uxor à copula abstinere; &, secluso periculo incontinentiæ, in allato casu, utique melius est, quod de communi consensu à copula abstineant; supposita tamen seria Uxoris petitione, longe probabilius videtur, quod huic Maritus nequeat debitum licite negare, ob rationes supra recensitas, quidquid in contrarium cum aliis doceat Giribaldus de Matr. c. 19. dub. 14. n. 101.

Quoad

Quoad 2. postea prioris quæsiti partem, respondeo negative, & quidem etiamsi non interveniat periculum (quo interveniente plane non liceret) cæteroquin in casu regulariter imminens, quod ipse vel Uxor, vel uterque, postea corrumpatur. Ratio est, quia sicuti Uxor ob præfata motiva jus habet, ne Maritus in casu ei debitum neget, proindeque ipsi petenti tenetur, juxta dicta, positive hoc reddere; ita ex quo talia motiva urgeant quoad opus completum, ac perfectum, Uxor quoque jus habet ad operis complementum; sicque Maritus actum, cum ea cæptum, nequit ipsa invita, licite dissolvere. Giribaldus l. c. dub. 7. n. 48. dicens, id esse mortale. Et Rosignolus l. c. prænot. 5. n. 3. solum casum excipit, quo in prosecutione operis Viro immineat magnum vitæ periculum, vel subito alii superveniant concubitum inspecturi, ni Conjuges à cæpto opere desistant: tunc enim, inquit, licita est desistentia, etiam cum periculo pollutionis, seu effundendi semen extra vas, quia ex una parte, in tanto vitæ, aut honestatis discrimine, cessat obligatio prosecutionis; ex alia corruptio, seu effusio eveniens, non est volita, sed præter voluntatem se retrahentis, cum det operam rei licitæ, ad vitam, naturalemve honesta-

tem

tem tuendam. Rosignolus ibid. num. 6. & seq. Quod si Conjuges desistant de communi consensu ante seminationem utriusque, ac secluso ab utroque periculo corruptionis, tunc id licere ad instar aliorum tactuum partium verendarum, tenent Sanchez, Pontius, Palaus, aliique, quos refert, ac sequitur Giribaldus cit. num. 48.

Quantum ad II. Resp. Cum Giribaldo ibid. dub. 3. n. 20. in eo casu ipsi non licere id desiderare desiderio efficaci, ac positive exclusivo finis generandæ prolis; ista enim positiva exclusio directe opponitur fini primario per illum actum intento à natura, & ad quem principaliter ordinatur Matrimonium. Ex quo inferes, multo magis esse illicitum generationi apponere impedimentum, ne proles sequatur. Si tamen hic finis positive non excludatur, sed tantum (attenta inopia, qua ipsi parentes laborant, ac difficultate, qua iidem premuntur in alenda prole) ob id desiderent desiderio mere inefficaci prolem non concipi; tunc dico, satis communiter licitum affirmari hujusmodi desiderium: quia ex una parte, cum nemo teneatur prolem optare, desiderium, quod proles non concipiatur, secundum se, ac ex objecto suo, non est quid malum, sed indifferens; proindeque, si tale desiderium mere concipia-

tur

tur ex motivo egestatis, ac difficultatis, quam quis postea experitur in alenda prole, malum non est: siquidem, semel ac parentes non tenentur prolem procurare, possunt etiam in ordine ad proprium bonum optare, ne ea concipiatur, dummodo non ponant obstaculum ad conceptum; nam cum hic versemur in mero jure parentum, ipsorum conditio potius est attendenda, quam prolis conceptæ. Rosignolus l. suprac. disp. 2. §. 1. n. 3. maxime cum finis præcepti non cadat sub præcepto. Joan. Angelus Bossius de Effect. Matr. c. 7. n. 44. Sanchez de Matr. lib. 9. disp. 8. n. 10. Unde etiamsi Maritus actu vacet copulæ completæ, potest ex dicto fine se liberandi ab incommodis; in inope non modicis, sustentandæ prolis, inefficaci desiderio optare, quod illa non concipiatur, cum non teneatur velle, quod concipiatur; nec ejus conceptioni, ut supponitur, ullum apponat impedimentum.

CAS. III. *Diuturna ægritudine Canonicus factus est impotens exercere munus suum. Q. An ipsi debeantur integri fructus sui Beneficii, necnon quotidianæ Distributiones? II. An eidem, Choro ob infirmitatem non interessenti, liceat percipere portionem quotidianarum distributionum, quæ amittitur à Canonicis, absque legitimo impedimento*

to

to à Choro absentibus; ac præsentibus accrescit?

Resp. Ad I. Tali Canonico impotenti deberi integros fructus sui Beneficii, & etiam quotidianas Distributiones, dummodo ante ægritudinem solitus fuerit Choro interesse. Ratio desumitur ex ipsamet dispositione juris in cap. *Cum percussio* de Cler. Ægrot. ubi habetur: *Secundum ejus ordinem, quæcumque ei, si sanus esset, poterunt ministrari:* ubi notandum ly *quæcumque*; quod verbum omnia includit, ac nihil excludit. Hinc sicuti si sanus esset, ac Choro interveniret, perciperet omnes fructus Beneficii, ac Distributiones quotidianas; ita &c. Abbas in d. cap. num. 6. Fagnanus ibid. num. 11. & concordat textus in c. unico de Cler. non resident. n. 6. Infirmus namque, quoad hæc, ficte, ac juris interpretatione, habetur pro præsente in Choro, ad textum in cap. mox cit. Covarruvias Var. Resol. lib. 3. cap. 13. Addidi tamen, *dummodo ante ægritudinem solitus fuerit Choro interesse;* quia, ut ægroto debeantur Distributiones, duo requiruntur. I. Quod sit vere infirmus, &, attenta sua infirmitate, nequeat Choro interesse. II. Quod ante infirmitatem solitus fuerit Choro interesse, ut declaravit Rota Romana coram Bichio Decis. 16. ac docent

cent Moneta de Distrib. Quot. par. 2. quæst. 5. n. 21. Barbosa de Pot. Episc. alleg. 53. num. 167. & alii.

Ad II. Resp. Pariter affirmative. Ratio est, quia in materia juris accrescendi, portio portioni accrescit, non autem personæ, l. *Cum ex filio* §. fin. ff. de Vulg. & Pupil. substit. nam portio est illa, quæ portionem ad se trahit, ut declarat Ripa in l. *re conjuncti* ff. de Legat. 3. Quemadmodum ergo, ex quo ratione infirmitatis fictione, ac interpretatione juris, censeatur præsens, ipse potest licite percipere portionem principalem Distributionum, quinimo hæc ei debetur, ut dictum est; ita ex quo hæc assumat naturam portionis, cui accrescit, potest ob eamdem rationem, hanc licite percipere, imo ipsi debetur. Ripa l. c. num. 200. Fagnanus in cap. *Licet* de Præben. num. 139. lex enim hic loquens de casu vero, extenditur ad casum fictum; & præsentia ficta æquiparatur præsentiæ veræ, adeo ut fictæ præsens consequi debeat ea, quæ vere præsentibus tribuuntur; ut tradunt Joann. Andreas, & Franchus in cap. *Cum in tua*, num. 3. & 4. de Consvetud. in 6.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. *PEccator publicus, non multo post à gravi peccato commisso, correptus*

ptus fuit apoplexia, adeo gravi, ut illico obmutuerit, nec ullum dederit, aut det externum signum doloris, etiam dubium, ac tenuissimum. Q. An possit absolvi sub conditione?

Resp. Satis probabile esse, quod possit, ex auctoritate, ac doctrina D. Augustini lib. 1. de Adult. Conjug. cap. 28. postquam enim S. Doctor ibi exposuit, se baptizandos putare Catechumenos, qui viventium Conjugiis copulati retinent adulterina consortia, si morbo lethali correpti pro se respondere nequiverint; subdit, eamdem rationem valere de reconciliandis Deo per absolutionem peccatoribus, in proximo mortis periculo constitutis. En verba S. Doctoris: *Ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, si desperati, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto. Quis enim novit, utrum fortassis adulterinæ carnis illecebris usque ad Baptismum statuerant retineri? Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte Pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit:* quibus verbis præsuppositis, sic argumentor. Eadem causa, nimirum, finiendæ vitæ periculum, juxta S. Doctorem, sufficit ad absolvendum

sub

ſub conditione Pœnitentem, qui ex ſe ad extra nullum dedit, nec dat ſignum doloris præcedentium peccatorum, quæ ſufficit ad baptizandum Catechumenum, qui ex ſe ad extra nullum dedit, aut dat ſignum deteſtationis, ac doloris præcedentium delictorum. Atqui imminens mortis periculum ſufficit, ut Catechumeno, peccatori notorio ac publico, conferatur Baptiſma, ex quo in eo ſtatu fortaſſe ſit intra ſe pœnitens: Ergo ex quo etiam peccator publicus fortaſſe ſit in eo ſtatu intra ſe pœnitens, eidem imminens mortis periculum ſufficit, ut poſſit abſolvi ſub conditione: ſiquidem in hoc caſu, vel hic eſt vere interne diſpoſitus; & tunc proſpicitur ejus æternæ ſaluti. Vel non eſt diſpoſitus, & tunc cum Miniſter ſolum intendat conficere, ac conferre Sacramentum in ſuppoſitione debitæ diſpoſitionis, hac non interveniente, Sacramentum non conficitur, cum in tali caſu Miniſter nihil intendat operari; & ſic nulla fiat injuria Sacramento. Neque dicas, Sacramentum ne quidem ſub conditione eſſe conferendum, quando non intervenit prudens motivum ſaltem dubitandi de actuali dolore, ordinato ad Confeſſionem; cum tunc imprudenter credatur intervenire materiam proximam Sacramenti: quod proinde, neque ſub conditione,

ditione, tunc poteſt miniſtrari. Contra enim: dico, in eo caſu intervenire prudens motivum dubitandi de hujusmodi actuali dolore, quantumvis ad extra non manifeſtato: cum enim Deus nolit mortem peccatoris, ſed ut hic convertatur & vivat; & ad hunc finem ſit adjutor in opportunitatibus: pie credi poteſt, quod tunc Deus peccatorem illuminet quoad ſtatum ſuum, ipſique gratiam conferat interne deteſtandi ex toto corde vitam male actam, & quod hic, ſaltem eo tunc non immemor ſuæ æternæ ſalutis, interne vere deteſtetur, ac doleat, quamvis id ad extra non manifeſtet; unde quid vetat, quod Miniſter hoc in caſu ipſum ſub conditione abſolvat? Et ſane ſicuti ad Confeſſionem requiritur dolor, ita etiam ad Baptiſmum in adulto, qui actualia commiſit: ſed juxta S. Auguſtinum poteſt hic baptizari, ſi *intra ſe pœnitens jacuerit*; ergo etiam abſolvi ſub conditione peccator, qui intra ſe pœnitens jacuerit. Nec replices, S. Doctorem ibi loqui de dolore ab extra manifeſtato; nam quoad hanc manifeſtationem ibi S. Auguſtinus ne verbum quidem apponit, & clare loquitur de pœnitentia *intra ſe*, adeoque interna. Unde ibi innuere vult, fieri poſſe, quod, quamvis externe pœnitentia ſeu dolor non manifeſtetur, tamen habeatur

tur interne, & ſic quoad hoc ſufficit, ut Catechumeno Baptiſma, & peccatori abſolutio impertiatur ſub conditione; prout colligitur ex iis verbis: *Quis enim novit, utrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebris usque ad Baptiſmum ſtatuerant retineri? Quæ autem Baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt cauſa, ſi forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit.* V. Alphonſum De Ligorio de Pœnit. num. 483.

CAS. II. *Mater, vel Nutrix, quantumvis monita à Confeſſario, ne noctu teneat infantem in lecto absque debita cautela, proſequitur ibi eumdem tenere, hac excuſatione, quod ibidem ſemper alios tenuit, nec ullius unquam ſecuta eſt ſuffocatio. Q. An hoc juſtificet proſecutionem hujusmodi detentionis? II. An Pater, vel Nutritius, ibidem cum Uxore cubans, & hanc detentionem non impediens, peccet? III. Quandonam detentio infantis in lecto à peccato excuſetur?*

Reſp. Ad I. Neg. Ratio eſt, quia licet ipſi nunquam evenerit caſus ſuffocationis quoad alios ſic detentos in lecto; tamen id ipſi evenire poteſt quoad hunc, imo & evenire poterat quoad alios; cum omiſſio debitæ cautelæ regulariter exponat infantem detentum tali periculo: quod ſufficit, ut Mater, vel Nutrix teneatur vel non detinere infantem in lecto, vel, ſi ibi eum tenet,

net, ſaltem adhibere debitam cautelam; puta, interponendo cervical, aut quid ſimile, ſufficiens ad tale periculum removendum; nam ſecus evincitur amare periculum infantis, ideoque peccat, & quidem mortaliter, etiamſi non ſequatur ſuffocatio; ut tradunt Navarrus Man. cap. 15. num. 14. Roſignolus de Effect. Matrm. prænot. 3. num. 1. & regulariter cæteri; quia ſic tenens exponit ſe periculo ejusdem ſuffocationis, adeoque occidendi hominem, contra legem naturæ, dictantem hujusmodi periculum eſſe evitandum: quamobrem in C. *Conſuluiſti* 2. q. 5. & C. *Quæſitum* de Pœnit. & remiſſ. irregularitati ſubduntur parentes, ex negligentia culpabili, infantes in lecto detinentes, cum periculo ſuffocationis; ac pluribus in Diœceſibus appoſita eſt contra hujusmodi detinentes pœna Excommunicationis, vel latæ, vel ferendæ ſententiæ, prout in hac Diœceſi Bononienſi; ut conſtat ex ultima Diœceſana Synodo, alibi citata: quæ pœna, utpote gravis, gravem quoque & mortalem culpam ſupponit.

Ad II. Reſp. Affirmative, quando id impedire commode poteſt; cum enim ipſe ſit caput Uxoris, & Familiæ, ad ipſum ſpectat Uxorem corrigere, & obviare cuicumque damno, quod inde contigere poteſt,

remo-

removendo periculum. Proindeque si in casu potens infantis detentionem in lecto commode impedire, & eamdem non impediat, peccat. Addo, id etiam constare ex citatis Canonibus; imo quamplures docere, etiam ipsum incurrere in reservationem, ubi detentio infantium in lecto, absque cautela, est casus reservatus, si & ipse cubet in eodem lecto cum infante; siquidem reservatio (ait P. Dominicus Mansi ad 6. cas. reserv. Tabellæ Lucanæ, num. 7.) non afficit solum detinentes, ad quos alias spectat cura infantis, uti est Mater, vel Nutrix (nam secus si extraneus cum infante cubaret, & non Mater, vel Nutrix, ab eadem reservatione extraneus immunis haberetur, quod omnes negant), sed est intelligenda de quocumque detinente cum periculo suffocationis. Propterea cum in casu, quo in eodem lecto cubet etiam Pater, vel Nutritius, detentio periculosa detur etiam respectu ejusdem Patris, ac Nutritii; ideo non est, cur hic, vel ille à reservatione eximatur, & per consequens à peccato. Quoniam vero quoad hoc oppositum sentiunt Rosignolus loco citato num. 3. Mazzuchellus, & alii, si Pater ac Nutritius considerentur ratione sui, ac præcisive ratione capitis respectu Uxoris,

ac familiæ; ideo, ſaltem ex hoc capite, verum eſt, quod Pater, aut Nutritius, hujusmodi detentionem non impediens, peccat.

Ad III. Reſp. Excuſari à peccato. I. Quando ad hujusmodi detentionem compellit, neceſſitas ſeu impotentia aliter faciendi; puta, cum Mater, vel Nutrix, eſt adeo inops, ut cunas non habeat, aut alium locum aptum, ubi infantem reponat; vel culcitras, quibus ipſum in cunis poſitum à frigoris aſperitate defendat; nec ipſi facile eſt eas invenire. Tunc enim, ſi adhibeat poſſibilem diligentiam ad præcavendum ſuffocationis periculum, detinendo infantem in lecto non peccat, eo quia neceſſitas legi non ſubjacet, & ſic ipſam eximit à contraventione, & peccato: præcipue cum ratione diligentiæ adhibitæ remotum cenſeatur ſuffocationis periculum. Quod ſi inquiras, cujusnam diligentiæ uſus cenſeatur facere remotum tale periculum: Dico, remotum hoc toties reputari, quoties inter cubantes in eodem lecto, & infantem, apponitur repagulum, ab hoc eos disjungens & arcens, uti eſt arcus ligneus ſolidus ac conſiſtens; & juxta Panormitanum, Cajetanum ac Navarrum, cervical, vel quid ſimile & aliunde infans ita ponitur in lecto, ut culcitræ & linteola non ſtent immediate ſupra ejus os, ſeu taliter, ut ipſum ſuffocare valeant.

valeant. II. Quando à Matre, vel Nutrice, vigilante, detinetur ad modicum tempus, ne ejulet; aut usquequo ipſe lactetur; ſi enim, interim detinens, ſtet vigilans, tunc amotum eſt ſuffocationis periculum. Cautæ tamen ac circumſpectæ quoad hoc debent eſſe lactantes, facile interim ſomnum capientes; iſtæ enim, ne ſomnum capiant; ac infantem dicto periculo exponant, tenentur aliquantum è lecto aſſurgere, eidemque aſſidere, infantemque lactatum, ac conſopitum, cito cunis reſtituere. Idem dic, ſiqua infantem acceperit, ut ipſum aliquantum calefaceret. III. Quando detinetur infans in die, alio ibi minime cubante, vel ſi ibidem cubat, eo vigilante; tunc namque non adeſt ſuffocationis periculum. Hoc extendit Panormitanus cap. fin. de his, qui fil. occid. ad caſum, quo cum infante in die cubet, qui non ſolet dormire, ſi hic præter conſvetum dormiat, ac puerum opprimat, quia eſt caſus omnino fortuitus, ac præter intentionem, nec volitus in ſe, nec in cauſa. Idemque dicunt etiam Navarrus & Cajetanus, ſi Mater, vel Nutrix, compertum habet ex ſucceſſiva experientia, quod dormiens nunquam locum ſoleat mutare, ſed ubi ſemel ſe collocat, ibidem ſoleat perſiſtere, & ſemper ſe invenire; quia tota ratio prohibitio-

nis consistit in illo periculo, quod propterea ubi cessat, cessat quoque ratio prohibitionis, proindeque peccatum. Unde inferunt, quod si lectus sit magnæ latitudinis, ac infans reponatur procul, ubi stare non solent, nec pervenire alii cubantes, tunc peccaminosa non sit ibi detentio infantis.

CAS. III. *Antequam Titius fieret Clericus, Chirurgiæ, ac Medicinæ studuit; & in eisdem adeo profecit, ut, post lauream, earumdem exercitio quam plura lucratus fuerit. Nunc tamen Clericatui adscriptus, ac in Sacris constitutus premitur paupertate; cui propterea occurrere intendens, quærit: an dictum exercitium ipsi repetere liceat? Quid ei respondendum?*

Respondendum, id ei minime licere, non obtento prius à Papa Brevi Dispensationis. Ratio est, quia licet antiquitus tale exercitium indifferenter liceret omnibus, sive Clericis, sive laicis, ut luculenter ostendit fel. mem. Benedictus XIV. de Syn. Diœc. lib. 13. cap. 10. justis tamen, ac urgentibus de causis, illud postea fuit interdictum Majorum Ordinum Clericis, imo & Minoribus tantum initiatis, qui Ecclesiasticum Beneficium possiderent; ut tradit idem Pontifex ibidem n. 5. quibus propterea, inquit, nunc esse necessarium Apostolicum

ſtolicum Indultum, ut medendi artem valeant exercere. Ergo tale exercitium huic Clerico repetere non licet, Brevi Diſpenſationis à Papa prius non obtento: quod aliter non conceditur, quam certis ſervatis conditionibus, quæ quandoque hæ ſunt: Dummodo non adſit copia Medicorum, & dummodo gratis, & pro amore Dei exerceatur. Aliquando vero apponitur hæc clauſula: *Dummodo nihil petas, ſed à ſponte dantibus recipias.* Et difficilius conceditur quoad exercitium Chirurgiæ, maxime cum facultate inciſionis, vel aduſtionis. Hinc bene conſiderandæ ſunt Clauſulæ in Indulto expreſſæ, nam diſpenſatus ſervare omnino debet conditiones in Brevi appoſitas. Et de facto olim exorto dubio, an Clericus, qui obtinuerat Breve cum illa clauſula, *dummodo nihil petas, ſed à ſponte dantibus recipias,* licite poſſet convenire cum aliqua Communitate, ut, pro ſua opera & labore, Univerſitas ipſa eidem præſtaret certam annuam, ſeu menſtruam ſummam vulgo *ob pactum, ob ejus meritum.* Sacra Congregatio Epiſc. & Regul. in una Terracinen. die 6. Sept. 1697. negative reſpondit, eo quod fortaſſe non omnino gratis datum reputavit tributum *ob pactum.* Vide caput decimum, ſupra indicatum, Benedicti XIV. ubi perdocte, more ſolito, à n. 1. ad 11. incluſive, materia hæc pertractatur.

ANNO

ANNO MDCCLVII.
MENSE JANUARII.

CAS. I. *MUlier exponit Parocho in Confessione, quod cum ipsam Communicans fortuito dedisset ei duplicem formulam, ipsa detulit unam ex his domum suam, qua sequenti die semetipsam communicavit, Q. Quot peccata commiserit, & an Parochus valeat ipsam absolvere?*

Resp. Cum dist. Vel Mulier, talia peragens, operata est bona fide, putans nempe, ex quadam simplicitate, aut invincibili errore, ea sibi licere; & in tali casu dico, ipsam talia agendo formaliter non peccasse, sed solum materialiter; ideoque nihil intervenire, à quo Parochus eam nõ absolvat: cum deficiente formali malitia in operante, desit quoque materia Absolutionis. Vel talia peragens operata est mala fide, sciens nempe, aut practice dubitans, ea sibi non licere; & tunc dico, ipsam quidem multipliciter peccasse; Parochum tamen posse illam absolvere. Peccavit multipliciter; eò quia commisit, primo, peccatum gravis irreverentiæ erga SS. Eucharistiæ Sacramentum, temere sacram formulam manu propria ex ore extrahendo. Secundo, gravis inobedientiæ contra Ecclesiæ præceptum, eamdem tangendo, domumque asportando. Tertio, inobedientiæ simul & sacrilegii,

eam ſibi miniſtrando. Quarto, alterius ſacrilegii, in ſtatu mortalis peccati eam ſumendo. Enim vero licet antiquitus per plura ſæcula viguerit diſciplina, ut Laici, qui ſacra Communione reficiebantur, in nudas manus Euchariſtiam exciperent, ſuisque itidem manibus in os inferrent; ac fœminæ illam ſuſciperent in album pannulum, eamdemque ſubinde ſuis, & ipſæ manibus ad os transferrent; prout, ex Card. Bona, Martene, ac Morino, tradit SS. D. N. Benedictus Papa XIV. tum de Syn Diœceſ. lib. 13. cap. 19. num. 27. cum de Can. Sanct. lib. 3. cap. 38. n. 17. ac de Sacrif. Miſſæ pluribus in locis; tamen nunc temporis id obſolevit, ut idem advertit; & ob contrariam conſvetudinem, poſterioresque Conſtitutiones fuit abrogatum; & laicis, ac mulieribus vetitum eſt etiam tangere Euchariſtiam, extra caſum ejusdem ab injuria tuendæ, vel alterius graviſſimæ neceſſitatis, ut colligitur ex cap. *Pervenit* de Conſecr. diſt. 2. ac notant Giribaldus tr. 4. de Euch. cap. 6. dub. 4. Sporer, & alii; quinimo nec eis licet tangere vaſa, in quibus Euchariſtia continetur (Cap. *Non oportet* 1. diſt. 21.) Quidquid poſtea ſit, an vaſa Euchariſtiam minime continentia, ex moderna conſvetudine, tangi licite poſſint à laicis Regularibus, Monialibus, Sacriſtis,

criſtis, ac Clericis ſimpliciter tonſuratis: circa quod vide Alphonſum de Ligorio de Euchar. ut Sacrif. dub. 5. num. 382. Edit. Venetæ. Si prædictis peccatis addas aliud ſacrilegium à muliere commiſſum, cum antecedenter in ſtatu mortalis trajecit alteram formulam ad ſtomachum (quo tempore nondum erat completa, ſed adhuc fiebat cœleſtis panis manducatio), habes, quot peccata commiſerit indigna mulier, quæ propterea in foro fori punitur, ac ſi Euchariſtiam aſportaverit, aut retinuerit ad malum finem, niſi ipſa concludentibus, ac juridicis probationibus clare oſtendat, ſe ad malum finem non aſportaſſe, ac retinuiſſe: ut patet ex Conſtit. *Ab Auguſtiſſimo*, quam die 5. Martii 1744. edidit laudatus SS. DD. N. Benedictus XIV. Poteſt nihilominus à Parocho abſolvi, eo quia nihil egit ſuperſtitioſum cum abuſu Sacramenti.

CAS. II. *Fictus Sacerdos, per plures annos functus Officio Capellani in Eccleſia Parochiali, morti proximus in Confeſſione exprimit Parocho, ſe neque habere primam Tonſuram. Q. Primo, quo reatu ſe inquinaverit celebrando; & an ob id incurrerit aliquam pœnam? Secundo, quid agendum à Parocho, ſi prædictus nedum Parochianorum Confeſſiones excepit, verum etiam ſui loco alicui Matrimonio aſtitit.* Reſp.

Reſp. Ad primum quoad primam partem, hujusmodi fictum Sacerdotem triplici ſaltem nefario reatu ſe celebrando inquinaſſe; ſacrilegæ nimirum temeritatis; idololatriæ ſaltem externæ; ac graviſſimi ſcandali, per inductionem populi ad idololatriam materialem; uti colligitur ex Conſtit. 81. Clementis VIII. incip. *Et ſi*; ubi, inter alia, hæc habentur: *Ad coercendam nefariam*, & ſacrilegam *quorumdam hominum* temeritatem, *qui cum ad ſacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti ſint, Miſſarum celebrationem uſupare præſumunt* .... *non ſolum* actus idololatriæ, ſaltem per externa & viſibilia religionis, & pietatis ſigna exercent; *ſed etiam, quantum in ipſis eſt*, efficiunt ut Fideles, *qui credunt, eos ordinatos eſſe, & rite conficere Sacramentum Euchariſtiæ*, idololatriæ crimen *ignoranter incurrant &c.* His adde reatum injuſtitiæ, ſi pro Miſſæ applicatione eleemoſynam accepit: cumque ſit ſuſpectus de hæreſi, diligenter inquirendum eſt, an celebraverit cum errore aliquo in intellectu contra fidem, ac pertinacia in voluntate; puta, quod, licet non Sacerdos, celebrare potuerit; tunc enim incurriſſet etiam reatum hæreſis formalis, & quidem externæ per ipſum actum celebrationis. Quoad ſecundam partem dico, quod ſi talis fictus

Sacerdos

Sacerdos celebrare præſumpſit cum mox dicto errore, ac pertinacia, incurrit in Excommunicationem Summo Pontifici reſervatam in Bulla Cœnæ. Si vero id fecit ſecluſo errore &c., nullam invenio pœnam ſpiritualem, contra ipſum latam; & à pluribus eximitur etiam ab irregularitate, Cap. 1. de Cler. non ord. miniſtr., cum ipſe, utpote nec habens primam Tonſuram, non ſit Clericus, imo in hoc ſecundo caſu nec invenio reſervationem delicti: quamvis enim ſit caſus ſpectans ad Tribunal S. Officii quoad pœnam ipſi debitam in foro externo; tamen quoad Abſolutionem in foro Sacramentali, etiam extra mortis articulum, ſpectat ad quemlibet Cõfeſſarium ab Ordinario approbatum, cum nullibi conſtet de hujuſce caſus reſervatione; ut notat P. Syrus Placentinus Dilucidat. par. 1. cap. 2. dub. 10. Dixi ſupra, me nullam invenire pœnam ſpiritualem; quoad temporalem namque, ſi ejus crimen detegitur extra Sacramentum, tanquam ſuſpectus de hæreſi denunciandus eſt Inquiſitori, penes quem niſi aliunde, aut per ipſum, concludenter, & clare probetur, ipſum eſſe vere Sacerdotem, traditur Curiæ Sæculari ultimo ſupplicio afficiendus; ut aliquater indicat ultima Diœceſana Synodus lib. 1. cap. 5. S. ult., & pleniſſime

ſtatuit,

ſtatuit, ac exponit SS. D. N. Benedictus Papa XIV. in celebri ſua Conſtit. *Sacerdos in æ ernum*, edita die 20. April. 1744. quæ eſt 97. tom. 1. Bullarii ejusdem.

Reſp. Ad ſec. Parochum in hoc caſu debere omnimode ſervare ſigillum Sacramentale, ac ſummopere cavere, ne ullo modo ipſum violet. Ad proſpiciendum nihilominus modo poſſibili, ac licito, animabus Fidelium, qui penes prædictum nulliter plane confeſſi ſunt, debet efficaciter oſtendere in generali, tam de Altari, quam in Confeſſionali, neceſſitatem Contritionis ſæpe excitandæ, etiam de peccatis, quorum in foro pœnitentiæ Abſolutionem obtinuiſſe confidimus; cum nulli certo conſtet, dum vivimus, ſe apud Deum eſſe vere juſtificatum, Salomone dicente Eccl. 9. *Neſcit homo, utrum amore, an odio dignus ſit*; & repetente Apoſtolo 1. ad Cor. 4. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum;* quantumque utilitatis afferat, generalem aliquando totius vitæ peccatorum inſtituere Confeſſionem, ut præteritarum, ſiqui intervenerint, confeſſionum defectus corrigantur. Et quamvis revera evenire poſſit, quod aliquis ex prædictis neque adſit hujusmodi Parochi concionibus, neque penes illum confiteatur; tamen id parum refert, ſi poſtmodum ſaltem una vi-

ce apud aliquem valide confiteatur cum dolore universali de omnibus à se comissis; sic enim, etiam nulliter confessa penes fictum Sacerdotem, remanent absoluta eodem modo, quo invincibiliter oblita: quam ob causam censeo, Sacram Concilii Congregationem die 1. Decemb. 1683. respondisse Eminentiss. Georgio Barbadico Episcopo Patavino, nullas quidem esse Confessiones, quæ factæ fuerant Sacerdotibus non approbatis ab Ordinario, sed *non inquietandum populum*; ut referunt Clericatus de Pœnit. decis. 31. num. 14. & SS. D. N. Benedictus XIV. Notific. 17. tom. 4. Circa Matrimonia postmodum, quibus prædictus astitit, dico, Parochum non teneri esse adeo anxium, quia sicuti Matrimonium est validum, etsi contractum coram Parocho mere putativo, vel habente collationem nullam, ob nullitatem concursus, propter defectum Examinatorum Synodalium, ut in Centensi declaravit S. Concilii Congregatio die 31. Julii 1627. penes Barbosam de Offic. & Potest. Par. cap. 21. num. 51. ita quoque valida sunt, quæ fuerunt contracta coram Sacerdote mere putativo, si hic simul habebat titulum coloratum licentiæ ipsi datæ à Parocho eisdem assistendi; ut cum Sanchez, Bossio, Guttierez, Bonacina, & aliis docet Giribald. de

Matr.

Matr. cap. 7. dub. 8. n. 67. Neque dicas, ex Tridentino contrahi debere coram Parocho, *vel alio Sacerdote*. Nam ſicuti, quamvis Concilium apponat ly *coram Parocho*, id intelligitur coram Parocho vel vero, vel putativo; imo etiam de Parocho, qui non ſit vere Sacerdos, ut cumulatis DD. concordantibus notat Barboſa l. c. num. 60. & duplici Sac. Congreg. Decreto comprobat De Ligorio de Mart. cap. 2. dub. 1. num. 1081.; ita quamvis Concilium apponat ly *vel alio Sacerdote*, id intelligitur de Sacerdote vel vero, vel putativo, hoc eſt, tali communiter exiſtimato. Et ratio fundamentalis eſt, quia ex una parte etiam hic, in foro externo, & apud homines, qui vident ea, quæ parent, majorem habet auctoritatem, majoremque reportat fidem in teſtificando, quam laici; & ſic eſt teſtis auctorizabilis: ex alia parte veritas Sacerdotii non requiritur de jure Divino ad valide aſſiſtendum Matrimonio, ſicuti requiritur ad abſolvendum; ſed ſolum requiritur ex diſpoſitione Eccleſiæ; quæ propterea in caſu dictæ qualitatis defectum ſupplere poteſt, cum interveniat error communis una ſimul cum titulo colorato; ut etiam dicitur in caſu Confeſſionis, bona fide factæ, ac exceptæ à Sacerdote, cui expiraverat facultas.

CAS.

CAS. III. *Obtinuit Sacerdos ab Episcopo facultatem excipiendi Confessiones in sua Ecclesia Parochiali. Q. An si eas excipiat etiam in aliis Ecclesiis Diœcesis, ibi valide absolvat? Et quid, si facultas fuit eidem concessa sub hac forma*; Concedimus tibi facultatem audiendi Confessiones in Ecclesia Parochiali, & etiam in aliis, consentiente Rectore, vel Parocho earumdem, *an in hoc casu ibidem audiendo Confessiones absque licentia, & consensu Rectoris, vel Parochi, eas valide excipiat?*

Resp. Utriusque difficultatis solutionem vere ac proprie pendere ab ipsamet Ordinarii voluntate; item à circumstantiis, & conjecturis particularibus; vel etiam à Constitutione Synodali, si quæ alicubi quoad hoc facta est. Præcisive tamen ab hisce omnibus, & perpensis terminis propositi casus secundum se, ad l. dicunt Giribaldus de Sacram. Pœnit. cap. 14. dub. 3. num. 24., aliique, Sacerdotem Confessiones excipientem in aliis Ecclesiis valide absolvere, quia ly *in Ecclesia Parochiali* non est Particula taxativa, seu limitativa jurisdictionis; sed est modalis, ac loci demonstrativa; ut de Communi testatur Sanchez lib. 3. de Matr. disp. 24. n. 2. Et assignatio loci non pertinet ad valorem exceptionis Confessionum, sed ad reverentiam debitam

Rectoribus

Rectoribus aliarum Ecclesiarum, quatenus absque ipsorum licentia, & consensu, nemo debet in eorum Ecclesiis Sacramentum administrare; ut observant Aversa de Pœnit. quæst. 16. sect. 6., ac Bordonus tom. 1. var. Resol. resol. 36. quæst. 6. & 16. Quidquid tamen sit de probabilitate hujus opinionis, longe probabilius mihi videtur oppositum. Sicuti enim, quando Episcopus approbat Sacerdotem ad certum tempus determinatum, puta, ad sex Menses; vel ad certũ sexum personarum, nempe ad Mares, nequit ultra tale tempus, vel personarum diversi sexus, nempe Mulierum Confessiones valide excipere: item quando approbat Sacerdotem pro una Diœcesi, non potest hic excipere Confessionem in alia Diœcesi, quamvis idem sit Episcopus utriusque Diœcesis; quia approbatio pro una, non est approbatio pro alia; ita &c. Ratio est, quia cum approbatio sit Episcopo commissa, ista non valet, ultra quod ab eo facta est; ut expresse docent Reginaldus lib. 1. num. 200. Suarez, &, aliis omissis, Jo. de Cardenas qui in Crisi dissert. 2. cap. 6. art. 1. q. 1. refert, S. Congregationem anno 1593. sic declarasse: *Approbatus ad audiendas Confessiones certi generis personarum, vel in certa Ecclesia, non censetur approbatus simpliciter: ac proinde*

non

non potest virtute Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæorum, eligi ad audiendas Confessiones aliarum personarum, vel extra illas Ecclesias ipsi designatas. Accedit, praxim hujus Curiæ esse (cùm quis non approbatur pro certa tantum Ecclesia) ponere in Litteris patentibus, huic concedi facultatem audiendi Confessiones *in Civitate*, aut *in Diœcesi*. Porro ad quid inserviret ista diversitas, si approbatus, ut audiat Confessiones in sua Ecclesia Parochiali, esset approbatus simpliciter, seu posset Confessiones excipere etiam in aliis Ecclesiis intra Diœcesim, ibique valide absolvere? Dicendum est ergo, illam clausulam *in tua Ecclesia Parochiali* non esse modalem, sed taxativam, ac limitativam loci: nam dictio *in* est omnino, ac prope ejusdem significationis ac dictio *intra*, ut ait Tiraquel. de Utroque Retr. §. 1. gloss. 11. n. 72. & 74., unde idem est dicere, in tua Ecclesia Parochiali, ac intra tuam Ecclesiam Parochialem. Propterea cum dictio *intra* sit diametraliter opposita dictioni *extra*, consequens est, quod Sacerdos vigore præfatæ clausulæ nequeat confessiones excipere, ideoque nec valide absolvere extra suam Ecclesiam Parochialem, seu in aliis Ecclesiis intra Diœcesim; non enim potest fieri extensio ab uno loco ad alium, importatum per dictionem

diametraliter

diametraliter oppositam. Et ex his patet responsio ad rationes sententiæ contrariæ, cum ly *in Ecclesia Parochiali* sit clausula non mere modalis, & demonstrativa, sed vere taxativa, ac limitativa jurisdictionis, proindeque in casu exigens nedum consensum Rectorum, vel Parochorum, sed & positivam approbationem Episcopi, ut in aliis Ecclesiis Sacerdos valide excipiat Confessiones.

Ad II. Dico, in hoc casu Sacerdotem ibi valide excipere. Ratio est, quia tunc vere habet approbationem, & facultatem ab Episcopo, etiam ibi Confessiones audiendi; & consensus respectivi Rectoris, vel Parochi, in eo casu mere requiritur, ut his exhibeatur debita reverentia, petendo ab ipsis licentiam administrandi pœnitentiæ Sacramentum in ipsorum Ecclesiis. Neque dicas, ly *consentiente Rectore, vel Parocho* reddere facultatem conditionatam, cum sit ablativus absolutus, solitus importare conditionem, l. *a Testatore* ff. de Condit. & Demonstr. Contra enim nego, quod reddat in casu facultatem conditionatam; nam ablativus absolutus pluries connotat solum modum licite ac debite agendi, ut ostendit Sanchez l. c. disp. 33., & patet ex Trident. sess. 24. cap. 1., ubi pro Matrimonio

trimonio præcipiuntur Denunciationes cum ablativo absoluto: *Quibus denunciationibus factis*, & tamen, etiam illis illicite omissis, matrimonium est validum, ut pluries declaravit S. Congregatio, ac signanter in Mediolanensi die 28. Sept. 1591. Ex illo ergo ablativo absoluto solum erui potest, Sacerdotem in iis Ecclesiis audiendo Confessiones absque licentia Rectoris, vel Parochi, id illicite facturum; at non quod invalide, cum habeat expressam facultatem ab Episcopo, requirente quidem consensum respective Parochi, aut Rectoris, sed ad evitandas querelas, & jurgia, ac ut his exhibeatur debita convenientia, & reverentia.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. *ADvenit circa meridiem Peregrinus in locum, ubi fit Vigilia Festi localis de præcepto; ibidem mansurus usque ad meridiem sequentis diei. Q. An, si pransus est, teneatur ad Vesperam jejunare; ac die sequenti Missam audire?*

Resp. Secluso scandalo, probabilius videri quod non. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 12. num. 24., & aliis satis comm. Ratio utriusque partis est, quia præceptum, sive jejunandi ad vesperam, sive audiendi Missam in tali Festo, utpote affixum tali loco, seu Territorio, non obligat eos, qui

sunt

ſunt ibi per tranſitum; ſed eos, qui habent ibi domicilium, vel quaſi dimiciliũ, necnon eos, qui ibi vere, ac proprie habitant. Jam vero Peregrinus ibidem hoſpitans à meridie unius diei usque ad meridiem alterius diei ſubſequentis, certe ibi non habet domiciliũ, vel quaſi domicilium, ſed potius dicitur eſſe ibi per tranſitum, quam vere, & proprie ibi habitare; ſiquidem, ob tam brevem moram, moraliter itinerans dicitur; cum id continuo fieri dicatur, quod fit intra biduum, vel triduum, l. fin. C. de Judic. & l. ult. C. de Error. Advocat. Ergo nec tenetur ad veſperam jejunare, nec die ſequenti Miſſam audire. Et parum refert, quod interim non teneatur legibus ſuæ Patriæ, à qua abeſt; ex hoc enim legitime non infertur, quod propterea teneatur legibus loci, in quo eſt per tranſitum: abſurdum namque non eſt, quod inquantum ad hoc eo tunc teneatur ſolo jure communi. Buſembaum de Leg. cap. 2. dub. 3., prout dicitur de itinerantibus, qui iſthac transeuntes prætergrediuntur; hi ſiquidem non ſubduntur jurisdictioni Superioris loci, per quem tranſeunt, l. *Hæres abſens §. Proinde* ff. de Judic., nec legibus particularibus ejusdem loci. Quod ſi opponas canonem *Illa* diſt. 20. ubi refertur illud celebre D. Ambroſii: *Cum Romam*

venio, Sabbatum jejuno; cum Mediolani ſum, non jejuno; ſic & tu ad quamcumque Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva; dico, S. Doctorem ibi loqui in caſu, quo ſecus intervenit periculum ſcandali, ut patet ex ejusdem verbis ſubſequentibus: *ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi;* quam ob rem appoſui initio reſponſionis ea verba, *ſecluſo ſcandalo,* cui certe eſt obviandum; ideoque Apoſtolus 1. ad Cor. 8. dicebat: *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.*

CAS. II. *Sacerdos, obtenta ad annum facultate excipiendi Confeſſiones, tranſtulit ſe in aliam Diœceſim, animo vere ibi figendi domicilium. Sex tamen nondum elapſis menſibus ad hanc remeavit. Q. An ſine nova approbatione valeat hic Confeſſiones excipere?*

Reſp. Affirm. Cum Suarez de Pœnit. Diſp. 28. Sect. 7. n. 9., Giribaldo eod Tract. cap. 14. dub. 5. in fine, De Lugo, & aliis, dummodo approbatio non fuerit interim revocata ab Ordinario, aut ab ipſomet Sacerdote renunciata, neque hic mutaverit Statum. Ratio eſt, quia approbatio conceſſa ad tempus determinatum non ceſſat, niſi vel per revocationem ejusdem factam ab Ordinario; vel per lapſum ipſius

temporis

temporis determinati; vel per voluntariam Confessarii renunciationem ab Ordinario acceptam; vel denique, ut aliqui dicunt, per hoc, quod Confessarius elegerit alium statum. Sed neutrum ex his verificatur in casu; ergo sine nova approbatione potest idem Sacerdos hic Confessiones excipere. Neque dicas, ex ipsomet Suarez l. c. num. 8., Lugo de Pœn. Disp. 21. Sect. 2. num. 15. aliisque, approbationem cessare etiam mutatione Diœcesis; præcipue si mutatio fiat animo alibi figendi domicilium, quia tunc Sacerdos censetur cedere juri approbationis, quæ propterea manet extincta, contra enim: cessat mutatione Diœcesis, quatenus jam habita approbatio non valet pro alia Diœcesi, ad quam divertit, concedo; quatenus amplius non valet, si ante lapsum termini revertatur ad Diœcesim, pro qua ipsam habuit, nego. Suarez, Lugus, aliique dicentes, approbationem cessare mutatione Diœcesis, loquuntur cohærenter ad celebrem Constitutionem *Superna*, vigore cujus approbatio, habita in una Diœcesi, non inservit pro alia; unde dicunt, approbationem cessare, quatenus pro audiendis Confessionibus in nova Diœcesi requiritur nova approbatio. At nullibi negant, eamdem Sacerdoti sufficere, si ante lapsum termini

eo

eo revertatur, unde discesserat, imo expresse hoc affirmant, ut videre est apud Suarez ibid. num. 9. Lugum pariter ibid. num. 44. aliosque, ubi de hoc agunt. Nec refert, quod Sacerdos alio abierit animo ibi figendi domicilium; nam inprimis hoc non probat, quod cesserit prædicto juri etiam pro casu, quo reverteretur intra tempus determinatum; siquidem hujusmodi cessio est quædam donatio, quæ non ita facile supponitur. Deinde, quamvis cessisset, si renunciatio non fuit ab Ordinario acceptata, Sacerdos regressus jus suum prosequi potest; etenim approbatio habet quodammodo rationem privilegii, ut inter alios docet Bonacina de Legib. disp. 1. quæst. 3. num. 8. §. 4. num. 3. Jam vero de ratione privilegii est, quod si ejusdem renunciatio non fuerit à Principe acceptata, adhuc duret; cum enim vim habeat à voluntate Concedentis, si Superior ejus renunciationem non acceptat, semper vivit; & ideo potest Privilegiarius, mutata voluntate, illo uti privilegio, cui prius renunciavit; ut cum eodem Bonacina, Nugno, & Sanchez, docent Donatus in Praxi Rer. Reg. Tract. 12. quæst. 4. num. 1., Giribaldus, aliique comm. Et defacto praxis ac usus communis est, quod Sacerdotes redeuntes ad Diœcesim, & locum, pro quo

sunt

ſunt approbati, ibi abſque nova approbatione Confeſſiones excipiant, ſi facultatis tempus nondum expiravit.

CAS. III. *Relicta fuit pauperi Clerico non modica pecuniæ ſumma, cum prædiolo, quercubus, iisque arboribus abundante, ex quarum foliis aluntur bombyces. Propterea ad congrue ſuſtentandum ſe, ſuamque familiam, ſtatuit dare Mercatori, aut Campſori pecuniam in ſocietatem; emere, ac alere ſues, eosque poſtea utiliter revendere, & cum foliis mororum in æde propria arti ſericæ operam dare. Q. An licite?*

Reſp. Non poſſe licite facere primum; bene vero ſecundum, & tertium, modo infra dicendo. Ratio primi eſt, quia etiam Cambium activum eſt ſpecies quædam negotiationis, quæ neque per interpoſitam perſonam licite poteſt à Clericis exerceri; ut docet SS. D. N. Benedictus Papa XIV. Syn. Diœc. lib. 9. num. 4. & 5., ubi non obſcure declarat, etiam ob hoc incurri pœnas, quæ à ſacris Canonibus, ſuisque in literis Apoſtolicis, datis die 25. Febr. 1741., nec non ab aliis Conſtitutionibus Apoſtolicis ſtatutæ ſunt contra Clericos negotiatores. Ratio ſecundi, ac tertii deſumitur ex reſponſionibus datis à Sacr. Cong. tertiæ, ac quartæ interrogationis, ipſi factæ à Presbyteris, & Clericis Terræ

Madiæ

Madiæ Neocaſtrenſis Diœc., quarum prima hæc erat: *An ii, qui in propriis terris habent quercus, & caſtaneas, quarum fructibus ſues veſcuntur, poſſint ſues emere, eoſque alere, & pro familiæ ſuſtentatione vendere.* Alterum: *An iidem Clerici cum foliis ſuarum arborum poſſint in propriis ædibus arti ſericæ operam dare, &c.* Sac. Cong. Con. reſpondit ad 3. *Itidem poſſe pro ſua, & familiæ ſuæ ſuſtentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, ſeu diſtrahendis ſuibus, nihil ſordidum, aut indecens ordini Clericali exerceant.* Ad 4. *Licere Clerico earumdem arborum foliis per ſe ipſum, abſque ſui officii detrimento, duntaxat pro ſua, ac familiæ ſuſtentatione, arti ſericæ operam dare; dummodo tamen in artificio hujuſmodi perſonas ſuſpectas non adhibeat, & quoad hoc Epiſcopi licentiam, quæ gratis detur, obtineat.* Vide Matthæuccium Offic. Cur. cap. 33.

MENSE MARTII.

CAS. I. *Diſpenſatus ut poſſit comedere carnes in Quadrageſima, modicum quandoque in comedendo ſentit appetitum; propterea ad hunc excitandum, iis diebus, queis carnem edit, eamdem comedit intinctam in halece deſtructa in jure, cum modico aceto, ſaccharo, & cinnamomo. Q. An carnis comeſtio cum hoc intinctu eidem liceat in Quadrageſima?* Reſp.

Reſp. Videri quod ſic, usquequo aliud, non declaretur. Ratio eſt, quia licet præfatus SS. D. N. tam in ſuis Literis Apoſtolicis, datis die 30. Maji, & 22. Auguſti 1741. quam in Reſcripto ad Poſtulata Archiepiſcopi Compoſtelani, facto die 8. Julii 1744., vetuerit pro tempore Quadrageſimæ, aliisque diebus jejunii de præcepto, promiſcuam comeſtionem carnis, ac piſcium; tamen utrobique utitur vocabulo Epularum: ſic in Encyclicis ait: *Licitas, atque interdictas epulas promiſcue, minime apponedas eſſe.* Et in Reſcripto: *Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, reſpondemus eſſe carnes ipſas; epulas interdictas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſſe.* Sed intinctus ex halece deſtructa in jure, cum modico aceto, ſaccharo, & cinnamomo, non eſt epula; *Epula* namque ex Calepino idem eſt ac Italice *Vivanda*; prædictus vero Intinctus non eſt quod Italice *Vivanda*, ſed potius ejusdem condimentum, ſalſa quædam, aut ſapor, prout etiam de Intinctu in generali inquit idem Calepinus V. *Intinctus*; ergo, &c. Neque dicas, etiam jus carnis non eſſe epulam carnis; & tamen tempore Quadrageſimæ illicitum eſſe non diſpenſato quidquam juris ſumere ſimul cum piſcibus, eo quia in ipſo jure reperitur ſubſtantia carnis.

nis. Unde, cum etiam in dicto Intinctu reperiatur ſubſtantia halecis, parum referre, quod non ſit epula piſcium, ad hoc ut diſpenſato illicita ſit ſumptio cum carne. Contra enim: conceſſo antecedente, nego conſequentiam; & dico, diſparitatem eſſe, quia non diſpenſatis nedum tunc prohibitum eſt comedere epulas piſcium una ſimul cum epulis carnis, verum etiam quidquid carnis ſubſtantiam aliqualiter includit, aut originem ducit à carne; ut probant DD. in Tract. de Jejun. hinc cum jus carnis includat ſubſtantiam carnis, nil mirum, quod à non diſpenſatis ſumi nequeat tempore Quadrageſimæ, ſive ſimul, ſive ſejunctim ab epulis piſcium. Ab oppoſito, diſpenſatis hactenus ſolum prohibita eſt promiſcua comeſtio epularum; quæ proinde cum non interveniat, quando diſpenſatus comedit carnem ſimul cum dicto Intinctu; ideo dico ipſi licere in Quadrageſima, usquequo aliud non declaretur.

CAS. II *Quis vere infirmatus, ſed absque præjudicio ſtare poteſt ad veſperam cum collatiuncula ex cibis, quos adhibent viri rectæ meticuloſæ conſcientiæ, non diſpenſati. Q. An diebus jejunii debeat hac eſſe contentus?*

Reſp. Affirm. Ratio eſt, quia à lege jejunii tantum quis deobligatur valetudinis

cauſa,

causa, quantum exigit necessitas, aut gravis indigentia oppositi; pietas namque S. Matris Ecclesiæ quoad legem jejunii, aliasque leges ab ipsa statutas, in hoc sita est; Primo: quod si lex observari nequit absque gravi præjudicio, vel incommodo, tunc Ecclesia non intendit obligare; secus vero si legis observantia secum defert aliquod leve incommodum. Secundo: quod cum lex habet pro objecto aliquid divisibile in partes, si nequit observare quoad totum, bene vero quoad aliquam partem, Ecclesia obligat solum quoad illam partem; cujus observantiæ ac executioni propterea quis tenetur: ut patet ex damnatione Propositionis 24. facta ab Innocentio XI. quoad recitationem Officii. Hoc præmisso: Cum lex jejunii habeat pro objecto aliquid divisibile in partes (ut expresse colligitur ex Literis Apostolicis 19. 27. 55. & 99. SS. D. N. Bened. XIV. Tom. 2. Bullar. ejusdem, ubi injungit Episcopis, ne ulli permittant diebus Quadragesimæ, valetudinis causa, carnibus vesci, ni adjecta lege unicæ comestionis;) & ex altera parte is, de quo est sermo, stare possit ad vesperam, sine præjudicio, cum collatiuncula ex cibis, quos adhibent viri rectæ meticulosæ conscientiæ, non dispensati, ut exponitur in casu proposito: inde infertur per legiti-

mam conſequentiam, quod hic tali collatiuncula debeat eſſe contentus; ſiquidem tenetur obſervare jejunium in ea parte, qua poteſt ſine præjudicio; ſicuti non potens recitare Matutinum & Laudes, bene vero reliquas Horas, has recitare tenetur. Neque dicas, eſſe per accidens, quod hic ſtare poſſit absque præjudicio cum tali collatiuncula; ideoque cum leges communiter reſpiciant id, quod communiter, ac in pluribus evenit, l. *Omnes populi*, ff. de Juſt. & Jur., ipſum non teneri ea eſſe contentum. Contra enim: Eſt per accidens, ſi recenſeatur inter infirmos adeo graves, ut ſint omnino viribus deſtituti; concedo: hi enim ſunt abſolute impotentes ad obſervandam quamcunque partem jejunii; ac propterea de his non loquor. Eſt per accidens, ſi recenſeatur inter infirmos, habentes adhuc vires ſufficientes; nego: hi enim cum adhuc poſſint ſervare dictam jejunii partem absque præjudicio, non video, cur ab ejus obſervantia eximi debeant. Vide, quæ dixi ad III. Januarii 1748.; iis namque confirmatur præſens reſponſio.

CAS. III. *Scrupulis angitur Sergius circa obſervantiam jejunii, eo quia domi ſuæ prandetur per horam ante meridiem. Q. An hæc horæ anticipatio in prandendo, ſecluſo rationabili motivo, ſit peccaminoſa?*

Reſp.

Resp Esse peccaminosam, sed non excedere Veniale. Ratio primæ partis est, quia licet hora prandii, quæ ætate hac nostra est in meridie, seu circa meridiem, non sit de essentia jejunii; est tamen conditio, seu circumstantia ab Ecclesia, vigore legitimæ consvetudinis, præscripta; cujus propterea transgressio, si fiat absque rationabili motivo, importat aliquam deordinationem à lege, seu præcepto & sic est peccaminosa. Quamobrem D. Thomas in 4. Sent. Dist. 15. quæst. 3. art. 4. q. 3. inquit: *Cum Ecclesia instituit certum tempus comedendi à jejunantibus, qui nimis notabiliter anticipat, jejunium solvit;* non quidem quoad substantiam (cum enim, ut dictum est, hora non sit de essentia jejunii, sed mera circumstantia, & conditio, ejusdem mutatio jejunii substantiam non destruit; ut patet ex ipsamet pluries facta horæ varicatione in Ecclesia, secundum diversitatem temporum,) sed quoad complexum eorum omnium, quæ ad perfectam jejunii observantiam requiruntur, inter quæ etiam hora præscripta enumeratur, sicuti enumeratur inter requisita ad perfectam recitationem Officii, quamvis non spectet ad hujus essentiam. Ratio sec. partis est, quia licet tempus refectionis sumendæ sit unum ex præscriptis à præcepto jejunii: tamen

tamen præſcribitur, & à jejunio importatur, non tanquam eſſentia, aut pars eſſentiæ, prout importantur unica comeſtio, & abſtinentia à carnibus, ſed ut mera conditio, & circumſtantia accidentalis, quæ variari poteſt, manente jejunii ſubſtantia, prout pluries in Eccleſia, juxta dicta, variata eſt. Unde reſpicit jejunium per accidens. Et quamvis dicta anticipatio aliquid minuit de jejunii auſteritate, & carnis mortificatione; tamen iſta diminutio non eſt gravis, imo compenſatur per diuturniorem temporis ſubſequentis, ut paſſim monent DD. addentes, eamdem anticipationem excuſari etiam à veniali, ſi fiat ad evitandum aliquod grave, ac notabile incommodum, ſive corporale, ſive civile, ſive temporale, quod aliter evitari nequeat à jejunante. Cuniliati de Præc. Eccl. cap. 1. §. 2. num. 3. Giribaldus de Jejun. Eccl. dub. 7. n. 62. aliique comm.

MENSE APRILIS.

CAS. I. *Ob rationabile motivum diſpenſatus eſt Titius, ut poſſit in Quadrageſima comedere ova, & lacticinia. Q. An huic licitum ſit etiam in veſpertina refectiuncula comedere parum caſei;*

Reſp. Neg. Cum enim Summus Pontifex Benedictus Papa XIV. per quemdam Confeſſarium fuerit ſupplicatus, ut expli-

caret,

caret, an iis, qui in Quadragesima, & Vigiliis sunt dispensati ad lacticinia, revera liceret sumere in serotina refectiuncula parum casei: Pontifex supplicationem transmisit ad S. Pœnitentiariam, quæ sic rescripsit: *Sacra Pœnitentiaria, optime conscia mentis Sanctitatis suæ, ex speciali auctoritate ejusdem respondet, non licere;* rationem afferens, quod illud *jejunantes*, expressum in Bulla *Libentissime* ejusdem Summi Pontificis, ubi dictum fuit, dispensatos ad carnes, vel lacticinia, *opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur omnes jejunantes recte meticulosæ conscientiæ*, intelligitur de rigorose jejunantibus Quadragesimali jejunio, in quo tam carnes, quam ova, & lacticinia vetantur. Cumque dein subortum fuerit dubium, an illud *optime conscientia mentis, &c.* S. Pœnitentiaria dixerit ex sua interpretatione, vel ex proprio oraculo Pontificis; idem Confessarius Papæ iterum supplicavit, ut ipsemet mentem suam explicaret; atque hoc venit responsum: *Sacra Pœnitentiaria de mandato Sanctissimi Domini, qui suis ipse oculis retroscriptam epistolam dignatus est legere, respondit, vera esse, & pro veris habenda, quæ constat ab eadem Pœnitentiaria fuisse rescripta. Dat. Romæ in S. Pœnit. die 23. Julii* 1756. Cujus rescriptum authenticum ne-

dum,

dum obſervaſſe, verum & apud ſe habere, refert P. Alphonſus de Ligorio lib. 3. Tract. 6. cap. 3. dub. 1. n. 1027. ſubdens hujusmodi declarationem promulgatione non indigere ut obliget; eo quia & facta eſt ab ipſomet Legislatore, & totus ſenſus ejusdem jam ineſt in lege, ab eodem lata. V. ipſum Alphonſum ibid.

CAS. II. *Cum in hac Diœceſi ſit reſervatus caſus Parochi cum Parochiana. Q. Primo: An Parochus incidat in reſervationem, ſi rem habeat cum ruri degente per duos, aut tres menſes, recreationis gratia; vel etiam cum vaga, quæ degit in Parochia per unicam noctem. II. An dicta reſervatio afficiat Parochum, electum tantum; aut qui Curam gerit cum ſolis Proviſionalibus?*

Reſp. Ad primum, non incidere in reſervationē ob rem habitam cum ruri degente; bene vero ob rem habitam cum vaga. Ratio pr. par. eſt, quia ſemel ac illa ruri degit per duos, aut tres menſes meræ recreationis gratia, proprie non eſt ejus Parochiana; cum ipſa in tali Parochia nec habeat domicilium; nec quaſi domicilium, & per conſequens neque ipſe poſſit ejusMatrimonio valide aſſiſtere, ut pluries declaravit S. ConciliiCongreg. teſte SS. D. N. Benedicto Papa XIV. Notif. 13. Tom. 2. num. 7. & 11. quæ inter Inſtit. Latin. eſt 33. Ratio ſec.

par.

par. eſt, quia reſpective ad fœminam vagam, ipſe eſt ejus Parochus, quousque ipſa degit, ac verſatur in ejus Parochia: ſiquidem Parochus vagorum, eſt Parochus loci, in quo hi actu degunt; prout tradit, tamquam regulam certam, præfatus Sanctiſſimus in cit. Notif. num. 10. ac docent Sanchez de Matr. lib. 3. diſp. 25. num. 11. Barboſa Pirhingius, Cobafutius, aliique, propterea dicentes, Parochum loci, poſt adhibitam diligentem inquiſitionem quoad ſtatum liberum, ac obtenta prius licentia Ordinarii, valide poſſe aſſiſtere Matrimoniis vagorum, qui ſunt in ſua Parœcia; uti etiam colligitur ex Tridentino Seſſ. 24. cap. 7. Sed ſi prima non eſt ejus Parochiana, bene vero ſecunda, Parochus non incidit in reſervationem ob rem habitam cum prima ruri degente, &c. bene vero ob rem habitam cum vaga, quæ degit in Parochia per unicam noctem; eo quia Caſus eſt reſervatus *cum Parochiana*; ergo, &c.

Reſp. Ad II. Dictam reſervationem non afficere Parochum electum tantum; bene vero illum, qui poſt legitimæ Collationis acceptationem, Curam gerit cum ſolis Proviſionalibus. Ratio Primi eſt, quia per puram electionem ad Beneficium, ſuper hoc non acquiritur jus in re, ſed ulte-

U rius

rius requiritur ſaltem legitimæ Collationis ejusdem acceptatio, cap. *Si tibi abſenti de Præben. in* 6. imo ex hujus Civitatis, ac Diœceſis conſvetudine (quæ uti monuimus anno proxime elapſo ad III. Januarii, hic debet obſervari (recenter electo in Parochum nulla competit adminiſtratio, nullumque exercitium Curæ, ante apprehenſionem poſſeſſionis Beneficii ſaltem cum Proviſionalibus, nec valide aſſiſtit Matrimoniis, eo quia hic nullo modo habetur ut Parochus. Quare cum adhuc ſit Parochus in fieri, & nondum in facto eſſe, ipſum non afficit dicta reſervatio: hæc enim, utpote odioſa, intelligitur de Parocho in facto eſſe. Ratio ſecundi eſt, quia miſſus in poſſeſſione Parœciæ de Mandato, & cum Proviſionalibus Eminentiſſimi Archiepiſcopi, eſt vere Parochus, communiter habetur ut Parochus, habetque omnes honores, & onera Parochorum. Et quamvis intra quatuor menſes debeat obtinere Literas Apoſtolicas, novamque Proviſionem, alias iterum vacet beneficium; tamen non ideo hoc eſt, quia ante obtentionem hujusmodi Literarum, novamque Proviſionem, nondum ſit Parochus: ſed quia indulto conceſſo Eminentiſſimo Collatori ſolet uniri Decretum de obtinendis præfatis Literis, novaque Proviſione: quod Decretum alias inficit titulum, ac poſſeſſionem

ut declaravit Rota Romana in Ulyssiponensi Beneficio 19. Decembris, 1619. coram Ubaldo: vel quia invaluit consvetudo, ut intra tantum temporis obtineantur eæ Literæ, novaque Provisio, sub vacationis pœna: quamobrem notat Gonzalez Gloss. 14. num. 120. Beneficium tale non vacare ut prius, sed propter non expeditionem induci novam vacationem. Cæterum cum regens, electus modo prædicto ad Beneficium, ac gerens Curam cum Provisionalibus; sit vere Parochus, dicendum, quod si is peccet, copula saltem incompleta, cum Parochiana, ipsum utique afficiat Reservatio.

CAS. III. *Reliquit Sempronius* 1000. *aureos hæredi suo, ut eis fundum constituat pro stipendio Missæ quotidianæ. Hinc autem invenit Communitatem Religiosam; quæ acceptis* 800. *in se talis Missæ onus suscipit, sibique retinet alios* 200. Q. *An licite?*

Resp. Negat: eo quia *ultima voluntas Defuncti omnibus modis observari debet, can. ultima voluntas* 13. *quæst.* 2., *ac pro lege habenda est, Auth. de Nupt. §. disponat*; ipse enim erat, ut supponitur, sui, ac rerum suarum dominator, & arbiter: unde summa 1000. aureorum ab ipso relicta pro fundo stipendii Missæ quotidianæ, in casu habetur ut posita in testamento taxative

utpote determinate aſſignata, ac relicta in tali determinata quantitate pro conſtitutione hujuſce fundi. Propterea hæres nihil ab ea detrahere poteſt, ſive titulo induſtriæ, ſive alio quovis titulo ſpecioſo, qui realiter ſapit potius affectum avaritiæ, ac turpe lucrum; prout in caſu conſimili, quoad Miſſas manuales, inquiunt Conſtitutiones Urbani VIII. aliorumque Romanorum Pontificum. Accedit, majus ſtipendium pro Miſſis etiam conferre ad majus Teſtatoris ſuffragium, ut docet Franciſcus Lugo de Sacram. lib. 5. cap. 12. quæſt. 5. num. 50., ac fieri poſſe, quod Teſtator tantum reliquerit, eo quia proceſſu temporis fructus talis ſummæ, (ſive hæc collocetur in prædiis, ſive in locis montium, ſive, &c.) decreſcunt, & ſic voluit, in facti occurrentia, adhuc remanere ſtipendium congruum: quæ intentio non adeo facile implebitur detractis his bis centum aureis. Ergo hæres in caſu licite hos ſibi non retinet. Neque dicas, ad unguem adhuc impleri Teſtatoris voluntatem, ſtatim ac Religioſa Communitas aſſumit ſibi onus Miſſæ quotidianæ pro aureis 800. Id enim eſt falſum, cum ſic Miſſæ non celebrentur ad rationem eleemoſynæ relictæ a Teſtatore, nec præcaveatur dictum periculum, nempe quod pro his amplius non

habeatur

habeatur imposterum stipendium congruum. Nec repetas, Communitatem Religiosam libere cedere juri majoris quantitatis. Siquidem imprimis valde probabile est, quod ideo cedat, quia timet secus nihil habere, nec facile est invenire tot alias eleemosynas. Deinde sicuti Sacerdos, qui alteri Missam celebrandam committit, nequit sibi retinere partem eleemosynæ, quam habuit pro tali Missa, quamvis in se suscipiens hujusmodi onus, consentiat in hanc retentionem, ut patet ex Constit. *Quanta cura* edita a SS. D. N. Benedicto Papa XIV. die 1. Junii 1741., ita idem videtur dicendum de hærede quoad retentionem partis summæ, relictæ à Testatore pro constituendo fundo Missæ quotidianæ; hujus enim voluntas, expressa in Testamento, hæc est, quod assumens onus Missæ quotidianæ, à se relictæ, fruatur fructibus fundi aureorum 1000. & non 800. tantum; quemadmodum voluntas ejus, qui in primo casu dedit eleemosynam pingvem pro Missa, id est, quod ea tota, ac integra fruatur, qui celebrat eamdem Missam.

MENSE MAII.

CAS. I. *Titius die Festo ex legitima causa nequit audire Missam. Q. An teneatur hanc supplere aliis precibus; An vero*

vero sufficiat ad sanctificationem Festi, quod abstineat ab operibus servilibus.

Resp. Titium non teneri aliis precibus Missam supplere; at non sufficere ad Festi sanctificationem, quod abstineat ab operibus servilibus. Ratio pr. par. est, quia auditio Missæ in die Festo est de mero præcepto Ecclesiæ; quæ cum nullibi præcipiat istud supplementum cum aliis precibus, in casu Missæ non auditæ, ideo non est, cur Titio imponatur hujusce supplementi obligatio. Ratio sec. par. est, quia Ecclesia, sive in transferenda sanctificatione à die Sabbati in diem Dominicum, aliosque Festos dies, postmodum à se institutos, sive in præcipienda in his auditione Missæ, de medio non sustulit præceptum naturale quandoque colendi Deum, neque Divinum mandatum, quo Deus in Decalogo præceperat, indefinite quidem, ac indeterminate, cultum etiam externum à nobis ipsis præstandum per dictam sanctificationem; nec definivit, eumdem cultum adæquate consistere in Missæ auditione, ac abstinentia ab operibus servilibus. Propterea ad hoc, ut Titius debito modo Festum sanctificet, debet positive aliquid facere in cultum & obsequium Dei, si non ex vi præcepti Ecclesiæ, saltem ut exequatur præceptum naturale, ac Divinum. Nec sufficit, quod

quod abstineat à dictis operibus, etiam cum intentione præstandi cultum Deo per hujusmodi abstinentiam: siquidem in tantum opera servilia vetita sunt in die Festo, *in quantum impediunt applicationem hominis ad Divina*, ut ait S. Thomas 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 3. Unde S. Augustinus Serm. 251. de temp. ad rem loquens, dicebat: *Videamus, ne otium nostrum vanum sit, sed à Vespere diei Sabbati usque ad vesperam diei Dominici, sequestrati à tali opere, & ab omni negotio, soli Divino cultui vacemus ... Veniat ergo, cuicunque possibile sit, ad vespertinam, atque nocturnam celebrationem, & oret ibi cum conventu Ecclesiæ pro peccatis suis Deum. Qui vero hoc non potest* (en Casus noster) *saltem in domo sua oret, & non negligat Deo solvere votum, ac reddere pensum servitutis:* quæ verba cum sint expositio, ac declaratio Divini præcepti, ibi facta à S. Doctore, intelligenda non sunt per modum consilii, sed quatenus, quæ præceptum ipsum imponit, patefaciunt.

CAS. II. *Sponso de futuro, frequenter lapso cum Sponsa in actus inhonestos, statuit Confessarius suspendere Absolutionem; ast quia hic subdit; factam jam esse in Ecclesia duplicem denunciationem pro Matrimonio cum ipsa ineundo, eidem Absolutionem impendit. Q. An recte id peragat. Secundo: Quotupli-*

Quotuplicis peccati ſint rei Parentes, cum hac libertate ſolam linquentes filiam Sponſam cum Sponſo; & an ob id incurrant in aliquam pœnam?

Reſp. Ad I. Cum diſt. Vel talia concurrunt in Sponſo, ut Confeſſarius poſſit efformare judicium prudens, quod ille vere doleat de præteritis, & usque ad celebrationem Matrimonii remotum ſit periculum relapſus; & in tali caſu dico, ipſum id recte peragere. Vel in prædicto non concurrunt talia, ut Confeſſarius prudenter poſſit hoc judicium efformare; & tunc dico, ipſum id recte non peragere. Ratio pr. par. eſt, quia ſemel ac talia concurrunt in pœnitente, ut Confeſſarius prudenter poſſit efformare hoc judicium, quod Pœnitens vere doleat de præteritis, & per conſequens non habeat amplius affectum ad peccatum, imo ipſum ex vero corde deteſtetur, ac periculum prius proximum relabendi, evaſerit remotum; intervenit, quidquid requiritur ad ipſum valide, ac licite abſolvendum; & ideo ei in tali caſu impertiendo Abſolutionem, recte ſe gerit, præcipue cum ſic eum non relinquat expoſitum periculo ſacrilegii, quod ſecus facile committeret, contrahendo Matrimonium in ſtatu peccati mortalis. Ratio ſec. par. eſt, quia non concurrentibus prædi-

ctis

ctis in Sponſo, hic eſt indiſpoſitus ad Abſolutionem, quæ propterea ei impertiri non poteſt. Nec refert in hoc caſu, quod Pœnitens relinquatur in periculo novi Sacrilegii; nam inprimis non eſt Confeſſarius, qui ipſum poſuerit in tali periculo, ſed eſt malitia ejusdem Sponſi, ac Sponſus ipſe, qui noluit ſe rite diſponere, imo poſuit, & proſequitur ponere obicem, ne à tali periculo retrahatur per Abſolutionem Sacramentalem. Deinde poteſt Sponſus ante celebrationem Matrimonii ſibi conſulere per actum Contritionis, uti ſvadere ſolet iis, qui ex una parte ſoliti ſunt delinquere, ex alia incurrunt periculum gravis infamiæ, vel ſcandali, ni accedant ad Euchariſtiæ Sacramentum: ſiquidem ſi eliciat prius actum veræ Contritionis, conſulit in eo caſu ſibi, ac reverentiæ Sacramenti Matrimonii, cum ad hoc, & alia Sacramenta (excepta Euchariſtia) non ſit neceſſaria Confeſſio, ſed ſufficiat Contritio, ut inter alios docet Giribaldus de Pœnit. cap. 5. dub. 3. num. 19.

Reſp. Ad II. Quoad primam partem, multiplicis peccati reos eſſe Parentes, qui naturali, ac Divina lege poſthabita, neglectoque præcepto, tot Eccleſiaſticis ſanctionibus ipſis inculcato, de habenda ſolicita cura filiorum, cum ea libertate ſo-

lam

lam relinquunt filiam Sponſam cum Sponſo; ſiquidem ultra generale inobedientiæ peccatum, quo delinquunt contra omnes, & ſingulas prædictas leges, quoties advertenter id faciunt, peculiariter peccant contra juſtitiam, contra charitatem, contra pietatem, & contra fidelitatem. Contra juſtitiam quia tenentur ex officio impedire, cum poſsunt malum ſpirituale filiorum. Contra charitatem, quæ eidem obviari poſtulat; ſi enim charitas ad hoc urget nos erga proximum quemcumque, cum id facere poſſumus absque noſtro gravi incommodo; à fortiori urget Parentes erga filios. Contra pietatem; nam ſi unitas ſangvinis hac lege nos adſtringit erga omnes conſangvineos, ut omne malum, quod poſſumus, ab eis totis viribus arceamus, cur non adſtringet Parentes ad arcendum à filiis omnium malorum graviſſimum, nempe peccatum? Denique contra fidelitatem; filii namque, ac filiæ, ſunt pignora à Deo Parentum cuſtodiæ commiſſa, ad quæ fideliter cuſtodienda, ab ipſomet Matrimonii contractu, vel ſaltem cum à Deo illos exceperunt, ipſi ſe obligarunt, & propterea contra deficientes in hoc inquit Apoſtolus: 1. ad Thimoth. 5. *Si quis ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior.*

Quo-

Quoad ſec. partem poſtea dico, juxta poſtremam Diœceſanam Synodum *lib.* 2. *cap.* 9. §. *caute*, Parentes incurriſſe ipſo facto Excommunicationem Eminentiſſ. Archiepiſcopo reſervatam, ſi Sponſis permiſerint, ut ſolus cum ſola cohabitarent in eodem cubiculo, vel Domo; & aſſenſu tacito, vel expreſſo indulſerint, ut ſe invicem cognoſcerent ante celebrationem Matrimonii (qua pœna ibi quoque afficiuntur in caſu iidem Sponſi,) inſuper mulctandi dicuntur iidem Parentes Pœna viginti aureorum, & aliis arbitrariis, ut videre eſt ibidem in eadem Synodo.

CAS. III. *Anceps eſt Capellanus: I. An abſolvi queat Puer, qui prima vice confitetur, & aliam non exponit, nec habet, materiam remotam, quam lethale dubium. II. An valida ſit abſolutio Pœnitentis, qui unice exponit peccatum, quod putat ſe commiſiſſe, ſed revera illud non commiſit. III. An abſolvi valeat moribundus, exiſtens in cubiculo ejusdem domus, contiguo illi, in quo reperitur Sacerdos, ſi alta voce Abſolutionem petat, ac rationabiliter timeatur deceſſurus, antequam idem Sacerdos ad ipſum perveniat. IV. An Oleo Sancto poſſit inungi Senex, qui præ decrepita ætate, creditur in dies deceſſurus, ſi alia non ſit affectus ægritudine. V. Denique an eodem Sacramento, ac Sacro*

Viatico

Viatico muniri queat Puer ſeptennis, exiſtens in proximo mortis periculo: hinc quoad ſingula conſulit Parochum. Attenditur Parochi reſponſio.

Reſpondet Parochus ad I. cum diſt. Vel dubium quoad tale peccatum, eſt dubium juris, quatenus dubitatur, an peccatũ ab eo commiſſum, ac expoſitum, mortale ſit, an veniale; & tunc inquit, ipſum poſſe abſolutè abſolvi; cum enim materia expoſita certo ſit ſaltem venialis, adeoque ſufficiens pro Abſolutione abſoluta; ideo, &c. Vel dubium quoad idem peccatum eſt dubium facti, quatenus dubitatur, an puer commiſerit, nec ne, tale peccatum; & hoc in caſu, inquit abſolutione ſaltem abſoluta, ipſum non poſſe abſolvi; nam cùm materia remota expoſita non ſit certa, & aliam certam exponibilem ſupponatur non habere, defectu materiæ certæ, tum neceſſariæ, cum ſufficientis, nequit Confeſſarius abſolutam ei Abſolutionem impendere; certum namque poſitivum judicium efformari nequit de reatu peccati, ubi de hoc certo non conſtat. Dixi, non poſſe ei impendere *Abſolutionem abſolutam:* an autem valide, ac licite poſſit eidem impendere Abſolutionem conditionate: dico, quod ſic; vel enim Puer revera non peccavit; & tunc, cum Miniſter conditionate abſolvens nihil in

tali

tali caſu intendat conficere, Sacramentum non perficit; cujus propterea reverentiæ ſatis conſultum; & ſic Miniſter iis, quibus vexabatur, relevatur anguſtiis, de relinquendo aliter puero in periculo æternæ ſuæ damnationis. Vel Puer peccavit; & tunc per eam Abſolutionem hic manet abſolutus, proindeque ab æternæ damnationis periculo ereptus, ad cujus amotionem in caſu jus habet, cum ad hunc finem Chriſtus Dominus hoc inſtituerit Sacramentum, & in nullo Rituali, Concilio, vel Canone, damnetur, aut vituperetur in caſu Abſolutio conditionata; imo in hac, & ſimilibus circumſtantiis, ſit modus rationabilior, expeditior, &, attenta Sacramenti Pœnitentiæ inſtitutione, ad remittenda peccata connaturalior: quamobrem Confeſſarium in caſu non ſolum poſſe, verum & poſitive teneri conditionate puerum abſolvere, expreſſe tradunt Gormaz de Pœnit. diſp. 3. Sect. 3. num. 169. & Euſebius Amort. eod. Tract. diſp. 4. de Confeſſ. quæſt. 3. quæſtiunc. 2. Reſp. 2. Ratio eſt, quia Puer tenetur de tali mortali dubio confiteri, cum dicat S. Thomas in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. ad 3. *Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an ſit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente... periculo* namque *ſe committit, qui de hoc, quod dubitat*

eſſe

esse mortale, negligit confiteri. Hinc cap. *Omnis utriusque sexus*, non solum certa pro certis, sed etiam dubia pro dubiis dicuntur in Confessione exponenda. Ergo Confessarius tenetur illum absolvere, ne post Confessionem peccati non reservati, expositum ipsum relinquat periculo æternæ damnationis. Sed nequit illum absolvere absolutione absoluta, prout supra dictum est; ergo debet eum absolvere conditionate. Et ratio fundamentalis est, quia licet hujusmodi mortale dubium non sit materia sufficiens pro absolutione impertienda absolute; est tamen materia sufficiens pro Absolutione conditionata; cujus usum, interveniente rationabili motivo illicitum non esse, nec novum, luculenter ostendit etiam Benedictus XIV. de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 15. proindeque, si eveniat, aliam non posse exponi materiam certam, ut in casu, Pœnitens absque scrupulo est sub conditione absolvendus à lethali dubio: quod prælaudatus Amort cum aliis etiam ad casum extendit, quo Pœnitens, monitus ut addat peccatum certum, jam confessum, hic nolit ipsum addere: inquit enim, etiam tunc eum esse absolvendum conditione mente retenta, eo quia ad aliud addendum moneri quidem potest, sed non obligari; & praxis contraria quorumdam

ad ſcrupuloſitatem pertinet. Vide ipſum Amort. l. c.

Ad II. Reſpondet, affirmare Vivam de Pœn. diſp. 4. quæſt. 3. art. 3. aliosque, eo quia licet in hujusmodi Confeſſione non adſit vera materia remota, adeſt tamen vera materia proxima, nempe verus dolor, & Confeſſio. Hinc ſicuti, quando exponitur in Confeſſione peccatum alias jam rite confeſſum, ac remiſſum, valida eſt Abſolutio, ac recipitur gratia deletiva peccati, quamvis peccatum jam fuerit antea deletum; ita, &c. Ut enim validum ſit Sacramentum, ſufficit, quod habeat effectum in actu primo; nempe, quod præbeat gratiam ex ſe remiſſivam peccati, quamvis per accidens in actu ſecundo peccatum non deleat: prout equidem in caſu evenire dici poteſt. Subdit nihilominus, oppoſitum probabilius videri, eo quia ad veritatem Sacramenti Pœnitentiæ, etiam vera materia remota debet intervenire, uti colligitur ex eo, quod iſtud Sacramentum fuerit à Chriſto Domino inſtitutum, non utcunque, ſed per modum judicii circa peccata actualia, poſt Baptiſmum, & ſi vis etiam in ipſo actu Baptiſmi, commiſſa, ut delenda, & deſtruenda. Porro revera tale non eſt peccatum mere putatum; &, ſic neque verum in ca-

ſu proprie conficitur Sacramentum. Nec tenet paritas de peccato alias remoto; hoc enim vere fuit commiſſum, & ex quo fuerit commiſſum, ſemper retinet rationem veræ materiæ remotæ, & de qua doleamus, & quæ proinde millies exponi poteſt, ut ab ea abſolvamur. Ab oppoſito peccatum mere putatum, cum revera commiſſum non ſit, non habet rationem materiæ remotæ veræ, ſed tantum putatæ; unde ſe ſolo non ſufficit, niſi ad Sacramentum putatum, etſi ob ejus apprehenſionem teneatur Pœnitens illud fateri, ſi ipſum ut mortale apprehendat.

Ad III. Reſpondet juxta plures abſolvi poſſe, quia in tali caſu non abſolvitur abſens (quod certe fieri nequit, ac eſt damnatum, à Clemente VIII.) ſed præſens; cum moribundus per illam petitionem abſolutionis præſens fiat Sacerdoti, ipſius locutionem audienti; qui propterea nedum valide, ſed etiam licite eum in caſu abſolvere poteſt. Ita Antonius à Spir. S. Tract. 5. diſp. 2. Sect. 1. conteſtans ſe opinionem hanc in praxim deduxiſſe, abſolvendo de facto è proprio cubiculo alium Religioſum ſui Ordinis, in alio cubiculo exiſtentem, Confeſſionemque petentem. Giribaldus de Pœnit. cap. 3. dub. 7. n. 44. & Paſqualigus, rem ex profeſſo examinans in Theor.

& Prax.

& Prax. quoad constitutos in mortis articulo quæst. 159. per tot. ubi dictam præsentiam sic probat: *Illud dicitur præsens, quod se communicat in notitiam sensuum; ut notant Glossa in Clement. Dudum v. præsentari de sepult: allegans l. 1. init. ff. de Verb. oblig. & D. Thomam 1. par. quæst. 8. art. 3. in C. & ad 2. Et proinde ut quis sit præsens in ordine ad aliquem specialem effectum, sufficit, si se communicet illi sensui, a quo dependet talis effectus; nam tunc sensu percipitur præsentia, quo percipi debet propter effectum, pro quo requiritur. Sed in casu præsenti adest talis præsentia. Ergo* Min. prob. *Præsentia requiritur in Sacramento Pœnitentiæ in ordine ad accusationem, qua Pœnitens se accuset coram Sacerdote, atque adeo ad locutionem; & cum locutio respiciat auditum, sufficit illa præsentia, qua se possit communicare præsentiali modo auditui, ita ut alloqui possit Sacerdotem, & Sacerdos ex vi allocutionis possit percipere loquentem; nam cum locutio præsentialis sit, facit, ut præsentem percipiat loquentem. Ergo eo ipso, quod Pœnitens potest percipi sensu a Sacerdote tanquam loquens, & se accusans; habetur pro sufficienter præsenti in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ* Quamquam vero

vero isthæc opinio suo, ut patet, non destituatur fundamento, ejus tamen praxim nec exequerer, neque consulerem, nisi sub conditione, eo quia est valde controversum, an illa communicatio in notitiam sensuum de se sufficiat ad inducendam præsentiam; nec hanc semper inducit: sic licet Celebrans quandoque dicat Missam voce adeo alta, ut audiatur in vicinia, dormitorio, & coquina; tamen est valde controversum, an Missam audiens e fenestra viciniæ, præcepto Festi satisfaciat; ut videri potest apud Rosignolum de Euchar. quæst. 8. art. 11. num. 11. & Giribald. in 3. Dec. cap. 3. dub. 3. num. 2. & communiter negatur eidem satisfieri per auditionem in dormitorio, vel coquina. Ergo cum certum non sit, per dictam communicationem præsentiam induci; quin imo juxta Tamburinum, pluresque alios Theologos non rigidiores, pro Absolutione major requiratur propinquitas, quam pro audienda Missa, ut videre est apud de Ligorio lib. 6. Tract. 4. c. 1. dub. 1. num. 429. dicendum est, solum sub conditione posse in casu absolvi moribundum: quemadmodum etiam dicerem de naufragis sub ponte, Absolutionem petentibus, non visis a Sacerdote super ipsum pontem existente.

Ad

Ad IV. Respondet affirm. Ratio est, quia jam tum cœperunt lethali morbo interius laborare, quo cito perducuntur ad mortem, quamvis exterius videantur sani, & incolumes: ipsa enim gravis, & annosa senectus, infirmitas est, quæ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum; ut loquitur Benedictus Papa XIV. de Syn. Diœc. lib. 8. cap. 12. num. 2. Quamobrem hujusmodi senibus conceditur tale Sacramentum etiam a Concilio Mediol. IV. par. 2. & Aquensi an. 1585. ut ibid. adnotat idem Pontifex.

Ad V. Et ultimum respondet, Puerum septennem muniri utique posse tum Oleo sancto, si sit doli, ac culpæ capax; cum sacro Viatico, si eo polleat judicio, ut latentem sub speciebus Sacramentalibus Christum firmiter credat, ac reverenter adoret. Ratio primæ partis est, quia semel ac puer est capax mali, necnon effectus per tale Sacramentum causati, est etiam capax remedii, ac talis Sacramenti; tunc enim sicuti est capax Sacramenti Pœnitentiæ, ita & extremæ Unctionis, quæ est illius complementum; ut recte ait Benedictus XIV. cit. lib. 8. de Syn. Diœc. cap. 6. n. 2. ipsique competere possunt, ac in ipso verificari verba formæ: quod per Doctorem Angelicum in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 2. est

veluti nota, ac discerniculum, an quis capax Sacramenti: *Nulli* namque, ibi inquit S. Doctor, *debet dari Sacramentum, cui non competit forma Sacramenti*: Unde, a contrario sensu inferas, eum esse Sacramenti capacem, cui competit, aut competere potest forma Sacramenti: Sed quando puer septennis est doli, ac culpæ capax, tunc ipsi competit, aut competere potest forma sive Sacramenti Pœnitentiæ, sive Extremæ Unctionis, cum utrumque sit abstersivum, ac respective deletivum ejus, in quo deliquimus. Ergo &c. Hinc laudatus Pontifex l. c. approbat statutũ a Cardinali de Rohan. Synodo Argentinensi tit. de Extr. Unct. §. 2. pag. 174. ubi edicitur: *Non degenetur etiam pueris, si septimum attigerint annum, nec iis, in quibus malitia supplet ætatem, etiamsi septennarii non sint; &* reprobat Synodalem Constitutionem, a Germano Valente Guellio, Episcopo Aurelianensi, anno 1587. promulgatam, in qua decernitur: *non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt;* commendatque Pastorale Mechliniense, quod, postquam retulit hæc Ritualis Romani verba. *Non ministretur pueris, rationis usum non habentibus,* addit: *Secus de pueris periculose ægrotantibus, qui peccati mortalis, ac Confessionis capaces sunt, licet*

sint

ſint ſolum octo, aut novem annorum, & quamvis nunquam communicaverint. Ratio poſtea ſec. par. eſt, quia ſtatim ac puer tali pollet cognitione, ac judicio, ut latentem ſub ſpeciebus Sacramentalibus Chriſtum firmiter credat, ac reverenter adoret, jam diſcernit panem cœleſtem a terreno, & pro modulo ſuo concipit devotionem hujus Sacramenti: quod juxta S. Thomam, a nobis relatum in Reſp. ad 3. Julii 1755. ſufficit, ut per modum Viatici non ſolum ei miniſtrari poſſit, ſed etiã ut non ſit ei denegandum. Et Suarez, Cardinalis de Lugo, aliique relati a Benedicto XIV. cit. lib. 8. cap. 12. num. 3. expreſſe docent, omnibus, qui ſunt capaces, poſitis in vitæ diſcrimine, ex præcepto divino, eſſe porrigendum.

MENSE JUNII.

CAS. I. *SAcerdos fœtæ famulæ conſuluit procurationem abortus, ne detegeretur crimen utriuſque, ac ipſe non impediretur ab aſſecutione Beneficii, quod, abortu ſecuto, revera fuit ipſi collatum,* Q. 1. *an, ultra reſervationem, contraxerit aliquod impedimentum; & quid exprimendum, ut rite ab hoc diſpenſetur. Secundo, an poſſit retinere Beneficium, ac fructus ex eo perceptos,*

Reſp. Ad I. Quoad pr. par. Si abortus

fœtus

eſt fœtus animati, ut quæſitum ſupponit, Sacerdos, ultra Reſervationem cum Excommunicatione Epiſcopo ſpecialiter reſervata, contraxit etiam irregularitatem propter homicidium, & quidem reſervatam Summo Pontifici, etiamſi conſilium ab eo famulæ datum, & abortus, ſint occulta. Ratio deſumitur ex Conſtit. *Effrenatam* Sixti V. quoad hoc nihil immutata a Gregorio XIV. ubi hæc omnia ſtatuuntur contra eos, vel eas, qui, aut quæ, dictũ abortum vel cauſant, vel conſulunt vel alio modo ſcienter ad illũ cooperantur, effectu ſecuto. Quoad ſec. par. dico, quod ſi famula fœtum conceperat ex ipſo Sacerdote, debet hic exprimere in ſupplici libello, S. Pœnitentiariæ præſentato pro diſpenſatione ſuper Irregularitate ex abortu occulto, debet, inquam, exprimere, quod fœtus fuerit a ſe genitus; nam ſi foret a ſe genitus, & id non fuiſſet expreſſum, tunc, ex ſtylo S. Tribunalis, gratia eſſet ſubreptitia. Et de facto in hoc caſu major ponitur difficultas ad diſpenſandum, ut ex Theſauro de pœnit. v. Abortus in fine notat. P. Syrus Dilucidat. par. 2. cap. 4. pag. 271. & 275. Item ſi alias obtinuit ſimilem diſpenſationem a S. Pœnitentiaria ob ſimile delictum, debet id exprimere in nova ſupplicatione: quia ni id expreſſerit, diſpenſatio conceſſa ei non ſuffragatur, u

tradit

tradit idem P. Syrus ibid. pag. 271. subdens propterea executorem Litteræ debere quoad hæc prius interrogare Pœnitentem.

Resp. Ad II. Probabilius videri quod non; tum quia ipse erat inhabilis ad Beneficia, cum hoc fuit ipsi collatum, ut expresse constat ex præfata Constit. *Effrenatam*, ubi Pontifex loquens de Clerico, qui concurrit aliquo ex prædictis modis ad procurationem abortus, inquit, *omni clericali privilegio, officio, dignitatibus, & beneficiis . . . ipso facto privatur, & fit in futurum inhabilis ad ea suscipienda:* tum quia erat excommunicatus, & sic inhabilis ad Beneficia etiam ex hoc alio capite, ut decrevit Innocentius III. *in cap. Postulastis de Cler. excom. min.* ubi ait, *Clericis excommunicationis vinculo innodatis Ecclesiastica Beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea licite retinere, nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum; cum ea non fuerint canonicè consecuti.* Propterea collationem Beneficii, factam excommunicato, esse ipso jure nullam, communis est Theologorum opinio, ut videre est apud Peyrinum de Præf. quæst. 2. cap. 5. num. 2. ac Matthæuc. Offic. Cur. cap. 38. num. 11. Neque dicas, ly *ipso facto* fuisse in Bulla Sixtina appositum ad terrorem; & praxim invaluisse, quod Beneficia non dimittantur

ante

ante ſententiam declaratoriam Judicis: propterea cum inhabilitas pari modo ibidem imponatur, nec ipſam incurri ante hujuſmodi ſententiam, ut cum Molina, Leſſio, & aliis docet Reſignolus de Matr. 8. præn. 14. n. 8. Contra enim: ly *ipſo facto* juxta communem DD. intelligentiam importat Canonem latæ ſententiæ, & ſignificat, legem obligare in conſcientia ante ſententiam. Suarez de Leg. lib. 5. cap. 8. n. 1. Salas eod. tr. quæſt. 98. tr. 14. diſp. 15. ſect. 2. Quod poſtea invaluerit praxis ut ſupra quoad Benficiorum dimiſſionem; in primis ſatis non conſtat: deinde fieri poteſt, quod ita ſit reſpective ad eos, cum quibus miſericorditer jam diſpenſatum eſt, ut poſſint Beneficia, antea obtenta, licite retinere; idemque dici poteſt de jam diſpenſatis quoad inhabilitatem. Cæterum ſecluſa hac prævia diſpenſatione, id abſolute nego; ac propterea dico, Sacerdotem non poſſe retinere Beneficium, nec fructus. Non Beneficium, quia eſt nulliter obtentum; cum enim collatio fuerit nulla, utpote facta tempore, quo electus erat incapax, ideo per tempus ſubſequens, aut per ſubſequentem a Cenſura, non validatur, juxta illam reg. 18. jur. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de jure non ſubſiſtit.* Nec ex poſt facto convaleſcere poteſt, quod ab initio non

ſubſiſtit

ſubſiſtit, cap. Auditis de Elect. Non fructus; quia collatio ſcienter nulla, non parit legitimum jus percipiendi fructus, eosque retinendi. Quod verum puto, etiamſi allegaretur ignorantia inculpabilis, excuſans a cenſura; nam licet ignorantia inculpabilis, ſecundum jura, & Doctores, excuſet a cenſura; tamen non validat actum ab Eccleſia irritatum: nec habilitat inhabilem, Cap. Quodam de Præben. in 6. juncta Gloſſa ibid. & cap. Quia cunctis de conceſ. Præb. pariter in 6. Peyrinus l. c. n. 4. Gonzalez, & alii. Quæ, ut patet, valent non obſtante ſubſequenti abſolutione in foro ſacramentali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, ob defectum invalidæ Collationis, & Inveſtituræ. Covaruvias in cap. Alma Mater part. 1. §. 7. & 11. de Sent. Excom. n. 76. Argyro Diſcept. Eccl. lib. 8. diſc. 30. n. 6. & ſeqq.

CAS. II. *Vellet Vidua tranſire ad ſecundas Nuptias: quoniam vero habet domum ſuam alteri locatam, ipſaque habitat in domo aliena, cui deſervit: oritur dubium, an ne Parochus, in cujus Parœcia habet domum, an vero ille Domini, debeat ejus Matrimonio aſſiſtere. Q. Quid dicendum?*

Dicendum, debere illius Matrimonio aſſiſtere Parochum Domini, cui deſervit, & in cujus domo ipſa habitat. Ratio

& in cujus domo ipsa habitat. Ratio est, quia cum domum suam alteri locaverit, ipsa ibi nec habet domicilium, nec quasi domicilium; ideoque spectare nequit ad Parochum talis Parœciæ ejus Matrimonio assistere. Econtra cum inhabitando in domo Domini, cui deservit, habeat ibi quasi domicilium, quod sufficit ad valide assistendum, ideo ad hunc spectat in casu illius Matrimonio assistere, ut patet ex Notif. 13. tom. 2. num. 17. & Notif. 21. tom. 4. SS. D. N. Benedicti Papæ XIV.

CAS. III. *Cum Parochia paucos habeat incolas, ac modicos redditus, Parochus solis diebus Dominicis, aliisque festis propriæ inservit Ecclesiæ; cæteris vero diebus solum pernoctat in Paræcia; relicto, pro tempore diurno, alio Sacerdote, pro omni contrario eventu. Cum postea ipse, vel alius Sacerdos festis diebus in sua Ecclesia Missam celebrat, sinit pauperes ibi quæstuare; nec unquam denunciat Indulgentias, quandoque a Summo Pontifice concessas. Q. An ob hæc arguendus sit peccati mortalis.*

Resp. Inprimis, Parochum Ecclesiæ suæ inservientem solis diebus Dominicis, aliisque festis, cæteris vero diebus in sua Parochiali mere pernoctantem, utique ob hoc esse arguendum peccati mortalis. Ra-

tio eſt, quia ſic oneri debitæ reſidentiæ, & curæ erga Parochianos, plurimum deeſt, ut ſæpius declaravit S. Concilii Congregatio, cujus decreta jam alibi protulimus: quibus aliud nunc addo ejuſdem S. Congregationis in Fulginaten. Reſidentiæ die 10. Maii 1687. ad dub. 1. & 2. quo expreſſe declaravit, oneri reſidentiæ minime ſatisfieri a Parocho, qui feſtivis diebus ad ſuam Eccleſiam accedit, ac de cætero nocturno tempore reſidet apud eamdem Eccleſiam, ſed mane ſe confert ad Civitatem, Vicario, ſeu ſubſtituto relicto. Nec Parochum excuſat vel paucitas Parochianorum; ut enim recte adnotarunt Fagnanus in cap. Extirpandæ de Præben. §. qui vero, num. 11. & pax Jordanus Lucubr. Canon. lib. 10. tit. 40. num. 43. licet in Parochia non commorentur niſi tres, vel quatuor incolæ tantum, adhuc tenetur Parochus reſidere: ſolus namque caſus, in quo Eccleſia Parochialis deſinat in totum Parochianos habere (quo caſu remanet curata tantum habitu, non vero actu; ideoque, ut pote carens incolis, regulatur uti Beneficium ſimplex, ſicque Beneficiarius amplius non tenetur ad reſidentiam; Barboſa de offic. Poteſt. & Paroch. cap. 8. n. 5. & alii Cōm.) valet eum a cura, & reſidentia excuſare: quin imo etiam tunc requiritur, quod non

adſit

adſit ſpes proxima, ut habitus reducatur ad actum per reverſionem Parochianorum; nam ſi veriſimile ſit, quod brevi incolæ revertantur, regulanda eſt ad modum Parochialis actu, prout relatis concordantibus notat Fagnanus l. c. n. 48. Multo minus poſtea eximitur Parochus ab obligatione reſidentiæ, ac curæ, ob modicitatem redditunm. Siquidem de jure non debet attendi commodum ipſius Parochi, qui ſpōte ac libere hujusmodi Parœciam ſuſcepit, ſibique propterea debet imputare, ſi tale Beneficium acceptavit, ut recte inquit Fagnanus ibid. n. 7. ſed debet attendi commodum Parochianorum. Hinc Parochus non reſidendo in caſu, ſubjacet eisdem pœnis, ac ſi eſſet Beneficium pingve, prout ultra Fagnanum ibid. num. 6. in cap. Conquerente de Cler. non reſident: num. 1. & 2. docent Reginaldus in Prax. Pœniten. lib. 3. tract. 3. n. 294. Sanctarellus, & alii. An dein Parochus arguendus ſit peccati mortalis, exquo ſinat pauperes quæſtuare in Eccleſia tempore Sacrificii, ita facile aſſeverare non auſim; nam licet S. Pius V. in ſua Conſtitutione *Cum primum*, Regularibus expreſſe præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ, ut in Eccleſiis ſuis deputent aliquem, qui tunc temporis tales ejiciat, nec ſinat eos quæſtuare tamen Parochis, aliis;-
que

que, id non præcepit in virtute sanctæ obedientiæ, sed pœnam apposuit pecuniariam, si id permittant. En verba talis Constitutionis: *Pauperes quoque mendicantes, seu eleemosynas petentes per Ecclesias tempore Missarum, Prædicationum, aliorumque Divinorum Officiorum non sinant, sed eos ad valvas Ecclesiarum stare faciant sub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice, nisi eos ejici curaverint, & Parochis dimidii aurei. Religiosis etiam Claustralibus, sive Regularibus præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, ut in Ecclesiis suis deputent aliquem, qui tales ejiciat; & si negligentes fuerint, gravissime ab Ordinario corripiantur: quod si illi parere recusaverint, gravissimas pœnas incurrent, & pro qualitate personarum etiam corporaliter punientur arbitrio nostro, sive Superiorum.* Cum ergo non adeo facile sit asserendum, aliquid esse peccatum mortale, nisi de re simus certissimi, ut cum Gersone doctissimo Cancellario Parisiensi lib. 4. par. 3. de Vit. spir. litt. O, jam diximus ad Cas. 2. Novemb. 1749. ideo &c. *Omnis enim quæstio*, ait S. Thomas quodlib. 9. quæst. 7. art. 15. in C. *in qua de peccato mortali quæritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur.* Quantum ad ultimum de omissione denunciationis Indulgen-

Indulgentiarum &c. dico, quod ibi prius justificatæ illæ fuerint coram Ordinario loci, & hic mandaverit, ut eæ publicentur, utique arguendus est peccati mortalis, si numquam eas lucrari satagant. Ratio est, quia, ut alibi adnotavimus, nedum Parochianis quoad ea, quæ iis sunt ad salutem necessaria, verum etiam quoad ea, quæ iis in hoc sunt valde utilia, providendum est; prout de facto sunt Indulgentiæ. Ergo si has nunquam denunciat, & ob hoc Parochiani &c. dicendum, ipsum ob hoc graviter deesse muneri suo, & sic peccare mortaliter: præcipue cum Ordinarii mandatum de earumdem publicatione ad hoc tendat, ut Parochianis denuncientur, adeo ut possint eas acquirere. Debet ergo Parochus vel inter Missarum solemnia, vel alio tempore, Parochianis opportuno, eas denunciare; non tamen priusquam fuerint coram Ordinario loci justificatæ, & hic eas publicari mandaverit; ut enim notat Brotius in Prax. Regul. tit. 4. c. 34. num. 3. V. Indulgentias. S. Concilii Congregatio declaravit, quod Nullus sine Ordinariorum licentia, & auctoritate, potest eas publicare; non obstante quacumque exemptione, etiamsi Regularis, aut in Ecclesiis ipsorum Regularium, etiam prætextu privilegiorum &c.

CAS. I. *Confessus est Titius habenti facultatem etiam in reservata: invalide tamen, eo quia vel caruit dolore, ac vero proposito, vel quia malitiose reticuit unum reservatum, aut aliud mortale. Q. An per istam absolutionem invalidam ablata fuerit reservatio omnium peccatorum, adeo ut sic absolutus possit absolvi ab inferiore Confessario.*

Resp. Omissis in sua probabilitate aliorum opinionibus, non fuisse in casu ablatam reservationem omnium peccatorum, adeo ut &c. sive talis Confessio invalida fuerit defectu doloris, ac veri propositi: sive quia Titius in ea malitiose reticuit unum reservatum: sive quia denique malitiose non expressit aliquod aliud mortale. Ratio generalis est, quia, ut ablata rationabiliter judicetur reservatio omnium peccatorum, taliter ut sic absolutus possit absolvi a quolibet Confessario, requiritur, quod Titius in casu revera satisfecerit fini reservationis; ut ipsimet adversarii fatentur. Jam vero in neutro ex prædictis casibus huic Titius satisfecit: siquidem finis verus reservationis, prout hæc tollitur in Confessione juxta præsentem hypothesim, non consistit in hoc, quod Pœnitens genuflectat ad pedes Superioris, aut Delegati, eique unum, vel alterum peccatum referat; nam

secus

ſecus Pœnitens, qui id præſtitit, & ob aliquod rationabile motivum non fuit abſolutus, puta, quia voluntarie non dimiſera proximam & liberam occaſionem peccandi poſſet deinceps abſolvi a quovis ſimplici Confeſſario ab iis, quæ perpetravit, atrocioribus criminibus reſervatis Epiſcopo, eo quia dicto modo ſe præſentavit Superiori, ſeu Delegato: quod plane alienum eſt a veritate; etenim qui in caſu ſic inabſolutum dimittit, nullo modo intendit tollere reſervationem, ſed potius hac adſtrictum relinquere, uſquequo Pœnitens redeat rite diſpoſitus. Igitur finis verus reſervationis hic eſt, ut graviora crimina graviori judicio ipſius Ordinarii, vel eorum, qui ad hoc delegati ſunt, ſubjiciantur ; & ſic Fideles probe conſcii, hos non niſi maturo judicio ipſorum crimina expenſuros, ac ſolis recte diſpoſitis, condignaque indicta pœna, beneficium Abſolutionis impenſuros, ab iis committendis detterreantur; ut egregie tradit Homo bonus de Caſ. Reſer. par. 1. cap. 1. pag. 5. Ex quo patet, finem reſervationis eſſe, ut non indifferenter ab omnibus Confeſſariis, ſed tantum vel ab ipſo Ordinario, vel aliquo ex Delegatis, ſacramentaliter judicentur hujuſmodi peccata, ac remittantur rite diſpoſitis per Abſolutionem ſacramentalem.

Sed

Sed Titius in neutro ex dictis casibus huic fini satisfecit, nunquam enim accessit rite dispositus, nec obtinuit absolutionem sacramentalem; absolutus namque fuit invalide, & sic absolutio, utpote nulla, non fuit Sacramentalis; ergo &c. Neque dicas, fuisse invalidam quoad remissionem culpæ, non vero quoad ablationem reservationis. Nemo enim intendit demere reservationē absque deletione culpæ; imo quilibet absolvens intendit quidem absolvere quantum potest, sed Absolutione Sacramentali. Unde cum actus agentis non operetur ultra intentionem ejusdem, *lib. non omnis ff. si certum*, dicendum, non fuisse in casu ablatam reservationem &c. maxime cum reservatio sit quid moraliter adjacens ipsi culpæ, huic a Superiore alligatum; nec satis pateat, quod ex benignitate, ac praxi Ecclesiæ in casibus prædictis deleatur reservatio, quamvis non deleatur culpa.

CAS. II. *Confessus est Pœnitens, inculpabiliter oblitus unius mortalis, quod paulo post fuit reservatum. Q. An Confessarius, qui ab hoc ipsum absolvit indirecte, valeat etiam directe ab eodem ipsum absolvere.*

Resp. Neg. Quia per subsequentem reservationem restricta, seu potius adempta est Confessario necessaria facultas ipsū

directe absolvendi, ideoque, utpote carens jurisdictione in reservatum de novo, directe nequit ab eo Pœnitentem absolvere. Neque dicas cum Bordono tom. 1. Resp. 38. num. 48. tale peccatum in casu quoad culpam non esse amplius in conscientia, sed solum quoad obligationem illud confitendi; sicque cum Pœnitens ad illius Confessione teneatur, non quia fuit commissum, sed quia omissum, ideo Confessarius utique potest eum absolvere. Contra enim: Pœnitens in casu tenetur etiam de illo confiteri quia ab eo fuit commissum; si enim illud non commisisset, nihil referret omissio. Deinde, quidquid sit de hoc, & an amplius sit, necne, in conscientia quoad culpam; hoc certum est, quod est in conscientia quantum ad obligationem ipsum subjiciendi Absolutioni directæ, & quod reservatio adimit Confessario facultatem, directâ hanc Absolutionem impertiendi: ergo hic nequit illum directe absolvere; ni forte reservans expresse fecisset reservationem quoad postea committenda, aut tali peccato annexuisset cum reservatione censuram: censura namque, saltem regulariter, ad committenda refertur. Puteobonel. de Pœn. quæst. 6. art. 1. num. 6.

CAS. III. *Dubitat Sergius, an tenere possit etiam ad Confirmationem, quem uti Patrinus*

trinus tenuit ad Baptiſmum; propterea quoad hoc conſulit. Q. Quid ei reſpondet?

Reſpondet, non poſſe, niſi aliqua urgens cauſa ipsum taliter facere compellat. Ratio eſt, quia in primis ita colligitur ex cap. Non plures & cap, in Catechiſmo de Conſecr. Diſt. 4. ubi etiam allegatur conſvetudo Romana, quod in Baptiſmo, & Confirmatione Patrini ſint diverſi. Deinde talis videtur eſſe etiam communis conſenſus Doctorum, ut videre eſt apud Cuniliati de Confirmat. §. 2. num. 2. in fin. De Ligorio eod. tr. num. 187. Giribaldum ibid. cap. 2. dub. 4. n. 18. Sporer in ſupplem. §. 4. Salmanticenſes, Anacletum, & alios paſſim. Unde cum ſententia communis, juxta vulgatum juris axioma, habenda ſit quaſi pro lege, ac pro ratione moraliter evidenti, & demonſtrativa, per Abbatem cap. 1. de Coſtit. num. 54. ac Baldum in cap. ne inniteris; ideo dicendum, Sergium non poſſe &c.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. *ULtima die, qua expirat Confeſſario facultas audiendi Confeſſiones, vocatur ad excipiendam Confeſſionem infirmi. Præſto eſt diligens Confeſſarius. At quia ægrotus morbo graviter premitur, non poteſt facere Confeſſionem formaliter integram.*

Q. I. *An si die sequenti infirmus taliter convaluerit, ut possit integre confiteri etiam materialiter, idem Sacerdos valeat ejus Confessionem excipere, quamvis non obtinuerit novam approbationem, & etiamsi commode haberi possit alius Confessarius approbatus. Secundo, an idem Sacerdos similiter valeat excipere Confessionem Sani, qui heri penes ipsum confessus est, sed inculpabiliter omisit, aliquod lethale.*

Resp. Ad I. Affirm. Cum Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 13. num. 15. Tamburino de Pœnit. c. 4. §. 10. Card. de Lugo eod. tr. disput. 19. sect. 1. num. 24. cæterisque communius. Ratio est, quia causa incepta, & non finita, durat Delegati potestas, donec terminetur, ut ex *cap. Gratum, cap. In literis, & cap. Relatum*, passim notant DD. Sed in casu Confessarius incepit causam, seu judicium Confessionis infirmi, quam Confessionem, ob gravitatem morbi, hic finire non potuit: ergo durat Confessarii potestas, donec terminetur; ac proinde potest die sequenti eam excipere &c: quemadmodum, juxta communiorē, plausibilioremque sententiam, simplex Sacerdos, qui jam cœpit audire Confessionē moribundi, prosequi potest hanc audire usque ad terminum, quamvis interim adveniat Confessarius approbatus. Et hoc a for-

tiori

tiori valet, si idem infirmus ad hunc finem postulet eumdem Sacerdotem, qui interim nequeat facultatis prorogationem facile obtinere; hic etenim casus videtur per epikjam exceptus; & in hoc, ac etiam prædicto casu, intervenit ratihabitio de præsenti, & consensus tacitus Eminentiss. Archiepiscopi; cum praxis, ac experientia doceat, pluries intra annum Confessariis hujus Diœcesis concedi absque ulla difficultate prorogationem facultatis ob causas etiam non adeo graves. Hinc cum taciti, & expressi eadem sit virtus, *l. Cum quod ff. si certum petatur.* idem consensus tacitus tribuit jurisdictionem, & per consequens sufficit, ut valide, ac licite fiat Sacramentum; Barbosa de Potest. Episc. alleg. 25. num. 3. Giribaldus de Pœnit. cap. 13. dub. 12. & alii passim, qui tamen advertunt, per consensum tacitum ratihabitionis, obtineri jurisdictionem, non simpliciter, sed pro ea tantum Confessione, sive pro tali tempore, aut pro illis solum, quibus hoc permittitur.

Ad II. Resp. Affirmare Dianam par. 11. tract. 8. resol. 28. hoc nixum fundamento, quod sequens Confessio peccati obliti pertinet ad priorem. At communis opinio negat cum Facundez de Eccl. præc. lib. 7. cap. 2. num. 34. & Tamburino l. supra c.

eo quia

eo, quia Confessarius in hesterna Confessione jam protulit definitivam sententiam, & complete obivit munus suum, impertiendo Absolutionem Pœnitenti: unde Confessio peccati obliti proprie non complet, nec spectat ad judicium præcedens; sed est accusatio, seu actus novi judicii, ab illo diversi; quod propterea ab eo, cui expiravit facultas, nec licite, nec valide fieri potest. Hinc secundam sententiam in praxi tenendam consulo. Si quis tamen cum Diana sentiret, illum erroris damnare non auderem, usquequo ab Ecclesia id definitum non habeamus. Unum addo cum Cæsare de Panimollis decis. 47. num. 10. & est, quod si Pœnitens post priorem Confessionem aliud grave peccatum commisit, tunc dictus Sacerdos, absque nova facultate, nequit eum absolvere; quia hoc novum peccatum non pertinet ullo modo ad Confessionem præcedentem; sicque Confessarius absolute indiget nova facultate, ut Pœnitentem absolvat, cum nequeat illum absolvere ab uno, & non ab alio.

CAS. II. *Puber ob metum gravem, sodomitice indulsit viro incubo. Q. An inciderit in Reservationem.*

Resp. Plures negare, quia ad incurrendam reservationem, requiritur, quod peccatum fuerit commissum cum plena vo-

luntate

luntarietate, quæ in casu defuit; cum, ratione gravis metus, peccatum fuerit puberi involuntarium secundum quid. Hinc secuti si tali peccato esset annexa Excommunicatio, puber in casu eam non incurrisset; ita nec reservationem. Alii econtra communius affirmant, quia ex una parte reservatio directe non afficit Pœnitentem, sed Confessarium; cum sit restrictio jurisdictionis ejusdem; ex alia peccatum fuit puberi simpliciter voluntarium; licet enim fuerit ad ipsum inductus ob gravem metum; tamen ejus voluntas, etiamsi tali metu coacta, adhuc fuit vera voluntas, & quidem sufficiens ad mortale, cum ageretur de malo gravi ab intrinseco. Nec refert paritas de Excommunicatione. Disparitas namque est, quia Excommunicatio est pœna, afficiens quidem directe ipsum peccatorem, sed contumacem, ideoque supponit in peccante plenam voluntarietatem, quæ cum in pubere defuerit, nil mirum, quod in facta hypothesi hic eam non incurrisset. Ab opposito reservatio, saltem juxta sententiam magis communem, non est pœna, nec afficit Pœnitentem, sed Confessarium, nec requirit contumaciam; propterea ad ejus incursum sufficit, quod commissum sodomiæ peccatum sit voluntarium simpliciter, mortale, & cum iis

qualitatibus

qualitatibus, ob quas cadit sub reservatione, hoc est, in vase præpostero completum, & consummatum, uti supponitur in casu, in quo proinde puber incidit in Reservationem. Utraque sententia probabilis est; ideoque si Confessarius simplex puberem absolveret, recte se gereret. Reservatio enim in casu non est certò incursa; & stante probabilitate hinc inde, Ecclesia non adimit jurisdictionem, ac est in Confessario jurisdictio certa; ut cum Mazzuchello tradit Puteobonellus de Pæn. quæst. 6. art. 2.

CAS. III. *Puellæ gravidæ, paratæ se occidere, Clericus svasit abortum. Q. An per hoc deliquerit, eoque secuto, sit irregularis.*

Resp. Deliquisse, & quidem gravissime; ac secuto abortu, ipsum esse irregularem. Ratio pr. par. est, quia in iis, quæ sunt intrinsece mala, non licet per se consulere malum aliquod, etiamsi ab altero gravius expectetur, cum etiam in isto casu illud minus malum, malum sit, adeoque omnino evitandum, ut recte inquit P. Mansi de Cas. Refer. p. 1. quæst. 2. cas. 5. num. 29. Et sane quis non percipit, Clericum sic præbuisse consilium directe tendens in expulsionem, ac occisionem fœtus innocentis, & hanc fuisse assumptam tanquam medium ad impediendam

impediendam mortem puellæ culpabilis? quod plane illicitum est, dicente Apostolo, non esse facienda mala, ut eveniant bona; ergo talis Clericus revera gravissime deliquit. Neque opponas, non esse malum, de duobus malis minus consulere: hoc etenim valet solum in casu, quo quis debeat de duobus malis unum necessario eligere; tunc enim, cum nullus peccet, juxta D. Augustinum, in eo, quod evitare non potest, qui eligit minus, male non agit: ideoque & qui consulit minus; male non consulit. At in præsenti non sumus in eo casu; imo tantum abest, quod puella haberet debitum vel se occidendi, vel abortum procurandi, ut utrumque absolute esset ei omnino vetitum; & sic vetitum quoque erat ei consulere, ac svadere, abortum: uti etiam colligitur ex 34. prop. damn. ab Innocen. XI. Ratio sec. par. in primis expresse constat ex Bulla *Effrœnatam* Sixti V. quæ inter alia statuta contra procurantes, aut consulentes abortum fœtus animati, apponit etiam irregularitatem S. Pontifici reservatam, in ordine ad quam Gregorius XIV. in sua Moderatoria nihil innovavit. Deinde per svasionem abortus fœtus animati influxit in homicidium; ergo hoc secuto, est irregularis. Vide prædicta ad I. Junii hujus anni.

MENSE

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. *PArochianus Bononiensis una simul cum suo Parocho devotionis gratia Lauretum perventus, hunc rogat, ut suam Confessionem excipiat. Excipit hic probe sciens, se id posse facere. Quoniam vero Pœnitens eidem exponit non reservatum hic Bononiæ, bene vero Laureti. Q. An Parochus ab eo possit ibi illum absolvere; & quid si ibi exponeret reservatum hic, non vero Laureti.*

Resp. Quantum ad I. Affirmative cum Card. de Lugo de Pœnit. disp. 20. sect. 5. num. 73. v. dices, Barbosa de Offic. Episc. par. 3. allegat. 52. num. 16. Possevino, Mazzuchello, & aliis. Ratio est, quia jurisdictio Parochi Bononiensis, quoad Absolutionem sui Parochiani in foro interno, non habetur ab Episcopo Lauretano, nec ab ipso dependet, cum sit ordinaria, eique competat ipso jure, ratione Officii, ac Beneficii Parochialis; ut expresse tradunt Benedictus XIV. de Syn. Diœc. lib. 5. cap. 4. num. 2. Giribaldus, aliique passim; ac proinde per reservationem Episcopi Lauretani non restringitur quoad Absolutionem sacramentalem dicti Parochiani, qui propterea ibidem potest ab ipso absolvi. Neque dicas, ei quidem competere a jure, sed cum limitatione ad Civitatem, vel Oppidum,

pidum, in quo sita est Parochialis; ut declaravit S. Conc. Congregatio die 23. Maii 1583. apud Galemart ad cap. 15. sess. 23. Conc. Trident. Contra enim: quamvis hoc verum sit in rigore juris; tamen ex habituali consvetudine, fere ibique introducta, scientibus, & non contradicentibus Ordinariis, quoad Parochianos extenditur. nedum ad totam Diœcesim proprii Episcopi, verum etiam extra; ut de communi testatur Benedictus XIV. Institut. 86. num. 7. ac declaravit eadem S. Conc. Congregatio in Posnanien. die 3. Decembr. 1707. definiendo, licere Parocho absolvere proprios subditos etiam extra Diœcesim; ut videre est apud Monacellum in Supplem. ad 1. Tom. num. 174. Hinc licet iis in locis, in quibus adhuc viget rigor juris, & consvetudo in contrarium (prout teste Bonacina viget adhuc Mediolani) talis consvetudo a Parochis respectivis servanda sit, adeoque ipsorum jurisdictio etiam quoad subditos coarctetur ad locum, aut propriā Diœcesim: sicuti coarctatur jurisdictio Confessariorum, qui ab Episcopo solum approbati fuere ad audiendas Confessiones sœcularium in sua Diœcesi; tamen quia hic Bononiæ, ejusque Diœcesi, non viget hic juris rigor quoad Parochos respective ad suos Parochianos; ideo asserui, Parochū

posse

posse in casu exposito suum Parochianum Laureti absolvere a casu, ibi tantum reservato.

Quantum postea ad 2. censeo cum Giberto in Corp. Jur. Can. tract. de Sacram. tit. 7. de Indulgent. sect. 1. Reg. 42. Joan. Dominico Mansi de Cas. Resp. par. 1. quæst. 1. §. 3. num. 21. Pedrolo de Minist. Sacr. Pænitent. par. 2. cap. 4. sect. 2. art. 1. num. 54. non posse Parochum suum Parochianum Laureti absolvere a casu hic Bononiæ reservato, quamvis non sit reservatus Laureti. Ratio est, quia licet jurisdictio Parochi revera ordinaria sit in foro interno, eamque in rigore non habeat a proprio Episcopo, sed a jure, & a Papa; tamen proprii Episcopi imperio tota Parochorum jurisdictio subest, ut expresse docet Benedictus XIV. in supra laudato Opere de Synodo Diœcesana, libro, capite, & numero citatis. Unde sive Parochus Parochianum absolvat intra Diœcesim, sive extra, eumdem semper absolvit vigore jurisdictionis, subjectæ imperio sui Episcopi: a quo propterea, sicuti quando habuit potestatem delegatam in reservata, potest, juxta Grassium, aliosque a Cabrino relatos res. 48. illa uti cum suo Parochiano, tum intra, cum extra Diœcesim; ita vice versa quando illam non habuit, prout supponi-

tur

tur in casu, eadem uti non potest cum suo Parochiano, sive intra, sive extra Diœcesim; ut recte ait Mansius l. c. non enim est major ratio, quare ampliatio facultatis, facta ab Episcopo, sequatur Parochum etiam extra Diœcesim; & ejusdem facultatis limitatio illum non comitetur: præcipue cum reservatio Parochum afficiat non minus, ac alium quemlibet Confessarium Episcopo reservanti subjectum. Nec refert, quod hic agatur de absolutione Parochiano impertienda extra Diœcesim, & Tridentinum affirmans inesse Episcopis facultatem sibi reservandi casus, dicat sess. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 7. hujusmodi facultatem. *Episcopis omnibus inesse in sua cuique Diœcesi;* nam in primis responderi potest cum laudato Gibert, quod cum Parochus, suum Parochianum etiam Laureti absolvens, eumdem absolveret ut Parochus talis Diœcesis, intra illam eumdem absolvere censeretur. Deinde ex quo Tridentinum asserat, inesse Episcopis facultatem sibi reservandi casus *in sua cuique Diœcesi*, nil inde evincitur contra hanc nostram assertionem; mens namque Patrum Concilii per hujusmodi verba hæc fuit, quod quilibet Episcopus Casus ibi reservans, hujusmodi actum exerceret in loco suæ jurisdictionis, adeoque non aliena, sed in sua Diœcesi.

De cæte-

De cætero an facta ab aliquo Episcopo reservatio Parochos, aliosque subditos Confessarios afficiat extra Diœcesim, necne, nil ibi a Concilio statutum: proindeque nil inde erui potest in contrarium. Quod si reponas, statutum reservationis habere rationem legis, cujus indoles est, per se, ac immediate respicere territorium, seu Diœcesim, eique quasi cohærere; ac proinde non posse eum adstringere, qui extra Diœcesim existit; ut patet in sententia excommunicationis, juxta Bonifacium VIII. in cap. fin. de Constit. in 6. eos subditos non afficiente, qui peccatum sub excommunicatione reservatum, extra Diœcesim committunt. Respondeo, instantiam, ac paritatem probare, quod si Pœnitens ibi, nempe Laureti, ubi hujusmodi peccatum non est reservatum, exponat Confessario diverso a proprio Parocho, ab eo possit absolvi: quod nec ego inficior, cum Confessarius Lauretanus non legitur à reservatione Archiepiscopi Bononiensis, neque huic subsit quoad suam jurisdictionem. At diversimode loquendum, cum agitur, prout in casu, de Confessione facta ipsemet proprio Parocho Bononiensi; cum enim jurisdictio ejusdem subsit, quoad suum Parochianum, Archiepiscopo Bononiensi, etsi Laureti degat, prout supra dictum est; ideo &c.

deo &c. Hinc solum eo tunc posset Pœnitens ibi a Parocho absolvi, quando ad id facultatem reciperet ab Episcopo Lauretano: in quo casu eumdem non absolveret ut ejus Parochus sed tanquam alter Confessarius, ab Episcopo Lauretano approbatus, ac jurisdictionem habens; circa quod nulla est difficultas, quod eo in casu possit illum absolvere.

CAS. II. *Cum in antecedenti dictum sit jurisdictionem Parochi esse a Papa, & hoc non obstante Parochum non posse absolvere subditum a reservatis proprio Episcopo; etiam extra Diœcesim: Q. 1. Undenam colligitur hujusmodi jurisdictionem esse a Papa; cum Episcopus ille sit, qui ut plurimum Sacerdoti confert Beneficium Parochiale, ipsumque immittit in possessionem ejusdem; 2. cur sit subjecta Episcopo, eo ipso, quod habetur a Superiore majori.*

Resp. ad 1. ex eo id colligi, quod licet Episcopus revera ut plurimum Parochiale Beneficium conferat &c. tamen non ipse eo tunc annectit ipsimet Beneficio collato jurisdictionem, neque eo tunc illam confert Sacerdoti; sed eam supponit iam Beneficiis Parochialibus annexam a Summis Pontificibus, qui ipsamet Beneficia Parochialia instituere, vel saltem jurisdictionem iis annexam decrevere, semel ac aliquis in Pa-

rochum

rochum esset institutus. Unde ex quo ipsimet Summi Pontifices per sacros Canones decreverint annexam Beneficiis Parochialibus hujusmodi jurisdictionem, hinc fit, ut Parochi non ab Episcopis, sed a Papa, & a jure, eam habere dicantur, quamvis Episcopus is sit, qui ut plurimum Beneficium confert, & per se, vel per alium immittit in ejus possessionem. Filliucius tom. 1. tract. 7. num. 279, Castropalaus de Pœnit. punc. 12. num. 9., aliique. Accedit, jurisdictionem Parochi in foro interno esse ordinariam, ut supra dictum est, proindeque etiam extra Diœcesim, ut diximus regulariter potest illã exercere audiendo subditi Confessionem; ergo non ipsam habet ab Episcopo; Episcopus namque jurisdictionem ordinariam conferre non potest, ut testatur Menochius Conf. 52. num. 16. Ergo illam habet a jure, & a Papa. Ad 2. dico, hujuscemodi rei causam non esse aliunde petendam, quam a voluntate ipsorum Romanorum Pontificum, qui voluere talem subordinationem, ad meliorem Christiani populi disciplinã, & ut sic omnia essent melius ordinata. Hinc sicuti quamvis per Apostolum Deus posuerit Episcopos regere Ecclesiam, tamen quia in Romano Pontifice residet suprema potestas in Ecclesiam universam, omnia taliter

liter a Christo Domino ordinata sunt, ut in ordine ad aliqua hic possit sibi jurisdictionem peculiariter reservare; ita cum proportione idem dicendum de Episcopis respective ad Parochos propriæ Diœcesis. Propterea Tridentinum sess. 14. cap. 7. in peculiari loquens quoad Casuum reservationem, inquit: *Magnopere vero ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non a quibusvis, sed a summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur. Unde merito Pontifices Maximi pro suprema potestate, sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas, nimirum graviores, suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est, quod omnia, quæ a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis in sua cuique Diæcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem liceat; pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus Excommunicationis censura annexa est.* Circa quod tamen sapienter admonet Benedictus XIV. supra laudato lib. 5. de Syn. Diœc. cap. 4. num. 3. quod licet Episcopus prædicta facultate reservandi casus possit semper, & quandocumque voluerit, uti; nihilominus multis nominibus decet, Y ut illam

ut illam potius in Synodo, quam extra Synodum exerceat, ne ſecus Parochi conquerantur, ſuam ordinariam poteſtatem, ipſis prorſus inſciis, nimis admodum coarctari: ut enim notat Cardinalis de Lugo de Sacr. Pœn. diſp. 20. ſect. 3. num. 37. quamvis Epiſcopus poſſit juriſdictionem abſolvendi quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito limitare, & ad pauciſſimas cauſas reſtringere; tanta tamen poteſtate non potitur quoad Parochos; quorum juriſdictio, etſi ab Epiſcopo pendeat, eique ſubjaceat, non eſt tamen delegata, ſed ordinaria; nec poteſt ſine legitima cauſa aut prorſus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat.

CAS. III. *Sempronius emiſſo voto ſimplici caſtitatis, contraxit Sponſalia de futuro cum Berta. Q. An ſi hæc fiat Monialis, & ipſe diſpenſetur a voto, poſſit abſque alia diſpenſatione contrahere Matrimonium cum Bertæ Sorore.*

Reſp. Poſſe, ſuppoſito, quod votum Caſtitatis, ab eo emiſſum ante Sponſalia cum Berta, fuerit abſolutum, & Caſtitatis perpetuæ, ac totalis. Ratio eſt, quia in tali caſu hujuſmodi Sponſalia fuere nulla, ac invalida, ratione prædicti voti, quo Sempronius obſtrictus eadem contraxit; cum tale votum omnino diſſolvat Sponſalia ſubſequentia

quentia, ut probat Rosignolus de Sponsal. 11. præn. 4. ac tradunt Giribaldus, & alii DD. comm. Et sic, cum id, quod nullum est, nullum in casu producat juris effectum, ortum non est ex iisdem Sponsalibus impedimentum justitiæ publicæ honestatis inter ipsum Sempronium, ac Sororem Bertæ; prout clare colligitur ex Tridentino sess. 24. de Reformat. cap. 3. ac propterea idem Sempronius, si dispensetur a voto, utique potest absque alia dispensatione Matrimonium contrahere cum Bertæ Sorore.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. *DUo sunt hominis Usurarii hæredes. Q. An si unus ex his vel restituere nolit, vel impotens sit, teneatur alter in integrum restituere. Secundo, an etiam famuli, & factores Usurariorum restituere teneantur. Tertio, an Confessarius non admonens Usurarium de onere restitutionis, loco illius teneatur restituere.*

Resp. Ad I. non teneri, si cohæres possit, ac nolit restituere ad ratam suæ portionis; teneri vero, si ille sit impotens, & portio, quam ipse habuit, ad id sufficiat. Ratio pr. par. est, quia hæredes in casu non tenentur restituere titulo injustæ acceptionis, sed titulo rei acceptæ, & inquantum repræsentant personam defuncti; sed ille,

 de quo

de quo eſt ſermo, non accepit hæreditatẽ, nec repræſentat perſonam defuncti; niſi partialiter, alter enim & ipſe accepit æqualem partem hæreditatis, & ſolum ambo ſimul repræſentant totam perſonam defuncti; ergo hoc nolente reſtituere, ille non tenetur reſtituere per integrum, ſed ſolum ad ratam portionis, ut cum Cajetano Molina, Leſſio, & aliis tradit Barthol. a S. Fauſt. de Uſur. qu. 92. Neque dicas, omnia bona defuncti in caſu eſſe reſtitutioni obligata, obligatione ſaltem perſonali. Si enim omnia obligata ſunt, ergo etiam accepta a cohærede; & ſic etiam hic cogi debet ad reſtitutionem pro rata: malitia namque unius nolentis ſolvere, alteri nocere non debet. Excipe tamen caſum, quo uni contigiſſent in partem omnes res per uſuram a defuncto acquiſitæ, & hæ penes ipſum adhuc extarent in ſpecie; puta, ſi ſint fundus, domus, & ſimilia; nam tunc ſpectaret ad ipſum ea omnia reſtituere: cum enim ad eum pervenerunt, erant obligata obligatione reali, & cum eandem ad ipſum tranſierunt, utpote quæ ſequitur rem, apud quemcumque exiſtat; ergo ipſe tenetur ea reſtituere, cum poteſtate poſtmodum agendi de meliori diviſione cum cohærede, ut ſic ſalvetur æqualitas. Ratio poſtea ſec. part. eſt, quia omnia bona libera defun-
cti,

cti, ad quemcumque devenerint in hæreditatem, secum detulerunt onus solvendi ejus debita; ergo si cohæres est impotens aliquid restituere, puta, quia omnia distraxit, aut consumpsit, in tali casu debet alter hæres restituere, quantum sufficit cum portione suæ hæreditatis. Vide relatum a S. Fausto l. c.

Resp. Ad II. cum dist. Vel isti famuli, & factores Usurariorum, fuerunt aliquo modo causa cooperans ad usuras; vel non. Si non; dico, ipsos ad nihil teneri, quia cum nullum influxum ipsi in usuras præstiterint, non est, cur obligentur ad faciendā ob eas restitutionem. Si vero fuerunt aliquo modo causa ad eas cooperans; puta, nomine & authoritate Dominorum faciendo contractus usurarios; vel alios compellendo ad solvendas usuras, aut quid simile; & tunc dico, eos teneri in solidum cum Dominis restituere; adeo ut, si hi non restituant, ipsi pro suo posse restituere debeant. Ratio est, quia tunc in usuras præstiterunt verum influxum, ex quo proinde in eis emersit onus restitutionis: ita DD. comm. Quorum aliqui nec excusant a peccato, & onere restitutionis eos, qui serviunt, post factum usurarium Contractum, ex g. in chartis scribendo mutuum, quod datur, vel pignora; aut solum recipiunt u-

ſuras, quas ſolvit mutuatarius; aut ſimpliciter petunt a mutuatario lucrum; aut ſervant, ſeu numerant pecuniam in dando, vel accipiendo mutuo: ita Molina tom. 2. de Contr. diſp. 331. Navarrus cap. 17. num. 267. & alii non pauci. Oppoſitum tamen tenent Sotus, Sylveſter, Toletus, Leſſius, & alii quamplures, quos refert, ac ſequitur a S. Fauſto de Uſur. qu. 116, eo quia iſti non ſunt proprie cauſæ efficaces, aut morales accipiendi uſuras, nec aliquid activitatis influunt ad exactionem uſurarū, ſed ſolum materialiter ſe habent in iſtis actibus reſpectu exactionis uſurariæ.

Reſp. Ad III. cum diſt. Vel Confeſſarius eum non admonet inculpabiliter, aut quia novit, eum eſſe ſatis conſcium hujuſmodi obligationis; & tunc dico, ipſum non teneri illius loco reſtituere, quia in tali caſu monitionis omiſſio non eſt culpabilis. Vel eum non admonet, noſcens, ipſum non eſſe, conſcium dictæ obligationis, monitionemque omittit culpabiliter; & tunc dico, ipsū probabilius teneri &c., eo quia ſemel ac ſuſcepit onus audiendi Confeſſionem, tenetur ex officio docere Pœnitentem ea, quæ ſpectant ad ſpirituale bonum, ac ſalutem animæ ipſius prout in caſu eſt reſtitutio, cum non remittatur peccatum, ni a potente reſtituatur ablatum. Neque dicas, Confeſſarium

fessarium teneri quidem erga Pœnitentem, non tamen erga damnificatum. Contra enim: cum refectio damni sit quid necessario subsequens ad restitutionem, semel ac habet onus monendi Pænitentem quoad hanc, simul inest ei obligatio eumdem monendi, ut indemnizet damnificatum. Neque reponas, hanc obligationem Confessario inesse ex charitate, ac religione, sed non ex justitia. Contra: statim ac suscepit onus audiendi Confessionem, tenetur, ex quasi Contractu cum Pœnitente, huic rite ministrare Sacramentum, & sic etiam ex officio, & justitia, ipsum docere, & judicare, prout exigit ejus spirituale bonum; ut recte inter alios tradit de Ligorio de Pœnit. cap. 2. num. 619. Unde si omittit, ipse est causa non restitutionis; proindeque ad hanc, in defectu Pœnitentis, ipse tenetur, prout tenetur *mutus, non obstans &c.* quantumvis influant solum negative. Navarrus Filliucius, & alii.

CAS. II. *Clericus fuit promotus ad sacros Ordines titulo Patrimonii partim veri, partim fictitii. Q. I. An incurrerit pœnam Suspensionis, adeo ut, si sic celebret, sit irregularis. Secundo, an suspensionem incurrat ordinatus Subdiaconus titulo veri, ac integri Patrimonii, quod tamen post Ordinationem dimittit absque alio titulo. Tertio, quid dicendum*

centium de hujusmodi Clerico, si post dictam dimissionem recipiat Diaconatum, & Sacerdotium.

Resp. Ad I. affirm. Si pars Patrimonii vera modica est, multumque ei deest ad ipsi ministrandam congruam, statutam ab ultima Diæcesana Synodo in annuo reditu 200. librarum Bononiensium; idque ipsemet Clericus sciebat, & Archiepiscopus ordinans ignorabat. Ratio quoad pœnam Suspensionis in primis desumitur ex decreto præfatæ Synodi, quæ *lib.* 2. *cap.* 8. *§. necessitate* inter alia hæc habet: *Prævie ad actum stipulationis, intimetur Clerico suspensio ipso facto incurrenda, si ficte & dolose se gesserit in repræsentando reditus non adæquantes taxam, in præsenti decreto constitutam.* Secundo ex c. *Neminem c. Sanctorum dist.* 70. & aliis sacris Canonibus, statuentibus pænam Suspensionis, aliasque, suscipientibus aliquem Ordinem sacrum absque vero titulo Beneficii, vel Patrimonii: quas pœnas innovavit Concilium Tridentinum, ne Clerici cogantur mendicare, aut vile aliquod officium exercere, indecens Statui. Ratio postea quoad Irregularitatem, si celebret, hæc est, quia violans Censuram scienter, incurrit Irregularitatem cap. *is qui §. is vero* de sent. excom. in 6. Addidi tamen in responsione ea verba: *Si pars Patri-*

monii.

monii vera, modica est, multumque ei deest &c. primo, quia si defectus redituum sit modicus, puta, non excedat duos, aut tres aureos, tunc non incurritur grave peccatum neque Suspensio, ac potest Clericus ab Episcopo ordinari. Giribaldus de Sacr. Ord. cap. 4. dub. 7. Secundo, quia si quis in assignatione Patrimonii, ad ostentationē, finxerit assignare Patrimonium magis amplum, dummodo vera pars assignata sufficiat, aut solum in modico deficiat, Suspensio non incurritur. Subdidi postmodū, *idque ipsemet Clericus sciebat*, quia si id Clericus ignorabat, immunis est a Suspensione, cum Synodus dicat, *si ficte & dolose*, & in hac suppositione loquantur Sacri Canones, ut eruitur ex Declaratione S. Congreg. Conc. die 27. Novemb. 1710. a pluribus relata. Apposui denique ly *& Archiepiscopus ordinans ignorabat*, quia si id scivisset, & hoc non obstante Clericum ordinasset; hic in tali casu Suspensionem probabiliter non incurrisset, sed Archiepiscopus teneretur ipsum alere, vel saltem ei supplere alimenta, ut patet ex c. cum secundum Apostolum de Præben.

Resp. Ad II. neg. cum Navarro, Bonacina, & aliis. Ratio est, quia Suspensionis pœna, lata quidem legitur contra dolose promotos ad aliquem Ordinem Sacrum

absque

absque vero titulo; non sic vero contra eos, qui post legitimam promotionem dimittunt Patrimonium. Propterea cum odia restringi, & favores conveniat ampliari, ut ait regula juris, ideo dicendum est, Suspensionem in hoc casu non incurri a Subdiacono, ut pluries declaravit S. Congr. Conc. & signanter die 6. Maji 1638. hisce verbis, relatis a SS. D. N. Benedicto Papa XIV. in Notif. 28. edit. lat. num. 28. *Sacra Congregatio censuit, eum, qui de facto alienavit Patrimonium, ad cujus titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione quod ad illius titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse, sed alienationem factam esse ipso jure nullam.* Peccat ergo, & ob hoc puniendus est a suo Prælato, qui sic Patrimonium dimittit; Suspensionem tamen non incurrit.

Resp. Ad III. esse dicendum cum Stephano Quaranta, quem citat, ac sequitur Rosignolus de Ordin. in Comm. quæst. 3. art. 25. num. 11. neque eo tunc incurrere Suspensionem; quidquid in contrarium sentiant Bonacina tom. 3. disp. 3. quæst. 1. pun. 8. num. 4. Pignatellus tom. 5. consult 77. num. 17. Ratio est, quia non est verum, ut hi supponunt, quod Clericus in tali casu suscipiat sacros Ordines sine titulo; cum enim Tridentinum sess. 21. de

Reform.

Reform. cap. 2. omnino irritet, ac annullet dimissionem Patrimonii, per semetipsũ factam a Clerico, hujusmodi dimissio non subsistit, sed Patrimonium adhuc spectat ad Clericum, qui proinde non recipit Diaconatum, & Sacerdotium absque titulo. Vide Rosignolum ibid.

CAS. III. *Promisit Cajus, se dono daturum cuidam Ecclesiæ determinatæ pulchram Planetam; ast quia audit, aliam Ecclesiam eadem magis indigere, huic eam donat. Q. An licite.*

Resp. Cum dist. Vel prior Ecclesia, seu qui illi præest, Caii promissionem jam acceptavit; & tunc dico, Cajum illicite donare Planetam alteri Ecclesiæ. Ratio est, quia promissio acceptata evasit debitum in promittente, qui propterea sine consensu promissarii nequit intentionem mutare, ac alteri tradere rem promissam. Vel hujusmodi promissionem nondum acceptavit; & in tali casu dico. Cajum licite donare Planetam alteri Ecclesiæ, attenta præsertim majori hujus indigentia. Ratio est, quia ante acceptationem prior Ecclesia nullum jus, aut actionem habet, & sic promissor potest pro libito intentionem mutare, ac Planetã alteri dare magis indigenti. Quod a fortiori valet si promissio a Cajo facta fuisset per modum voti, hoc est, principaliter

ter propter Deum; ſiquidem vovens, antequam promiſſarius rem promiſſam, ſeu promiſſionem acceptet, poteſt votum ſuum propria auctoritate in melius commutare; quamvis non ſic poſita acceptatione. Ita Bartolomeus a S. Fauſto de Donat. quæſt. 125.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. *EMit Titius Cenſum, conſtitutum in re jam aliis vinculis obſtricta.*

Q. *An valeat exigere penſiones?*

Reſp. Cum diſt. Vel hujuſmodi res, non obſtantibus hiſce vinculis, erat adhuc apta ſuſtinere talem Cenſum; vel non. Si erat adhuc apta, dico cum Bonacina de Contract. diſp. 3. qu. 4. pun. un. num. 9. Quod ſi in fundatione talis Cenſus intervenit conſenſus præcedentium Creditorũ, poteſt Titius exigere penſiones. Ratio eſt, quia in hoc caſu nihil obſtat tali exactioni, cum Cenſus ſit verus ac realis, & Titius, ratione emptionis ejuſdem, jus habeat ad penſiones. Si poſtea non erat amplius apta, videndum eſt, an Titius ullam haberet cognitionem talis ineptitudinis; ſi enim omnino tunc ignorabat, dico, ipſum poſſe exigere penſiones pro eo tempore, quo in ipſo duravit talis ignorantia, quia ignorans ignorantia probabili, non tenetur de damno, cap. 2. de Conſtit., ſed e contra-

rio

rio venditor celans vitia rei venditæ, tenetur emptori ad interesse, l. Julianus ff. de Action. Empt. Si vero aliquam notitiam ejusdem habebat, tunc dico pensiones ab eo exigi non posse, quia Census ab eo emptus non subsistit, & per consequens neque ei fructificat; & si pro eo aliquid accipit, evincitur illud accipere ratione Mutui; propterea nedum est obnoxius restitutioni, sed etiam punitur in foro fori pænis usurariorum. Navarrus Coment. de Usur. num. 119, Molina disp. 391.

CAS. II. *Prædium Ecclesiæ, eo quod esset sterile, datum fuit in emphyteusim; nunc opera, & industria emphyteutæ factum est fertile. Q. An finita prima emphyteusi, possit iterum dari.*

Resp. Cum Giribaldo de Emphyt. dub. 2. num. 9. posse iterum dari, & quidem absque nova juris solemnitate, si agatur de prædio solito dari in emphyteusim, dummodo nondum sit incorporatum, ac factum de Mensa; item emphyteusis sit cum evidenti Ecclesiæ utilitate ac serventur conditiones primi Contractus; tunc enim non est nova alienatio, sed primæ continuatio. Dixi, *si agatur de prædio, solito dari in Emphyteusim*; nam secus iterum dari non potest absque nova causa legitima (cum prima cessaverit) & absque debitis juris solemni-

tatibus. Hinc in ultima Diœcesana Synodo lib. 3. cap. 10. prohibentur beneficiati ab innovanda emphyteusi bonorum.

CAS. III. *Noscit Confessarius, Pœnitentem esse sufficienter dispositum; at simul judicat, dilationem Absolutionis eidem profuturam ad uberiorem emendationem, ac majorem firmitatem propositi. Q. An licite possit eidem Absolutionem differre?*

Resp. cum Dist. Vel ipsemet Pænitens, leniter monitus de uberiori hoc suo spirituali profectu, consentit in talem dilationem Absolutionis, & tunc dico cum Communi, Confessarium ipsi licite eamdem differre, eo quia in tali casu Confessarius nullam ex una parte eidem irrogat injuriam; cum volenti, & consentienti nulla fiat injuria: ex alia sic magis consulit ejus bono spirituali, applicando spirituali ejusdem morbo efficaciorem medicinam. Vel Pœnitens, non obstante tali monitione, est invitus quoad hujusmodi dilationem: & tunc dico, juxta Sancium in Select. disp. 9. num. 6. non posse Confessarium ei licite differre Absolutionem; quia Pœnitens expositis peccatis jus habet ad Absolutionem, quando sufficienter constat de ipsius dispositione; tunc namque Confessarius ex justitia tenetur hanc ei impertiri; proindeque absque illius injuria nequit eidem invito e-

amdem

amdem differre. Neque dicas cum Card. de Lugo de Pænit. disp. 14. num. 169, Puteobonello eod. Tract. quæst. 2. art. 4. §. 6. Giribaldo ibidem cap. 10. dub. 4. num. 39., Pænitentem habere quidem jus ad Absolutionem, sed non ad eam statim obtinendam; & Confessarium tanquam medicum spiritualem jus habere adhibendi omnia media, quæ possunt Pœnitentem præservare a peccatis, ut constat ex iis verbis Concilii Lateranensis Cap. *Omnis utriusque sexus: prudenter intelligat* (videlicet Confessarius) *quale debeat ei* (nempe Pænitenti) *præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, experimentis utendo ad salvandum ægrotum*; & sic posse in casu adhibere Absolutionis dilationem. Contra enim: semel ac Pænitens est, atque cognoscitur a Confessario sufficienter dispositus de præsenti, simul etiam jus habet ad absolutionem de præsenti; ut quid enim eum relinqueret in periculo æternæ mortis, cum actu interveniunt necessariæ dispositiones, ut ab hoc periculo eripiatur? præcipue cum ipsummet Sacramentum auxilia conferat ad non relabendum. Nec oppositum evincitur ex allatis verbis Concilii Lateranensis; nam ea valent quando Pænitens nondum cognoscitur sufficienter dispositus; vel indicant, Confessarium, etiam eo tunc

debere

debere Pœnitenti præbere sana consilia; ac efficacia remedia ei assignare, diversis experimentis utendo ad eum salvandum, hoc est, illi imponendo pænitentias salutares, ac medicinales, eum obligando, ex. gr. ut infra tantum temporis se denuo præsentet, ad sumendum experimentum, an in proposito persistat, exequatur media assignata, &c. & sic salvetur. Non dicunt tamen, quod non absolvatur, quantumvis sit sufficienter dispositus.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. *PArochus, habens domum parochialem satis amplam, ejusdem partem, per cujus ingressum unice patet interior aditus in Ecclesiam, locavit Laico, qui foris cum Clerico rixatus, hunc vulneravit vulnere non lethali, ac statim se in prædicti ingressus cubiculum recepit. Q. An per Judicem, sive Laicum, sive Ecclesiasticum, ob hujusmodi crimen, inde extrahi possit?*

Resp. Neg. Talis enim locus gaudet immunitate, cujus legibus subest tum Judex Ecclesiasticus, cum laicus; ut passim monent DD. Nec crimen in casu a Laico perpetratum est de exceptis; ut legenti singulas Bullas, hactenus super ista materia editas, facile patebit. Propterea Sacr. Congregatio Immunitatis tum in Lauretana die 16. Aprilis 1652, cum in Perusina

Perusina die 14. Maji ejusdem anni, edixit, in prima: extractum restituendum esse loco immuni; ac monendum Episcopum, ne permittat Canonicos locare Laicis ædes Canonicales; & in secunda injungendum Episcopo, ut prohibeat ædes Canonicales in Canonica existentes locari, seu concedi Laicis ad habitandum, sub pœnis sibi bene visis, ut adnotant Pignatellus Consult. Canon. 474. num. 1. & Panimolla Tom. 3. decis. 156. num. 30. Nec refert Laicum ob crimen commissum, esse excommunicatum, ac fuisse ipsimet Ecclesiæ injuriosum ob Clerici vulnerationem; hoc enim non obstante adhuc gaudet Immunitate, ut de Communi testatur Decianus Tract. Crimin. lib. 6. cap. 26. contrariis respondens, Marius Italia, Thomas del Bene, cum aliis. Nam in primis non est casus exceptus. Deinde privilegium non est datum favore personarum, & confugientiū, sed propter reverentiam loci sacri; unde hic non attenditur qualitas personæ, ac delictum perpetratum (cum non est de exceptis,) sed loci sanctitas, & Ecclesiæ pietas, quæ in hoc magis coruscat, dum reum recipiendo compatitur humanæ fragilitati. Accedit; excommunicatum non esse exclusum ab Ecclesia materialiter sumpta; sed solum de formali, ut cum Diana,

& Monacello tradit etiam Matheuccius Offic. Cur. cap. 24. num. 15. & delinquens extra corpus Ecclesiæ injuriosus ex alio capite, tamen non deliquit contra ipsammet legem Immunitatis, Ecclesiis datæ; ideoque frustra non invocat hujus legis auxilium in casu. Quod si opponas, S. Congregationem Immunitatis pluries declarasse, licite potuisse Episcopum extrahere sive Parochum e domo Parochiali, sive Canonicum e domo Canonicali, ut constat ex Decretis allatis a Matheuccio l. c. num. 18. dico, ea emanesse cum agebatur de pura pœna ad correctionem; siquidem consulta S. Congregatio ab Episcopo Aretino hoc modo: *Si Canonicus in propria sua domo Ecclesiæ contigua cum muliere quadam in flagranti delicto comprehensus exinde extrahi, & carceri Episcopali mandari sine præjudicio immunitatis possit. Die* 30. *Augusti* 1640. Respondit. *Posse ad correctionem*; ut refert etiam Pignatellus Tom. 1. consult. 35., gesta enim ad correctionem non inducunt formalem extractionem prohibitam per sacros Canones, & Gregorianam, aliisque Constitutiones. Similiter in una Interamnensi *censuit Episcopum potuisse extrahere Archipresbyterum de Piedeluco a propria domo Parochiali, & carcere ad effectum correctionis.*

nis. At quando actum fuit ad pœnas imponendas, non ad correctionem, sed secundum Canones, tunc aliter respondit eadem S. Congregatio, nimirum, extractionem fieri non posse: ut patet ex Decretis supra citatis, ac aliis ab ea editis, in Mutinen. die 18. Febr. 1531. in Ariminen. die 2. Maji 1661. & alias, ut ibid. notat Matheuccius. Quare cum hic simus in hoc secundo casu, dicendum, &c. Vide eumdem Matheuc. cap. 24. cit.

CAS. II. *Pia Mulier, adscripta Sodalitiis Cincturatorum, Redemptionis Captivorum, aliisque, petit a Confessario: I. An ipsa gaudeat Cincturatorum Indulgentiis, quando omittit recitare quinque Pater & Ave, per oblivionem; aut rusticans, ubi non est Ecclesia Ordinis S. Augustini, neque Confraternitas Cincturatorum, supplet visitationem Altarium in alia Ecclesia. II. An consequatur generalem Absolutionem, ac benedictionem iis quinque diebus, quibus infra annum Confratribus, ac Sororibus Redemptionis Captivorum eadem impertitur, si tunc, ob aliquod legitimum impedimentum, nequeat ipsa se conferre ad Ecclesiam, in qua datur hujusmodi Absolutio, ac Benedictio. III. An lucretur Indulgentias a Summis Pontificibus concessas pro recitatione Rosarii, si quandoque omissa consveta medi-*

tatione Myſteriorum humanæ reperationis, horum vice meditetur aliquod noviſſimum, aut quid aliud pium. IV. Demum quænam Indulgentiæ ſint conceſſæ recitantibus in die Angelus Domini &c. *ſive* Regina cœli &c. *tempore Paſchali; ac Pſalmum* De profundis *ſub primam horam noctis; & an, ad lucrum Indulgentiæ, opus ſit hæc recitare flexis genibus. Quid ad ſingula reſpondet Confeſſarius?*

Reſpondet ad I. negative quoad utramque partem; ut enim Sorores, aut Confratres Indulgentias lucrentur, debent proprias Inſtituti conditiones implere, ac opera injuncta; & quidem non utcumque, ſed eo modo, quo injuncta ſunt, ut recte ait Theodorus a Spir. San. de Indulg. part. 2. art. 2. §. 6. Cum ergo prædictæ Indulgentiæ fuerint conceſſæ Confratribus, ac Sororibus vere recitantibus quinque Pater, & Ave, & certis quibusdam diebus viſitantibus Eccleſiam præfati Ordinis, nec non Altare, ſeu Capellam dictæ Confraternitatis; ideo ſi Mulier id non præſtitit, quantumvis ex oblivione, impotentia, vel alio legitimo impedimento, conceſſam reſpective Indulgentiam non lucratur. Hinc Sacr. Congregatio Indulgentiarum penes laudatum Theodorum die 22. Februarii 1717. expreſſe ac abſolute declaravit,

Cincturatos

Coufratres non gaudere Indulgentiis, nisi recitent quinque Pater, & Ave, & visitationem Altarium suppleri non posse a Confratribus in aliena Ecclesia, præcipue quando sunt in locis, in quibus non est Ecclesia Ordinis S. August.ni, aut non est erecta Confraternitas Cincturatorum.

Ad II. Respondet pariter negative, si Mulier sit adscripta Confraternitati Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, cujus Confratribus dies benedictionis, & absolutionis generalis, sunt feria quarta Cinerum, feria quinta majoris Hebdomadæ, S. Catharinæ V. & M. SS. Trinitatis, & S. Agnetis secundo; sive adscripta sit Confraternitati Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis pariter Captivorum, cujus Confratribus dies benedictionis & Absolutionis generalis, sunt festum S. Antonii Abbatis, feria quarta Cinerum, festum S. Petri Nolasco, festum S. Laurentii M. ac festum S. Catharinæ V. & M. Ratio est, quia Brevia Pontificia, ad consequendam hujusmodi benedictionem, & Absolutionem generalem, utrobique expresse requirunt conventum ad Ecclesiã, ubi sit functio hujusmodi Benedictionis, & Absolutionis; ac interessentiam, seu præsentiam tali functioni: sic in recensione obligationum Confratrum, ac Sororum

SS. Trinitatis

SS. Tritnitatis Redemptionis prædictæ & hæc expresse leguntur in Summario Indulgentiarum: *Quinque dies benedictionis, & absolutionis generalis (licet a culpa propie non absolvatur, juxta declarationem fel. record. Clementis VIII.) sunt feria quarta Cinerum, feria quinta majoris Hebdomadæ, &c; in quibus bona, & suffragia Religionis communicantur solis Confratribus, & Sororibus Confraternitatis, qui vere pœnitentes, & Confessi, ac sacra Communione refecti, genuflexi hujusmodi functioni in Ecclesiis Ordinis peragendæ interfuerint. Quia vero confratres, & Sorores Schedulis impressis, vel manuscriptis invitari non solent, suo tempore, & debita præparatione convenire procurent, ut tot bonorum participes fiant. Clemens VIII. Constit.* 85. Similiter in Brevi Innocentii XI. Incip. *exponit nobis*, quo confirmatur Summarium Indulgentiarum Confraternitatum B. Mariæ de Mercede præfatæ Redemptionis, hæc habentur: *Die festo S. Antonii Abbatis, &c. Orationum, Jejuniorum, Missarum, aliorumque bonorum Operum, quæ in dicto Ordine fiunt, communicatione participes erunt soli Confratres, & Consorores dictæ Confraternitatis, qui vere pœnitentes, & confessi, ac sacra Communione refecti, quam vocant Benedictionem, & generalem Absolutionem (licet a*

culpa non fiat proprie Absolutio, ut Clemens VIII. declaravit,) in Ecclesiis dicti Ordinis faciendæ, non in aliis, præsentes reperiantur: quia dictus Ordo populum cum scripturis manuscriptis, vel impressis, invitare non solet, Confratres, & Consorores, eo debito tempore conveniant cum debita præparatione, ut tanti boni participes fiant. Clemens VIII. Constit. 79. & 85. *quæ concessio confirmata fuit. &c.* Ergo si mulier, etiam ob aliquod legitimum impedimentum, præfatis diebus nequeat se conferre ad Ecclesiam, ideoq; Benedictioni, & Absolutioni generali eo tunc præsens non sit, ob adductam in superiori responsione rationem, eandem Benedictionem, & Absolutionem minime consequitur. Quod pariter valet de Monialibus adscriptis eidem Confraternitati, ni speciale indultum Pontificium quoad hoc habeant, vel obtineant, vigore cujus, etsi Benedictoni, ac Absolutioni prædictæ non interessentes, ea perfrui valeant; prout Gregorius XIII. specialiter indulsit Patribus Societatis, ut communicent in Privilegiis, per sanctam Sedem Apostolicam concessis PP. Dominicanis, Augustianis, Franciscanis, & Carmelitis, quamvis pleraque onera hujusmodi Ordinum Mendicantium non subeant. Idem quoque valet de Carceratis, vel alio impedimento detentis.

tentis, ne præfatæ functioni præsentes sint. Nec refert, hanc Benedictionem, & Absolutionem conferri ad instar Jubilæi, quem impediti consequi possunt, saltem postea; nam, si vere est adinstar Jubilæi, id dicitur quoad interessentes functioni, non vero quoad absentes, cũ Brevia ad lucrũ expresse exigant præsentiam, & ideo hanc inculcent. Hinc Moniales, Carcerati, & alii impediti, adscripti huic Confraternitati, possunt quidem lucrari alias hujusce Confraternitatis Indulgentias, si præscripta opera peragere satagant, non tamen Benedictionem &c.

Ad III. quoque respondet negative, innixus sequenti Decreto: *Cum Sac. Congregationi, Indulgentiis, sacrisque Reliquiis præpositæ, Pater Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum supplices præces porrexerit pro declaratione dubii: An qui Sanctissimum Rosarium B. V. M. recitant omissa consveta Meditatione Mysteriorum humanæ reparationis, & illorum vice Mortem, ac cætera novissima, vel alia pia, ac alia pia, ac religiosa meditantur; Indulgentias a Summis Pontificibus concessas pro recitatione Rosarii lucrentur? Sacra Congregatio die 6. Augusti* 1726. *respondit: Non lucrari. Quam S. Congregationis declarationem per me Sacretarium Sanctissimo Domino Nostro relatam Sanctitas sua benigne approbavit.*

Dat.

Dat. die 13. *Augusti* 1726. *L. Card. Picus Præfectus. Raphael Cosmus de Hieronymis Secretarius.*

Ad IV. & ultimum inprimis respodet quoad *Angelus Domini &c.* Benedictus XIII. *omnibus vere pœnitentibus, & confessis, & sacra Communione refectis, qui mane aut meridie, seu vespere ad pulsum campanæ: Angelus Domini nunciavit Mariæ, & concepit de Spiritusancto. Ecce Ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum: Et Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis, cum tribus Ave Maria, flexis genibus devote recitaverint: & pro Christianorum Principum Concordia, hæresum exstirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint; Plenariam in uno die mensis duntaxat, per unumquemque fidelem ad sui libitum eligendo, lucrifaciendam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer* concessisse. *In reliquis vero anni diebus, iisdem Christi fidelibus vere contritis, quoties id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consveta* relaxasse. *Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris.* 14. *Septemb.* 1724. Quãquã vero præfatus Pontifex, hujusmodi recitationem indiscriminatim faciendam præscribit *flexis genibus*

genibus; nec ullam ibi fecerit mentionem de Antiphona *Regina Cæli*; tamen Benedictus XIV. confirmatis prius supradictis Benedicti XIII. Indulgentiis, præscripto Rubricarum inhærens, jussit, orationem illam *Angelus Domini &c.* a Vesperis cujuslibet Sabbati usque ad totam Dominicā sequentem a stantibus recitari: ac insuper durante tempore Paschali (quod in Vesperis Dominicæ Sanctissimæ Trinitatis terminatur) loco supra memoratæ Orationis Antiphonam *Regina Cæli &c.* cum Versiculo, & Oratione correspondente: *Deus, qui per Resurrectionem, &c.* a stantibus dicendam substitui, iisdem, eam devote dicentibus, Indulgentiis concessis: Ita tamen, ut ii, qui eam Antiphonam memoriter dicere nescíverint, easdem indulgentias acquirant supradictam orationem *Angelus Domini &c.* recitantes; ut habetur ex Notificatione Eminentissimi Card. Guadagni Sanctissimi D. N. Urbis Vicarii Generalis, Romæ publicatæ die 20. April. 1742.

Quantum postea ad Psalmum *De Profundis &c.* respondet, Clementem XII. die 14. Augusti, 1736. *Omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, qui sub horam noctis ad pulsum Campanæ Psalmum de profundis, vel semel Orationem Dominicam,*

cam, & salutationem Angelicam cum Versiculo Requiem æternam, &c. in suffragium animarum Christi fidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint; quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pænitentiis in forma Ecclesiæ consveta relaxasse. *Insuper iisdem Christi fidelibus vere pænitentibus, & confessis, ac sacra Communione refectis, qui per annum præmissa peregerint, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum exstirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet anni duntaxat, per unumquemque Christi fidelem, ad sui libitum eligendo, lucrifaciendam, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino* concessisse, & elargitum fuisse. *Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris.* Ex quibus verbis indefinite in ipsomet Brevi expressis, nec hactenus ab ullo alio Pontifice ad ullum determinatum tempus, quoad modum recitationis, restrictis, inferes hujusmodi recitationem flexis genibus faciendam esse pro lucro Indulgentiæ.

CAS. III. *Debebat Petronius Vitali Scuta Romana quadraginta duo, circa quæ, requisitus a Creditore promisit quam primum*

mum ſolutionem; & defacto domum reverſus tradidit famulo 20. Zecchinos Venetos, ut eos Vitali conſignaret. Aſt famulus ſciens, Mercatorem quemdam pro quolibet ex his Zecchinis ſolvere julios viginti unum cum dimidio, ad hunc eos detulit, ſibique retento hoc medio julio pro uno quoque, reſiduum pœcuniæ conficiens ſcuta Romana 42. nomine ſui Domini, Vitali numeravit. Q. An famulus id licite fecerit.

Reſp. Cum diſt. Vel Petronius tradens famulo hujusmodi Zecchinos, tali traditione præcise intendit extinguere ſuum debitum, non curando de ſpecie monetarum; & in hoc caſu dico, famulum, qui id a Domino perceperat, licite id feciſſe; quia tunc illud plus, quod a Mercatore accepit per cambium, eſt fructus ſuæ induſtriæ: quemadmodum qui a Domino accepit aliquam pecuniam expendendam tali valore currente, poteſt tanquam fructum ſuæ induſtriæ, ſibi retinere illud plus, quo ex induſtria illa cambit. Vel Petronius tradens famulo hujuſmodi Zecchinos, non ſolum intendit ſic extingvere ſuum debitum, verum etiam rem gratam facere Mercatori traditione hujuſmodi monetarum, præbendo nimirum ei occaſionem lucri per tranſmiſſionem ſpeciei hujuſmodi monetæ; & tunc certo famulus id illi-

cite

cite fecit; non enim poterat acceptam pecuniam mutare, cum sic egerit contra intentionem Domini, & contra jus, quod hoc in casu ipse Vitalis habebat ad talem qualitatem pecuniæ. Hinc si Vitalis ob id passus, aut passurus est aliquod damnum, tenetur famulus illud resarcire & compensare; vel lucrum ex cambio perceptum ei restituere. Viva, & alii.

ANNO MDCCLVIII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. *VOcatur Parochus ad excipiendam Confessionem vulnerati in via, cui hostes adhuc insistunt, & cavent, ne quis ad eum accedat. Q. An teneatur accurrere cum probabili periculo suæ occisionis, vel saltem gravis vulnerationis*

Resp. Cum dist. Vel intervenit prudens ac probabilis spes, quod ipse non sit omnino impediendus, quominus ad vulneratum accedat, & quod opportune ad hunc sit perventurus pro ope spirituali, ac Sacramentali Absolutione; vel non. Si non, dico, Parochum non teneri accurrere cum præfato periculo. Ratio est, quia obligatio accurrendi inest Parocho, quando accursus potest esse vulnerato proficuus; non vero quando frustra fieret, ac esset supervacaneus; tunc enim potius esset accursus imprudens, cum Parochus se gravi

vi periculo exponeret, sine spe præstandi ullum vel minimum auxilium vulnerato. Si postea intervenit prudens, ac probabilis spes &c. tunc dico, Parochum teneri accurrere, etiam cum præfato periculo. Ratio est, quia ita exigit officium Pastoris ut notant D. Joannes Chrysostomus homil. 59. in Joan. D. Augustinus pluribus in locis, D. Gregorius Magnus, ac D. Thomas: *Debemus* namque *pro fratribus animas ponere*, ut inquit D. Joan. Epist. 1. c. 3. & S. August. lib. de Mend. cap. 6. *Temporalem vitam suam pro æterna vita proximi non dubitabit Christianus amittere*: quæ obligatio, si in casu necessitatis cuilibet Christiano pro modulo suo inest, eo quod vita spiritualis proximi etiam vitæ propriæ corporali est anteferenda, utpote, bonum majus, ac altioris ordinis (sicuti notavimus anno 1748. ad II. Octobris a fortiori inest Parocho quoad ea ministranda, quæ sunt de necessitate salutis, prout est lapsis post Baptismum Sacramentum Pœnitentiæ; ad quod propterea vulnerato ministrandum, stante dicta spe, tenetur accurrere, etiam cum periculo gravis sui vulnerationis, vel etiam occisionis. Neque dicas, per actum Contritionis posse vulneratum salvari; ideoque Parochum non teneri præfato periculo exponere propriam vitam

vitam, in casu, accurendo. Contra enim: non inficior, absolute loquendo: posse vulneratum salvari per actum veræ Contritionis. Ast hoc opus, hic labor est; quod hic vere eliciatur a vulnerato in eo concursu invasionis hostium, fervescentiæ passionis, diminutionis spirituum ob recepta vulnera, turbationis mentis, &c. Hujusmodi actus profecto, in hisce circumstantiis, non est adeo facilis nec certo ad futurus; proindeque si ipse Parochus non accurrit ad ministrandum vulnerato Pœnitentiæ Sacramentum, eique spiritualem ferendam opem, ipsum relinquit in periculo æternæ damnationis; quod plane est contra officium Pastoris. Hinc sicuti quamvis tempore Pestis Parochus incurrat periculum mortis, infectis ministrando Baptismi, aut Pœnitentiæ Sacramenta, tamen si alius non adsit, quia ea ministret, ipse tenetur ea, *in re*, infectis ministrare, quamvis adultus, nondum regeneratus per Baptismum, præmisso actu doloris, possit salvari cum Baptismo in voto; & lapsus post Baptismum pariter possit salvari per actū Contritionis; ita in casu, non obstante dicto periculo, tenetur Parochus accurrere ad opem ferendam vulnerato, eique ministrandum Pœnitentiæ Sacramentum, quamvis absolute loquendo hic possit salvari per

actum

actum Contritionis; cum iste in casu æque jus habeat, & indigentiam, ut ipsi impendatur officium Pastoris, ac habeant infecti tempore pestis, quibus non obstante periculo vitæ, tenetur Parochus, vel per se, vel per alium, tale officium impendere; ut declaravit Gregorius XIII. die 10. Septembr. 1576. confirmando quoad hoc Sacræ Congregationis Decretum, relatum ab æterna memoria digno Benedicto Papa XIV. de Syn. Diœc. lib. 13. cap. 10. n. 6.

CAS. II. *Pœnitens bona fide confessa est penes Confessarium complicem, qui inadvertenter illam absolvit. Q. An valida sit Absolutio; & quid in praxi servandum.*

Resp. Quantum spectat ad valorem Absolutionis, saltem directe hanc esse invalidam, supposito quod agatur de gravi peccato turpi, & in honesto contra 6. Præc. Decal. alteri nondum confesso. Ratio est, quia laudatus Pontifex Benedictus XIV. in Constitutione *Sacramentum Pœnitentiæ*, sustulit ipso jure cuilibet Sacerdoti, extra casum necessitatis, quamcunque auctoritatem, & jurisdictionem, ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam; irritamque declaravit, ac omnino nullam Absolutionem ab eadem a Confessario complice impertitam. Ergo sicuti Absolutio ab aliquo casu re-

servato

reſervato, inadvertenter data à ſimplici Confeſſario Pœnitenti, bona fide confeſſo penes ipſum, directe valida non eſt quoad hujusmodi Caſum, eo quia Confeſſarius quoad hunc non habeat jurisdictionem; ita nec in caſu noſtro directe valida eſt Abſolutio à Confeſſario complice inadvertenter data Pœnitenti quoad tale peccatū, eo quia quoad hoc facultatem non habebat, nec jurisdictionem. Neque dicas, laudatum Pontificem abſolvendi facultate privaſſe Confeſſarios complices, abſolventes ſcienter & advertenter, cum dicat: *Interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat*: ubi ly *audeat* ſcientiam connotat, & præſumptionem, non vero ignorantiam, & inadvertentiam, ut in caſu; in quo proinde Abſolutio valida dici debet, maxime ob interventum erroris communis cum titulo colorato: Ne dicas, inquam; nam quamvis Pontifex revera in Conſtitutione apponat ly *audeat*, auſum tamen non requirit, ut Confeſſarius complex ſit incapax valide abſolvendi; etenim Pontifex proteſtatur, ſe ab illo auferre poteſtatem,

Aa eadem-

eademque illum privare ipſo jure per ipsãmet Conſtitutionem; ait enim, *quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus;* ſed requirit auſum, ut ab ipſo incurratur pœna Excommunicationis Summo Pontifici reſervatæ; prout clarius colligitur ex verbis immediate ſubſequentibus, quæ ſunt hæc: *Et nihilominus ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit* (hoc eſt abſolvere) *majoris quoque Excommunicationis pœnam, à qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, Noſtriſque Succeſſoribus duntaxat reſervamus, ipſo facto incurrat.* Propterea licet Confeſſarius, de quo eſt ſermo, inadvertenter abſolverit Pœnitentem, hoc non obſtante, Abſolutio ab eo impertita directe nulla eſt in ordine ad turpe peccatum, cujus ipſe Confeſſarius erat complex; & inadvertentia in hoc abſolvendo eum tantum excuſat ab incurſu in Excommunicationem, cum pro hac incurrenda revera requiratur auſus. Ad id poſtea, quod ſubditur, circa errorem communem, & titulum coloratum dico, neutrum in caſu interveniſſe. Non titulum, quia cum Confeſſarius, ſaltem poſt prædictam Conſtitutionem, numquam fuerit approbatus, nec habuerit jurisdictionem pro abſolvenda complice, ſeu ſocia criminis, nullum titulum coloratum allegare poteſt, vi cujus &c. imo ſi erat com-

plex

plex in copula, etiam ante Præfatam Constitutionem, non poterat valide eam absolvere; nam ultima Bononiensis Diœcesana Synodus lib. 2. cap. 5. *Lethali*, sic jamdiu statuerat: *Lethalis criminis socias in opere carnali infra explicando, seu facti participes cum ipso Confessario, innovato Decreto Prædecessorum nostrorum, & insistendo septimo Concilio Provinciali Mediolanensi, ab eodem Socio, seu participe criminis, absolvi prohibemus; adeo ut sit omnis penitus ablata facultas, & approbatio ab eodem Sacerdote complice, aut socio, pro criminibus in opere carnali, in quibus fuit socius, aut particeps.* Neque intervenit error communis: cum enim post promulgationem Bullæ sit communiter notum, esse universaliter prohibitum, quod Confessarius socium criminis absolvat, hinc eruitur præsumptio, quod in casu intervenerit error particularis Pœnitentis, non vero error communis. Ergo neque ex hoc capite directe valida in casu dici potest Absolutio Pœnitentis. Denique ut Sacerdos (stante etiam errore communi cum titulo colorato) Pœnitentem valide absolvat, requiritur, quod Ecclesia in tali casu vel det, vel suppleat jurisdictionem ob bonum commune. Atqui simul ac ipsemet Romanus Pontifex adeo clare, ac generaliter ademit Confes-

ſario poteſtatem abſolvendi complicem in peccato turpi, ejuſdemque Conſtitutio fuit ad omnes Chriſtiani orbis Eccleſias transmiſſa, ut obſervetur, præſumi nequit rationabiliter, quod Eccleſia det, aut ſuppleat jurisdictionem in Confeſſario, complicem abſolvente à tali peccato; ſic enim quod Pontifex ædificat, Eccleſia deſtrueret. Ergo dicendum eſt, potius in caſu Eccleſiam neque dare, neque ſupplere jurisdictionem; ideoque dictam Abſolutionē à peccato turpi, & inhoneſto contra ſextum Decalogi præceptum, datam Pœnitenti à Confeſſario complice, directe eſſe invalidam. Ex his facile colligitur, quid ſervandum in praxi, nempe, Confeſſarium in caſu (ſi ipſe errorem animadvertit, ac, ſecluſo periculo ab utroque, id facere poſſit) petere debere licentiam à Pœnitente loquendi de auditis in facta Confeſſione; eaque obtenta, ipſi ſvadere, ut renovet illam Confeſſionem penes alium Confeſſarium non complicem; vel (ſi directe ab aliis peccatis rite fuit abſoluta, & indirecte ab illo) ut hoc denuo confiteatur penes alium, ad hoc, ut ſic etiam ab illo directe abſolvatur; prout fieri ſolet, cum Confeſſarius ſimplex inadvertenter abſolvit aliquem ab aliquo reſervato. Quod pariter ſvadebit alter Confeſſarius ipſemet

Pœnitenti,

Pœnitenti, casu quo ipsa eidem factum detegat.

CAS. III. *Q. Secundo, an nomine peccati turpis, ac inhonesti, à quo Complex nequit absolvi, veniat etiam turpiloquium.*

Resp. Affirmare, tanquam certum, P. Alphonsum de Ligorio lib. 6. tr. 4. cap. 2. dub. 2. num. 554. si agatur de turpiloquio gravi, & moraliter peccaminoso: quod agit etiam sentire plures viros doctos, super hoc ab eo consultos. Et quamvis pro sua assertione nullam ibi auctoritatem, vel rationem afferat, ipsi nihilominus favere videtur auctoritas Glossæ in l. *Quod ait lex v. in ipsis rebus ff. ad leg. Jul. de Adult. &c.* ubi hæc habet: *Sunt enim res Veneris* (ideoque turpis) *antecedentia ipsum scelus, colloquia, basia, tactus; nam ab ipsis argumentum sceleris inducitur, ut in Topicis Marci Tullii. Unde versus: Visus, & alloquium, tactus, post oscula, factum.* Idque præsefert ipsummet nomen turpiloquii, cum hoc solum discrimine, quod turpiloquium est quid turpe, ac inhonestum in locutione; cæteri vero actus externi, peccaminosi contra sextum, sunt quid tale in facto. Hinc, cum laudatus Pontifex, adimens Confessario complici facultatem absolvendi socium à peccato turpi, & inhonesto contra sextum Decalogi præceptum,

ptum, loquatur indefinite, ac generaliter quantum ad hujuſmodi peccatum; indefinite, ac generaliter intelligendus eſt, de quocumque gravi peccato turpi, ac inhoneſto contra tale præceptum; & ſic etiam de turpiloquio mortaliter peccaminoſo; alias aperiretur via interpretationi Bullæ quoad mera peccata turpiora, & graviora: quod contrariatur fini, menti, ac verbis Legislatoris, adimentis Confeſſario complici facultatem abſolvendi ſocium, vel ſociam, abſolute ac ſimpliciter à peccato turpi, & inhoneſto contra ſextum. His tamen non obſtantibus, nomine peccati turpis, ac inhoneſti, à quo complex nequit abſolvi, non venire ſimplex turpiloquium, quantumvis grave, probabilius cenſeo cum P. Euſebio Amort, aliisque. Ratio eſt, quia verba legis, quando de mente, ac intentione Legislatoris aliter non conſtat, accipi, ac intelligi debent juxta communem ſenſum, ac intelligentiam; nam ſecus in humano commercio nimia, & continua eſſet confuſio, qua re fere nihil abſurdius. Jam vero neque ex Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ*, neque ex ejus Declaratoria *muneris* neque alibi conſtat, Benedictum XIV. per peccatum turpe, ac inhoneſtum intendiſſe, & intellexiſſe etiam turpiloquium, cum de hoc ne verbum quidem alicubi fecerit.

Ex alia

Ex alia parte per peccatum turpe, ac inhonestum, juxta communem sensum, & intelligentiam, quid plus intelligitur, quã turpiloquium; si enim quis referat, Franciscum ex: cau. accusatum fuisse peccati turpis, ac inhonesti, seu turpe, ac inhonestum peccatum perpetrasse, statim certe quid plus audientium menti occurrit fuisse ab eo factum, quam obscœnum colloquium. Ergo hoc proprie non est peccatum turpe, ac inhonestum, de quo in Bulla; sed est quid diversum, prout de facto ipsũ diversificant D. Thomas, D. Antoninus, imo & Apostolus ad Ephes. 5. dicens: *Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, aut turpitudo aut stultiloquium, aut scurrilitas:* super quæ verba, hæc scribit D. Thomas in cap. 5. ejusdem Epistolæ: *Omnis immunditia, id est pollutio, aut turpitudo* (nota bene) *quæ est in tactibus turpibus, & amplexibus, & osculis libidinosis. Item stultiloquium, id est, verba provocantia ad malum & scurrilitatem, id est, verbum joculatorium*, puta cũ oblectatione, vel provocans ad delectationẽ morosã circa libidinosã; *& hæc omnia sunt mortalia, in quantum ordinantur* ex sua natura, vel ex circumstantia, *ad mortalia peccata.* Et D. Antoninus par. 2. tit. cap. 1. §. 9. inquit: *Sextus gradus luxuriæ est libidinosa contrectatio, quæ*

scilicet

scilicet fit per oscula, amplexus, contactus manuum, vel aliarum partium corporis. Hanc Apostolus nominat turpitudinem, cum ait: Omnis fornicatio, aut immunditia, aut turpitudo non nominetur in vobis. Ubi Glossa: Turpitudo, ut in osculis, amplexibus, & hujusmodi: omnia talia sunt peccata mortalia, quando fiunt ex libidine extra Matrimonium. Unde Apostolus subdit: Omnis fornicator, aut immundus, non habet hæreditatem in regno Christi, & Dei. Non autem præsumit de turpitudine, stultiloquio, scurrilitate, quia sub illis, scilicet fornicatione, & immunditia includuntur; in tantum enim sunt peccata amplexus, oscula, tactus, & stultiloquia, in quantum procedunt ex luxuria, quæ in fornicatione, & immunditia notantur secundum S. Thomam. Accedit quod ubi Pontifices voluerunt includere turpiloquium, de illo expressam mentionē fecerunt, ut patet ex statutis contra Confessarios solicitantes, si hi cum Pœnitentibus etiam præcise *illicitos, & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint.* Ergo à contrario; cum ubi egerunt de Confessario complice quoad absolutionem socii, vel sociæ in peccato turpi, & inhonesto contra sextum Decalogi præceptum, quoad turpiloquium nihil expresserint, hinc conjicere fas est, hoc non intendisse comprehendere

prehendere ſub hujuſmodi peccato turpi, ac inhoneſto; & ſic nomine iſtius non venire turpiloquium. Nec oppoſitum evincunt allata in favorem opinionis contrariæ; quod enim attinet ad Gloſſam, ejuſdẽ præfata expoſitio ſolummodo exprimit turpiloquium eſſe diſpoſitionem ad carnale commercium, ſicque eſſe rem Veneris, quatenus tali commercio, aut immunditiæ ſubordinatur. At inde non colligitur, ipſum, in ſe conſideratum præciſive ab omni alio actu externo peccaminoſo, venire nomine peccati turpis ac inhoneſti, de quo eſt ſermo. Idem dico quantumvis ſit quid turpe ac inhoneſtum in locutione; nam ex quo in ſe ſimpliciter conſideratũ, ſit quid mere turpe ac inhoneſtum in locutione tantum, potius infero, non eſſe peccatum actus turpis externi, cujus grandior idea in communi ſenſu, & intelligentia excitatur ad nominationem peccati turpis & inhoneſti; proindeque non comprehendi in præfatis Conſtitutionibus. Neque per hoc aperitur via huic interpretationi quoad peccata mere turpiora, & graviora; cum enim ultra hæc dentur alii actus externi præſeferentes non modicã turpitudinem practicam, ac inhoneſtatẽ exercitam, de his quoque accipiendo, ac intelligendo ly *peccatum turpe, ac inhoneſtum*

ſtum contra ſextum, tum mens Pontificis, cum finis Conſtitutionum ejuſdem, ſatis attingi videntur, etiamſi non includatur turpiloquium.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. *Titius creditor cujuſdam Sacerdotis, ipſi injungit, ut tot Miſſas pro ſe celebret. Moritur Titius, antequam Miſſæ celebrentur, & invenitur, ipſum multo ære alieno eſſe gravatum; quod totum diſſolvere ejus hæredes non poſſunt. Q. An Sacerdos poſſit adhuc Miſſas celebrare; an vero teneatur debitum ſuum hæredibus ſolvere.*

Reſp. Cum diſt. Vel quando Titius eidem injunxit celebrationem Miſſarum, hoc non obſtante adhuc poterat adæquate ſatisfacere omnibus ſuis Creditoribus: Vel jam erat impotens, ſeu impotens evadebat ob talem injunctionem. Si primum; dico, Sacerdotem adhuc poſſe Miſſas celebrare; eo quia, cum ſupponatur, quod creditum Titii cum Sacerdote alteri non eſſet ſpecialiter obligatum, poterat Titius de eo pro libito diſponere, abſque læſione jurium Creditorum: potentia namque his aliunde ſatisfaciendi adæquate, in ipſum refundebat libertatem diſponendi de tali Credito, prout ipſi libebat. Hinc ſicuti Titius tunc Sacerdoti liberaliter condo-

naſſet,

naſſet, abſque ullo onere, totum, quod ipſi debebat, non teneretur Sacerdos, in caſu, quidquam ejus hæredibus ſolvere, eo quia id,quod Titio debebat,opportune à Domino ipſi fuiſſet condonatum; ita nec aliquid tenetur in caſu ſolvere Titii hæredibus, quia, per injunctionem tot Miſſarū, obligatio ſolvendi pecuniam debitam opportune converſa fuit in obligationem celebrandi pro Titio tot Miſſas, quæ proinde ſola Sacerdoti remanſit: qui propterea nil debet hæredibus Titii. Si ſecundū; ſubdiſtingvo: Vel Sacerdos erat conſcius hujuſce impotentiæ Titii, vel non. Si erat conſcius; dico, ipſum teneri debitum ſuū, hoc eſt, à ſe prius contractum, hæredibus ſolvere. Ratio eſt, quia ſtante in ipſo hujuſmodi ſcientia, in utroque foro evincitur, ipſum influxiſſe, & cooperatum fuiſſe alienationi talis Crediti, in fraudem Creditorum: toties namque quis dicitur cooperari alienationi rei in fraudem Creditorum, quoties ex ejus alienatione cognoſcitur, vel etiam deberet cognoſci, ipſum alienantem reddi impotentem ad Creditoribus ſatisfaciendum, & hoc non obſtante, in id præſtatur conſenſus, & opera. Inſtit. quibus manumit, non licet ʃ. in fraudem; l. 1. & ſequ. per tot. tit. Cod. & ff. quæ in fraud. Creditor. Heislinger de Contr.
par.

par. 2. caſ. 3. §. 2. num. 7. de Ligorio l. 3. tract. 5. cap. 3. dub. 2: num. 722. Atqui hoc totum verificatur de Sacerdote, ſimul ac erat conſcius &c. & conſenſit in illam converſionem Debiti: ſiquidem ſuo conſenſu in llam, ſuaque acceptatione ejuſdem illam complevit. Ergo in hoc caſu Sacerdos tenetur Debitum ſolvere hæredibus Titii juxta illud Gregorii IX. cap. fin. de Injur. in gen. *Si culpa tua damnum eſt datum, vel injuria irrogata, ſeu aliis irrogationibus opem ferre tuliſti; jure ſuper his ſatisfacere te oportet.* Si poſtea Sacerdos non erat conſcius dictæ impotentiæ; tunc dico, attento jure poſitivo, ipſum adhuc poſſe Miſſas celebrare, tum quia *in l. quod autem ff. quæ in fraud. Cred.* habetur: *Si quid in fraudem Creditorum factum ſit, ſi tamen is, qui cepit, ignoravit, ceſſare videntur verba Edicti*; tum etiam quia Titius eo tunc erat Dominus illius Crediti, cum non ſubeſſet ſpeciali hypothecæ &c. ſicque valide poterat illud convertere in onus Miſſarum. Molina, Leſſius, aliique ſatis comm. propterea dicentes, Sacerdotem, qui in caſu adhuc velit Miſſas celebrare, neque peccare contra charitatē, eo quod Sacerdos in hoc caſu non fuit in culpa; & charitas non obligat repudiare proprium commodum ad ſervandos Creditores

ditores indemnes. Censeo nihilominus, quod si Sacerdos non patiatur in casu positivum incommodum in solvendo Debito hæredibus Titii, nec ei difficile sit, invenire eleemosynas Missarum consimiles, ad id teneatur ex quodam naturali jure, juxta illam regulam: Quod tibi non nocet, ac alteri prodest, faciendum est. Præcipue cum pie ac prudenter præsumi possit, ideo onus pecuniarum in illud Missarũ à Titio fuisse conversum, quia putabat, hæreditatẽ solvendo satis futuram; & quod si oppositum scivisset, in hujusmodi conversionẽ non consensisset: quam ob rem cessat Legatum etiam pium de re aliena, quam Testator putabat esse suam; ut recte tradit Giribald. de Contr. cap. 15. dub. 13. num. 153.

CAS. II. *Audit Capellanus Confessionem infirmi, & illum invenit indispositum ad Absolutionem, sacramque Communionem recipiendam, interrogatur deinde à Parocho, an possit infirmum communicare. Q. Quid respondere debeat.*

Resp. Si Capellano, in casu, suppetit aliquod subterfugium, cæteroquin verum, ac sufficiens ad differendam delationem Eucharistiæ; puta, si morbus talis non sit, ut urgeat præceptum sumendi tale Sacramentum, aut si infirmus patiatur revolu-

tionem

tionem ſtomahi, facile rejicientis cibum, quem ſumit; vel &c. debet hoc ſubterfugio ipſe uti in danda Parocho reſponſione, ut ſic differat Communionem; hoc enim modo tum directe cum indirecte Sacramentale ſigillum ſervatur illæſum, & ſacrilege obviatur Euchariſtiæ ſumptioni. Si vero nullum ei ſuppetat ſubterfugium, ac infirmi morbus ſemper magis ingraveſcat, cum periculo, quod is abſque Sacramentis decedat, ſi ea die hæc ipſi non miniſtrentur; tunc dico Capellanum debere Parocho reſpondere, ipſum utique poſſe infirmum communicare, ſi idem infirmus velit; hunc tamen ipſi non dixiſſe, quod velit. Veriſſimum enim eſt, quod ſi infirmus vult ſic communicari, ideoque Communionem publice petat, jus habet, ut ei publice miniſtretur, cum ſit peccator mere occultus, uti ſupponitur: & ſuperaddendo, infirmum ipſi non dixiſſe, quod velit communicari, relinquit rem in ſuſpenſo, adeo ut nullo modo cooperetur Communioni ſacrilegæ. Quod ſi Parochus Capellano reponat, ut denuo ſe conferat ad infirmum, & ipſum interroget, an velit communicari; tunc Capellanus infirmum denuo conveniat, & cum omni lenitate, & affabilitate illi exponat petitionem Parochi, eidem charitative ſimul manifeſtan-
do

do periculum mortis, cui subest; urgentiam implorandi divinam opem, ac misericordiam; ac providendi animæ suæ omni meliori modo, quo potest. Et si infirmus à semetipso introducat sermonem de Confessione, in qua Capellanus ipsum dimisit inabsolutum, tunc, quia id æquivalet expressæ licentiæ loquendi de iis, quæ Capellanus in ea audivit, potest idem Capellanus libere ipsi exponere causam, nempe indispositionem ipsius; subdendo, quod si ipse promptus est ad removendum hunc obicem ex conscientia bona, & animo volenti, etiam ipse promptus est ad eum tunc Deo reconciliandum per Absolutionem, dummodo ex vero corde doleat de commissis, cum proposito non peccandi de cætero, ac satisfaciendi ut poterit. Et si Pœnitens hisce convictus ad hæc omnia se promptum exhibeat, ipsum adjuvet, quantum potest, tum in peccatorum Confessione, cum in excitando vero dolore, ac proposito; & postea eum absolvat: datisque ei monitis, quibus pie ac religiose se ad Communionem disponat, redeat ad Parochum, ut hic Sacro Viatico muniat. Quod si contumax, ac induratus persistat, proximum, ac tremendum Dei judicium, cum æternis Inferni pœnis, ejus considerationi objiciat, & si hoc nihil prosit, subdat,

dat, quam responsionem Parocho ipse referre debeat; & prout responderit, referat, ac fiat, Deo interrim illum commendando, ut qui novit de lapidibus suscitare filios Abrahæ, ipsum illuminet, ac convertat.

CAS. III. *Cajus, ut se à calumnia liberet, occultum calumniatoris crimen manifestat, Q. An licite.*

Resp. Affirm. Dummodo id sit mediũ efficax, vel saltem utile ad intentum, absolute necessarium, adeoque non suppetat alia via evadendi calumniam; idque fiat cum moderatione, hoc est, quantum sufficit ad calumniam evadendam, & cum minori proximi damno quantum fieri potest; ac denique id non fiat ex vindicta, odio, vel alio pravo animo, sed unice ad se liberandum à calumnia. Ratio est, quia non omnis manifestatio occulti criminis proximi est læsiva justitiæ, aut charitatis, adeoque illicita; sed ea tantum, quæ vel fit sine juxta causa, vel ad finem infamandi Proximum, vel cum defectu alicujus ex aliis conditionibus, quas in responsione exposuimus; ut est communis sensus Doctorum. Ergo Cajus occultum calumniatoris crimen sic manifestans, licite illud manifestat. Hinc D. Thomas 2. 2. quæst. 73. art. 2. in C. inquit: *Si verba, per quæ*

fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum, vel necessarium, debitis circumstantiis observatis, non est peccatum, nec potest dici detractio. Nec valet paritas desumpta ex damnatione facta ab Innocentio XI. illius propositionis 44. *Probabile est, non peccare moraliter, qui imponit falsum crimen alteri ut suam justitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.* Disparitas enim ex eo elucet, quod alteri imponere falsum crimen, uti supponitur, grave, est mentiri, ac falsum dicere in materia gravi; quod ut patet, mortale est; cumque sit malum ab intrinseco, in nulla circumstantia potest esse licitum. E contra dum Cajus in nostro casu manifestat occultũ calumniatoris crimen, supponitur manifestare crimen verũ; quæ manifestatio, si fiat cum prænarratis conditionibus, tantum abest, quod sit illicita, ut possit evenire casus, in quo fieri debeat, puta, si necessaria sit ad se liberandum à calumnia, quæ etiam vergit in damnum alterius, in scandalum &c. circa quod vide Giribaldum de Just. & Jur. cap. 3. dub. 6. num. 100,

MENSE MARTII.

CAS. I. *PÆnitens, solita frequenter accedere ad Sacramenta, exponit Confessario peccatum ante tres annos commissum, nunquam tamen præ rubore confessum. Q. Quomodo Confessarius procedere debeat cum hac Pœnitente, ut rite confiteatur.*

Resp. Cum dist. Vel Confessarius, cui Pœnitens confitetur, est ille idem, cui factæ sunt dictæ Confessiones nullæ, ac adhuc recordatur saltem in confuso eorũ, quæ Pænitens in iis exposuit: Vel est alius; aut si idem est, neque in confuso amplius recordatur &c. Si primum; debet Confessarius illico curare, ut Pœnitens exponat peccatum reticitum, ne Dæmonis tentatione delusa, aut erubescentia iterum victa, sumat aliquod subterfugium, ac denuo peccatum reticeat, vel integre non manifestet. Deinde debet ipsam interrogare, an, quoties confessa est, semper adverterit se male confiteri, & cum eadem mala fide semper accesserit ad Eucharistiam; fieri enim potest, quod quandoque mala fides in ipsa cessaverit, sive in confitendo, sive in communicando; vel saltem quod aliquando non sumpserit Eucharistiam, quantumvis confessa; & sic quod minora sacrilegia intervenerint, & etiam quod

aliqua

aliqua Confessio, & Communio non fuerit sacrilega, sed valida; atque ideo, si non præcepto Communionis Paschalis, saltem præcepto annuæ Confessionis satisfecerit. Habita responsione quoad hæc omnia, colligat Confessarius circumcirca quot fuerint sacrilegia, ac transgressiones dictorum præceptorum Ecclesiæ, eaque omnia Pænitenti manifestet, ut de iis se accuset, nec non de commissis ab ultima Confessione, ac simul in generali de quibuscunque peccatis toto illo tempore ab eadem Pœnitente ipsi invalide confessis; curetque, ut eliciat verum, supernaturalem, ac universalem dolorem de tot iniquitatibus à se commissis; cum proposito non peccandi de cætero: &, si nihil obstet, imposita ei congrua pœnitentia, ipsam absolvat. Si secundum; opus est ulterius ipsam interrogare, quoties circum circa ipsa solita fuerit confiteri, ac communicare intra annum, aut mensem; insuper ipsam monere de necessitate repetendi singula mortalia toto illo tempore male confessa, quoad speciem, ac debitas circumstantias, ad quæ omnia si illam paratam non invenit, satis erit illi assignare tempus congruum pro examine: ni forte melius judicet Confessarius, diligens à semetipso illi examen facere, ob ruditatem

personæ. Si vero ad hoc Pœnitens jam parata sit, atque disposita, renovationem Confessionum patienter excipiat, supplendo, ubi opus sit, necessariis interrogationibus: collectoque ex responsionibus ad supra indicatas interrogationes numero Sacrilegiorum &c. de quibus ipsa se pariter accusare debet, non minus ac de peccato reticito, si nihil obstat, quominus eam absolvat, excitato in ea vero actu doloris cum proposito &c. imponat illi pœnitentiam, & ipsam absolvat. Vide Suarez de Pœnit. disp. 22. sect. 6, & Bonacinam de Sacram. quæst. 5. sect. 2. pun. 3. n. 16.

CAS. II. *Certo constat Pœnitenti, Confessarium, ex falsa apprehensione, fundata in natura scrupulosa ejusdem Pœnitentis, veniale putasse in anteacta Confessione quoddam vere mortale. Q. An teneatur de illo iterum confiteri, etiamsi prima vice illud exposuerit cum omnibus necessariis circumstantiis.*

Resp. Neg. Ratio est, quia, ut recte tradit Giridaldus cum aliis communit: ad valorē Confessionis non est necesse, quod Confessarius, aut Pœnitens determinate sciat, peccatum confessum esse mortale (siquidem in omnibus id scire est impossibile) sed requiritur, ac sufficit, quod materia exposita sit revera peccatum, & quod hoc

hoc sit expositum, ac notificatum Sacerdoti, prout factum est, atque adeo secundũ suum esse, ac debitas circumstantias. Atqui hoc totum verificatur in casu, quantumvis Confessarius ex dicta falsa apprehensione illud in Confessione veniale putaverit, quando erat vere mortale; nam semper verificatur, quod sic expositum fuerit peccatum, & quod hoc fuerit expositum secundum suum esse, ac necessarias, seu debitas circumstantias; ergo non tenetur Pœnitens de illo iterum confiteri, cum in Confessione facta jam plene fuerit detectum, nec occurrat nova circumstantia explicanda Sanchez l. 1. mor. c. 10. n. 69.

CAS. III. *Concionator ruralis noscens, quod Pœnitentes sæpius deficiant in examine, omnes ad se accedentes indiscriminatim interrogat signanter circa Decalogi præcepta, exacte revelando omnes circumstantias. Q. An ita exacte se gerat.*

Resp. Hunc modum genericum, sic discriminatim interrogandi omnes, ac singulos Pœnitentes, regulariter non esse satis aptum, ac approbatum, cum juxta S. Thomam Confessarius teneatur scrutari conscientiam peccatoris, sicuti solet Medicus ægritudinem ægroti, & Judex causam litigantis, quæ ut plurimum non eædẽ sunt, sed diversæ. Nihilominus respondeo

cum dist.

cum dist. Vel per ly *exacte revelando omnes circumstantias* intelligitur revelatio eorū, quæ sunt opportuna, & adaptata peculiari indigentiæ, captui, ac spirituali profectui personæ interrogatæ; & tunc dico ipsum recte se gerere ita faciendo. Vel intelligitur revelatio eorum, quæ potius importuna sunt & non adaptata indigentiæ, captui ac spirituali profectui personæ interrogatæ; & tunc dico, ipsum sic faciendo male se gerere. Ratio primæ partis est, quia gerendo se illo modo, proprie exercet officium Doctoris, ac Medici spiritualis; quæ munia, si discrete, ac, ut par est, exerceantur, tantum abest, quod mala sint, ut potius tale exercitium commendetur, ac desideretur in omnibus Confessariis; nam partes Confessarii non restringuntur ad solum officium Judicis, sed extenduntur etiam ad illud Medici, ac Doctoris, ut fatentur AA. comm. Ratio sec. par. est, quia revelare importuna Pœnitentis indigentiæ, vel captui inepta, & ad ejus spiritualem profectum minime conferentia, proprie quid defectuosum, ac malum est; id enim non est, Pœnitentem instruere, spiritualibus ejus morbis mederi, ac efficacia, vel saltem utilia, ei applicare remedia; sed potius frivolis, inutilibus, & fortasse perniciosis eum detinere discursibus: quod,

quod, ut patet, malum eſt. Hinc in cap. *Omnis de Pœnit. dicitur, Sacerdos ſit diſcretus diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias, & peccati.* Et rituale Romanum inquit: *Caveat, ne curioſis interrogationibus quemquam detineat, præſertim juniores, de eo, quod ignorant, imprudenter interrogans; ne peccare diſcant:* quod potiſſimum valet in materia venerea; circa quam commune monitum eſt, præſtare aliquando Confeſſarium minus perfecte peccatum Pœnitentis intelligere, quam illi, vel ſibi ſcandalum parere. Quare ſi Concionator ruralis exacte revelat omnes circumſtantias primo modo, recte ſe gerit. Si vero ſecundo, male.

MENSE APRILIS.

CAS. I. *PUtat probabiliter Confeſſarius Pœnitentem examinaſſe propriam conſcientiam ea diligentia, qua tenebatur; at ſimul rationabiliter credit, eum omittere aliquod lethale ex inadvertentia, ſeu oblivione.* Q. *An teneatur ipſum interrogare.*

Reſp. Stando terminis caſus, Confeſſarium teneri illum interrogare, prout tradunt Suarez diſp. 32. de Pœnit. ſect. 3. n. 7. Averſa eod. tr. quæſt. 16. ſect. 11. cæteriſque comm. Ratio eſt, quia ſtante ex una parte mera probabilitate, quod Pœ-

nitens

nitens ſemetipſum examinaverit ea diligentia, qua tenebatur; ex alia dubio rationabili, quod ille ex inadvertentia, aut oblivione, omittat aliquod lethale, nequit Confeſſarius pergere ad rectam efformationem judicii circa ipſum, ni prius valida aliqua ratione hoc rationabile dubium elidatur. Hinc cum iſtud elidi non poſſit, niſi per atteſtationem ipſius Pœnitentis, qui in hoc tribunali eſt reus, & teſtis; ideo neceſſe eſt, ut à Confeſſario interrogetur. Nec refert, quod interrogatio contingat aliquo modo in ſupplementum examinis, ſpectantis ad Pœnitentem; nam tendit ad exactam rationem Judicii Sacramentalis, quam procurare eſt onus Judicis, & ſic Confeſſarii; qui propterea, nil mirum, quod in caſu teneatur Pœnitentem interrogare, cum ſecus nequeat rectum formare judicium de tali Pœnitente. Dixi poſtea, *ſtando terminis caſus*: etenim ſi Confeſſarius non meram probabilitatem, ſed moralem certitudinem haberet, quod Pœnitens ſemetipſum revera examinaverit ea diligentia, qua tenebatur, tunc cenſeo cũ Medina de Confeſſ. quæſt. 19. Victoria, relato à Leandro de Pœn. quæſt. 124. contra Leandrum ipſum, Suarez, Lugum, & alios, ibidem pro ſe ab eo citatos, Confeſſarium non teneri interrogare Pœnitentem.

tem. Ratio eſt, quia obligatio hunc interrogandi oritur in Confeſſario ex obligatione, quam habet Pœnitens examinandi ſeipſum; ideo enim hunc debet Confeſſarius interrogare, quia debet ſupplere illius examen, ſeu examinis defectum, ut docet Puteobonellus de Pœnit. quæſt. 2. art. 2. num. 8. Atqui ſuppoſita certitudine in Confeſſario, quod Pœnitens ſemetipſum examinaverit ea diligentia, qua tenebatur, nullus intervenit defectus per interrogationes ſupplendus: Ergo in hoc caſu non tenetur Confeſſarius Pœnitentē interrogare, non obſtante, quod credat, eum omittere &c. Et ratio fundamentalis eſt, quia ſuppoſita illa certitudine in Confeſſario, iſta credulitas deſinit eſſe rationabilis. Hinc ſicuti non peccat Pœnitens, omittens ulterius examen, quando eſt certus, ſemetipſum examinaſſe ea diligentia, quæ juxta prudens commune hominum judicium ſufficit in ipſo, & aliis ſuæ qualitatis, etiamſi habeat probabilitatem, quod ſi diutius excutiat conſcientiā ſuam, inveniet aliquod aliud peccatum clavibus exponendum, ut cum de Lugo, ac Tamburino tradit Puteobonellus l. c. n. 4. & nos probavimus anno 1751. ad III. Aprilis; ita neque peccat Confeſſarius, omittens in caſu interrogare Pœnitentem, eo ipſo, quod certus &c.

CAS. II, *Erubeſcit mulier fateri quoddam peccatum turpe, de novo commiſſum. Unde petita ac obtenta à Confeſſario facultate ipſi faciendi Confeſſionem generalem, inter peccata anteactæ vitæ, jam abſoluta, illud exponit. Q. An ſatisfaciat ſuæ obligationi.*

Reſp. Cum Martinono de Sacram. tom. 3. diſp. 50. ſect. 1. num. 17. Caſtropalao de Pœnit. diſp. 1. pun. 10. num. 8. Thoma Hurtatdo, & aliis probabilius eſſe, quod non. Ratio eſt, quia, licet eſſe confeſſum, vel non, reputetur circumſtantia extrinſeca peccato mortali, inſpecto ſecundum ſuam eſſentiam: hujuſmodi tamen non reputatur, ſi peccatum conſideretur prout eſt materia remota Sacramenti Pœnitentiæ; ſub hac enim inſpectione, eſt quid valde diverſum peccatum mortale confeſſum à non confeſſo; ſiquidem non confeſſum eſt materia neceſſaria Sacramenti; confeſſum vero eſt pura materia ſufficiens, ac libera. Unde fit, quod primum regulariter reticeri non poteſt: ſecundum vero poteſt libere reticeri. Et ſic, in ratione materiæ, unum habet eſſe diverſum ab altero per conſequens, cum in Confeſſione materia exponi fideliter debeat ſecundum illud eſſe, quod habet, ut propriæ ſatisfiat obligationi, nequit

unum

unum peccatum mortale nondum confessum exponi ad modum eorum, quæ jam fuere absoluta. Atqui mulier exponendo modo prædicto peccatum turpe, à se de novo commissum, istud exponit ad modũ eorum, quæ jam fuere absoluta, sicque id non exponit secundum esse, quod habet in ratione materiæ Sacramenti; ergo non satisfacit suæ obligationi. Accedit, hujusmodi expositionem decipere Confessariũ, eique occasionem præbere, ne exerceat, ut oportet officium Medici, ac Judicis; quãvis enim mulier sic confitendo, voce non dicat expresse, jam se fuisse confessam de tali peccato, id tamen dicit implicite, & facto ipso, materiam necessariam operiendo velamine materiæ sufficientis, & Confessionis generalis, ergo suæ obligationi non satisfacit, quidquid ex adverso dicant Diana part. 3. tract. 4. resol. 62. Jo. de Lugo de Pœnit. disp. 10. sect. 2. §. 1. Girib. eod. tract. cap. 1. dub. 5. num. 37. aliique.

CAS. III. *Die festo, in quo magnus adest populi concursus, absolvit Confessarius quosdam Pœnitentes; accusantes se de peccatis, de quibus dubitat, ac sit reservata, ea ratione quod peccata dubia non reservantur: generatim vero (ut se citius expediat,) quemlibet Pœnitentem absolvit sub hac tantum verborum*

rum forma: Ego te absolvo à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen. Q. *Quoad primum, an valide; quoad secundum, an licite?*

Resp. Quantum ad primum affirmative supposita dubii rationabilitate; & quod omnem possibilem diligentiam adhibuerit, ad se prius certificandum de virtute. Ratio in primis desumitur à qualitate reservationis, quæ, ut pote odiosa, restringenda est ad casus certo, non vero dubie reservatos; juxta illam regulam juris in sexto: *Odia restringi, favores convenit ampliari*. Secundo, quia si Decretum Clementis VIII. editum anno 1601. excipias in quo casus Bullæ Cœnæ etiam in dubio reservavit (quod tamen anno sequenti 1602. moderatum prætendunt Puteobonellus de Pœnit. quæst. 6. art. 2. num. 15. & alii quam plures, per aliud Decretum ejusdem, in quo omisit illas particulas *clare vel dubie contentis*,) nullus extat canon, nulla lex, nullum decretum præcipiens recursum Pœnitentis ad reservantem in casu peccati dubie reservati; sicuti extat, quando agitur de peccato certe reservato. Ergo signum est, quod peccata dubie reservata proprie non cadunt sub reservatione, & sic Confessarius valide illos Pœnitentes absolvit. Neque dicas, dubium de casu reservato

esse

esse simul dubium de jurisdictione in Pœnitentem: sed dubius de jurisdictione in Pœnitentem, hunc nequit absolvere, ne Sacramentum exponat periculo nullitatis; ergo &c. Siquidem nego majorem cum Giribaldo de Pœnit. cap. 15. dub. 2. n. 13. nam semel ac casus dubius non est reservatus, Confessarius hunc audiens, est adhuc certus de jurisdictione in talem Pœnitentem; sicuti dubius, an votum emiserit, certus est de perseverantia suæ libertatis. Hinc sicut iste non tenetur eligere partem tutiorem observandi votum, semel ac, factis debitis reflexionibus, nequit de veritate certificari, sed tuto potest sua libertate perfrui; ita nec Confessarius tenetur dimittere Pœnitentes, semel ac, factis debitis reflexionibus, ac possibilibus diligentiis, nequit certificari, an tale, ac tale peccatum revera sit reservatum; sed omni deposita titubatione tuto potest illos absolvere. Bonacina de Pænit. quæst. 7. pun. 5. §. 4. Suarez, Card. de Lugo, & alii. Quantum ad secundum postea dico DD. satis comm. affirmare, id fieri licite, adeoq; sine culpa etiam veniali, ut videre est apud de Ligorio de Pœnit. cap. 1. dub. 1. num. 430. Ratio est, quia quoad preces sive antecedentes, sive subsequentes, nullũ extat præceptum. Unde Tridentinum sess.

14. cap. 3. de iis præcise dicit, quod *laudabiliter adjunguntur*. Quoniam vero Rituale Romanum, jussu Pauli V. editum, formam præscribit quoad ministrationem Sacramentorum, & tit. de forma Absolutionis inquit: *In Confessionibus autem frequentioribus omitti potest* Misereatur &c. *& satis dicere* Dominus Noster JEsus Christus &c. *usque ad illud* Passio &c. in praxi hæc occasione magni concursus dicentur; reliqua tamen, ac præcipue subsequentia, alias non omittentur, secluso alio urgenti, & rationabili motivo, cum ea dicenda præscribat præfatum Rituale Romanum, eaque sit praxis, ac usus ut communiter dicantur in administratione hujus Sacramenti.

MENSE MAII.

CAS. I. *PÆnitens, de peccatis suis vere dolens, postquam de iis confessa est, & à Confessario Absolutionem obtinuit, huic subjunxit:* Pater, ad sigillum eum obligare ne utiquam cogito: revelet cui placeat, mea peccata, plenam ei concedo licentiam. Q. *An Confessarius licite uti queat ista facultate.*

Resp. Probabilius neg. Ratio est, quia obligatio sigilli nedum inducta est in favorem Pœnitentis, verum etiam in favorem ipsius Sacramenti. Jam vero licet Pœnitens possit

possit cedere juri ad sigillum, in quantum hic obligat in favorem sui; non sic tamē in quantum obligat in favorem sacramenti, & ob reverentiam huic debitam. Nec revelat quod in cap. *Sanctificasti de Adulter.* Pontifex eum non reprehendat, qui de licentia Mulieris, penes ipsum confessæ de adulterio, hoc extra propalaverat; ut enim ex Navarro, & Barbosa recte notat Anacletus de Pœnit. dist. 9. quæst. 3. n. 35. tale Capitulum non loquitur de Confessione Sacramentali, sed de facta extra Sacramentum, tam per adulterum, quam per adulteram.

CAS. II. *Rusticus solet ita confiteri:* Pater murmuravi, murmurasse me accuso &c. *quibus auditis Confessarius, non curans de alia expressione, ipsi imponit pœnitentiam, & absolutionem impertit. Q. An valide sint istæ Confessiones: & an Confessarius ita se gerens peccet?*

Resp. Hujusmodi Confessiones esse invalidas, & Confessarium ita se gerentem peccare mortaliter. Ratio primæ partis est, quia illæ Confessiones sunt invalidæ quæ perficiuntur cum materia inepta, ut constat paritate aliorum Sacramentorum. Atqui tales sunt Confessiones prædicto modo factæ à Rustico; hic enim præcise dicendo: *Me accuso, me murmurasse &c.*

nil

nil nisi conditionatum exponit, ac dubium quod se solo non est materia sufficiens, adeoque inepta, ut sola absolvatur; ergo &c. Ratio secundæ partis colligitur ex prima; nam semel ac dicta materia inepta est, & hoc non obstante Confessarius super illam absolute profert formam absolutionis, non curando, ut simul exponatur aliqua materia certa, nec exquirendo à Pœnitente (prout alioquin exquirere deberet) an quidquid ex ab eo expositis sit ab ipso certo commissum, Sacramentum exponit periculo nullitatis, & sic mortaliter peccat. Hinc in hujusmodi casibus debet Confessarius interrogare Pœnitentem, an ea, de quibus ita se accusat, revera fecerit nec ne; eumque instruere circa modum, quo debet se accusare; alias fieri quidem potest, quod simplicitas, ac bona fides Pœnitentis excuset ipsum ita confitentem; non sic vero Confessarium, in tali casu eum absolute absolventem, ut tradunt DD. comm.

CAS. III. *Noscit Confessarius ex Confessione constituti in gravi periculo mortis, hunc teneri restituere famam proximi gravissime læsam, ac retractare apud aliquot Sæculares doctrinam falsam, quam docuit ex ignorantia graviter culpabili. Q. Quonam modo cum hoc se gerere debeat?*

Resp.

Reſp. Confeſſarium hoc in caſu debere infirmum adſtringere, ut convenienti modo famam ablatam reſtituat, & apud illas perſonas ſœculares doctrinam falſam retractet, per ipſummet Confeſſarium, ſi Pœnitens à ſemetipſo id facere non poteſt, aut per aliam idoneam perſonam; adeo, ut omnis læſio in fama, & ſi quod aliud inde detrimentum perſonæ infamatæ evenit, modo poſſibili reſarciatur: & ſimiliter illæ perſonæ ſœculares nedum ab inſinuato errore retrahantur, ſed etiam, ſi quod aliud eiſdem, vel aliis temporale, aut ſpirituale damnum exinde reſultavit, poſſibili modo reparetur. Ratio utriusque partis eſt, quia horum omnium in ſe infirmus fuit vera & noxia cauſa, ut cum de Lugo inquit Giribaldus de Reſtit. c. 4. dub. 4. num. 29. proindeque cum ille, qui culpabiliter damnum cauſat, iſtud reficere, ac reparare teneatur, inde fit, quod id præſtare in caſu teneatur infirmus per ſe, ſi poteſt, per alium vero, ſi ex ſe id facere nequit: ſiquidem ignorantia non eximit ab hoc onere, quando eſt graviter culpabilis, ut in caſu præſenti. Pellizzarius correctus de Monial. c. 10. ſect. 3. ſubſect. 1. pag. 378, edit. Rom.

MENSE JUNII.

CAS. I. *FAmulus defert litteram, seu internuncium ad sui heri concubinam. Q. An ob hoc reus sit peccati mortalis?*

Resp. Cum dist. Vel famulus, deferens hujusmodi litteram, seu internuncium, scit, aut rationabiliter dubitat, ibi contineri turpia, seu talem missionem ad turpia ordinari; & in hoc casu dico, ipsum ob hoc reum esse peccati mortalis. Ratio est, quia id agens cum tali notitia, formaliter cooperatur ad ipsam rem turpem ab hero intentam; quæ sicuti nunquam potest licite fieri, utpote mala ab intrinseco, & si fiat, semper est peccatum mortale, ita neque licitum est ad idem cooperari, ac proinde si famulus eidem cooperatur, mortaliter peccat, ac complex est mortalis malitiæ actionis. Vel famulus prædictus neque scit, neq; rationabiliter dubitare potest &c. & tunc dico, ipsum ob hoc non esse reum peccati mortalis. Et ratio est, quia in isto casu delatio literæ, seu internuntii respectu ipsius est res formaliter indifferens ac per consequens quid insufficiens ad formale peccatum, nedum mortale, verum etiam veniale. Vide Vivam in 51. prop. damn. ab Innoc. XI. P. ac de Ligorio l. 2. tr. 3. c. 2. art. 3: n. 67.

CAS.

CAS. II. *Sunt duo, quorum unus existens extra Ecclesiam, vult furari intra Ecclesiam, & alter existens in Ecclesia vult furari extra Ecclesiam. Q. An circumstantia loci sacri, in quo, seu circa quem, fuit ab iis mentaliter commissum dictum peccatum, sit necessario in Confessione exprimenda*

Resp. Cum Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 22. sect. 4. de 6. circumst. *Ubi* vers. Solet vero, Sayro in Sum. Pœnit. cap. 8. num. 18. &aliis, circumstantiam loci sacri esse exprimendam à primo non sic vero à secundo. Ratio primi est, quia cum actus interior, ab eo conceptus, non fuerit furandi præcise, sed furandi in tali loco, nempe in Ecclesia, participat, seu contrahit eamdem malitiam specificam, quam importat ipsum reale furtum, factũ in Ecclesia. Propterea, sicuti qui realiter furatus est in Ecclesia, debet hanc loci circumstantiam exprimere, eo quia furto superaddit malitiam specificam sacrilegii; ita eamdem circumstantiam & hic debet in Confessione exprimere. Ratio postea secundi est, quia respectu illius actus interioris peccaminosi, ab hoc in Ecclesia concepti, locus sacer sensibilis valde accidentarius est; ac proinde non superaddit eidẽ malitiam specificam sacrilegii, quæ in Confessione propterea exprimenda non

eſt. Ita enim Navarrus in Euchir. c. 10. n. 3. Azorius, Sotus & alii.

CAS. III. *Sacerdos exiſtens in peccato mortali fecit aquam luſtralem, ſeu benedictam. Q. An per hoc novum Lethale commiſerit?*

Reſp. Neg. cum Giribaldo de Sacram. in Gen. c. 5. dub. 5. n. 25. & ſequ. contra Sayrum in Sum. Pœnit. c. 27. n. 5. Ratio eſt, quia hujusmodi benedictio, quemadmodum & confectio cujusvis alterius Sacramentalis, non eſt confectio Sacramenti, nec tantæ dignitatis, ac ſanctitatis, prout hæc eſt, adeo ut paris culpæ reus dici debeat alterutrum conficiens. Propterea hac in re ea opinio probabilior videtur, non quæ ab omni peccato excuſat conficientem Sacramentalia in mortali, ſiquidem ſancta ſancte tractanda ſunt, ut tradidit Divus Dionyſ. cap. 1. Eccleſ. Hierar. verſus fin. ſed quæ docet. Sacerdotem ſic ea conficientem peccare venialiter tantũ, cum non agatur de actione, quæ fiat nomine Chriſti, aut per quam diſpenſentur merita Chriſti, vel denique per quam conferatur proprie ſanctitas, ſeu gratia ſanctificans. Ex quo inferes, Sacerdotem, qui confecit aquam luſtralem, ſeu benedictam, in peccato mortali, ob hoc commiſiſſe quidem novum Veniale, non tamen novum

novum Lethale; ut etiam DD. ſatis comm. tradunt de Epiſcopo conferente Tonſuram, conſecrante Eccleſiam, vel Calicem, aut conficiente ſacrum Chriſma, ſeu Oleum infirmorum.

MENSE JULII.

CAS. I. *Facta ſecunda denunciatione Matrimonii ineundi Cajam inter ac Sergium, anceps eſt Berta, an teneatur manifeſtare, quod Sergius rem habuit cum Sponſæ ſorore, prout hæc ei ſub naturali ſigillo manifeſtavit. Propterea conſulit Confeſſarium pro dubii ſolutione. Q. Quid hic reſpondet?*

Reſp. cum diſt. Vel adeſt fundata ſpes, quod ſi Sergius ſecrete moneatur de impedimento, Matrimonium non contrahetur ante ablationem illius: Vel non adeſt talis ſpes. Si adeſt, inquit, Bertam non teneri manifeſtare &c. ſed potius de iſto Sergium monere vel per ſe, vel per illam, a qua ipſa intellexit, eum cum iſta rem habuiſſe. Ratio eſt, quia ſic nedum obviatur nullitati Matrimonii, verum etiam illæſa ſervatur fama ſororis Sponſæ, una cum cuſtodia ſigilli naturalis; quæ, cum in caſu ſervari poſſint, debent ſervari. Si poſtea non adeſt talis ſpes, tunc inquit, Bertam teneri manifeſtare, quod Sergius rem habuit cum Sponſæ ſorore.

Ratio est, quia, juxta S. Thomam 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad 2. motivum obviandi irreverentiæ ac nullitati Sacramenti, sacrilegio contrahentium, ac illegitimitati prolis nasciturae, prævalet obligationi sigilli naturalis, ut etiam tradunt Giribaldus de Matrim. cap. 6. dub. 6. Sanchez, Bonacina, & alii. Neque dicas cùm Pontio de Matrim. l. 5. c. 34. Diana Part. 3. tract. 4. resol. 221. aliisque, præceptum denunciandi impedimentū, non obligare, quando vel imminet grave damnum tertio, vel nullum ex denunciatione resultat bonum ei, cujus gratia factum est tale præceptum. Porro hoc totum evenire in casu, eo quia si fiat dicta manifestatio, inde emergit gravis infamia Sorori Sponsæ; insuper nullum exinde resultat bonum tum Sacramento, cum Sponsis, ac proli nasciture: fiat enim hypothesis, quod facta illa manifestatione tam Sergius, quam soror Sponsæ, negent perfracte delictum commissum, in hoc casu differetur quidem inter ipsos celebratio Matrimonii per aliquod tempus, ast quia delictum a Berta probari non poterit, Sponsi tandem contrahent. Contra vero quoad primum de damno respondeo, id quidem verum esse, quando damnum grave imminet ipsi manifestanti, seu denuncianti;

nuncianti; non vero quando imminet alteri; nisi forte hoc sit damnum spirituale aliorum, puta grave scandalum plurium personarum; de quo non sumus in casu. Ad aliud de non resultantia boni, id nego absolute; ad impediendum namque Matrimonium nondum contractum; sufficit unus testis, ex cap. *Praeterea* de Sponsalib. Vide Giribaldum l. c.

CAS. II. *Sacerdos optime noscit, se esse in Morali Theologia modicissime versatum; ast quia fortuito fuit ad audiendas Confessiones approbatus, exercet hoc ministerium. Q. An tuta conscientia id facere possit?*

Resp. Neg. Ratio clara est, quia nempe quoties tale ministerium exercet; exponit se periculo in illo errandi, nedum proferendo sententiam tamquam Judex super Causas, defectu scientiae, ipsi ignotas: sed etiam tacendo ea, quae tanquam Doctor tenetur docere, ac declarare Poenitentibus; & non subministrando eisdem tamquam Medicus opporrtuna, & apta remedia pro morbis spiritualibus, quos ipse non noscit. Unde cum exponens se periculo errandi in materia, adeo gravi, nequeat dici, quod tuta conscientia id faciat; ideo nec tuta conscientia id facit Sacerdos in casu. Et sane, si graviter peccat Poenitens, confidendo peccata sua

Confessa-

Confessario, quem scit ignorantem, ac ineptum ad percipiendam eorum gravitatem, ut cum aliis, communiter docet Suarez de Pœnit. disp. 18. sect. 2. n. 9. a fortiori graviter peccat Sacerdos, exponens se ad audiendos hujusmodi Pœnitentes. Nec relevat approbatio obtenta; hæc enim, utpote obtenta fortuito, per accidens, necnon ex defectu veræ cognitionis Sacerdotis, huic non suffragatur, semel ac iste cognoscit se ineptum ad sacrosanctum hoc ministerium. Ita DD. comm.

CAS. III. *Dubitat Sempronius, se esse excommunicatum: Primo, quia suadente Diabolo percussit indutum habitu Clericali, de quo, non obstante omni diligentia adhibita, certo sciri non potuit, an vere sit Clericus. Secundo, quia per plures annos exercens commercium per leges prohibitum e statu Ecclesiastico sæpe extraxit annonam, puta, modo frumentum, modo &c. Q. An vere sit, ob hoc duplex motivum, ac teneatur se gerere ut excommunicatum.*

Resp. Negative quoad primum; affirmative quoad secundum, si erat conscius latæ Excommunicationis Pontificiæ contra præsumentes extrahere hujusmodi e præfato Statu. Ratio primæ partis ex eo desumitur, quod, cum Excommnicatio

tio major ſit quam maxime odioſa, ac pæna graviſſima, eidem ſubjici quis non debet, niſi certo conſtet de delicto, cui a jure talis pœna annexa eſt. Sed in caſu certo non conſtat de delicto, cui talis pœna a jure annexa eſt; ſiquidem, non obſtante omni diligentia adhibita, certo ſciri non potuit, an indutus habitu Clericorum percuſſus, ſit vere Clericus; ergo &c. Accedit nedum ignorantiam juris, verum etiam ignorantiam facti ab excommunicatione excuſare, cum in utroque caſu deſit contumacia, quæ ad incurrendam hanc pœnam requiritur. Atqui in Sempronio percutiente fuit ignorantia facti, ſcilicet, an ab ipſo percuſſus, eſſet verus Clericus, cum etiam hic & nunc id ab ipſo ignoretur, non obſtante omni diligentia adhibita; ergo &c. Denique juxta Bonacinam, & alios, ſatis communiter excuſat a prædicta excommunicatione etiam ignorantia probabilis. Porro hanc fuiſſe in Sempronio percutiente, ex eo clare colligitur, quod hactenus nondum agnovit, an percuſſerit Clericum; ergo dici debet, Sempronium in caſu non teneri ſe gerere ut excommunicatum; præcipue cum, juxta dicta, excommunicatio exigat contumaciam, ideoque ſpretum quemdam, ſaltem virtualem, legis,

quo

quo quis certo ſciat, ſe ponere opus ſub cenſura prohibitum; qui certe in noſtro caſu non fuit in Sempronio: quem propterea dicendum eſt non teneri ſe gerere ut excommunicatum. Ratio poſtea ſecundæ partis aperte conſtat ex variis Conſtitutionibus Pontificiis, nimirum Gregorii XIII. Pauli V. Urbani VIII. aliorumque Summorum Pontificum, inter alias pœnas, etiam illam excommunicationis latæ ſententiæ infligentium contra præſumentes extrahere prædicta e ſtatu Eccleſiaſtico ſine debita licentia ſummi Pontificis, aut privilegio peculiari oſtenſo: prout eas confirmando, ac innovando quoad omnes, & ſingulas pœnas, ibi comminatas, & ſtatutas, declaravit Benedictus XIV. Motu proprio 29. Junii 1748. inſerto Conſtitutioni 53. Tom. 2. Bullarii ejusdem. Verum quidem eſt, quod licet Euſebius Amort de Pœnit. diſp. 9. in Indice Excommunicationum latæ ſententiæ Papæ reſervatarum lit. E. v. *Eccleſiaſtico e ſtatu*, afferat, hanc Excommunicationem reſervari Pontifici vi Bullæ *Superni* Urbani VIII. §. 5. tamen, quantum ex ejus lectione percipere potui, nec ibi, nec in aliis Bullis Pontificiis, ullum verbum inveni, ex quo colligatur, eamdem Excommunicationem eſſe reſervatam

Pontifi-

Pontifici, vel alii superiori Ecclesiastico. Item licetquidam alii affirment apud P. Victorianum Premoli inCatalogo Excom. cap. 9. num. 32. eamdem esse reservatam Papæ *ex consuetudine*; tamen neque de hac satis constat juxta relationem mihi factam a pluribus viris doctis, jam diu versantibus, & agentibus hic Bononiæ in utroque foro.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. *MEtuit Cajus, Judicem fore ipsi adversum in decisione litis; propterea confert munus illius Concubinæ, ut hæc præsentialiter, aut scripto, vel internuncio, pro eo intercedat. Q. An Cajus licite id facere valet?*

Resp. Cajum non posse id facere, ut Concubina pro eo præsentialiter intercedat; bene vero, ut pro eo intercedat scripto, vel internuntio. Ratio primæ partis est, quia si Concubina intercedat præsentialiter, exponit se proximo & aperto periculo delinquendi mortaliter una cum ipsomet Judice Amasio. Unde cum nemini licitum sit, etiam pro toto mundo lucrando, alterum exponere periculo proximo & aperto delinquendi mortaliter, eo quia hujusmodi expositio statim ex se mala est, cum ipse amor periculi peccatum sit, ut communiter D. D. advertunt

super

ſuper illud Eccleſ. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit:* ideo &c. Ratio ſecundæ partis eſt, quia interceſſio, vel commendatio facta etiam per concubinam ſcripto, vel internuntio, eſt quid a peccato remotum, & fieri ac recipi poteſt, absque ulla, vel minima, prava cogitatione: & ſi in alterutro, hac occaſione, concipitur aliqua prava cogitatio, id eſt per accidens, ac præter intentionem Caji, cujus actio eam non ingerit, ſed prave cogitantis malitia. Hinc ſicuti communiter admittitur eſſe licitum, ex juſta, & gravi cauſa, petere mutuum ab eo, qui prævidetur illud non daturus absque uſura, eo quia ſi hic non dat absque uſura, id evenit per accidens, ac ex ſola ejus malitia; ita etiam licet Cajo ob eamdem rationem dicto modo penes Judicem intercedere per Concubinam, ne adverſum illum habeat in deciſione litis, ut ſuppono, juſtæ, ac gravis momenti.

CAS. II. *Poſtquam Advocatus in cauſa principali egit pro mercede in favorem unius ex collitigantibus, agit charitate in cauſa appellationis pro altera parte contraria. Q. An tuta conſcientia id facere poſſit?*

Reſp. Cum Jo. Angelo Boſſio de Conſ. Erron. & opin. Tit. 1. §. 28. num. 780. probabilius eſt, quod non. Ratio eſt, quia

Cauſa

Causa appellationis non est causa diversa a principali, sed una & eadem cum illa; vel saltem est illius sequela. Unde sicut in una & eadem causa Advocatus non potest tuta conscientia agere pro, & contra; ita si in causa principali egit in favorem unius ex collitigantibus, tuta conscientia agere nequit, etiam ex charitate, in causa appellationis pro altera parte contraria; cum enim noverit opera causæ, in hac instantia multum lædere poterit partem, quam in priori defendit; vel forte oportebit, eum asserere, quod prius negavit, vel econtra: quod esse non debet; & sic neque tuta conscientia fieri potest.

CAS. III. *Pœnitens malitiose reticuit quoddam mortale; cujus tamen reticentiæ dein magna pœnitentia ductus, eidem Confessario tale peccatum una cum reticentia in præcedenti manifestavit, sed sine repetitione aliorum mortalium, quæ in priori confessione exposuerat. Q. An hæc secunda Confessio sit valida?*

Resp. Cum dist. Vel quando Pœnitens manifestavit tale peccatum cum præcedenti reticentia Confessario, hic adhuc recordabatur peccatorum, quæ in hujusmodi præcedenti confessione ipsi Pœnitens exposuerat: vel non. Si non; dico, hanc secundam confessionem esse invali-

quam.

dam. Ratio eſt, quia ſi Confeſſarius non amplius recordabatur peccatorū, quæ ipſi expoſita fuerant in præcedenti confeſſione, etiam ſecunda Confeſſio non habuit neceſſariam integritatem, neque Confeſſarius potuit adæquatum judicium efformare circa ſtatum pœnitentis; qui propterea utramque debet ex integro repetere, ut valide, ac integre abſolvatur. Si poſtea Confeſſarius adhunc recordabatur &c.; tunc dico, ſecundam Confeſſionem eſſe validam, quia illa reminiſcentia peccatorum, qua ſecunda vice Pœnitens indicavit, ſe antecedenter penes ipſum jam fuiſſe confeſſum, erat ſufficiens, ut Confeſſarius rectum, ac integrum judicium efformaret circa ſtatum Pœnitentis; cujus proinde ſecunda Confeſſio eſt valida. Ita Navarrus, Bonacina, aliique comm.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS, I. *Habet quis Confeſſarium ordinarium, cui cōmunia & levia peccata fatetur; & quoties aliquid grave, ſeu mortale ſupervenit, tunc alteri Confeſſario confitetur, ne ordinarius id ſciat. Q. An hæc confitendi methodus ſit vituperabilis?*

Reſp. Per ſe eam non eſſe vituperabilem, ſaltem ut peccaminoſam, ſi Pœnitens cum vero dolore, rectaque diſpoſitione

ad

ad utrumque Confessarium accedat. Ratio est, quia uterque est Confessarius legitimus, nec ulla lege præceptum est Pœnitenti, ut ad quem accedit pro venialibus, accedere debeat etiam pro mortalibus. Nec refert, quod pœnitens id faciat, ne ordinario nota sint sua mortalia: quemadmodum enim non peccat Monialis, si quandoque lapsa in peccatum grave nolit illud Ordinario detegere, sed Extraordinarium petat, & huic illud confiteatur; ita neque peccat Pœnitens in casu; id enim non fit ad simulandum Ordinario virtutem, & sanctitatem, quod esset hypocrisis; neque ad Ordinariū decipiendū; sed ad usum juris, ac libertatis confitendi cui vult, & ad ei occultandum peccatum, cui non tenetur manifestare. Castropalaus de Pœnit. disp. 1. pun. 10 num. 10. Dixi postea hujusmodi methodum non esse vituperabilem *per se, & ut peccaminosam*; quia per accidens fieri potest, quod sit animæ pœnitentis minus proficua, & quandoque etiam periculosa: puta, si Pœnitens aliquem confessarium incognitum adeat, qui nesciat congruam ipsi applicare medicinam. Propterea consultum est, ad eumdem semper accedere.

CAS. II. *Confessarius imponit Pœnitenti satisfactionem a principio revera justam,*

ac rationabilem; sed postea Pœnitens ipse factus est impotens ad sic satisfaciendum. Q. An per interpretationem valeat hic sibi eam a semetipso relaxare?

Resp. Affirm. Cum Puteobonello de Pœnit. q. 4. art. 5. num. 9. Giribaldo eod. Tract. cap. 12. dub. 12. & aliis passim; si Pœnitens sit sufficienti scientia instructus, caveatque, ne sibi nimium indulgeat. Ratio est, quia interpretatio non est actus jurisdictionis, seu potestatis Sacerdotalis; sed est actus prudentiæ, ac scientiæ, quo dignoscitur, an in casu adsit revera isthæc impotentia ad satisfaciendum: ergo si hujusmodi scientia, ac prudentia reperiatur, quantum sufficit, in pœnitente, ac ipse semetipsum revera cognoscat impotentem ad satisfaciendum, vel in toto, vel in parte (ut evenire potest, quando pœnitentia est in partes divisibilis,) tunc per interpretationem potest eam sibi relaxare proportionate ad impotentiam, hoc est, declarare, se ad eam non teneri: quamvis consultius est adire alium prudentem, ac doctum Confessarium pro tali effectu.

CAS. III. *Puella plena cum deliberatione consensit in mentale carnale commercium cum Amasio. Q. An debeat exprimere in Confessione, quod ipsa est virgo?*

Resp.

Resp. Affirm. Cum Navarro, Azorio, aliisque communius. Ratio est, quia etsi hujusmodi actus, quo consensit in mentale carnale stuprum cum Amasio, fuerit merus actus internus; tamen per ipsum habuit pro objecto ipsum stuprum carnale cum tali persona, cum quo propterea est ejusdem speciei. Neque dicas, istud peccatum non esse speciale peccatum luxuriæ, nisi quando revera defloratur, ac corrumpitur virgo; id enim est verum, si agatur de stupro reali, ac de requisito ex. gr. ad incurrendam reservationem, ubi stuprum est reservatum; non tamen si agatur de pure mentali; ut patet etiam in desiderio adulterandi, cujus species debet exprimi, etiamsi quis tantum concupiverit uxorem alterius.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. *POEnitens, jam lucratus Jubilæum in prima hebdomada, repetit opera præscripta etiam in secunda, & in hac absolvitur a casu Pontificio, in quem relapsus est. Q. An valide.*

Resp. Probabilius esse, quod non. Ratio est, quia facultas eligendi Confessarium

fessarium, a quo quis possit absolvi a reservatis, concessa est ad effectum consequendi Jubilæum quindecin dierum, non est concessa pro utraque, sed tantum *in una, vel altera hebdomada* disjunctive; ut patet ex verbis Bullæ, & ut declaravit sacra Congregatio mense Maji 1620. teste Filliutio Tom. 1. Tract. 8. num. 201. de cujus declarationis authenticitate immerito nonnulli dubitant; cum Filliucius eo tunc esset Romæ Pœnitentiarius, & ob tale Decretum recesserit ab opinione contraria, quam prius docuerat; quod plane non fecisset, si ipsi non innotuisset authenticitas talis Decreti. Hinc fel. rec. Benedictus Papa XIV. in Epist. Circul. pro Jubilæo anni sancti 1750. reflectens n. 84. quod non ageretur *de Jubilæo duarum hebdomadarum*, sed integri anni, declaravit, quod in eo posset quidem, sæpius iterando opera injuncta, sæpius etiam acquiri *Indulgentia*; non sic tamen quis absolvi a Censuris de novo incursis, & casibus reservatis de novo commissis, &c. Ergo a fortiori nec Pœnitens in casu nostro. Palaceus in Urb. VIII. Sect. 41. num. 3. Amort de Pœn. Disp. 7. quæst. 3. quæstiunc. 63. aliique.

CAS. II.

CAS. II. *Sergius Confessarius, jam diu solitus confiteri Sempronio, quadam die ipse excepit Confessionem ejusdem, ex qua cognovit, ipsum non esse Sacerdotem, unde penes illum deinceps amplius confessus non est. Q. An per hanc abstinentiam a Confessione illi facienda, fregerit sigillum Sacramentale.*

Resp. In toto rigore Sergium non fregisse Sigillum Sacramentale. Ratio est, quia per hoc, quod penes illum deinceps amplius confessus non sit, nil revelavit de crimine illius Sempronii, cum innumeræ possint esse causæ mutandi Confessarium. Quamquam vero in casu non intervenerit fractio sigilli, dicunt nihilominus de Lugo, Viva, aliique communius apud de Ligorio de Pœnit. cap. 2. dub. 1. num, 660. quod intervenerit quædam odiosa exprobratio Pœnitenti, ob quam propterea subdunt, Sergium teneri adhunc penes ipsum confiteri, illi manifestando aliquod peccatum sine intentione absolutionis. Verum hoc mihi non placet, quia esset simulatio Sacramenti, quæ, utpote mala ab intrinseco, neque in hoc casu licita est. Hinc censeo cum Sanchez de Ma-

trim. lib. 3. disp. 16. num. 5. Sergium in casu non teneri amplius illi confiteri; imo mihi videtur, quod neque id facere possit, ut evitet simulationem Sacramenti; nam, ut dictum est, per hoc, quod ad ipsum amplius non accedat, non intervenit fractio sigilli, nec proprie odiosa exprobratio, cum Confessio sit libera.

CAS. III. *Sacerdos ruralis, quodam Mane existens in peccato mortali, nec habens copiam Confessarii, præmisso contritionis actu celebrat, ac dein absolvit Sociam in peccato turpi contra sextum præceptum, existentem in mortis articulo, eo quod alius simplex Sacerdos, solus existens in loco ultra ipsum, vocatus se excusavit dicens, non habere potestatem excipiendi Confessionis, & absolvendi. Q. primo: quæ requirantur, ut licite quis celebrare possit in allato casu, non præmissa Confessione. Secundo: Quanta loci distantia esse debeat inter Pœnitentem & Confessarium, ut primus vere dicatur non habere copiam Confessarii. Tertio: An valide ac licite in præfato casu Sacerdos complex absolvat Sociam in peccato turpi.*

Resp. Quoad primum, requiri tum Confes-

Confeſſarii abſentiam, cum etiam, quod hic nequeat abſque gravi incommodo conveniri; item quod adſit urgens motivum celebrandi, ac eliciatur actus Contritionis; ſi enim vel adeſt, vel commode Confeſſarius conveniri poteſt, tunc urget præceptum prius expiandi propriam Conſcientiam, nedum latum a Tridentino, verum etiam ab Apoſtolo per illa verba: *Probet autem ſeipſum homo &c.* Similiter debet ſimul concurrere urgens motivum celebrandi, eo quia ſi non occurrit tale motivum, nulla eſt neceſſitas, quod Sacerdos celebret, & ſic debeat a celebratione deſiſtere ob reverentiam Sacramenti, & ut obſervet dictum præceptum. Debet denique elicere actum Contritionis, quia hic eliciendus eſt in Confeſſionis ſubſidium. Quantum ad ſecundum dico, non poſſe quoad hoc generalem regulam aſſignari, cum pendeat a circumſtantiis illius, qui debet celebrare; nec non a qualitate temporis, viarum &c. major namque diſtantia requiritur pro Sacerdote juvene, & robuſto, ac pro ſene, aut debili: huic enim fieri poteſt, quod ſit gravi incommodo facere unum milliarium, non ſic primo duo, vel tria milliaria. Quare

tanta debet intercedere distantia, ut attentis prædictis circumstantiis, & qualitatibus, in prudenti hominum existimatione iter sit celebraturo notabiliter incommodum respective. Ad tertium respondeo cum distinctione: Vel pro absolutione hujusmodi Pœnitentis potest haberi sub alio prætextu ille simplex Sacerdos, qui semetipsum excusavit, aut alius, vel non. Si non; dico, valide ac licite Sacerdotem complicem in talibus circumstantiis eam absolvere, quia tunc vere eandem absolvit in casu extremæ necessitatis, ac deficiente quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, cum in hoc rerum statu perinde sit, ac si nullus alius adesset Sacerdos præter ipsum; cui proinde eo tunc non prohibetur absolvere complicem; ut patet ex Constitutione *Apostolici muneris* edita a Benedicto XIV. die 8. Februarii 1745. Si vero pro Absolutione talis Pœnitentis potest haberi sub aliquo prætextu ille simplex Sacerdos &c. puta, sub prætextu aliquid disponendi pro anima sua; vel alius, quem Pœnitens absque periculo se graviter infamandi, aliisque malam sui suspicionem ingerendi, possit eligere; tunc dico, quod si complex Sacerdos,

cerdos,

cerdos, hujusce rei conscius, non monuit Pœnitentem se in hoc rerum statu non posse ipsam absolvere, proindeque alium Sacerdotem esse advocandum; & ex industria neglexit adhibere media congrua, ut alius de facto advocaretur; validè quidem eam absolvit, si ipsa erat rite disposita ad Pœnitentiæ Sacramentum, cum Pontifex expresse ibidem dicat se non intendere pro formidando mortis articulo eidē Sacerdoti, quantumvis indigno, necessariam jurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat; eam tamen absolvit illicite, ac, propter ausum, in majorem Excommunicationem Summo Pontifici reservatam incurrit; ut constat Constitutione supra relata. Cæterum, in hoc casu, quo aliunde Sacerdos advocari nequeat, hæc industria adhiberi debet, ut præfato prætextu advocetur simplex Sacerdos, qui semetipsum prius excusavit, eique a Pœnitente declaretur sub sigillo Confessionis, quod ab altero Sacerdote, utpote complice, ipsa absolvi non potest; proindeque quod ipse in eo statu ejusdem Confessionem excipiat, ea enim declaratio tamquam ordinata ad Confessionem, per se ex sua natura pariet in audiente obliga-

tionem

tionem sigilli Sacramentalis, sicut aliæ scriptæ, vel locutiones ordinatæ ad Confessionem. Neque hoc mirum videri debet, quod persona moribunda ante actualem Confessionem teneatur manifestare suum crimen Sacerdoti simplici, cum hic sit unicus, qui in casu potest ipsam absolvere, & cui quodammodo crimen, cum Sacerdote complice commissum, ea in circumstantia est reservatum, ut inquit P. Eusebius Amort de Pœnit. disp. 10. §. 2. quæst. 8.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. *POEnitenti obligato ad restituendum Confessarius denegat Absolutionem, eo quod ille respondet, se prius velle consulere peritiores, ac postmodum se id facturum, ad quod tenetur. Q. An juste huic negetur Absolutio?*

Resp. Cum dist. Vel obligatio restituendi, quam Pœnitens in casu dicitur habere, est omnino certa, ac prius potuit peritiores consulere, vel non. Si primum; dico, Confessarium jure ei negare absolutionem. Ratio est, quia rebus sic stantibus potest Confessarius rationabiliter suspicari,

ſuſpicari, quod Pœnitens ideo ita loquitur, quia non eſt vere paratus ad reſtituendum; cum enim antea potuerit conſulere peritiores, idque facere omiſerit, purus prætextus rationabiliter hic credi poteſt, ut a Confeſſario carpat Abſolutionem, quam proinde jure illi negat. Si ſecundum; oppoſitum aſſero: nam ſemel ac reſtitutionis obligatio non eſt omnino certa, aut revera non potuit &c. jus habet conſulendi peritiores, ceſſat præfatæ ſuſpicionis motivum, ideoque non absque injuria ipſi negatur Abſolutio, eo quod dicat, ſe velle conſulere peritiores, ac poſtmodum id ſe facturum, ad quod ipſe tenetur.

CAS. II. *Facta cuidam Pœnitenti ſatisfactionis commutatione, primam hic perſolvit. Q. An licite?*

Reſp. Affirm. Cum Suarez, Bonacina, & aliis comm. Ratio eſt, quia cum commutatio ſit in favorem Pœnitentis, vere hic poteſt cedere juri ſuo, vel eo uti pro libito, & ſic ipſi liberum remanet, primam aut ſecundam ſatisfactionem executioni mandare.

CAS. III. *Sacerdos in mortali exiſtens baptizat parvulum vix natum, ac morti proximum, non præmiſſo actu Contritionis. Q. An committat Sacrilegium?*

Reſp.

Resp. Neg. Cum Giribaldo de Sacram. in Gen. cap. 5. dub. 4. num. 21. si necessitas urgeat puerum baptizandi, ac Sacerdoti tempus non suppetat ad eliciendum actum Contritionis. Ratio est, quia necessitas procurandæ infanti æternæ salutis præponderat apprehensæ irreverentiæ Sacramenti; quinimo cum Sacramenta sint instituta in salutem animarum, nulla in casu irrogatur irreverentia Sacramento, ob hujus administrationem non præmisso contritionis actu, cum, ob defectum temporis ad ipsum eliciendum, ejusdem in tali circumstantia eliciendum non adsit præceptum: ob quam rationem nec peccat is, qui existens in peccato, & non habens tempus eliciendi actum Contritionis, consumit hostiam consecratam, ne ab ingruentibus hæreticis contemnatur.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. *PArochus in Diœcesi venit ad urbem quavis hebdomada, raro tamen pernoctat extra Parœciam. Q. An graviter violet obligationem residentiæ?*

Resp. Cum dist. Vel talis Parochus pluries id facit intra hebdomadam, & quidem per totam, aut fere integram diem: vel id facit semel tantum; aut, si pluries, ad breve, ac modicum tempus

præcise.

præcise. Si primum; dico, ipsum graviter violare obligationem residentiæ, quamvis substitutum in Parochia relinquat suæ absentiæ tempore. Ratio est, quia sic deest personali regimini suorum Parochianorum per tempus anni notabile; ad quod regimen cæteroquin tenetur sub gravi, nedum jure Ecclesiastico, verum etiam Divino, ut colligitur partim *ex cap. extirpandæ §. qui vero de Præben.* partim ex Tridentino *Sess*: 23. *de ref. c.* 1. Propterea id Parocho non licere, quamvis nocturno tempore resideat penes suam Ecclesiam, & in hac celebret summo Mane, declaravit S. Congregatio Conc. die 10. Maji 1681. Si secundum; dico, ipsum graviter non violare obligationem residentiæ. Ratio est, quia ille interpolatus dierum, vel horarum numerus non facit in toto anno absentiam duorum mensium, per quod temporis spatium potest Parochus ex causa, quæ ipsi æqua videatur, ac substituto sibi idoneo, saltem per dies sigillatim interpolatos, absque peccato mortali abesse; ut eruitur ex Tridentino l. c. Dico, *saltem per dies sigillatim interpolatos*, ob Notificationem 17. olim Eminentissimi Archiepiscopi, dein Papæ Nostri Sanctissimi Benedicti XIV. quam hic ad

amussim

amussim observari a novo Eminentissimo Archiepiscopo, ac Principe, præceptum est.

CAS. II. *Obligatus quotidie celebrare ad mentem Testatoris, recepit eleemosinam, ac Missam applicavit ad mentem alterius tum feria V. in Cœna Domini, cum in die omnium Defunctorum. Q. An licite?*

Resp. Quamvis improbare non audeam sententiam Dianæ absolute affirmantis par. 4. Tract. 4. resol. 86. probabilior tamen mihi videtur opino Fraxinelli Sect. 4. Concl. 4. aliorumque negantium id licite factum a Capellano in casu. Ratio est: quia licet hic revera potuisset Feriâ V. in Cœna Domini desistere a celebratione, & Communionem sumere cum Clero; item in die omnium Defunctorum non celebrare ad mentem Testatoris, sed Missam applicare pro defunctis in communi, ut respondit S. Rituum Congregatio die 4. Augusti 1665. tamen semel ac resolvit celebrare prædicta feria quinta ob ipsi occurrentem opportunam occasionem, tunc licite id peragendi; & vice versa non celebrare pro Defunctis in communi, in die omnium fidelium Defunctorum, sed pro aliquo in peculiari; statim occurit obli-

gatio

gatio Missæ quotidianæ pro Testatore, utpote prior in tempore, & quidem urgens ex justitia, ratione oneris assumpti ad celebrandum pro ipso, seu conformiter ad mentem ipsius; negari enim non potest, quod obligatio cum ipso contracta, sit de celebrando ad ipsius mentem quotidie: ergo etiam tali die, semel, ac iste celebrat; vel pro aliquo in particulari: eo plane modo quo licet obligatus ad celebrandum quotidie, possit quandoque abstinere a celebratione causâ honestatis, vel alterius virtutis; tamen non per hoc potest eo tunc accipere ab alio eleemosinam, & pro eo celebrare, quia tunc non esset devotio, humilitas, vel alia virtus, quæ ipsum induceret ad non celebrandum pro onere quotidiano; bene vero esset avaritia, quæ ipsum potius induceret ad accipiendum aliud stipendium; & sic ad recipienda duo stipendia pro eadem Missa; quod reprobatum est per S. Congregationis Decreta. Quemadmodum ergo in hoc casu, si Sacerdos celebrare tenetur pro onere quotidiano, quamvis absolute posset a celebrando desistere; ita idem quoque dicendum de Capellano quoad Missam sive feriæ quintæ in Cœna Domini, sive diei omnium fidelium Defunctorum. Vide Giribaldum de Sacrif. Miss. c. 4. dub. 5. n. 22. & seq.

CAS. III. *Dominus directus cujusdam fundi, ab ipso dati in Emphyteusim, donavit illum causa mortis quoad proprietatem uni, quoad usumfructum alteri. Q. Cui ex his debeatur Laudemium.*

Resp. quoad hoc standum esse praxi, ac consvetudini locorum; hæc enim vim legis habet, estque optima legum interpres. Hinc licet communior ea opinio videatur, quæ docet, Laudemium in casu deberi Usufructuario, quia est quidam usus, ac fructus proprietatis, qui ut patet, ad Usumfructuarium spectat, tamen apparet æquitati ac praxi conformius, quod debeatur Domino directo habenti proprietatem: tum quia Laudemium quasi dicitur a laude & obsequio Domini, cui proinde solvendum videtur, quemadmodum ei solvitur annualis pensio in recognitionē dominii directi: tū quia illi debetur Laudemium, ad quem spectat facere investituram, & immittere in possessionem; quod sane non ad Usufructuarium, sed ad Dominum proprietatis, adeoque ad Dominum directum spectat: Accedit: praxim huic secundæ sententiæ videri favorabiliorem: ergo potius Domino directo debetur; ut inter alios docet Rosignolus de Emphyt. prænot. 4. n. 13. contra Bonacinam Giribaldum & alios.

INDEX RERUM.
Quæ hoc Opere continentur locupletiſſimus.
A

COMMO-

DETRA-

E.

Usurarii

H

I

ſans.

dant

S

SIGIL-

Series annorum ordine ſibi ſuccedentium in quos ſui terni diſtribuuntur Caſus.

Errores Corrigendi.

Jpſus. lege. ipſius. pag. 5. Verſu. 12.
Soslvit. l: ſolvit. p. 7 V. 28.
Uuram l: uſuram. V. 29.
12 l: pag. 21.
Navarra l: Navarrus. 25. V. 21.
Suprium l: ſpurium. 26. V. 26.
Vitantus. l: vitandus. 43. V. 25.
Tamdum l: tamdiu. 46. V. 23.
37. lege 55. pag 75. l: 57.
Auditum. l: aditum. 85. V. 19. 101. V. 8.
Caſus III. l: C. II. 155.
Obſolute l: abſolute. 170. V. 28. quia l: qua 27.
Obligar l: obligari. 228. V. 1.
Licit abſolutioniæ l: licitæ abſolutioni. 233.
Verſu ultimo.
Jmoppedire. l: impedire 314. V. 8.
Dimiſera l: dimiſerat. 336. 3.
334. lege 343.
368. bis repetitus.
Moraliter l: mortaliter. 387. V. 2.
Jndefite l: indefinite. 388. V. 2.
Ac ſit l: an ſit. 409. V. 27.
Adhunc l: adhuc. 428. V. 10.

reliquis prudentia parcet.

